

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Tuncel Altinköprü _ Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği
www.kitapsevenler.com

Merhabalar

Buraya Yüklediğimiz e-kitaplar

Görme engellilerin okuyabileceği formatlarda hazırlanmıştır.

Buradaki E-Kitapları ve daha pek çok konudaki Kitapları bilhassa görme engelli

arkadaşların istifadesine sunuyoruz.

Ben de bir görme engelli olarak kitap okumayı seviyorum.

Ekran okuyucu program konuşan Braille Not Speak cihazı kabartma ekran ve benzeri yardımcı araçlar

sayesinde bu kitapları okuyabiliyoruz. Bilginin paylaşıldıkça pekişeceğine inanıyorum.

Siteye yüklenen e-kitaplar aşağıda adı geçen kanuna istinaden tüm kitap sever arkadaşlar için hazırlanmıştır.

Amacımız yayın evlerine zarar vermek ya da eserlerden menfaat temin etmek değildir elbette.

Bu e-kitaplar normal kitapların yerini tutmayacağından kitapları beğenipte engelli olmayan okurlar,

kitap hakkında fikir sahibi olduklarında indirdikleri kitapta adı geçen yayınevi, sahaflar, kütüphane ve kitapçılardan ilgili kitabı temin edebilirler.

Bu site tamamen ücretsizdir ve sitenin içeriğinde sunulmuş olan kitaplar hiçbir maddi çıkar gözetilmeksizin tüm kitap dostlarının istifadesine sunulmuştur.

Bu e-kitaplar kanunen hiç bir şekilde ticari amaçla kullanılamaz ve kullandırılmaz.

Bilgi Paylaşmakla Çoğalır.

Yaşar MUTLU

İlgili Kanun: 5846 Sayılı Kanunun "altıncı Bölüm-Çeşitli Hükümler " bölümünde yer alan "EK MADDE 11. - Ders kitapları dahil, alenileşmiş veya yayımlanmış yazılı ilim

ve edebiyat eserlerinin engelliler için üretilmiş bir nüshası yoksa hiçbir ticarî amaç güdülmeksizin bir engellinin kullanımı için kendisi veya üçüncü

bir kişi tek nüsha olarak ya da engellilere yönelik hizmet veren eğitim kurumu, vakıf veya dernek gibi kuruluşlar tarafından ihtiyaç kadar kaset, CD, braill

alfabesi ve benzeri formatlarda çoğaltılması veya ödünç verilmesi bu Kanunda öngörülen izinler alınmadan gerçekleştirilebilir."Bu nüshalar hiçbir şekilde

satılamaz, ticarete konu edilemez ve amacı dışında kullanılamaz ve kullandırılmaz. Ayrıca bu nüshalar üzerinde hak sahipleri ile ilgili bilgilerin bulundurulması

ve çoğaltım amacının belirtilmesi zorunludur." maddesine istinaden web sitesinde deneme yayınına geçilmiştir.

T.C.Kültür ve Turizm Bakanlığı Bilgi İşlem ve Otomasyon Dairesi Başkanlığı

ANKARA

bu kitap Görme engelliler için düzenlenmiştir.

Tuncel Altinköprü _ Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

GENÇ KIZ PSİKOLOJİSİ VE CİNSELLİĞİ

Hayat Yayınları: 65 Eğitim Dizisi: 12

Dizi Editörü Rahime Demir

Yazarı Psikolog Tuncel Altinköprü

© 1999, Hayat Yayıncılık İletişim, Yapım, Eğitim Hizmetleri ve Tic. Ltd. Şti.

Türkiye'deki tüm yayın hakları anlaşmalı olarak Hayat Yayınları'na aittir.
Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir; izinsiz çoğaltılamaz, basılamaz.
ISBN: 975-8243-56-X

Ondördüncü Baskı Yayına Hazırlık İç Düzen Dizgi Düzeltme Kapak Tasarımı
Baskı & Cilt

: İstanbul, 2004
: Hayat Yayıncılık, İletişim Hizmetleri
: Şencan Fen
: Hilal Tanır
: Rahime Demir
: Paralel Tanıtım
: Bilge Matbaacılık

HAYAT YAYINCILIK, İLETİŞİM, YAPIM, EĞİTİM HİZMETLERİ VE TİC. LTD. ŞTİ.

Çatalçeşme Sokak No: 48 Bateş Han 34410 Cağaloğlu/İstanbul

Tel: (0212) 511 84 50 (Pbx) Fax: (0212) 526 71 14

http://www.hayat yayinlari.com e-mail: hayat@hayat yayinlari.com

GENÇ KIZ PSİKOLOJİSİ VE CİNSELLİĞİ

Psikolog Tuncel Altınköprü

Hayat

İstanbul / 2003

Tuncel Altınköprü

Yazar, 1946 yılında İstanbul'da doğdu. Beyazıt Beşinci ilkokulu, İtalyan Ortaokulu ve Pertevniyal Lisesi'ni bitirdi. Ardından İstanbul Üniversitesi Psikoloji Bölü-mü'nden mezun oldu. İstanbul Üniversitesi Umumi Psikoloji (tezli), Tecrübi Psikoloji, Felsefe ve İstanbul Üniversitesi Çapa Tıp Fakültesi'nden psikiyatri sertifikalarını aldı. 1971 yılında Altınköprü Yayınevi'ni kurarak kendi eserlerini bu yayınevi bünyesinde yayınladı. Çeşitli konularda, basılmış 20 kadar telif eseri bulunmaktadır. Bazı dergilerde yayımlanan makalelerinin yanı sıra çocuk eğitimi ve edebiyatı alanında çalışmaları vardır. Kurucu ortaklarından olduğu tlgı Yayıncılık ve Güçlü Yayıncılık bünyesinde Türk yayın hayatına hizmet eden yazar, son 14 yıldır Ders Kitapları Anonim Şirke-ti'nin tasarım ve yayım müdürlüğünü sürdürmektedir.

İçindekiler

11 Sunuş

BÖLÜM 1

Genç Sız Teriminin Anlam ve İçeriği

18 Dişi Cinsin Psikolojik Farklılığı

19 Dişi Cinsin Zekâya İlişkin Farklılıklar

20 Dişi Cinsin Sosyal Farklılıklar

21 Dişi Cinsin Heyecansal Farklılıklar

25 Dişi Cinsin İlişkin Fizyolojik Özelliklerin

Psikolojik Yapı Üstündeki Etkileri 25 Dişi Cinsin İlişkin

Özelliklerin Belirlenmesinde

Çevresel Etkilerin Rolü 50 Dişiliğe Adanan Nitelikler Onun Kaderi midir?

56 Dişi Cinsin Biyolojik Farklılığı

57 İki Cins Arasındaki Biyolojik Farklılıklar

40 Güçlü Cins Hangisi? Dişi mi, Erkek mi? "

B Ö L Ü M 2

%, '

Gençlik Nedir?

45 Gençlik, Çocukluktan Yetişkinliğe Geçiş Çağıdır

47 Gençlik, Cıracıklar Dönemidir

#ii

48 Gençlik; Bedensel, Tinsel ve Zihinsel

s 5, j

Olgunluğa Geçiş Çağıdır

f, -

49 Gençlik; Öğrenim, Meslek Seçme ve İş, *, *f|>. \$%%

Sorumluluğu Kazanma Çağıdır

, \$4) j.

50	<xü Gençlik, Beğenilen ve İstenen Çağdır i	İSÖJ
51	Gençlik, Bunalım Çağıdır	
54	Hormonların Gelişim Üstündeki Etkileri	
55	Timüs Salgı Bezi 55	Epifiz Salgı Bezi
55	Hipofiz Salgı Bezi	
56	Tiroit Salgı Bezi	
58	Paratiroit Salgı Bezi	
58	Böbrek Üstü Salgı Bezleri	*
59	Gonat Salgı Bezleri	*
BÖLÜM	3	;
	Genç Kızlığa Girerken	
67	Önergen Kız	
67	Önergenlik Döneminde Kız Çocuklarında	
	Görülen Biyolojik Gelişmeler	,r
70	Önergen Kızlarda Yaşanan Bedensel	
	Gelişmelerin Neden Olduğu Özel Psikolojik Yapı 74	Olumsuzluk Dönemi
	Olarak Önergenlik Çağı	
79	Önergen Kızlar ve Cinsellik Tasası 85	Cinselliğin Evreleri 85
	Cinsel Organlar Öncesi Evre 90	Cinsel Organlar Evresi 94
	Durgunluk Evresi 94	Eşcinsel Evre
		;
97	Karşıcinsel Evre	
103	Önergen Kızlarda Cinsel Eğitim	*
104	Âdet Görme Nedir?	
105	Dişinin ve Erkeğin Cinsel Yapıları Nasıldır?	
108	Cinsel İlişki Nedir, Nasıl Yapılır? 108	Çocuk Nasıl
	Oluşur?	
111	Bebek Nasıl Doğar?	
112	Çocuklar Niçin Anne ve Babalarına Benzer	
113	Çocuğun Olacağı Nasıl Bilinir?	
115	Önergen Kızlara Verilecek Cinsel Eğitimin Yarar ve Önemi	
114	Kızlarda Cinsel Gelişme	
114	Cinsel Gelişmenin Başlıca Belirtileri	
115	Cinsel Olgunluğa Hangi Yaşta Ulaşılar? 119	Âdet Görme ya da
	Aybaşı Kanaması Nedir?	
121	Âdetten Kesilme	
122	Âdet Hâlinde Bozukluklar 124	Âdet Görmenin Psişik Etkileri
BÖLÜM	4	
	Bedensel Gelişmenin Psişik Tapıya Etkileri	
138	Erken ve Geç Gelişen Kızların Psişik Sorunları	
141	Genç Kızların Duygu ve Heyecan Dünyası	
142	Duygu ve Heyecan Nedir?	
145	Başlıca Heyecan Sınıflamaları ve Heyecanların	
	Temel Özellikleri	
152	Sevgi, Aşk, Sevecenlik	
157	Olumlu-Olumsuz Yönleriyle Öfke ve Kin	
172	Korku, Endişe ve Tasa	
177	Heyecan Olgunluğunun Kazanılması	
179	Duygusal Yaşam ve Kişilik	
BÖLÜM	5	
	Genç Kızlarda İlgi	
187	Genç Kızlarda Görülen İlgi Türleri ve Temel Özellikleri	
189	İlgilerin Yaşa Bağlı Olarak Değişimi	
190	İlgilerin Fizyolojik Gelişime Bağlı Olarak Değişimi	
191	İlgilerin Cinsiyet Farklarına Bağlı Olarak Değişimi	
192	İlgilerin Zekâya Bağlı Olarak Değişimi	
193	İlgilerin Çevre Etkilerine Bağlı Olarak Değişimi	
194	İlgilerin Sosyoekonomik Duruma Bağlı Olarak Değişimi	

194 İlgı ve Konuşma

BÖLÜM 6

Genç Kıdaıda Soayıl İBflkfler 205 Genç Kızların Aileleriyle İlişkileri

207 Genç Kızın Kişiliğinin Ana-Baba Tarafından Onaylanması

208 Genç Kızın Mektuplarının Açılmaması

208 Ana-Baba Otoritesi ve Genç Kız

209 Genç Kızın Karar ve Seçimlerinin Değerlendirilmesi

211 Genç Kıza Ayrı Bir Oda Verilmesi

212 Genç Kızın Ailenin Ekonomik Sorunlarına İlgisi

215 Ailede Bireyler Arası İlişkiler ve Bunun -'

Genç Kıza Etkileri 215 Genç Kızın Diğer Kız Arkadaşlarıyla İlişkileri

BÖLÜM 7

Genç Kız ve Cinsellik.

223 Genç Kızlarda Cinsel Sapişlar

223 Kıraş

225 Eşcinsellik

227 Özseverlik (Narsisizm)

228 Kendini Tatmin (Mastürbasyon) 251 Genç Kızların Karşı Cinsle İlişkileri

251 Toplumun Genç Kız Üzerindeki Cinsel Baskılan ve Bunların Yarattığı Çelişkiler

255 Genç Kızı Karşı Cinse Yönelten Etkenler

BÖLÜM 8

EvSHğm Eşiğinde

245 Sosyal ve Psikolojik Açıdan Genç Kızlarda Flört ve Evlenme

248 Uygun Biri Olduğundan Emin Olmak

251 Tanıdığınız Kişi Olduğundan Emin Olmak

254 Evlenecek Olgunluğa Sahip Olmak

257 Çiftin Cinsellik Açısından Uyumlu Olması

258 Genç Kızlar İçin Cinsel Yöneliş Testi

259 Genç Erkekler. İçin Cinsel Yöneliş Testi

Sunuş

VJfenç bilse, yaşlı yapabilse diye, çok duyulan, çok söylenen bir söz vardır. Böyle çok kullanılması, genellikle gerçeği vurgulamasından oba gerek. Gerçekten gençlik, gerçekleştirmeye yönelik çağıdır. Ancak onda eksik olan bilgidir, deneyimdir. Genç, çoğunlukla başkalarının deney ve bilgilerinden yararlanma yoluna gitmez- Deneme-yanüma yolunu seçer.

Yaşamın gerçeklerini görerek, yaşayarak öğrenir.

Kuşkusuz gençlik, büyük olanaklar dönemidir de. Nasıl değerlendirilirse değerlendirilsin geçip gidecek, bitip yitecektir. Kazançlı çıkacak olanlar, bilinçle ve doyasıya yaşarken, onu geleceğe yönelik kullananlardır.

İşte bu nedenle, genç kızı tanıtmayı amaçladık. Genç kızı; genç kızlara, annelere, babalara, eğitimcilere, delikanlılara tanıtmayı... Bir yoklasak kendimizi, bu konudaki bilgilerimizin nasıl eksik, nasıl güvensiz, nasıl karmaşık ve nasıl yetersiz olduğunu görüveririz. Halbuki onlar içimizdeler... Yanımızda, yanıbaşımız-da, aramızdalar. Kimimizin kendidir genç kız. Kimimizin kızı, kimimizin bir yakını, arkadaşı, dostu, şöyle bir uzaktan selâm vereni...

Görüşürüz, konuşuruz, birlikte oluruz- Ama gerçekte, yeterince tanır mıyız onları? Tinsel dünyalarını, ya da cinselliklerinin onlara neler kazandırdığını, ne gibi sorunlar yüklediğini... Tanıdığımız yalnızca dış görünüşleri, bize gösterdikleri yönleridir genellikle. Bunların ardındaki gizemi, tasalarını, umutlarını, sorunlarını, duygularını, heyecanlarını, düşlerini, düşüncelerini bilme-

12 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

yiz- Kimimi?: bilmediğimizi biliriz- Kimimiz bilmemiz de bildiğimi' zi sanırız- Her iki hâlde de ilişkilerimizde yanlışlara düşmekten kurtulamayız-

Genç kız biz kendimizsek eğer, ne çok sorunumuz olduğunu kim bilebilir bizden iyi? Yanıtlayamadığımı?: ne çok sorunumuzun bulunduğunu kafamızda... Çözümleyemediğimiz ne çok karmaşa benliğimizde... Ana-babaysak eğer, ilişkilerimizin sağlıklılığı üzerinde durup düşünmeliyi?: bir. Tutumlarımızı??, davranışlarımızı?? tanımalıyı?;. Ortaya çıkan anlaşmazlıklarda, tartışmalarda, sorunlarda, onu iyi tanımamanın etkileri olup olmadığını bir ke?: daha sormalıyız kendimize dönüp. Dostu, arkadaşısak eğer veya genç bir erkeksek, bir yabancıya yaklaşır gibi mi yaklaşmalıyı?: yakınlık duyduğumuz genç kıza? ilişkilerimi?? daha sağlıklı yürütmez miyiz eğer onu daha bir yakından tanırsak? Genç ki?? tanıtmak istedik bu kitapta, onu tanımak isteyen herkese. Yararlı olmak dileğiyle...

Tuncel ALTINKÖPRÜ

BÖLÜM 1

Genç Kız Teriminin Anlam ve İçeriği

G

ki?;.1 Bu sözcük, kadın olsun, erkek olsun, yaşlı, genç, çocuk; herkeste duygu kıpırtıları yaratır. Olgun kadın için genç kızlık, bir masal döneminin adıdır. Hep pembe düşler süslememiştir o çağın gecesini gündüzünü. Kimi kez kara-basanlar sarmıştır gökyüzünü... Ancak gönlündeki güneşi karartmaya yetmemiştir bunlar. Unutamadığı heyecanlan, ömre bedel anıları olmuştur. Gönül kırıklıkları yaşamış, kalp sızıları çekmişse de, çoğunun bugüne yankısı güzel ve hoş olarak gelmiştir. Belki de salt o döneme ait oldukları, o duyguları bir kez daha yaşama olanağı bulunmadığı için.

Olgun erkek için genç kız, bir peri kızının adıdır. Yaşadığı bir geçmiş çağda, tutkuyla kapıldığı, büyülenip bağlandığı, benliğini kaptırdığı, tatmadığı mutlulukları, duymadığı acıları duyurandır. Kişiliğini kazandıran, var oluşunu anlamlan-dırandır. Bazen, haz ve huzur denizinin dinginliğinde dinlendirip uyutmuş, bazen fırtınaların dalgasında hırpalayıp girdaplarında boğmuştur onu. O büyü belki bozulmuş, belki de hâlâ sürmekte! Ancak, yaşanmakta olan anlar, yaşanmışların parlaklığı yanında sönüktür. Geçmişten yansıyan ışıltılar, gökyüzünde parıldayan yıldızlar gibi göz kırparak kendilerini hatırlatırlar.

Kız çocuğu için genç kızlık, bir özlemin en somut görünüşüdür. Ulaşmak isteği amaç, yetişkin olma yolunda varmak istediği ana hedeftir! Çünkü ancak o zaman, toplum içindeki

16 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

etkin yerini, karşı cins önündeki rolünü almaya hak kazanacaktır. Annesi gibi giyinmeye, takılar takıp süslenmeye, kadınsı davranmaya o zaman başlayabilecektir. Ancak o zaman kendi kişiliğinin gerçek sahibi olacaktır. Doğanın ve toplumun kendisine adadığı eşlik ve annelik görevi için bir eşik olma anlamı da vardır bu sözcüğün. Çok küçük yaşlardarrberi oynadığı evcilik oyunlarındaki temel rolü, yani anneliği, yaşam sahnesinde sergilemek için hazır oluşu simgeler genç kızlık. Bir davet bekler yalnızca, onaylayabileceği bir davet! tşte o zaman perde açılır. Evrenin sahnedan hiç inmeyen oyunu, bir kez daha, her zaman olduğunca çok özel bir yorumla oynanır.

Ancak sahip olunan her şey gibi, içinde bulunduğu dönem, pek çok kıza hiç de olağanüstü gelmez. Tıpkı içtiği su gibi olağan, sıradan, doğal bir şeydir bu dönem. Ve değerini tıpkı su gibi, ondan yoksun kalındığında hissettirecektir.

O, günlük sevinçlerinin, umutlarının, tasalarının ve kaygılarının yarattığı akıntı içinde gelecek denizine doğru sürüklenir gider. Ancak, erinliğe ulaşan her kız, ayaklarının dibinde birdenbire yepyeni bir

dünyanın beliriverdiğini görür. Çocukluğunun dünyasından çok farklı bir dünyadır bu! Çekici, gizemli, ürkütücü ve bilinmeyen... Burası, çocukluğunda hayallerinde canlandırmaya çalıştığı devlerin, perilerin, yedi cücelerin dünyasından daha tanıdık değildir ona. Maskeleyici görüntülerin ardındaki temel bilgiler ondan hep gizlenmiş ve hattâ yasaklanmıştır. Bu dünyanın nazlarını tatmamış, acılarını duymamış, deneyimlerini geçirmemiştir henüz. Yalnızca oyunlarını oynamıştır onun. Safça... Çoğunlukla ardındaki gerçek olguları ve içeriğini bilmeden.

Genç Kız Teriminin Anlam ve İçeriği 17

Oyun evinin kadını, bez bebeklerin annesi olmuştur. Sonra, sağdan soldan edinilen yalan yanlış bilgiler... Sağdan soldan kazanılan bölük pörçük izlenimler... Yanıltıcı, saptırıcı bazı özel deneyimler... Bunların tümü, çoğu kez kaygılandırıcı duygusal bir karmaşa yaratır da, bilgisini vermez gerçek yaşamın. Genç kızın kafasındaki soruların yanıtı olmaz! Onları çoğu kez, yaşadığı düşlerden sıyrılarak, gerçeğin katılığında sarsılarak öğrenir. Aslında hiç de sarsıcı olmayabilir gerçek. Onu sarsıcı kılan, bulutların üzerinden düşülerek öğrenilmesidir. Genç kız, önce kendini, yaşadığı dönemi, onun içeriğini, anlam ve değerini bilmelidir. Genç kızlık nedir sorusunun yanıtını verebilmelidir. Genç kız kavramı, içeriğini de iki temel öğeyi birlikte bulundurur:

1. Dişi oluşu

5

2. Genç oluşu

f Genç kıızı tanımak için, bu iki olguyu tanımak gerekir. ;

18 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Genç Kız Teriminin Anlam ve İçeriği 19

Dişi Cinsin Psikolojik Farklılığı

Cinsler arasındaki farklı anatomik özellikler kadar, psikolojik ayrılıklar da önem taşır. Bu ayrılıklar üzerine günümüze değin pek çok araştırma yapılmıştır. Ancak bu konu, yani cinslerin farklı psikolojisini incelemek büyük bir objektifliği gerektirmektedir.

Kadın Psikolojisi adlı yapıtıyla, bir kadın düşmanına yaraşır biçimde dişi cinsi küçülten sonuçlara ulaşan Hey-mans'ın bu tür bir yanılgıya erkek oluşu nedeniyle düştüğü akla gelebilir. Oysa bir kadın olmasına karşın Helene De-utsch: "Cinsiyet, beden ve dolayısıyla da düşünce açısından kadın pasiftir. Kadının kaderi, onun bedenidir. Bu öyle bir kaderdir ki, kadın mutlu olabilmek, gerçek bir kadın olabilmek için onu hem yüklenmek hem de kabullenmek zorundadır." derken Heymans'tan pek ayrılmıyor. Peşin yargıların, yaygın inanç ve tutumların etkisinden kurtulup objektif olamıyor. Bununla birlikte, salt kadınların lehine olsun diye eşitçilik savunmasıyla, fiziksel farkları dahi görmezlikten gelerek abartmalı tutum içinde bulunanların da, gerçeğe ulaşamayacaklarını belirtmek gerek.

Gerçek olan şudur: Dişi cins, erkek cinsten fizyolojik açıdan olduğu kadar, psikolojik açıdan da farklıdır. Ancak dişinin durumu ve farklılığı, az çok erkeğin farklılığına ve durumuna bağlıdır. İki cins arasındaki eşitsizlik, bir bakıma varoluşlarının nedeninde gizlidir. Erkek mi üstündür, yoksa kadın mı? diye sürdürülen tartışmalar anlamsız ve yararsızdır. Ne biri üstündür diğerinden, ne de öteki! Aralarında var olan yalnızca bir farklı oluşturmaktadır. Bu iki cinsten birinin diğerine üstün olduğu tartışmaları yanlış bir görüşe dayanır. Çünkü erkekler ve kadınlar, birbirlerine tamamlayan farklı alanlara egemendirler. Hippel'in dediği gibi: "Erkekle dişi, insanlığın tamlığını oluşturur."

Dişi Cinsten Zekâyâ İlişkin Farklılıklar

Psikolojik alanda, dişi ve erkek farklılığı üzerine en yoğun çalışmaların sürdürüldüğü, güvenilir ve kesin sonuçların alındığı konu zekâdır. Avrupa ve Amerika'da yapılan incelemelerde, kız ve erkek çocuklarla ergin kadın

ve erkekler arasında, genel zekâda tam bir eşitlik olduğu yüzlerce kez kanıtlanmıştır. Bu konuda artık tartışmaya açık hiçbir yön kalmamıştır. Bununla birlikte, genel zekâdaki bu kanıtlanmış eşitlik, zekânın bireylere dağılımındaki değişkenlik ve zihnî fizyonomi farklarıyla bozulur. Erkek cinsten zekânın bireylere dağılımındaki değişkenlik, dişi cinse oranla daha büyüktür. Yani zekâ ölçeği üzerinde erkek deneklerin dağılımı, hem alt, hem de üst düzeylere doğru daha çok yayılır. Dişilerdeyse dağılım, daha çok normal ve normale yakın alanlarda yığılım gösterir.

Zekânın bireylere dağılımındaki değişkenlik farkları, özellikle Terman tarafından dahilik alanında yapılan yaygın anketlerle belirlenmiştir. Söz gelimi 140'dan yukarı zekâ bölümü için Terman, dört kız çocuğa karşılık olarak altı erkek çocuktan oluşan bir oran; 180'den yukarı zekâ bölümü için de üç kız çocuğa karşılık olarak yedi erkek çocuktan oluşan bir oran bulmuştur. Ancak oğlan çocukların bu yayılışı, zekânın alt dilimlerinde de kızlara oranla fazladır ve kız çocuklar normal zekâ düzeyi çevresinde daha yoğun bir yığılım göstermektedir.

20 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği]

| ". ' | |

Zihnî fizyonomi farkına gelince, bu alandaki bulgular daha da kesin biçimde kanıtlanmış bulunmaktadır. Zekâ alanında kız çocuklara özgü en ayırdedici özellik, dile ilişkin, sözel zekâyı gerektiren belirgin üstünlükleridir. Ancak burada söz konusu olan gevezelik, iğneleme ve şakalaşma anlamındaki bir eğilim değil, dil öğrenme, dili kullanma beceri ve yetiştirilmesidir. Buna karşın, erkek çocuklar için ayırt edici özellik, zihnî soyutlama (gerçekte karşılığı olmayan zihinsel düşünce ve kavrama) ve mekanî göz önünde canlandırmayı gerektiren düşünsel etkinlikteki üstünlükleridir.

Psikolojik teknikler aracılığıyla belirlenmiş olan bu farklar, cinslerin okul başarılarındaki farkları bir ölçüde de olsa açıklamaktadır. Amerika'da ve Avrupa'da yapılan araştırmalar; konuşma dilini kullanmaktaki beceri ve incelik, sözcük zenginliği, yabancı dil bilimi gibi tüm sınavlarda, kız çocuklarının üstün olduğunu ortaya koymuştur. Bu farklar, orta ve yüksek öğrenim düzeylerinde açıklıkla görülebildiği gibi, ilköğretim çağında da izlenebilmektedir. Bu durum, cinsler arasındaki farkların daha erken çağlarda belirlendiği görüşünü güçlendirmiştir.

Dişi Cinsten Sosyal Farklılıklar

Bir anaokulunda, her gün, her çocuk; beş dakikalık bir süre için gözlenir. Toplanan ellişer dakikalık gözlemler incelendiğinde:

1. Kız çocuklarda, oğlanlara oranla çok daha gelişmiş bir işbirliği, sosyalleşme eğilimi ve bunlara bağlı olarak konuşma etkinliği görülür. Bütün bu etkinlikler; kız çocuklarda yirmi bir dakika sürerken, erkek çocuklarda bu süre yalnızca bir buçuk dakika kadardır. Kız çocuklarda on beş

Genç Kız Teriminin Anlam ve İçeriği 21

dakikalık bir sözlü anlatım görülürken erkek çocuklarda sözlü anlatım dört dakikayla sınırlı kalmaktadır. 2. Yapılan bir başka araştırma, yukarıdaki gözlemi desteklemektedir. Bu araştırmada, kızlara oranla erkek çocuklarda daha belirgin bir yalnız kalma eğilimi görülmüştür. Erkek çocuklar bu yalnızlıklarını boş durarak değil de, kızlarda daha az görülen bir yapılandırma etkinliğiyle değerlendirmişlerdir. Elli dakikalık gözlem süresi içinde yalnız başına etkin olma durumu, kız çocuklarda yirmi dakika, erkek çocuklarda otuz üç dakika olarak belirlenmiştir. Bu sonuçlar, dişi cinsin dile ilişkin etkinliklerdeki üstünlüğünün; erkek cinsinse, teknik etkinlik üstünlüğünün pek erken başladığını gösterir.

Dişi Cinsten Heyecansal Farklılıklar

Heyecanlılık, dişiye özgü genel niteliklerden biri olarak kabul edilir. Heymans gibi bazı psikologlar kadını: "Ruh hâlinde düzensiz, endişeli, ürkek, değişiklik gereksinimi duyan, aşırıya kaçma eğilimi gösteren bir varlık olarak tanımlarlar. Oysa yine anaokulu evresinde çocuklar üzerinde yapılan araştırmalarda, elli gözlem dakikası içinde erkek çocuklarda kızlara oranla çok daha belirgin bir telâşlılık ve gürültücülük göze çarpar. Bu süre içinde erkek çocuklarda beş dakika, kız çocuklarda otuz saniye süren bir telâşlılık görülür, iki cinsin telâşlılık yönünden birbirine oranı 10'a karşı 1 dir.

Her gün beşer dakikalık gözlem kesitleri almak koşuluyla on gün içinde oluşturulan ellişer dakikalık bütün gözlemleri karşılaştırmalı bir çizelge içinde inceleyebiliriz:

22 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

ETKİNLİK TÜRÜ

KIZLARDA

İşbirliği

21 dakika

Sözlü anlatım

15 dakika

Tekbaşma yapılandırma
dakika

20 dakika Telaşlılık

0.5

ERKEKLERDE

1.5 dakika

4 dakika 33 dakika

5 dakika

Sonuç olarak görülür ki kızlar, işbirliği ve işbirliği içinde sözlü anlatım gibi etkinliklerde, erkek çocuklara karşı çok farklı bir üstünlük elde ederler. Tek başına yapılandırma et-kinliklerindeyse, oğlanların kızlara karşı belirgin bir üstünlükleri vardır. 1/3 oranındaki bu üstünlük belirgin bir fark olmakla birlikte, kız çocukların bu alandaki çabalarının oldukça önemli olduğunu da belgeler.

Heyecanlılığın kız çocuğunun belirgin niteliği olmamasına karşın, bu etken dişi cinsin tanımsal özellikleri arasında önemli bir yer tutar.

Bakınız Gilford Zimmerman, "Temel Şahsiyet Özellikleri" tablosunda "Erkeklik-Dişilik" faktörlerini, bir diğeri karşısında hangi özelliklerle tanımlanıyor:

ERKEKLİK

DİŞİLİK

Erkeklerle özgü etkinliklere eğilim *-+ Kadınlara özgü etkinliklere eğilim

Sertlik, dikbaşlılık

•*|| Sevimlilik, sıcakkanlılık

Kolay yola gelmeme
olma

<~> Romantik duygu ve ilgileri

Korkuya dirençli olma

" Korkak ve ürkek olma

Heyecansal davranışlara ket vurma*** Heyecan ifadelerine eğilim

Böceklerden, fare ve yılanlardan tiksınme, korkma

Genç Kız Teriminin Anlam ve İçeriği 23

Dişi Cins İlişkin Fizyolojik Özelliklerin Psikolojik Yapı Üstündeki Etkileri

Bu çizelgede de, heyecanlılığı dişiliğin en temel belirtileri arasında buluyoruz. Bu değişim nasıl oluyor? Fizyolojistler, heyecanlar ve duygusal duyarlılıktaki farkı, her şeyden önce hormon formülüne, nörovejetatif sistemin az veya çok dengeli oluşuna bağlıyorlar. Bu görüş, dişi cinsin fizyolojisinin erke-ğinkinden daha az düzenli olduğunu ileri sürer. "Kaldı ki, erkek çocuklara oranla kız çocuklarda hormonal bozukluklar on kez daha fazladır." diyerek bu düşüncelerini şöyle bütünlerler:

"Cinsiyet farkları, çocukluk çağı sonunda daha da derinleşir. Kız çocuklar için, erkeklere oranla daha da zor olan buluş çağı, belirli devrelerde nörovejetatif bozulmaları artırır. Bundan başka çocukluk çağı, fizyolojik yönden kız çocuklarda oğlanlara göre çok daha kısadır. Kızlar cinsel olgunluklarını, erkeklerden bir veya iki yıl önce tamamlarlar.

Büyümeyle ilgili gelişmeler, kızlarda on dört yaşlarında sınırlarını belli ederken, erkek çocuklar bu çağa ancak on altı yaşında ulaşırlar. Ancak kız çocukların bedensel olgunlaşma yönünden bu özellikleri, psikolojik açıdan yarardan çok zarar getirir. Erken olgunlaşma nedeniyle doyusya yaşanamayan çocukluk çağı, bir yandan duygusal açıdan çocuksu kalışı yaratırken, toplum içinde yerleşmiş bulunan kalıplaşmış tutumlar ve sosyal koşullar, onların yaşlarından önce kadınlaşmalarına, gençliklerinin tadını çıkaramamalarına yol açar."

Bu görüşlerde kuşkusuz gerçek payı vardır. Dişi cinsin fiz-yolojisiyle psikolojisi arasında gözle görünen bir bağıntı bulunmaktadır. Diğer taraftan, bu fizyolojik özellikler dişi cinsin zekâ türüne ve fizyonomisine de ışık tutabilir. "Erkeğe oranla düşük bir bedensel güç, hareket etkinliğinin azalması-

24 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği
na karşılık, dil etkinliğini artırır." denilebilir. Bedensel oluşumlardan kurtulmadaki zorluk, soyut düşüncenin kavranmasını güçleştirir, zekâyı, sezginin ve duyguların geniş yer tuttuğu farklı bir alana yöneltebilir. Dişi cinsin bu durumunu, kadınlığın kaderi olarak değerlendiren biyolojistler vardır. Dişinin temel görevinin çocuk doğurup onlara bakma olduğunu, bu duygunun dişi cinsin bütün üyelerinde içgüdüsel olarak bulunduğunu ve bu içgüdü'nün onların tüm yaşamını yönlendirip biçimlendirdiğini ileri sürenlerden biri olan Maranon der ki:
"Kadın kimi kere dişiliğinin dışında ve üstünde daha erkeksi yetilere sahip olabilir. Yeryüzünde, analığın dışında kendine farklı bir yer bulabilir. Ancak bu onun doğal rolü ve görevi değildir. Biyolojik yönden tek başına savaş veren kadın, doğanın kendisini salt o amaçla donattığı alandan dışarı çıkmış, ait bulunmadığı başka bir alana girmiştir. Girmiş olduğu yeni alanda başarı elde etmesi bu ilkeyi bozmaz. O, duygusal davranış açısından olsun, yapısal açıdan olsun, annelik mesleği için görevlendirilmiştir. Yalnız kendi için değil, çocukları için de erkeğine dayanmak üzere yaratılmıştır."

Burada, somut birer gerçek olan biyolojik farkların tek başına, kadının tümünü, psikolojik ve sosyal yönlerini de içine alacak biçimde belirlediği öne sürülüyor. Çevre etkileri hiç dikkate alınmıyor. Kaldı ki, biyolojistler de, herhangi bir cinse ait bir niteliğin salt o cinse özgü olmadığını kabul etmektedir. İnsana ilişkin her niteliğin, her iki cinsi de içine alan geniş bir yayılıma sahip olduğu görülür. Söz gelimi, erkek cinsin boy ortalaması dişilerden fazladır ama buna rağmen pek çok kadının boyu, erkeğin genel boy ortalamasından uzundur. Buna benzer olarak çeşitli fizikî ve psişik üstünlükler sıralanabilir. Matematik ve fizikte erkek

Genç Kız Teriminin Anlam ve İçeriği 25

arkadaşlarından daha üstün olan kızlar, kızlardan daha yüksek heyecanlılığa sahip erkekler gibi... Ancak bütün bunlar göz önüne alınmaz, var oldukları kabullenilmez. Zayıf ve çelimsiz de olsa erkek, cinsine maledilen tüm üstünlüklere sahip çıkar. Dişi, güçlü ve üstün de olsa, cinsine etiketlenen özellikleri kabule zorlanır.

Biyolojik farklar vardır. Bunlar, reddolunamaz, karşı gelinemez gerçeklerdir. Ancak bu farklar, kesin ve değişmez biçimde belirleyici değildir.

Dişi Cinsine İlişkin Özelliklerin Belirlenmesinde Çevresel Etkilerin Rolü
Çağımızda, dişilik-erkeklik özelliklerini ölçmek için pek çok test yapılandırıldı. Çizelgenin bir ucuna kadına, diğer ucuna erkeğe ait olduğu kabul edilen özellikler yerleştirildi. Sonuç, kadına ve erkeğe özgü niteliklerin her iki cinste, toplumsal koşullanmalardan bağımsız olarak kendiliğinden ve yaradılıştan bulunduğu inananları şaşırttı. Çünkü, üstün yetenekli erkekler çizelgenin dişilik ucuna doğru, üstün

yetenekli kadınlarsa, çizelgenin erkeklik yönüne doğru kayma gösteriyorlardı.

Bir başka deyişle bu testin sonuçları, insanların kendi cinslerinin rollerine ve görüntülerine uymak için, toplumsal zorlama ve koşullandırmaların etkisiyle, doğal eğilim ve yeteneklerini nasıl bastırıp kısırlaştırdıklarını kanıtlıyor. Bu gerçeği gören bir başka fizyolojist Jean Rostand şöyle diyor: "Cinsel içgüdü farklılıklarıyla orantılı olarak, doğuştan psişik bir davranış farklılığı olabilir. Ancak cinslerin bu farklılığında, yapısal ayrılıkların etkisi kadar, eğitim koşullarının da büyük izleri görülür. Sonuç olarak, bebeklerle kurşun askerler,

26 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

erkeklerle dışının psişik ayrılığında hormonlar kadar sorumlu değil midirler?

Terman ve Miles adlı araştırmacılar, geniş bir kesime uyguladıkları testlerle, erkeklik ve dişilik derecesinin belirlenmesinde çevresel etkilerin rolünü ortaya çıkarmışlardır.

Bir başka araştırmacı Margaret Mead, Yeni Gine'de yabanıl bir yaşam süren ilkel kabilelerde yaptığı araştırmalarla bu yargıyı doğrulamıştır. Mead, erkeklik ve dişilik özelliklerinin belirlenmesinde, toplumun koşullandırmasının düşünülenden daha büyük etkisi olduğunu göstermiştir. Mead'm aralarında iki yıl kalarak incelediği üç kabile, ayrı ayrı yörelerde yaşamakta, birbirlerinden çok farklı yaşama biçimlerine ve amaçlara sahip bulunmaktaydılar.

Arapeşler, kadınıyla, erkeğiyle son derece nazik, sevecen, hoşgörülü, yardımlaşmayı seven, saldırgan olmayan kişilerdi. Hem kadınlar, hem erkekler; ana-baba olarak annemsi, genel olarak kadınsı nitelikler göstermekteydiler.

Mundugumor kabilesi ise yamyam bir ırktı. Kadın olsun erkek olsun kabilenin bütün bireyleri son derece saldırgan ve zalimdi.

Kişiliklerinde, sevimli ve sevecen, dişiliğe has hiçbir belirti ve özellik yoktu.

Çambulilerse, Batı uygarlığındaki cinsel rol ve tutumlara tümüyle zıt bir sosyal yaşantı içinde görüyorlardı. Burada kadınlar aile içinde, erkeklerden daha üstün bir roldeydiler. Yönetim tümüyle kadınların elindeydi. Erkeklerse, kadınlara oranla çok daha az sorumluluk yükleniyorlar ve daha duygusal bir görünüm taşıyorlardı.

Çambuli kabilesindeki erkeklerin tüm işlevi; resim yapmak, dans etmek, saç örmek, saz çalmak, oymacılık yapmak gibi sanatsal etkinliklerdi. Kadınların erkekler karşısındaki durumuyorsa, yiyecek sağlamak, maddi dayanak temin etmek

Genç Kız Teriminin Anlam ve İçeriği

27

ve erkeklere sevgi göstermekten ibaretti. Kadınlar balık tutuyor, ava gidiyor, sepet yapıp satıyorlardı. Topladıkları çeşitli meyveleri, erkeklerin ağaç gövdelerini oyarak yaptıkları eşyaları pazarlıyor, böylece kocalarının geçimini sağlayıp onların sanatsal ve hazzaya dayalı uğraşlarının devamını sağlıyorlardı. Aile düzeni ataerkil bir görünüm göstermekteyse de, bütün kuvvet ve maddi güç kadının elinde bulunmaktaydı.

Mead, incelemelerinin sonucunu şöyle bağlıyor: "Yeni Gine'deki bu kabileler dikkate alındığında, geleneklere göre, kadına özgü olarak görülen bazı davranışlar: pasiflik, aşırı duyarlılık, çocukları sevmek gibi, bir kabilede erkek davranışı olarak kabul edilirken, diğerinde buna zıt bir biçimde kadın davranışı olarak değerlendirilmektedir."

Sonuç olarak bireylerin davranışları, sevip sevmedikleri, eğilim duyup duymadıkları, amaç edindikleri, uzak durdukları, benimsedikleri, reddettikleri, doğru veya yanlış buldukları her şey, doğumlarıyla

başlayan uzun bir koşullandırmalar dizisinin sonucu oluşur. Buna karşın davranışların bu sosyal yönü görülmez de, dişiye ve erkeğe özgü davranışlar yalnızca insan mizacına bağlanır.

Oysa daha doğumdan başlanarak her iki cinse farklı davranılır. Onların önceden belirlenmiş belirli kalıplara uygun olarak biçimlenmeleri istenir. Oğlan çocuklara: Yılmaz, Doğan, Savaş, Tolga, Alp, Doğan, Bahadır, Kaan, Bilge, Yavuz, Taşkın gibi adlar verme eğilimi duyulur da; kızlara Aynur, İpek, Çiğdem, Çağla, Deniz, Damla, Demet, Ebru, Gamze, Günsel, Meltem, Sema, Sevil, Sevcan, Yıldız gibi isimler konur. Böylece onların nasıl olması istendiği, onlardan neler beklendiği dışı vurulur. Bebekler, cinslerine göre farklı giydirilir. Kızların giysileri cicili bicili; oğlanların, ağırbaşlı ve sadedir. Bu fark renklerde

28 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

dahi görülür. Oğlanların rengi mavi, kızlarınki pembedir. Yürümeye ve konuşmaya başlayan her çocuk, daha cinsel farkı bilmeden, erkek mi yoksa kız mı olduğunu bilir. Çocuk dört yaşına geldiğinde, kendi cinsinin rolüne uygun davranışlar göstermeye başlar. Oysa bu çağ, hormon etkilerinin arttığı, cinsel başkalaşımın belirgin bir görünüm kazandığı ergenlikten çok öncedir.

Baba, küçük oğlunu, içinde bulunduğu toplumun ideal erkek modeline göre yetiştirmeye adanmış bir eğitici, bir öğretmendir. Onunla güreşir, ona yumruk atmayı, topa vurmaya, karşı koymayı, mücadele etmeyi ve yarışmayı öğretir. Uygun davrandığında sever, över, beğendiğini gösterir. Aksi hâlde yerer, hoşnutsuzluğunu belirtir.

Kız çocuğununsa modeli annesidir. Ondan hep annesi gibi davranması beklenir. Eline bir bebek tutuşturulur. Onu pırpırlayıp uyutması, ninni söylemesi, evcilik oynaması istenir. Arkadaşlarına uyumlu davranması, sevecen ve sevimli olması, özveride bulunması söylenir. O da büyüdükçe annesini kendine model edinir.

Çocuk, kız olsun erkek olsun, cinsler arasındaki farkların varlığını tanıdığı ve kendinin hangi kümede yer aldığının bilincine vardığı anda, önünde sergilenen oyunun oyuncularından kendi cinsine uygun olanlarla özdeşleşir. kendini onlarla bir tutar, onları benimser ve taklit eder. Freud'un öne sürdüğü gibi, erken çağlardan itibaren küçük kız, kendini annesiyle özdeşleştirir, onu kendine örnek alır. Babaya karşı ilgi gösterir ve tutum takınır. Oğlan çocuksa, kendini babayla bir tutar, ona benzemeye çalışır. Anneye eğilim duyar ve ona karşı tutum alır. İşte bu bilinçlenme ve yönlenmeler dikkate alınmadan hiçbir şey tam olarak değerlendirilemez. İnsan bilinci daima

Genç Kız Teriminin Anlam ve İçeriği 29

aktiftir. Hiçbir zaman farkları gözlemek ve algılamakla yetinmez. Aksine onları daha da belirginleştirir, büyütür, kendine göre değerlendirir, dişilik ve erkeklik hakkında soyut imajlar yaratır.

Küçük oğlan; "Erkekler güçlü ve kuvvetlidir." der. Gücünü her fırsatta kanıtlamaya çalışır. Canı yandığında ağlamaz ve yakınmaz. Bu isteğini bastırır. Çünkü, erkekler ağlamaz!

Küçük kız, giyimine ve süsüne düşkündür. Beğenilmekten hoşlanır ve kendini beğendirmeye çalışır. Çünkü, hanımlar çekici ve güzel olmalıdır. Elinden geldiğince yumuşak, nazik ve kibar davranır. Başkalarıyla ilişkilerinde, tüm sevimliliğini, evcilik oyununda misafirsevenliğini, bebeklerine karşı olanca sevecenliğini gösterir.

Halk arasında dışının doğasıyla ilgili sembolleştirilmiş görüşlerde, genellikle onun iki temel görünüşünden biri vurgulanır. Kadın; ya baştan çıkarıcı, sevimli, güzel ve büyüleyicidir ya da sağlıklı, sevecen ve fedakar bir anadır. Erkekse; ya delişmen, delifişek, korkusuz, dilediğinde davranan biridir; ya da, dengeli, güçlü, güvenilen, kendisine dayanılan bir varlıktır.

Günümüzde dişi cinsin toplum yaşamındaki rolü ve yeri, büyük ölçüde eski çağlardan sarkan düşünce ve tutumlarla belirlenmektedir. Kuşku yok ki, geçmişten gelen bu etkilerin çoğu, içinde yaşanan toplumun güçlü kesimi olan erkekler tarafından yapılandırılmıştır. Bunun doğal bir sonucu olarak, erkeğin lehine, dişinin aleyhine sonuçlar yaratılmıştır. Erkekler aynı zamanda; kadınları, kendi verdikleri kısıtlı roller doğrultusunda yönlendirmektedirler. Buna göre; bir kadın önce evini, erkeğini ve çocuğunu düşünmelidir. Bu, kadının öncelikli görevidir. Çünkü evi, onun en doğal yeridir. Orada koruma altında ve güvendedir. Dişi, çocukluğundan

30 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

itibaren yalnız bu görev için hazırlanacak ve yetişkin olduğunda, yetiştiği üzere görevini yerine getirecektir. Erkeğin doğal yeri ise, bu tür mücadele alanı olan dış dünyadır.

Bu tabloda, dişi cinsin lehine bazı aşamalar, olumlu gelişmeler görülmemiş değildir. Ancak bunlar yine de kısıtlıdır. Dişi öncelikle bir anne olduğu, çocuklara karşı sevecenlik dolu doğal bir ilgi duyduğu için, anaokulu ve ilköğretim okulu öğretmeni olabilir. Başkalarına yardımı seven, insancıl duygularla dolu bir varlık olduğu için hastabakıcı ve hemşire olabilir. Ancak devlet yönetimi, bilun, ticaret ve sanayi alanındaki üst düzey görevler özellikle erkekler içindir.

Ayrıca, kadını yalnızca bir ev kadını ve anne olma görevine iten çeşitli baskılar vardır. Kadınlara, mesleğini ve annelik görevini birlikte sürdürme kolaylıkları genellikle sağlanmaz. Yüksek öğrenimde, yüksek idarî görevlerde çalışan kadınlar, kimi zaman küçümsenir. Bu işleri yapmakla, kadınlıklarından bir şeyler yitirdikleri imâ edilir. Ama aslında onları tedirgin eden, birer erkek olarak bir kadının denetimi altında bulunmaktır.

Dişiliğe Adanan Nitelikler Onun Kaderi midir?

Günümüzde bu görüş ve eğilimler hızla değişmektedir. Sosyal yaşam, toplumlarda hızlı bir evrim geçirmektedir. Kadınları belli bir örneğe göre davranmaya iten toplumsal baskılar giderek azalmaktadır. Dünya nüfusunun patlama noktasına gelmesi, ileride dünyayı bir açlık sorununun bekleme olasılığı, ekonomik zorluklar, her şeyden öte kadının bilinçlenmesi, fazla çocuk yapmanın bir üstünlük değil, bir sorumsuzluk ve düşüncesizlik olduğu inancını yaygınlaştırmaktadır.

Genç Kız Teriminin Anlam ve İçeriği 31

Etkin doğum kontrol yöntemleri, günümüz kadınına bir kuluçka makinesi olmaktan kurtarmıştır. Kadın artık istediği zaman, istediği kadar çocuk sahibi olma egemenliğine ulaşmıştır.

Erkeklerin, eşlerinin ekonomik yönden kendilerine yardımcı olmalarını beklemeleri, hatta bunu ekonomik ve sosyal bir zorunluluk olarak görmeleri, kadınları çalışma hayatına özendirilmektedir. Eşleri çalışan erkeklerin giderek evde hanımlarına daha çok yardımcı olmaları; daha çok da erkeklerin, akıllı, iyi eğitim görmüş, çalışan, kendine güveni olan ve kendilerine her açıdan arkadaş olabilecek kadınlardan hoşlanmaya başlamaları, kadınları toplum içinde daha etkin görevler almaya, daha girişken ve faal olmaya itmektedir.

Kadını erkekten aşağı yapıda ve değerde bulan görüşler, bunun nedenlerini onun biyolojik yapısıyla, biyolojik yapının ve ağır sosyal etkilerin biçim verdiği psişik özelliklerde ararlar. Bunlar inandırıcı da olsalar, günümüzde artık değerlerini yitirmeye başlamışlardır. Prof. Rene Zazzo'nun vurguladığı gibi: "Biyolojik farklar, erkeklerin kadınlar üstündeki baskısına, bir ölçüde kadınların da bunu kabullenerek suça katılmasıyla araç edilmiştir. Gerçekten bütün ayrılıklar bu amaç doğrultusunda kullanılmış, olanak bulundukça abartılıp sivriltilmiş ve yaygınlaştırılmıştır. Söz gelimi, heyecanlı-lık ve duygusallık konusunda

erkek çocuklardan bu duygularına ketvurmaları istenirken, kız çocuklarda bu hâl kadınlığın bir belirtisi olarak doğal sayılmıştır."

Çeşitli nesne ve durumların etkisiyle özel heyecanların ilerleyen yaşla birlikte nasıl geliştiği incelendiğinde, öğrenmenin rolü açıkça görülür. Küçük çocuklar, daha sonra korkacakları ve iğrenecekleri çeşitli durum ve varlıklar karşısında başlangıçta ilgiden başka bir şey duymazlar. Altı aylıkken,

32 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Annette Avers adlı kız çocuğuna oynaması için zararsız bir yılan verilir. Çocuk yilandan korkmaz ve onu bir oyuncak olarak benimseyerek ilgisini sürdürür. Avers, on yedi yaşında bir genç kız olduğunda, yılanları hâlâ sevip beslemekte ve onlarla oynamaktadır.

Bu gözlem ve benzeri incelemeler, heyecan ve korkuların biyolojik yapıdan çok öğrenmeyle sonradan kazanıldığını göstermiştir. Çocukların ve ana-babaların korktuğu şeyler üzerine yapılan araştırmalar, ikisi arasında çok sıkı bir bağıntının bulunduğunu kanıtlamıştır. Eğer ana-baba; karanlıktan, şimşekten, yilandan, fareden korkuyorsa, çocuğun da aynı şeylerden korkma olasılığı yüksektir. Bir başka deyişle, anababa ve çevre, hangi cinsin, hangi durum ve nesneler karşısında, hangi tepkileri gösterip, hangilerini gösteremeyeceğini telkin eder. Toplumun kurulu düzeni; örf, âdet ve gelenekler, heye-cansal davranışlarımızın lâ sesini verir. Radyo, televizyon, internet gibi kitle iletişim araçları yayınlarıyla; şair, romancı, ressam, heykeltıraş ve müzisyenler yapıtlarıyla bu etkiyi karşı konulmaz biçimde çizer, belirler ve biçimlendirirler.

Yoksa kadının geçmişte ileri sürülen aşağı düzeyi, hormon özelliklerine bağlanamaz. Genetik bakımdan kadın erkekten biraz daha zengin donatılmıştır. Gerçi erkeğin kendine özgü bir Y kromozomu vardır; ama Y kromozomuna sahip dişiler, buna sahip olmayanlardan biyolojik bir farklılık göstermemektedir.

Cinslerdeki biyolojik ayrılık, aslında zekâ ve kişilik düzeyinde bir farklılık getirmiyor. Kraliçe Katerina, Kraliçe Vik-toria, Bağdat Hatun gibi iktidar tutkusuna sahip kadınlar, yöneticilikteki hırs ve üstünlüklerini çağlarına rağmen kanıtlamışlardır. Bayan Golda Mair, İndra Gandhi, Benazir But-to, Margaret Teacher gibi, bunun yeni örneklerine gelecekte kuşkusuz pek çok ad eklenecektir.

Genç Kız Teriminin Anlam ve İçeriği 33

Charlotte ve Emily Bronte, George Sand, Comtesse de Segure, Agatha Christie, Françoise Sağan, Pearl Buck, Si-mone de Beauvoir gibi dünya edebiyatının ünlü isimlerine, ülkemizden Halide Edip Adıvar, Kerime Nadir, Muazzez Tahsin, Şükufe Nihal, Adalet Ağaoğlu, Firuzan gibi kadın edebiyatçılarımızı ekleyebiliriz. Ünlüleri dünyayı tutan tiyatro, opera, bale, perde ve sahne sanatçısı kadınların adları sayılamayacak kadar çok. İki kez Nobel Bilim Ödüllerine lâyık bulunan Madame Curie, aynı alanda devleşen pek çok erkeği gölgede birikmiyor mu?

Sadece erkeklerin egemen oldukları sanılan bir alanda, savaşçılıkta, Jeanne d'Arc tüm erkeklere bayrak olmadı mı? Nene Hatun, Halide Onbaşı gibi binlerce yiğit kadın, Kurtuluş Savaş'ında isimsiz birer kahraman olarak nam bırakmadı mı? Birçok ulusun tarihinde kadınlar, erkekleriyle omuz omuza savaşmadı mı? Günümüzde pek çok ülke, ordusunda kadın askerlere de yaygın biçimde yer vermiyor mu? Demek ki kadın, olanak bulduğunda ve koşullar gerekli kaldığında, erkeğin bulunduğu her alanda boy gösterip başarılı olabiliyor. Tıpkı günümüzde, ekonomik hayatta ve sosyal alanda etkinliklerini giderek daha fazla duyurmaları gibi. Hem de, çağlardan beri yığılıp gelen bir birikimin baskısına rağmen!

Kaldı ki Anadolu'muzda kadınlarımız, bir tarım işçisi olarak yurt ekonomisindeki önemlerini ve erkeğin yanındaki yerlerini yüzyıllardır korumaktadır. Tarihin eski çağlarından günümüze değin, Türk halı ve kilim

sanatının yaratıcıları, dokuma tezgâhlarının büyük ustaları kadınlarımız değil midir? Onlar değil midir sanatçı ruhlarındaki duygu ve ezgileri bitmek tükenmek bilmemecesine, nakış nakış çevrelere, giysilere işleyen, ilmek ilmek örgülere dokuyan!

34 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Kadınlarımızın bu geleneksel çabaları, günümüzde güzel sanatlarda, ekonomik alanda ve sosyal yaşamda giderek artan bir etkinlikle sürmektedir. Kadına pek yakıştığı ileri sürülen öğretmenlik, hemşirelik mesleklerinin yanı sıra, kadın sanatçılarımız, yargıçlarımız, avukatlarımız, doktorlarımız, eczacılarımız, kimyagerlerimiz, mimar, mühendis ve iktisatçılarımız giderek artmaktadır. Başarılı kadın fabrikatörler, iş sahipleri, şirket yöneticileri çoğalmaktadır. Ancak kadının bu etkinliklere yönelmesinin, onun dişiliğini yok ettiği ileri sürülmektedir. Bunun doğruluğu tartışılabilir. Her şeyden önce toplum yapısının, çalışan kadına annelik ve ev kadınlığı ödevlerini birlikte sürdürmesi için yeterli olanağı verip vermediği üzerinde düşünülmelidir. Kaldı ki, annelik ve eşlik gibi kadına özgü eğilimler cinsel yapıyla derinden ilgilidir. Kadın bir eş ve anne olmaya, toplumsal etkilere kadar, içgüdüsel olarak da istek duyar. Herhangi bir nedenle bu eğilimlerini doyuramayan kadınların ulaştıkları düzey ne olursa olsun, yaşamlarında bir boşluk hissetmeleri ve mutsuz olmaları bundandır. Toplum; tüm kurumlarıyla insanın üstüne, onu belli bir kalıba göre biçimlendirmek üzere sinsice ve olanca ağırlığıyla çöker. Erkek olsun, kadın olsun, hemen herkes; toplumsal koşullandırılmaların eseri ve esiridir. Karşımızda öylece duran, içinde doğup geliştiği toplumsal etkilere göre biçim kazanan dişi veya erkekte salt biyolojik yapıya ilişkin özellikler bulmak, olanaksız denecek kadar zordur. Cinslerin eşitsizliğinin doğal temeli olarak biyolojik farkların değerlendirilmesi yerine, artık günümüz insanını değerlendirirken, eşitlik ve bağımsızlığın benimsenmesi gerekmektedir.

Ancak bu; hiçbir zaman, toplumun ve biyolojinin zorlayıcı gerçeklerine göz yumup boş düşlere kapılmak demek değildir. Bilinmesi gereken şudur: Biyolojik ve fizyolojik farklar

Genç Kız Teriminin Anlam ve İçeriği 35

dişinin kaderini belirlemezler. Psikolojik farklar, sistematik bir özellik taşımadıkları gibi, sosyal açıdan bunların değeri kendilerine verilen önemden ibarettir. Toplum açısından, kadına özgü psikolojik özellikler de, en az erkeğinkiler kadar gerekli ve değerlidir. Kadınlar üzerindeki baskılar olumsuz olma özelliğini yitirdikçe, dişi cins, bilimsel, kültürel, ekonomik ve sosyal alandaki başarılarıyla eşitliklerini kanıtlayacaktır. Bunu da, kadına özgü nitelik ve özelliklerini koruyarak başaracaktır.

Simone de Beauvoir'ın vurguladığı gibi: "Kadınlığın gerçek değerini bugüne değin bulamaması, belki de insanlığın gelişiminin zorunlu bir aşamasını oluşturmuştur. Ancak bu durumun bundan sonra da süregelmesi, yalnızca bir adaletsizlik olmakla kalmaz, uygarlığımızın sosyal ve tinsel ilerleyişini de engeller."

36 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Dişi Cinsin Biyolojik Farklılığı

Dişinin dişi, erkeğin erkek olarak ayırımı, yani insan varlığının cinsiyeti, gebe kalındığı anda belirlenmektedir. Anneyi, gebeliği süresi içinde bazı işlevlere tutarak, yavrusunun cinsiyetini dişi veya erkek olarak değiştirmenin olanağı yoktur.

Her insan yavrusu, ana ve babasından belirli bir öz alarak oluşur. Ananın yavrusuna verdiği, içinde 24 tane kromozom bulunan sperma hücresidir. Kromozomlar, birer mikrop büyüklüğünde küçük liflerdir. Bunların bir kum tanesinin boyuna ulaşabilmesi için milyonlarcasının biraraya gelmesi gerekir. İşte kromozom denilen bu mikroskopik oluşumlar birer gen

deposudur. Genler aracılığıyla geldikleri canlının tüm özelliklerini içlerinde gizlerler ve bunları o canlının yavrusuna aktarırlar. Dişi ve erkek, üreme hücreleri olan yumurta ve spermayı oluştururken, her hücrede birer çift olarak bulunan bu kromozomlar, kromozomatik ayrışmaya uğrayarak yumurta ve spermaya birer tek olarak geçerler. Ayrışmanın sonucunda dişide cinsiyet belirleyecisi olarak bulunan XX kromozomları yumurtaya X olarak geçer. Erkek cinsiyeti belirleyen XY kromozomuysa ayrışma sonucu olarak spermaya: "X" ya da "Y" olarak geçer. Yani dişi yalnızca X kromozomu taşıyan tek tür yumurta yaparken, erkeğin sperması X ya da Y kromozomu taşıyan olmak üzere iki çeşittir. Bu tek tür yumurta hücreleri iki tür sperma ile de döllenebilir. Yumurta X taşıyan bir Genç Kız Teriminin Anlam ve İçeriği 37

spermayla birleştiğinde XX olacağından yavru dişi; "Y" taşıyan spermayla birleştiğinde XY olacağından yavru erkek cinsiyet taşıyacaktır. Ancak döllenmiş bir yumurtada bulunan XX kromozomu dişi yapar da, neden XY kromozomu erkek yapar? Akla ilk gelen yanıt Y kromozomunun varlığı oluyor. Ama öyle değil! Dişiliği belirleyen iki tane X kromozomunun bulunmasıdır, ama erkek oluşu belirleyen Y kromozomunun varlığı değildir. İki tane yerine bir tek X kromozomuna sahip oluşudur. Çünkü bilimsel araştırmalar, kromozomların spermaya geçişteki yarışmada herhangi bir hata sonucu XY'nin birbirlerinden ayrılmadığı durumlarda, XY taşıyan bir spermayla dölenen yumurtanın XXY kromozomlarına sahip olmakla birlikte, yavrunun, yalnızca XX kromozomuna sahip dişilerden biyolojik olarak hiçbir ayrıcalık taşımadığını göstermiştir.

İki Cins Arasındaki Biyolojik Farklılıklar

Caulery: " Öyle anlaşıyor ki, sanki bütün organizma, tüm bölümlerinde oldukça belirgin olarak kendini gösteren cinsiyetle doymuş bulunuyor." demiştir. Bir başka deyişle, cinsiyet ayrılığından kaynaklanan farklılık, organizmanın tüm bölümlerinde kendini göstermektedir.

Biyolojik yapının temelini oluşturan hücre çekirdeğinin kromozom düzeni, her iki cinsten birbirlerinden farklıdır. Dişide 24 çift kromozom homolog iken, erkekteki 24. çift simetrik değildir. İşte cinsiyetin bu ilk belirleyicisi, genetik zenginlik açısından değil de, kromozomatik yapı bakımından sahip olunan farklılıktır. Böylece belirlenen cinsel yapı; morfolojisi, cinsel duyarlılığı, kas gücü, hormonal ve bitkisel dengesiyle birlikte ve özellikle bütün bu temel ve ikincil

38 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

niteliklerinin altında yatan kromozom yapısının harekete geçirdiği biyoşimik güçleri de kapsayan bedenin kendidir.

XX veya XY yumurtasının kromozom formülü, cinsiyet bezinin türünü, yani yumurtacık veya erkeklik bezi oluşunu doğrudan doğruya belirler. Ama, ikinci derecedeki özelliklerle ri ancak bunlar aracılığıyla, doğurucu hücreleri yapan dokulardan ayrı dokular içinde çıkardığı ve kana karışarak tüm organizmayı etkileyen hormonların etkisiyle gerçekleştirir. Yumurtacık, folikülün ve progesteron; erkeklik bezi, testosteron salgılar. Daha embriyo çağında ortaya çıkan bu hormonlar çok güçlü kimyasal maddelerdir ve cinsel ayrılığı yönlendirirler. XX formüllü embriyo dokularında dişi yapan hormonların ortaya çıktığı, böylece yumurtacığın oluştuğu; XY formüllü embriyo dokularında erkek yapan hormonların belirdiği, böylece erkeklik bezinin oluştuğu varsayılıyor. Embriyoda cinsiyet bezinin türü bir kez belirdikten sonra bunun bu devrede ve gelişmiş bir organizma olduktan sonra salacağı kimyasal maddeler, cinsel gelişimi tümüyle yönetir ve yönlendirir.

Bu biyoşimik güçler, erkek ve dişiyi birbirinden bütünüyle ayırmazlar aslında. Çünkü bütün erkekler belirli bir oranda dişilik hormonu ve bütün kadınlar belirli bir oranda erkeklik hormonu salgırlar. Erkek veya dişi oluşu belirleyen şey, yalnızca bir oran, bir nicelik farkıdır. İnsan az veya çok erkek, az veya çok dişi olur. Bu hiçbir zaman tam ve kesin

biçimde yüzde yüz olmaz. Erkekçe tavır ifade eden dişilerin, kadınca tavırlara sahip olan erkeklerin bulunması ve cinsiyet değiştirme olaylarının ortaya koyduğu gibi beden, erkek ve dişi olarak kendinde daima bir çift potansiyellik bulundurur.

Bununla birlikte dişiye ve erkeğe özgü belirleyici ve tanımlayıcı pek çok özellik sıralamak mümkündür. Ergenlik

Genç Kız Teriminin Anlam ve İçeriği 39

çağında daha bol oranda salgılanan cinsiyet hormonları, cinsel ayrılığı daha da belirginleştirir. Folikülün ile progesteron genç kızda memelerin gelişmesini, kalçaların genişlemesini sağlarken, erkekte de testosteron, ses tellerinin kalınlaşması, sakalların çıkması gibi değişimlerin nedeni olur.

Bu gibi belli başlı ayrılıklardan başka, cinsiyet hormonları, dişiyle erkek arasına pek çok anatomik, fizyolojik ve biyokimyasal ayrılıklar koyar. Yani organizmanın, cinsiyet hormonlarının oluşturduğu değişimlerden etkilenmeyen hiçbir bölümü kalmaz.

Bu değişikliklerin en önemlisi ve en anlamlısı, dişinin leğen kemiğinin, omuzlara oranla erkektekinden çok daha geniş oluşudur. Bunun nedeni, dişinin türün sürekliliğini sağlama görevini üstlenmesine ilişkin olarak, ana rahmine sahip olmasıdır. Kalça genişliğinin fazla oluşu, kalçaların dizlere doğru yaklaştığı izlenimini uyandırır. Sonuç olarak kadının bacak kemikleri, erkeğe oranla daha eğimli olur ki, bu kadına, kendi cinsine özgü yürüyüşünü kazandırır.

Cinsler arasındaki önemli ve belirgin biyolojik ayrılıklardan biri de, yağ tabakalarının oluşumu ve bunların bedene dağılışıdır. Dişi de bu yağ, göğüslerde, karnın alt bölümünde, kalçalarda ve uyluk kemiği üzerinde toplanma eğilimi gösterir. Çağdaş kadın, ciddi bir rejimle ve düzenli yapılan beden hareketleriyle, olgunluk döneminin sonucu olan fazla yağlanmadan kurtulabilmektedir. Ancak bu konuda aşırıya kaçanlar, güzelleşme çabalarını çoğu kez pek pahalı öderler. Çünkü bedenlerindeki yağı verirken vücut güzellikleri bozulur, sarkmalar ve kırışıklar ortaya çıkar. Erken yaşlanırlar.

Cinslerde kılların bedene yayılışı da farklıdır. Kadın saçlarının inceliği, gırlığı, uzama yeteneği, yaşlılıkta dökülmeme özelliği, dişiye özgü bir avantajdır. Erkek saçının genellikle

40 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

ileri yaşlarda döküldüğü görülür. Saçlardaki bu olumsuz durum, erkekte sanki yüzde çıkan kıllarla dengelenir. Bu yalnızca sakal ve bıyıkta değil; kılların, kaşlarda, burun içinde ve kulaklarda daha belirgin olarak gürleşip yayılmasıdır. Ayrıca göğüs yoresindeki kıllar, bıyık ve sakallar gibi erkeğe özgü olma niteliği taşır. Dişinin kol ve bacaklarında çoğu kez ince tüyler görülürken, erkekte bunun yerini daha kalın ve uzun kıllar alır. Kırk beşle atmış yaş arasındaki birçok kadının tüylerinde görülen erkekteki benzer değişiklikler, bu özelliğin cinselliğe bağlı olduğunu kanıtlamaktadır.

Gırtlığın ve ses tellerinin anatomik farklılığı, erkek ve dişi arasındaki belirgin ayrılıklar arasında yer alır. Dişide gırtlak çıkıntısı, gelişiminin belirli bir aşamasında dururken, erkekte gelişimini tamamlayarak irileşir. Ses telleri buna bağlı olarak kalınlaşır. Sonuç olarak dişinin sesi; çocuk sesinden daha derin, erkek sesinden daha yumuşak ve ince olarak kalırken, erkeğinkinde tam bir kalınlaşma görülür. Güçlü Cins Hangisi? Dişi mi; Erkek mi?

Genç kızla genç erkek arasındaki göze batan farklılıklar arasında, genelde erkeğin fiziksel açıdan kızdan daha güçlü ve adaleli oluşu da yer alır. Bu görünüş, dişinin zayıf cins, erkeğin güçlü cins olduğu inancını yaygınlaştırmıştır. Erkek çocukların hareketlerindeki kabalık ve saldırganlık, fiziksel yapılarındaki güçlülüğün belirmesinden önce kendini gösterir. Burada etken olan, fizyolojik dinamizmdir. Harekete

ilişkin etkinliklerin düzenlenmesinde çok önemli olan nefes fonksiyonunun, erkeklerde daha yoğun olduğu görülür. Erkeğin adele gücü de daha yüksek ve gergindir. Bu, daha doğuştan itibaren beliren özel bir niteliktir.

Genç Kız Teriminin Anlam ve İçeriği 41

Ancak bir de, hayat süreci içinde yaşamı daha uzun sürdürme gücü söz konusu edilebilir. İnsan türünde dişiler ve erkekler kuramsal olarak eşit sayıda türer. Erkek; X ve Y taşıyan iki tür spermayı da eş sayıda çıkardığına göre, yumurtayla karşılaşan ve onu dölleyen spermanın erkek yapan veya dişi yapan cinsten olma olasılığı da hemen hemen eşittir. Kuramsal olarak bu böyleyse de, istatistiklere bakıldığında, dünyaya gelen insan yavrularının yarısından biraz çoğunun erkek ve yarısından biraz azının dişi olduğu anlaşılır. Beyaz ırklarda genel olarak, doğan her 100 kız çocuğuna karşın 101 ilâ 108 arasında değişen sayıda oğlan çocuk doğmaktadır.

Ölü doğan bebekler ve düşükler göz önüne alındığında, dişiden fazla erkeğe gebe kalmanın daha çok olduğu görülür. 100 dişiye gebe kalmaya karşılık olarak 120 erkeğe gebe kalma, bu belirgin farkı ortaya koyar. Rahimde, kaza sonucu ölümlerin erkeklerde daha çok görülmesi gibi, yaşam süreci içinde de erkeklerde ölüm oranı kadınlara göre yüksektir. Ve dişilerin ortalama yaşama süresi, erkeklerinkinden göze batacak kadar uzundur. Yapılan son araştırmalar bu farkın giderek büyüdüğünü göstermektedir. Yüzyılın başlarında dişiler erkeklerden ortalama 2 yıl fazla yaşamaktaymışlar. Yüzyılın sonuna geldiğimizde, bu fark 8 yıla ulaşmış bulunuyor.

Sonuç olarak, yumurtanın erkek olmasını sağlayan Y sperminin, dişiliği sağlayan X spermine oranla daha güçlü olması, erkeğin daha çok ölmesiyle dengelendiği gibi, erkeğin aleyhine bir azalma dahi görülüyor. Bu, yaygın olarak inanılan aksine, yaşama etkinliği açısından dişinin erkekten daha sağlam olduğunu kanıtlıyor.

o

00 O:

P-

G,

Genç kız kavramını oluşturan diğer öge yani gençlik nedir? Bu sorunun yanıtını, onun temel özelliklerinin kapsamında buluruz:

Gençlik Çocukluktan Yetişkinliğe Geçiş Çağıdır

İnsanın gelişme süreci içindeki on iki-yirmi bir yaşları arasının, çocukluktan yetişkinliğe geçmeyi sağlayan bir dönem olduğu psikologlarca kabul edilmektedir.

İnsan yaşamında bir çocukluk döneminin bulunması, sonra bunu gençliğin izlemesi, herkese çok doğal ve olağan gelir. Ancak hayvanlar dünyasında hiçbir türde, yetişkinlik dönemine geçiş bu denli uzun değildir. Çünkü hayvan yavrusunun yaşamını sürdürmek için içine atılacağı ortam, insan türününki kadar karmaşık ilişkilere dayanmaz. Orada her şey yalındır. Amaç, yaşamı sürdürmek ve türün devamını sağlamaktan ibarettir. Bunun için; besin sağlama, kendini koruma ve üreme etkinliğinin gereklerini yerine getirmek yeterlidir. Hayvanda bütün bunlar içgüdülerle düzenlenir. Cıvciv yumurtadan çıktığı anda yemini gagalar. Kuşlar, bir iki ay içinde uçmayı ve besinlerini bulmayı öğrenir. İnsan yavrusundan sonra en uzun bağımlılık gösteren şempaze yavrularıysa 4-5 ay içinde özerk bir hâle gelir.

46 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

İnsanın gençlik dönemiyse, bu yalın davranış kalıplarından farklı olarak örf, adet, gelenekleri, karşılıklı hak ve ödevleri, değişik ve karmaşık toplum değerlerini, beklentileri, tutumları öğrenmeyi kapsar. Bu çağ içinde genç, çocukluktan sıyrılarak toplumun kendinden beklediği

davranışlar içine girer. Böylece yetişkin ve olgun bir insan olur. Toplumun onayını alarak, yetişkinler arasındaki yerini bulur. Bir gencin topluma girmesi, bedensel gelişme kadar, hatta bir bakıma ondan da fazla, sosyal etkenlere bağlıdır. İşte bu nedenle, ufak tefek dalgalanmalarla tüm toplumlarda ergenliğin yaklaşık yaşlarda görülmesine karşın, gencin yetişkin bir birey olarak topluma kabul edilmiş yaşı değişik olmaktadır.

Gencin bu geçiş döneminde karşılaştığı sorunlar da bir kültürden diğerine farklar taşır. Gençliklerini olumlu bir ortam içinde geçirenler, daha kolay ve çatışmasız olarak topluma katılmakta, uyum sağlamaktadır. Olumsuz etkenlerse gençleri uyumsuzluğa sürüklemektedir. Böyleleri ileri yaşa ulaşırsalar da toplumla bağdaşamayıp dışa itilmektedir.

Kız olsun, erkek olsun, gencin topluma katılması yeni uyumları zorunlu kılar. Bu uyumlaraysa, doğumdan başlanarak hazırlanılır. Farklı toplumlarda, hatta aynı toplum içinde, farklı çocuk eğitim biçimleri görülür. Kültürün erken yaşlarda dahi olsa belirli bir alanda yaptığı baskı, ileride etkisini yine o alanda gösterebilir. Çok önemsiz görülen besleme, temizlik, dışkı denetimi eğitimleri bile, çocuğun ileriki uyumunu olumlu veya olumsuz yönde etkiler.

Psikologlar, bebeklikte yaşanan sarsıcı ve üzücü deneyimlerin, yetişkinlikte olumsuz durumlar yarattığını ve bazı kişilik bozukluklarına neden olabildiğini saptamışlardır. Bebeklikteki duygusal yaralanmalar çoğunlukla iyileşmez. Çocukluk devresi mutlu ve olumlu geçse bile, yetişkinlikte yaşanan bazı olaylar bu yarayı işletebilir. Ancak kişiliği yapılan-

!

Gençlik Nedir? 47

dıran etkenler erken çağla sınırlı kalmaz. Yaşam boyu sürer, ilk etkiler gerçi önemlidir ama daha ileride düzeltici, bozucu veya aynı etkiyi sürdürücü deneyler yaşanabilir. Bu açıdan gençlik, kişiliğin kurulduğu ve biçimlendiği çağdır.

İnsan bir süreç içinde yaşar. Doğar, gelişir, duraklar, geriler ve ölür. Bu zaman süreci içinde bedensel ve tinsel pek çok değişim geçirir. Bebeklik; insanın %100 yetersiz olduğu, bakım ve ilgiye gereksinim duyduğu çağdır. Yemesi, içmesi, temizliği, dış etkilere karşı korunması sağlanmazsa yaşamını sürdüremez. Çevreye karşı tepkileri en ilkel dönemdedir. Buna rağmen, sevmeyi, bağlanmayı, gereksinimlerini belirtmeyi, yakın çevresine güvenmeyi, onları başkalarından farklı tutmayı öğrenir. Kendini ve çevresini keşfeder.

Çocukluk bir oyun dönemidir. Çocuk oyun içinde bedensel ve tinsel yetkinliklerini geliştirir. Hareket ve davranış olgunluğu kazanır. Kendi olanaklarını kavrar, yeteneklerini sezer. Enerjisini kullanmayı öğrenir. Oyun aracılığıyla çevresiyle, fiziksel, duygusal ve sosyal ilişkiler kurar. İleri de, gerçek yaşamda oynayacağı rolü, oyun içinde defalarca tekrarlayarak yaşar. Yardımlaşmayı, yarışmayı, dostluğu, düşmanlığı, yenmeyi, yenilmeyi, bir uğraşı sürdürmeyi, kavgayı, uzlaşmayı, paylaşmayı öğrenir. Bedence, ruhça, zekâca oyunla gelişir. Büyüme sürecindeki basamakları oyunla, sıçraya sıçraya tırmanır. İşte bu tırmanış, gençlik dönemi içinde doruk noktasına ulaşır. Bedensel ve zekâyâ ilişkin yetiler, olumlu koşullar altında on ile yirmi yaşları arasında en üst düzeye varır.

Gençlik Çıracılık Dönemidir

Çocukluktan gençlik dönemine adımını atan insan, kız olsun erkek olsun artık fiziksel gücünün, yetenek ve olanaklarının bilincindedir. Ancak o güne değin onlardan gerçek

48 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

anlamda yeterince yararlanmamış, bunları etkin biçimde kullanmamıştır. Hep prova yapmış, gerçek bir oyunda seyirci karşısına hiç çıkmamıştır. İstekli ve hırslıdır. Artık kendini kanıtlamak, varlığını göstermek,

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

çevrenin önerileri, gencin istek ve eğilimleri göz önüne alınarak yapılması, gencin kendi özgür düşüncesi yönünde davranırken toplumsal değerleri dikkate almasıdır. Hiçbir işte tutunamayan sebatsız ve beceriksiz kişilerle, iş sorumluluğunu ilerleyen yaşlarına rağmen kazanamayanların pek çoğu, uzlaşmaz tutumlarının kurbanlarıdır.

Gençlik, Beğenilen ve İstenen Çağdır

Genç, yaşadığı çağdan bilinçli olmasa da memnundur. Daha iyi maddî olanaklara, daha elverişli bir sosyal düzeye ulaşmak ister; ama o düzeye ulaşmış ileri yaştaki kişilerin çağında olmayı genellikle pek istemez. Yaşlıları, onların düşünce ve tutumlarını çoğunlukla beğenmez. Sevgi ve saygı duydukları olur, bazı yönlerini takdir de eder; ama en çok beğendiği yine kendidir. Hoş, gençliğine dönmek istemeyen yaşlı var mıdır hiç? Bu da tek başına kanıtlar gençliğin değerini.

Gençlik, yetişkinin hiç bırakmak istemediği, yitirdiğini pek zor kabullendiği, kabullendikten sonra da anılarında yaşatıp zaman zaman döndüğü bir evredir. Çocuğun gözünde ise gençlik ulaşılacak bir hedeftir. Yemeğe karşı isteksizlik

, Gençlik Nedir? 51

gösteren çocukların; "Ye, yoksa büyüyemezsin!" diye korku-tutmaları bu eğilimin belirgin olarak görülmesindendir. Çocuğun günlük konuşmalarında bu amaç göze sıkça çarpar. Ancak dikkat edilirse büyümek, onlar için yalnızca genç olmak demektir. Güçlü, yeterli, yapmak istediklerini yapabilen... Asla daha ileriki yaşlar değil?

Gençlik dönemine adımını atanlar, güçsüzlük ve bağımlılık demek olan çocukluğa dönmeyi akıllarından hiç geçirmezler. Çoğunlukla, yeni yeni deneyimlere atılmaktan, güçlerini ve yeteneklerini tanımaktan, duygu ve heyecanlarını yaşamaktan hoşnutturlar. Düşler, hayaller kurarlar. Arada düşkü-rıklıkları olsa da, önlerinde bu düş ve hayalleri gerçekleştirebilmek için zamanları vardır. Genellikle kendilerinin, önlerine çıkacak olanakları başkalarından daha iyi değerlendireceklerine, yaşamlarının temellerini daha güçlü kurup üzerinde daha dengeli ve mutlu bir yapı oluşturacaklarına inanırlar.

Gençlik Bunalım Çağıdır

Yetişkinler arasında genel kanı, gençlerin kaygısız, tasasız, her türlü sorumluluk ve sorundan uzak oldukları yolundadır. Oysa gençlik bir bunalım çağıdır. Gençliğin bir bunalım çağı olduğunu söylemek, gençlikle ilgili olarak yukarıda değinilen özelliklerle bir çelişki gibi görülüyor. Gençlik büyük olanaklar çağıdır demiştik. Bu doğru! Genç, bedeninde ve kafasında çok büyük bir saklı güce sahiptir. Büyük istekler ve emeller besler. Gönlü hep yükseklerde kanat çırpıp, aşağılara bakmaz hiç. Eğlenmeye, gezmeye, giyinmeye, karşı cinse büyük eğilim duyar. Ve bütün bu isteklerin doyumunu güçlü bir içtepiyle arzular.

Genç, kendini büyük güçlerle donanmış hissetmektedir; ama karşısında iki büyük engel vardır. Bu engellerden biri,

52 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

bizzat kendidir. Diğeriyse içinde yaşadığı toplum... Sınırsız ve sayısız istekleri arasında amaçlarına ulaşabilmek için genç önce duygu ve istemlerini denetleyebilmeli, kendini aşabilmeli, sonra toplumdaki yerini alabilmek için toplumla çelişkilerini giderebilmeli, ilişkilerini düzenleyebilmelidir.

Ancak genç, insana ve evrene ilişkin değerleri daha henüz tanımaktadır. Bu keşifler onun için şaşırtıcıdır. Özellikle kendinde oluşan değişikliklerin nedenini ve anlamını araştırır. Dünyaya, topluma ve en çok da kendine büyük ilgi duyar. Böylece o bizzat kendi kendine sorun olur.

Genç, bu dönemde kendinde yeni bir ben keşfeder. Biyolojik yapısını ve bedenini tanır. İçtepilerini öğrenir. Cinsel uyanışına tanık olur. Beninin bilmediği, tanımadığı yönlerini görür. Kendini inceler. Buradan,

içinden gelen, kendilerini gerçekleştirmek için baskı yapan yaşama güdülerini, cinsel içtepilerini ve genellikle bunların karşısında yer alan içindeki sosyal ahlâkı, üstbeni farkederek. Günah ve suç duygularının benliğine yaptığı baskıyla içtepilerinin baskısı arasında sıkışıp kalır. Tüm eğilim ve duygularını vicdan merceği altında inceler. Kusurlarının görülmemesi için iç dünyasını saklar. Bu, doğal sınırları içinde kaldığında sorun yaratmaz. Aşırı boyutlara vardığındaysa genç kendini çevresinden soyutlar, içine kapanır.

Bu çağdaki kişi, bir yandan içinde bulunduğu yaşın gereklerini yerine getirmek, kazandığı yeteneklerini kullanmak, yeni tanıdığı hazları, ulaştığı sınırlı özgürlüğü doyasıya yaşamak ister. Diğer taraftan; düşlediği geleceğe ulaşmak, amaçladığı hedeflere varmak için kendi kendini kısıtlamak zorunluluğunu duyar. Gezmek, eğlenmek, karşı cinsle birlikte olmak istemektedir; ama istediği sosyal düzeye tırmanması için, seçtiği öğrenim dalında ilerlemesi; toplumun onayını

Gençlik Nedir? 53

alması için içtepilerine ters düşen kurallara uyması gerekmektedir. İşte bu çelişki gençlik bunalımının nedenlerinden biridir.

Bir de, gencin karşısında yerleşik bir düzen vardır. Bu düzende; örf, âdet ve gelenekler, yasalar, yasaklar, kurallar, ahlâk ve değer yargıları, tutumlar yer alır. Gençten, bu sınırların çerçevesi içinde davranması istenir ve beklenir. Böylece genç, amaç ve emellerini gönlünce gerçekleştiremediğini görür. Düşündüklerinin, yapmak istediklerinin kısıtlandığını hisseder.

Halbuki o, artık kendi kendini yönetmek, kendi sorumluluğunu taşımak, kararlarında özgür olmak, kişiliğini kabul ettirmek ister. Çevresi, özellikle aile büyükleri onu hâlâ çocuk görmekte, kendi denetim ve gözetimlerinden çıkması hâlinde yanılğılara düşebileceğini düşünmektedir. Bu evrede genç, yetkinlik ve kişiliğini onaylatmak için çevresiyle savaşa girer. Gencin çevresiyle giriştiği bu çatışma, bunalımının bir diğer kaynağını oluşturur.

Gençlik döneminin önemi ve özellikleri, bu değinilenlerle sınırlı değil kuşkusuz. Biz bu konuyu genç kız açısından inceleyeceğimiz için yalnızca temel noktalara değinmekle yetindik.

54 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Hormonların Gelişim Üzerindeki Etkileri

Gelişimin yönü ve nitelikleri üzerinde; yaşanan doğal ve sosyal çevre, sosyo-ekonomik durum, yaş, beslenme, hormonlar gibi çeşitli etkenlerin rolü görülür. Ancak hormon adı verilen içsalgı bezlerinin kana salgıladıkları kimyasal maddelerin bu alandaki etkisi tartışılmaz bir önem taşır.

Ünlü bir fizyologun dediği gibi: "Geleceğimiz içsalgı bezlerinin elindedir." Bu salgılar gereken oranlarda kana karışmadığı takdirde, bedenin tüm gelişimi bozulur. Bedenin görünüşünde, yapısında, cinsel özelliklerin kazanılmasında, mizaçta, zekâda ve şahsiyette önemli değişimler ortaya çıkar. Dengesizlikler ve bozukluklar görülür. Hormonlardan herbiri ayrı bir görev ve işleve sahipse de, gerçekte bunlar, birbirlerini de etkileyerek birlikte çalışan organlardan oluşan bir sistem olarak görev yaparlar. Bir bezin çalışmasının bozulması, diğer bezlerin çalışmasının bozulmasına neden olur. Söz gelimi, adrenal ve hipofiz bezlerinde-ki bozukluklar, cinsiyet bezlerinin çalışmasını etkiler. Bunun sonucunda, erken yaşta cinsel olgunluğa ermek veya zamanında cinsel olgunluğa ulaşamamak gibi durumlar görülür.

Bazı bezlerin birden çok salgı bırakması, bunların görevinin ve karşılıklı etkileşimdeki kuralların kesin olarak belirlenmesini zorlaştırmaktadır. Hipofiz bezinin en az sekiz hormon; adrenal, erkek ve dişi cinsiyet bezlerinin en az ikişer hormon salgıladıkları bilinmektedir.

Gençlik Nedir? 55

Timüs Salgı Bezi

Çocukluk çağıma ilişkin bir içsalgı bezi olan ve göğüs kemiğinin altında bulunan timüs bezi, çocuk gelişiminin mimarıdır. Timüs bezinin çıkarıldığı köpek yavrularında gelişimin bütünüyle durduğu gözlenir. Timüs bezi, on beş yaşma kadar etkinliğini sürdürür. Bu yaştan sonra görevini bitirerek bir yağ keseciği hâline dönüşür.

Epifiz Salgı Bezi

Timüsün dışındaki içsalgıbezleri, etkinlik ve gelişimlerini ergenlik çağı içinde de sürdürürler. Bunlardan, beynin ortasında yer alan epifiz, ergenlik döneminin tamamlanmasından sonra çalışmasını yavaşlatır ve küçülür. Epifiz bezi, zekânın ve cinsel organların gelişimini düzenlemekle görevlidir. Bedenin, zekânın ve cinsel olgunluğun birlikte, uyum içinde gelişmesini sağlar. Bir anlamda, cinsel gelişmenin çok hızlı gerçekleşmesini engelleyen bir fren görevini yapar. Epifiz bezi çalışmazsa veya gereğinden az salgı verirse cinsel organlar ve özellikle zekâ zamanından önce gelişir. Epifizin aşırı çalışması halindeyse, bedence ve zekâca gelişme gecikebilir. Erken yaşlarda üstün zekâ düzeyine çıkıp sonradan normal zekâda kalanların, yüksek zekâ belirtileri gösterip erken yaşta ölen çocuk dahillerin, epifiz bezinin bozuk çalışması sonucu görüldükleri ileri sürülmektedir.

Hipofiz Salgı Bezi

Beynin tabanında, epifiz bezinin altında yer alan hipofiz, kiraz çekirdeği büyüklüğündedir. Gelişimi sağlayan başlıca etkenlerden biridir. Hipofiz hormonlarından elde edilen öz,

56 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

farelere verildiğinde, normal büyüklüğünün iki katma ulaşan dev fareler elde edilmiştir. Hipofiz bezi çıkarılan yavru fare-lerinse, kısa bir süre içinde öldüğü belirlenmiştir.

Hipofizin, gerek dişi ve gerekse erkek cinsiyet bezlerinin çalışmasını artırdığı, cinsel yaşamı kamçıladığı görülmüştür. Bu hormon genç hayvanlara verilirse, ergenliğin vaktinden önce gelişmesi sağlanır. Hipofiz bezinin iyi çalışmadığı kişilerde, cinsel organlar tam bir gelişme gösteremezler. Hipofiz salgı bezi başlıca iki tür gelişim bozukluğuna neden olabilir:

Enfantilizm: Hipofiz salgı bezinin az hormon çıkartması nedeniyle gelişimin yavaşlaması ve bir noktadan sonra durması enfantilizme yol açar. Bunlar kısa boylu, cılız, ufak yapılı çocuklardır. Böyleleri yalnız bedence değil, psikolojik yönden de çocuksu kalırlar.

Cigantizm: Hipofiz salgı bezinin aşırı hormon bırakmasından ileri gelmektedir. Kendini, aşırı boy ve kilo artmasıyla belli eder. Özellikle ergenlikten önce görülen anormal boy ve kilo artmaları cigantizmin ilk belirtileridir.

Tiroit Salgı Bezi

Tiroit, kanatları bir papyon kravatı anımsatan bir içsalgı bezidir. Gırtlığın altında, boynun bedenle birleştiği yerde bulunur. Ağırlığı 25-30 gr. kadardır. Beş kan damarıyla beslenmekte ve salgılarını bu kan damarları aracılığıyla tüm bedene yaymaktadır. Temel görevi, zekânın gelişimini düzenlemektir. Tiroit salgı bezinin yokluğu veya zayıflığı, genel olarak kreten denilen, bedence gelişme bozukluğuyla birlikte görülen zekâ geriliklerine yol açar. Kretenler, cüce denecek kadar küçük yapılı tiplerdir. Yaşamın ilk altı ayında bu hastalığı tanımak olanağı vardır. Erken tanı ve erken tedaviyle

Gençlik Nedir? 57

düzelme sağlanması mümkündür. Buna karşın tiroit salgısının yaşamın ilk çocukluk yıllarında fazla olması, uzun boylu, orantısız bedensel özelliklere sahip tuhaf tipler meydana getirmektedir.

Epifiz

Hipofiz

Tiroit

Böbrek üstü salgı bezi

Paratiroit

<

Tımüs

Erlik bezi

Yumurtalık

İç salgı bezlerinin bedendeki dağılımı

58 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Paratiroit Salgı Bezi

Paratiroit salgı bezleri, tiroit bezlerinin sağında ve solunda olmak üzere dört tanedir. Bunlar, kırmızı renkte ve birkaç milimetre çapında küçük yuvarlaklardır. Paratiroit salgısının azlığı, kanda kalsiyum oranını azaltır, fosfor oranını artırır. Bu dengenin bozulması iskelet yapısının iyi gelişmemesine yol açar. Paratiroit salgısının artması, kandaki kalsiyum oranını artırarak iskeletin zamanından önce kireçlenip sertleşmesine neden olarak gelişmeyi önler. Tetani, paratiroit salgısının azlığının yol açtığı çocuklarda görülen bir hastalıktır. Bu tür çocuklarda bayılmalar ve titremeler görülür. Çelimsiz görünüşleri, iskelet yapılarının zayıflığı, dişlerinin çürüklü-ğüyle tanınırlar.

Böbreküstü Salgı Bezleri

Böbreküstü salgı bezleri, adından da anlaşıldığı gibi böbreklerin üzerlerinde yer alır. Bunların salgıladığı hormonların, duygusal ve zihinsel yaşamımız üzerinde önemli etkileri vardır. Bu hormonların eksikliği, asteni olarak adlandırılan, zihinsel ve bedensel yorgunlukla tanınan bir hastalığa neden olur. Bu durumun bazen erken bunamalara yol açtığı da görülmektedir. Böbreküstü salgı bezlerinin tedavisiyle, erken bunamaların bazı türlerinde olumlu sonuçlar alınması, bu görüşü doğrulamaktadır.

Böbreküstü bezlerinin salgıladığı adrenalin maddesi, insanın duygu ve heyecan dünyasını büyük oranda etkilemektedir. Bu madde kana ne oranda fazla karışırsa, heyecan da o oranda fazla olmaktadır. Sık sık, aşırı heyecan hâli yaşayan bazı kişilerde, böbreküstü salgı bezlerinin çalışmasının

!

: ; ' "

Gençlik

Nedir? 59

bozulduğu, heyecan hâllerinde düzensizlikler ortaya çıktığı görülür. Bu nedenle bu hormon, psikofizyolojide heyecan hormonu adıyla anılır.

Gonat Salgı Bezleri

Gonat salgı bezleri, cinsel yaşantımızı büyük ölçüde yönlendiren cinsiyet bezleridir. Cinsel organlarımızın yakınında yer alırlar. Gonat-femel, dilimizdeki yaygın adıyla yumurtalık, folükilün ve oestron dediğimiz dişi cinsiyeti belirleyen hormonları salgılar.

Erkeğe özgü salgı bezi, gonat-mal, dilimizdeki yaygın adıyla erlikbezi, testosteron adını taşıyan hormonu salgılar. Cinsiyet bezleri ilk kez, erginlik çağı öncesinde çalışmaya başlarlar. Hipofiz ve adrenal bezleriyle birlikte, cinsel güdünün ve diğer tâli cinsel özelliklerin belirlenmesinde etkin olur.

Erlik bezleri çıkarılan erkekler, erkeklik hormonunun eksikliği nedeniyle yaşlarına göre bazı fizyolojik ve biyolojik değişimler geçirirler.

Buluğdan önce erlik bezi çıkarılan oğlanların kadınsı özellikler gösterdikleri, kalçaların genişleyip memelerinin büyüdüğü, cinsel organlarının gelişmediği, sakallarının koltuk altı ve bacak arası kıllarının az çıktığı, sesin çocuksu kaldığı, kemiklerin geç kireçlenmesi nedeniyle kol ve bacakların normalden fazla uzadığı görülür. Bunlarda cinsel istek genellikle görülmez. Böyle kişilere, köse ve harem aşası tipi denmektedir.

Dişide, cinsiyet bezlerinin salgılayıcısı olan yumurtalıklar, rahmin iki yanında ve birer badem büyüklüğündedir. Ağırlıkları yalnızca 4-5 gr. olan bu bezlerin çıkarılması hâlinde çok önemli değişimler ortaya çıkar. Genç kızlarda; cinsel organların, rahmin, memelerin gelişmediği, kalçaların erkek

60 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

kalçası gibi dar ve küçük kaldığı, koltuk altı ve bacak arası tüylerinin çok az çıktığı görülür. Adet görme gerçekleşmez. Kısaca cinsel bezin alınması, kız çocuğunu bir kadın olabilme olanağından yoksun bırakır. Ergin yaşta yumurtalıklarının çıkarılması hâlinde, o güne kadar normal bir kadın olan kişide aybaşı kanamaları kesilir. Âdet kesilmesinde görülen belirtiler ortaya çıkar. Cinsel organlarda gerileme olur. Buna karşın genellikle bir şişmanlama görülür. Cinsel istek her zaman bütünüyle kesilmez.

. Bedenimizin gelişimini yönlendiren içsalgı bezleri, daha önce de değindiğimiz gibi birbirlerinden bağımsız değillerdir. Karşılıklı etkileşim içinde beden yapımızın özelliklerini fizyolojik yönlerimizi ve bunlara bağlı olarak psikolojik yapımızı oluştururlar. İçsalgı bezlerinin tümünü birden etkileyen ve onları eşgüdüm içinde yöneten, bedenin içinde bulunduğu çağın ve durumun özelliklerine göre çalıştıran hipofiz salgı bezidir. Hipofiz salgı bezinin çalışmasındaki bir dengesizlik, bütün diğer bezlerin çalışmasını, dolayısıyla tüm yapımızı bozar. Bedenin düzen ve uyum içinde gelişmesi, büyük ölçüde içsalgı bezlerinin uyumla ve düzenle çalışmasıyla olasıdır.

Büyüme ve gelişmenin her aşamasında hormonların etkisi tartışılmaz bir öneme sahiptir. Bununla birlikte yalnız hor-manlarla gelişme atılımlarını açıklamak olası değildir. Hormonlar yeterli oranlarda salgılanmadığında veya kandaki hormon oranında anormal artışlar görüldüğünde, gelişmede bozuklukların ortaya çıkması, hormonların bu alandaki etkisini açıkça ortaya koymaktadır. Ancak hormonların uyarıcı etkisinin bir anlam taşıyabilmesi için, elverişli bir yapıya, uygun bir ortama, yeterli bir beslenmeye gereksinme vardır. Bu yoksa, hormonal etkilerin sonuçları normalliğin sınırları dışında gelişebilir. Bu görüş ışığında bakıldığında; hormonların

Gençlik Nedir? 61

büyüme ve gelişmenin gerçek nedeni olmaktan çok, bu mekanizmaları harekete geçiren ve onu yönlendiren güçler oldukları anlaşılır. Hormonal uyarılarla yeni bir atılım kazanan genç kızlığa geçiş dönemindeki büyüme ve gelişmeyi en belirgin yönüyle vurgulamak gerekirse, denilebilir ki bu büyüme, öncelikle cinsel nitelik taşır. Çünkü bu atılımla genç kız, çocukluktan kopup kadınlığa yönelmektedir. Giderek olgunlaşarak kadınsı özellikler kazanmaktadır. Bu cinsel gelişme, kızlarda oğlanlardan daha önce oluşur ve onlardan daha kısa bir süre içinde tamamlanır.

B Ö L Ü M 3

Genç Kızlığa Girerken

Dişisi ve erkeğiyle "BİO-PSİKO-SOSYAL" bir varlık! olan insan, doğumundan ölümüne değin pek çok evreden >, geçer. Bu dönemleri kabaca şöyle sıralayabiliriz:

Çocukluk döneminin sonunda, insan yavrusunun dişisi, erkeğinden gerek biyolojik, gerek psikolojik ve gerekse sosyal açıdan daha kesin ve kalın çizgilerle ayrılır. Bir dişisi ve erkek olarak çocuk adını bırakarak genç kız ve delikanlı olarak anılır.

Biz burada genç kıızı, birbirinden ayrı düşünilemeyen, karşılıklı etkileşim içinde olan üç yönüyle, biyolojik, psikolojik ve sosyal özellikleriyle ele alıp incelemekteyiz. Kuşkusuz genç kızlık, belirli bir olaydan sonra birden ortaya çıkan bir olgu değil. Bir gelişme süreci

içinde gelen ve belirli bir döneme yayılan bir gelişme evresidir.
Çocuklukla yetişkinlik arasında bir basamak olma özelliğine sahiptir.

Bebeklik: 0-2 yaş

' : . 11

Çocukluk: 2-13 yaş (kızlarda)

... :

2-15 yaş (oğlanlarda) İL

Gençlik: 13-21 yaş (kızlarda) | 1 |

15-21 yaş (oğlanlarda)

Yetişkinlik: 21-65 yaş ^ 11

Yaşlılık: 65 yaş ve sonrası İP

66 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Bu evreyle ilgili olarak kullanılan yabancı dil kökenli çeşitli terimler bulunmaktadır. Bazen bu terimlerin, anlamlarına uygun düşmeyen şekillerde kullanıldıklarını görürüz.

Adolesans, gençlik çağını en geniş dilimiyle içine alan bir terimdir.

Dilimizde karşılığını yeniyetmelik ya da gençlik sözcüğüyle bulur.

Puberte: Cinsel yörelerdeki ve koltuk altlarındaki kıl oluşumunu belirtir. Ancak aynı zamanda çocuk yapma gücü' nün kazanılmasını anlatır. Bu nedenle genel olarak cinsel olgunluk çağının başlangıcı için kullanılır.

Menarche: Âdet görme, aybaşı hâlini anlatan ve kızlarda cinsel olgunluğa ulaşmayı belirten bir sözcüktür.

Gerek puberte ve gerekse menarche, Türkçede karşılıklarını ergenlik veya buluş sözcükleriyle bulurlar.

Ergenlik çağı, dişi ve erkeğin erinliğe ulaşmasından sonraki gelişme evresine verilen addır. Ergenlik çağındaki kız artık bir genç kız, oğlansa delikanlıdır.

Gençlik ya da yeniyetmelik, çocukluktan yetişkinliğe uzanan bütün ve tek bir çağ olmakla birlikte, kendi içinde de, kesin sınırlarla ayrılmayan ancak bazı özelliklerle belirlenen evrelere sahiptir. Bunlar; başlangıç dönemi, orta dönem ve son dönemlerdir. Genç kız ve delikanlı, bu dönemlerden aynı yaş sınırları içinde geçmezler. Birbirlerine oranla bazı farklar gösterirler. Şöyle ki:

Yeniyetmelik başlangıcı: Kızlarda 13-15 yaşlarında

Oğlanlarda 15-17 yaşlarında Yeniyetmelik ortası:

Kızlarda 15-

18 yaşlarında

Oğlanlarda 17-19 yaşlarında Yeniyetmelik sonu:

Kızlarda 18-

20 yaşlarında

Oğlanlarda 19-21 yaşlarındadır.

Genç Kızlığa Girerken 67

Önergen Kız

On üç-on beş yaşları arasındaki dönemi kapsayan başlan-gıç evresi, genç kızlığa geçiş aşamasını oluşturur. Ancak bundan önce yaşanan bir eşik dönem vardır ki, psişik açıdan olduğu kadar bedensel açıdan da büyük önem taşır.

Önergenlik Döneminde Kız Çocuklarında Görülen Biyolojik Gelişmeler

Kız çocuk; yeniyetmeliğe, çocukluk çağının son yıllarında; on, on bir ve on iki yaşlarında yaşadığı hızlı bir büyümeyle girer. Bu çağ, önergenlik olarak adlandırılır. Bu yıllarda, özellikle bacakların birden uzadığı, boy yüksekliğinin belirgin biçimde arttığı, hatta bu hızlı büyümeye uyum sağlayamama nedeniyle dizkapaklarında derinin gerildiği görülür. Bu çağ içinde kızlar en yüksek büyüme oranına ulaşırlar. Böylece yeniyetmeliğe genel olarak büyümüş ve bedence oldukça gelişmiş olarak adım atarlar. On iki yaşından sonra büyüme oranı giderek düşer. Yirmi yaşlarında ise büyüme oranı sıfıra iner ki, bu büyümedeki duraklamayı gösterir.

Boy uzamasındaki bu hızlı büyüme, ağırlılığın artışında da aynen izlenir. Yani genç kızın ağırlılığındaki artış, on-on iki yaşları arasında en yüksek oranına ulaşır. Sonuç olarak kızlar bu dönemde, yaşlıları olan oğlanları boy ve kiloca geçerler. Kiloca büyümede görülen bu yüksek oran giderek düşer. Boyda olduğu gibi yirmi yaşında sifıra ulaşır.

68 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Yaşlar Doğumdan olgunluğa, kız ve oğlanlarda görülen ortalama boy uzaması Yukarıdaki grafikte, doğumdan olgunluğa kadar geçen süre içinde, kız ve oğlanlardaki ortalama boy uzamasını izliyorsunuz.

Erkek çocuklardaki hızlı büyümeyle on iki yaşından sonra başlar. Daha yüksek bir büyüme hızı, on beş yaşlarında boy ve kiloca kızların düzeyine eriştirir onları. Yirmi yaşlarında, oğlanların boy ortalaması kızlardan on iki santim, ağırlık ortalamasıysa yedi kilo daha fazladır. Kaldı ki erkek çocuklar büyümelerini yirmi yaşından sonra da yirmi bir yaşına kadar sürdürürler.

Verilen bütün bu bilgilere ve oranlara karşın, büyümede hiçbir zaman bir düzenlilik ve uyum aramamak gerekir. Büyüme, bireysel ve cinsel yapıya göre değiştiği gibi, dış koşullara, yaşanılan ortama, ırkların kendilerine özgü yapılarına

Genç Kızlığa Girerken 69

göre de değişir. Söz gelimi, İngiliz ile Japon ırklarının, kendilerine özgü nitelikler taşımaları doğaldır. Yaz mevsiminde görülen büyüme, kış mevsiminde görülen büyümeye oranla daha önemlidir. Ancak bazı genellemeler yapmak da mümkün. Örneğin: Yedi-on yaşlarına karşılık olan ilköğretimin ilk

12 YAŞ

15 YAŞ

21 YAŞ

Bedensel gelişmenin her iki cinsten yaşlara göre karşılaştırılması

70 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

dört yılında daha dengeli ve yavaş bir büyüme gözlenirken, on bir-on yedi yaşları arasında yüksek bir büyüme hızına tanık olunur.

Önergenlik çağı içindeki kızların kemik yapılarında büyük gelişmeler olur. On dört yaşında bir kızın kemikleri, hemen hemen ulaşabileceği normal yapısına erişir. Yüz yapısı, çocuksuluktan kurtulmaya başlar; daha anlamlı bir biçime doğru gelişir. Göğüste, kalçada ve basende ilk gelişmeler belirir. Aşağıdaki çizimde kız ve oğlanlardaki bedensel gelişmeyi karşılaştırmalı olarak izlemek mümkün. Çizimlerde büyüme, ortalama olarak gösterilmektedir. Bireysel ayrılıkları da göz önünde tutmak gerekir.

Göğüslerinin büyümesi, kalçalarının genişlemesi, baseninin yağ toplayarak kadına özgü biçim alması; genç kızlığa hazırlanan kız çocuğunun en göze batan gelişmelerindendir. Bu değişimler; onun, genç kızlık ve kadınlık simgesi olarak gördüğü özelliklerdir. Bu alanda kazanılan gelişmeler, onda giderek bedensel benlik kavramının biçimlenmesine yol açar.

On dört yaşma ulaşan kızların ses tellerinde, çocukluk çağına oranla biraz kalınlaşma görülür. Böylece, on yaşındaki bir kızın çıkaramayacağı alçak tonlu sesleri çıkarabilirler. Ancak on yaşındaki bir kızın sahip olduğu yüksek ses tonlarını söyleme yetilerini de korurlar. Böylece konuşmaları, daha dikkat çekici ve dişice bir özellik kazanmış olur.

Önergen Kızlarda Yaşanan Bedensel Gelişmelerin Neden Olduğu Özel

Psikolojik Yapı

Geçiş dönemi içindeki kız çocuğu, geçirmekte olduğu değişim ve gelişmeyi dikkatle inceler. Kendini yaşlılarıyla ve yetişkinlerle sürekli olarak karşılaştırır. Onlara benzeyen,

Genç Kızlığa Girerken 71

benzemeyen, üstün ve zayıf yanlarını değerlendirir. Böylece, bedensel benlik kavramına her geçen gün yeni bir çizgi ekler. Bedeninin ileride

sahip olacağı biçim üstüne düşler kurar, umutlara kapılır, endişe ve üzüntü duyar.

Colette Audry, "Anıların Gözüyle" adlı kitabında yeni yetmelik çağındaki kızların ortak özelliklerinden biri olan bu düşlerini şöyle dile getirir:

"En önemlisi, hayallerimde yaşatabilmek için kendimi başka bir biçime sokmaktı. Böylece ben olmaktan çıkıyor, o oluyordum. Her şeyden önce güzeldim ve on sekiz yaşındaydım. Bir şekerleme kutusunun üstündeki, güvercinlerle çevrelenmiş iki genç kız resmi bu konuda bana çok yardımcı oldu. Ben; ipeksi ince bir kumaştan yapılmış uzun giysili, kısa saçları bukle bukle taranmış esmer kızdım..."

Ertesi gün yataktan kalkarken bu konunun üzerinde yine biraz duruyordum. Nedendir bilmem, aynaya yüzüm sabunlu olarak bakarken kendimi çok güzel buluyordum. İçim umutla, kıvançla doluyordu. Bıraksalar, geleceğe uzanan bu yolda ben; karşımda bekleyen köpüklü yüzü saatlerce seyrederdim. Ancak temizlik işini fazla uzatmamak gerekiyordu. Sabun köpükleri gidince her şey bitiyor, ilgimi hiç çekmeyen, o ap-talımsı çocuk suratıyla yeniden yüzüze kalıveriyordum."

Yeniyetmeliğe doğru giden kız çocuk, bazen kazandığı özelliklerle öğünç duyar, gururlanır. Gelişen beden yapısını farket-tirecek biçimde giyinir. Göğüslerine mendil, pamuk gibi maddeler sokarak yeni kabarmaya başlayan memelerini daha belirgin hâle getirmeye çalışır. Yaşıtlarından önce gelişmişse, arkadaşlarının arasında göğüslerinin büyüklüğüyle şişinir. Bazen de bunun tümüyle aksi görülür. Kız çocuk, gelişen göğsünün, uzayan bacaklarının, kalmlaşan baldırlarının çektiği ilgi ve dikkatten sıkılır, utanır. Gelişimini, çevresinden

7 2 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Genç Kızlığa Girerken 7 3

gizlemeye, örtmeye, farketmemeye çaba harcar. Bu tavırlarda, çocuğun o güne kadar yaşadığı deneyimlerin, aile ve çevre etkisinin rolü büyüktür. Çevreden üzerine yönelen bakışlardaki fark, imalı sözler-deki anlam, onun bedenindeki bu değişime karşı olumsuz tavır takınmasına neden olur. Özellikle memelerini; özgürce hareket etmesini, gönlünce koşmasını, zıplamasını engelleyen, herkesin dikkatini üzerine çeken yararsız ve gereksiz uzantılar olarak görmeye başlar. Onları saklamaya, gizlemeye de pek olanak yoktur. Gömleğin, kazağın içinden adeta ileri atılıp kendilerini öne sürmektedirler.

Bu duyguları yaşamış bir kadın o günkü davranışını şöyle anlatır:

"Kabaran ve irileşen göğüslerimden öylesine utanıyordum ki, herkesin yalnızca onlara baktığını sanıyordum. Araştıran gözlerden gizlemek için uzun süre onları bir kuşakla sıkıca sararak dolaştım." Böyle aşırı yollara başvurmaları bile, kızların çoğu bu dönemde, kendilerine büyük gelen, vücut hatlarını belli etmeyen bol gömlekler, geniş kazaklar ve pelerinler giymeyi tercih ederler.

Ancak yalnızca göğüsleri değildir gelişen kızı rahatsız edip, huzurunu kaçıran. O, benliğiyle ayrılmaz bir bütün saydığı bedeninin, başkalarının dikkatini çeken, istek uyandıran bir nesne olmasından da ürker. Bedeninin bu yönünü daha henüz yeni tanımaktadır. Yabancı olduğu bir dünyada, kurallarını bilmediği bir oyunu oynamaya itilmiş gibidir. Bedenini artık bir yabancı, hatta bir düşman gibi görür. Üstünde dolaşan, inceleyen, araştıran gözlerden nefret eder. Bazen hiç büyümemiş olmayı diler. Bir başka kadın, o çağın duygularını şöyle dile getirmektedir:

"On üç yaşındayken, kısa entariler giyer ve bacaklarım çıplak olarak dolaşırdım. Bir gün adamın biri, etlenen, irileşen baldırlarıma gülerek laf attı. Hemen ertesi gün annem

bana uzun etek ve çorap giydirdi. Ancak, bir erkeğin dikkatini dışı olarak çekmenin sarsıntısını hep anımsadım."

Bu dönem içindeki pek çok kız, aşırı sıkılğan ve geçimsiz bir yapı kazanır. Odasına çekilir, dışarı çıkmak istemez. Adeta tüm enerjisini

yitirir, tembellesin Hayalci, tasalı, dikbaşlı olur; huysuzlaşır. Bazıları, yemek yememe ve zayıflama eğilimi gösterir. Kilo almaktan, şişmanlamaktan korkar. Çünkü büyümek ve gelişmek, bir dişi olarak göze çarpmak demektir. Bu ise, o güne kadar yaşanan özgür, çocuksu sanal bir oyun dünyasından kopup gerçek dünyanın katılığına inmek demektir. Bu gerçek dünya, her ne kadar çocuk için o güne değin özenilen, erişilmek istenen bir amaç ve erekse de, henüz ayak basmadığı, izlediği ama yaşamadığı bir evrendir. Her bilinmeyen gibi ürkütücüdür. Ürkütücülüğü, bir yandan bu dünya hakkında edindiği bilgilerin yalnızca yüzeysel ve kopuk kopuk gözlemlere dayanmasından, bir yandan da, kendi ben-liğindeki güvensizlikten, eksiklik duygusundan, daha henüz kazanmakta olduğu yeni benliğine uyum sağlayamamış olmasından kaynaklanır. Bazı çocuklar o denli hızlı büyürler ki, psişik olgunlukları ve zekâları, bu gelişmiş bedeni yönetmekte, çekip çevirmekte yetersiz kalır. Bu beden artık ne bir çocuk bedenidir, ne de bir yetişkin bedeni. Etkinlik konumuna giren cinsel bezler, kol ve bacakların, ellerin, ayakların aşırı büyümesine neden olurlar. Bedenin diğer yörelerine oranla el ve ayakların fazla büyümüş olması, bu azalarını kullanırken onu beceriksiz davranmaya iter. Çünkü kasların gelişimi henüz bu büyümeye uygun hâle gelmemiştir. Ne kadar çaba gösterip dikkat ederse etsin sakarlıklardan kendini kurtaramayacaktır. Çevreden gelen eleştiriler de, onun içinde bulunduğu bu gerilimi iyice artırır. Bir kadın, o yaştaki sıkıntıları için şunları söylemektedir:

|1h,1

74 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

"Özellikle, ergenlik çağında pek çirkin olan ayaklarım beni çok üzerdi. Üstüne üstlük evdekiler de durmadan yürüyüşümü eleştirir, kafamı şişirirlerdi. Kuşkusuz bu söylenişlerinde gerçek payı vardı; ama o kadar çok eleştiriliyordum ki kendi-mi mutsuz, acayip bir yaratık olarak görüyordum. Öylesine bezmiş ve yıkılmışım ki, nasıl duracağımı şaşırtıyor 'Ah şu ayaklarımı bir yerlere sokabilsem.' diyordum."

Diğer taraftan bu hızlı büyüme, cinsel hücrelerin olgunlaşması, meme bezleri ve memenin ucunda ani olarak ortaya çıkan şişmeler, cinsel organları örten derinin gerginliği, biyolojik yapıda olduğu gibi duygusal yapıda da huzursuzluk yaratır. Yaygın ve genel bir endişeye neden olur. Olumsuzluk Dönemi Olarak Önergenlik Çağı

Kız çocuk, bu çağda bir eşiği atlamak üzere olduğunun bilincindedir. O ana değin yaşamı, oyun alanıyla sınırlı kalmıştır. Gerçi oyunlarının konusu hep o eşiğin ötesindeki yaşamla ilgilidir ama onunla yüz yüze gelmek, gerçeği yaşamak, çocuk ruhunda fırtınalar koparmaya yetmektedir. Oyun çağı çocuğu; dengeli bir gelişmeye, düzenli bir sağlığa, uygun bir psişik yapıya sahipti. Ancak bu çağda bazı bezlerin artan salgısı, kanın kimyasmdaki değişiklikler, cinsel olgunluğa doğru sürekli ilerleyiş, bedenin ani gelişmesi, biyolojik dengeyi öylesine bozar ki, diğer fizyolojik ve sosyal etkilerle birleştğinde bunur. psişik yapı üzerinde bir sarsıntı yaratmaması olası değildir. Bu sarsıntının kızdaki etkileri oğ-laninkine hem benzer hem de bazı farklılıklar taşır. Buh-ler'den alınan aşağıdaki iki örnek, aynı yaştaki biri kız, diğeri oğlan iki çocuğun psişik durumlarını yansıtmaktadır.

Genç Kızlığa Girerken 7 5

Bir anne, on üç yaşındaki kızını için Çocuk Kliniğine başvurmuştur. O çağa değin örnek bir evlât, mükemmel bir öğrenci olan kızını birden değişmiş, derslerinde geri kalmaya başlamıştır. Öylesine tembelleşmiştir ki, çok sevdiği piyano dersleriyle bile ilgilenmez olmuştur. Günün büyük bir bölümünü düş kurmakla geçirmekte, annesine ve babasına karşı saygısız davranmakta, arkadaşlarıyla kavga etmektedir. Anne ne kadar uğraştıysa, kızını üzerine olumlu bir değişim sağlayamamıştır.

Bir başka anne de, on üç yaşındaki oğlu için aynı kliniğe başvurur. Oğlan, daha önce çok uyumlu ve çalışkan bir öğrenciyken belirli herhangi bir neden olmaksızın birden değişmiş; ters, kırıcı, geçimsiz, yaramaz ve huysuz bir çocuk haline gelmiş. Derslerine karşı ilgisiz ve sorumsuz davranmaya başlamış. Tüm zamanını sokakta, yeni edindiği arkadaşlarla geçirir olmuş.

Bu iki örnek birbiriyle karşılaştırıldığında, aralarındaki farklar kadar, benzerliklerin de bulunduğu görülür. Özellikle her iki örnekte de, sosyal davranışlarda temelde bir değişimin olduğu görülür. Eski olumlu ve uyumlu davranışları yitirme, uyumsuz, aksi tavırlar alma, eski arkadaşlardan ayrılma, söz dinlememe, karşı çıkma, eski ilgi ve etkinliklerini terk etme, ortak davranışlar olarak belirlenebilir.

Buna karşın oğlan çocuğu aşırı faaliyete, oyuna, enerji ve güç harcamaya yönelirken, kız çocuk tembelliği, kendi köşesine çekilip düş kırma seçer. Yetişkinler tarafından olumsuz çağ olarak adlandırılan bu dönemde kızların temel özelliği hareketsizliktir. Genel olarak davranışlarda bir huzursuzluk ve karasızlık görülür. Çoğunlukla hiçbir şeyi beğenmezler. Hemen her şeye karşı, isteksiz, pasif ve ilgisizdirler. Ancak seyrek olarak kız çocuklarda da, erkek çocuklarda olduğunca aşırı bir etkinlik ve saldırganlık hâli görülebilir.

76 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Bu dönemde, çocuk-aile ilişkileri bozulur. Fizyolojik alandaki değişimlerin ve bedensel gelişimin içine ittiği gerilim içinde huzursuz ve şaşkın olan kız, ana-babadan ve yakın çevreden yönelen eleştirilerin karşısına inatçı bir karşı koymayla dikilir. Onları dinlemez, başına buyruk davranır. Kendi haklılığını, davranışlarının doğruluğunu savunur. O güne kadar hayranı olduğu, büyük bir güvenle bağlandığı ve hemen her konuda haklılığına inandığı ana-babasını eleştirir. Onların tutum ve davranışlarının yanlışlığını öne sürer.

Olumsuz çağ içindeki kız, evdeki inatçı ve karşı çıkan tutumunu çoğunlukla okulda da gösterir. Kurallara ve idarî kararlara karşı çıkma eğilimi içinde olur. Bazı psikologlara göre, genelde otoriteye karşı çıkma olarak beliren bu tutum, büyüklere uyum ve bağımlılıkla geçen çocukluk çağının etkilerinden kurtulmak için bir atılışın ve başkaldırısının belirtisidir. Böylece, artık bir çocuk olmadığını, bundan böyle karşılarında, kişisel düşünce, karar ve tutumları olan bir yetişkinin bulunduğunu göstermektedir.

Bu çağ içinde kız, çoğunlukla pis, pasaklı ve dağınıktır. Eşyalarını sağa sola saçar. Ev işlerine olan ilgisi yok denecek kadar azdır. Her işi; bir zorlama, bir yükleme olarak kabul eder. Odasının temizliğinde ve düzeninin korunmasında dahi istekli görünmez. Bundan başka; üstüne başına, giyimine kuşamına da aldırmaz. Adeta bir boşvermişliğin, derin bir aldırmaazlığın içindedir.

Olumsuz dönemin en belirgin özelliklerinden biri de, içe-kapanıklılık ve kendine ait şeyleri gizli tutma eğilimidir. Bu dönemde cinsel bilgiler büyük merak kaynağı olur. Ancak bu konular aile içinde ve toplumda açık açık konuşulmaz. Ada-te birer tabudur. Bu nedenle önergen kızlar, cinsel konulardaki bilgileri açıkça edinme olanağını genellikle bulamazlar.

Kızlığa Girerken 77

Koyu bir sır perdesi ardındaki konuyu açığa çıkarabilmek için çeşitli yollara başvururlar. Sağdan soldan duyulan bölük pörçük, yalan yanlış bilgi kırıntıları, sağlıksız gözlemler, arkadaşlardan, film ve romanlardan duyulup görülenler, derin bir hayal gücünün eliyle işlenir, renklendirilip zenginleştirilir. Büyük bir gizlilik altında konuşulup tartışılır. Bütün bunlar, cinsellik alanındaki düşünce ve duygularda birer kuşku, endişe ve korku kaynağı olarak canlı tutulur.

Aile içinde ve okulda çocuğun bilgi kaynağı durumunda olan ana-baba ve öğretmenlerin, her konuda öğretmeye, açıklama yapmaya, bilgi vermeye can

atarken cinsellik konusunda sus pus olmaları, yöneltilen sorulan açıklayıcı olmaktan uzak, yuvarlak laflarla geçiştirmeye çalışmaları; bu sır perdesinin ardında, çirkin, istenmeyen, kötü olguların var olduğunu düşündürür. Bu düşünceler, onları da koyu bir suskunluğun içine iter. Yetişkinlerle aralarında aşılması güç bir duvarın yükselmesine neden olur.

Aslında bu suskunluk, bir yardım gereksiniminin en somut belirtisidir. Bu husus, tasadan, suçluluk kaygısından, aşağılık duygusundan, cinsel korkulardan, sevgi ihtiyacından, ana-ba-banm sevgisini yitirme endişesinden kaynaklanmaktadır.

Yalnız basma odasına çekilmek, hayale dalmak, dışarıya değil, fakat kendi içine yönelmek, aşırı duygusallık ve sinirlilik, yetişkinlerle olduğu gibi çoğu kez yaşıtlarıyla da sosyal ilişkiler kuramamak, yaşamakta olan derin bir üzüntünün ve tedirginliğin varlığı anlamını taşır. Anlayış ve yardım gereksindiğini gösterir.

Zaman zaman kendi düş dünyasına dalma, hayallere kapılma, tümüyle olumsuz bir tepki olarak da düşünülmemeli-; dir. Bu eğilim, çocuğun içine düştüğü aşırı gerilimin etkilerini yumuşatır, ona gerçek alanda uyum sağlaması için zaman

78 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

kazandırır. Bu uyumun sağlanamaması, düşsel dünyadan çıkmakta zorluk çekilmesi hâlinde marazı durumlar ortaya çıkar. Ana-baba ve öğretmenlerin, önergenlik dönemi içinde bulunan kızların bu bunalımlarını anlamaları, onlara anlayışla davranıp yardımcı olmaya çalışmaları gerekir. Sevgi, sevecenlik, hoşgörü, iletişim ve bilgilendirme; bu dönemde karşılaşılabilecek sorunların çözümünü kolaylaştıracaktır.

Önergen Kızlar ve Cinsellik Tasası

Önergen kızlar, bedence gelişmeleri, bir çocuk olmaktan çıkıp bir dişi olmaya yönelmeleriyle cinsellik konusuna ilgi duyarlar. Bu çok doğal ve olağan bir gelişmedir. Çevresinin ona karşı davranışları, giyimi, kuşamı değişmiştir. Eskiden olduğunca bacaklarını açıkta bırakan kısa etekler yerine uzun giysiler giymektedir. Oturmasına, kalkmasına, gidiş gelişlerine dikkat etmesi istenmekte; herhangi bir eleştiride, artık koca bir kız olduğu söylenmektedir. Üstelik giderek annesine ve ablalarına benzediğinin, bir dişi olarak çevrenin ilgisini çekmeye başladığının bilincindedir.

O da bu rolü benimser. Dişi cinsin bir üyesi olmaya hazırlanır.

Eksiklerini tamamlamalı, bilmediklerini öğrenmelidir. Bu alanda, varlığı somut olarak görülen, ancak üstü örtülü, içeriği bilinmeyen, kendinden özellikle gizlenmeye çalışılan bir cinsellik konusu vardır. Her giz gibi o da aşırı bir ilgi uyandırır. Önergen kız; sevgi, aşk, kadın erkek ilişkileri, cinsel hazzm kaynağı, çocuğun oluşumu gibi konularda son derece meraklı ve araştırmacıdır. Birer zorunlu düşünceymişçesi-ne onları aklından atamaz. Çünkü ilginin dışında, bu konuda kuşkuları ve endişeleri de vardır.

Niçin her şey bir giz perdesi altındadır? Televizyonda gördüğü ve sonu hep bir başka görüntüyle kesilen sevişme sahnelerinin devamında ne olmaktadır? Arkadaşları arasında konuşulan o alelacayıp söylentilerin gerçekle bir ilişkisi var mıdır? Kaçan dişi kediye bir köşede kıstırıp üzerine atı-

, 1

7 1

1,1

3

,1

%

%

, 11'V

M'11'l'ü'l'

*

80 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

lan, kavga döğüş sırtına binip onu ensesinden ısırarak zap-teden erkek kedinin, yaptığı mı cinsel ilişkidir? Yoksa okul yolunda gördüğü, arka arkaya vermiş, birbirlerine yapışmış-casma birlikte sürüklenen köpeklerin yaptığı mı? Cinsel ilişki dedikleri olay insanlarda da böylesine iğrenç mi? Bunlara benzer yüzlerce soru döner durur beyninde. Allakbul-laktır kafası...

Bakın, Dr. Liepmann'ın daha önce adı geçen "Gençlik ve Cinsellik" adlı yapıtında, önergen kızların bu dönemdeki bocalayışları ve bilgi arayışları konusunda şu ilginç örnekleri buluyoruz:

"Hiç kimse, ne annem ne de öğretmenim cinsellik konusunda açıklama yapmıyor; edinebildiğin hiçbir kitap bu konuya etraflıca değinmiyordu. Önceleri son derece doğal saydığım cinsellik konusunun etrafında yavaş yavaş bir tehlike ve çirkinlik perdesi belirliyordu. On iki yaşından büyük kızlar, bizim sınıftaki arkadaşlarına cinsellikle ilgili kaba şakalar yapıyorlardı. Hemen hemen her şey karanlıkta ve her şey tiksindiriciydi." "Bizim evde bu konuya değinmek bile yasaktı. Kitap karıştırıyordum, ama istediğim bilgileri nerede bulacağımı bilmeden aramak sinirlerimi yıpratıyordu."

"Bana ilk kez cinsel ilişkiden bahsedildiğinde, 'Olmaz böyle şey!' dedim. Eğer olsaydı annemle babam arasında da olurdu. Benim sevip saydığım anam ve babam böyle bir şeyi yapamazlardı. Bu öylesine iğrenç bir şeydi ki ben hiçbir zaman yapmazdım. Ne yazık ki, annemle babamın yapmazlar dediğim o işi yaptıklarına kısa bir süre sonra tanık oldum. Büyük bir acıyla aldandığımı anladım. Yorganı başıma çektim ve kulaklarımı tıkadım. Binlerce kilometre ötede olsaydım da duymasaydım, dedim."

Genç Kızlığa Girerken 81

"Heri yaşıma kadar cinsel ilişkinin gerçek içeriğini ve çocukların oluşumunu doğru olarak bilmiyordum. Bir gün kızın biri, beni köşeye çekerek sordu: Çocukların nereden çıktığını biliyor musun? Söylediğim saçmalıklar üzerine: Ne aptalsın! dedi. Çocuklar annenin karnından çıkıyor. Meydana gelmeleri için de, kadınla erkeğin iğrenç mi iğrenç bir şeyi yapmaları gerekiyor. Ve o iğrenç şeyi ayrıntılarıyla tek tek anlattı. Duyduklarım beni ben olmaktan çıkardı adeta. Bunun olabileceğini bir türlü aklım almıyordu. Annem ve babamla aynı odada yattığım için, çok geçmeden, o olacağına aklımın kesmediği olayın gerçekliğine tanık oldum. Onlardan büyük bir utanç duydum. Büyük acılar çekiyor, bunları bildiğim için kendimi de sapık biri olarak görüyordum."

Görüldüğü gibi önergen kız, kendinden gizlenmeye çalışılan cinsel konularda tümüyle bilgisiz kalmamaktadır. Bu bilgileri şu veya bu şekilde kazanmaktadır. Ancak öğrenmesi gerekenleri çok yanlış kaynaklardan, hatalı, çarpık ve şok edici biçimde elde etmektedir. Bu da çeşitli sakıncalar yaratabilmektedir.

Ana-babaların ve eğitici görevindeki yetişkinlerin bunu bilmesi, onların bu konudaki bilgi gereksinimlerini sabırla, açık bir dille ve doyurucu bir biçimde gidermeleri gerekir. Bu yol pek çok yönden daha olumludur. Böylece edinilen bilgiler; doğru, tam ve yanlışsız olacak, yersiz kuşku ve korkuların oluşmasını engelleyecektir. Ayrıca ana-babayla önergen kız arasında cinsellik konusunda bir danışma ve konuşma alışkanlığı sağlayacak, ortaya çıkabilecek sorunların büyük bir çekingenliğe kapılmaksızın açılmasına da olanak sağlayacaktır.

Her şeye rağmen cinsellik konusunun önergen kıza anlatılması bazı zorluklar gösterir. Eğer kız, yaradılış olarak çekin -gense, bu konuyu kendiliğinden ana-babaya açması oldukça

82 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Genç Kızlığa Girerken 83

güçtür. Ana-babaların, çoğunlukla çocuklarıyla aralarında saygılı bir mesafenin bulunmasını istemesi bu zorluğu artırır. Ayrıca cinselliğin, her gün konuşulan konulardan olmaması, büyüklerin kendi aralarında konuşurken anlamlı işaretleri, imaları, bazen bir neden uydurarak çocuğu konuşmayı duymayacağı bir yere göndermesi, önergen kızın bu konuyu bir tabu olarak görmesine neden olur.

Kız çocuk, kendiliğinden söz açıp cinsellik konusunda öğrenmek istediklerini dile getiremez. Bu nedenle uygun çağa gelindiğinde, gerekli olan bilgilerin genellikle daha fazla içli dışlı olunan, aynı cinsten olması nedeniyle kendisiyle özdeş-leşilen anne tarafından verilmesi daha uygun olur. Ayrıca anne bu konuyu, hem babaya oranla daha rahat konuşur hem de kız tarafından daha az çekinilerek ve daha fazla güvenilerek dinlenir. Üstelik anne, bir sırdaş olarak da daha kolay benimsenir. Anne, kızıyla başbaşa kaldığı anlardan birinde, söz sözü açıp konu o yöne sürüklendiğinde, samimi, içten, sözü döndürüp dolaştırmadan, bilinmesi gerekenleri açık seçik anlatmalıdır. Sorulan soruları, kişisel duygulara kapılmadan, özel yorumlara girmeden, objektif olarak yanıtlamalıdır. Ne denli tutarlı ve ustalıkla anlatılırsa anlatılsın, önergen kızın cinsellik üstüne her şeyi tam olarak anlayabileceğini düşünmek de yanlış olur.

Bu çağdaki bir kıza, tek hücrelilerin bölünmesinden, çiçeklerin tozlaşmasından, balıkların yumurta döküşlerinden söz açıp, tavuklardan, tavşanlardan bahsedip insan türünün üremesi anlatılabilir. Ancak kadınla erkeği karşı konulmaz bir güçle birbirlerine çeken cinsel tutkuyu, dişi teninin erkek tenine değmesinden duyulan hazzı, cinsel birleşmeye götüren coşkuyu ve doruğuna ulaşılan mutluluğu anlatabilmek aynı oranda kolay değildir.

Çünkü o, bu tür bir ilişkinin tümüyle yabancıdır. Duymamış, görmemiş yaşamamıştır. Öpüşlerin ve okşamaların ötesinde olup bitenler bir gizdir ona. Tanık olma olanağını raslantı-larla bulsa bile, gerçek anlamıyla kavramasına olanak yoktur.

Anlatıldığında, önergen kız için cinsel ilişki, hayvansal düzeyde bir etkinlik olarak görünür. Çirkindir, güzellikten ve duygudan yoksundur onca. Gözleme olanağını bulduğu, kedi, köpek, koyun, at gibi hayvanlar arası ilişkiler onda bu kanıyı pekiştirir. Kafasında yarattığı peri masalı bir sabun köpüğü gibi söner.

Önergen kız, bu tür ilişkiyi; iyiye, güzele yönelen insan türüne, anasına ve babasına yakıştıramaz. Hele hele bu ilişki sırasında erkek cinsel organının kendi içine gireceği düşüncesi onu rahatsız eder, tiksindirir... Hattâ kâbusa dönüşüp uykularını kaçıırır. Yaşamı boyunca erkeklere yaklaşmamayı, hiç evlenmemeyi düşünür. Kendini ancak böyle koruyabilecektir.

Bu yaklaşım son derece doğal ve olağandır. Çünkü karşı cinslerin mıknaatı gibi birbirlerini çeken gücünü kendi benliğinde duymamış, bu heyecanı yaşamamıştır. Oysa gün gelip cinsel dürtü, etkinliğini onda da gösterdiğinde, içinde yerli-yersiz korkular ve tedirginlikler yaşıyor olsa da kendini bu çekilişin gücüne bırakır. Ona karşı koymayı aklına getirmez pek! Bütün bunlar dikkate alındığında önergen kızları cinsel konularda aydınlatmak bir zorunluluk olarak ortaya çıkar. Bu öyle bir zorunluluktur ki, bilgi verenin de yeterince bilgili ve anlayışlı olmasını gerekli kılar.

Cinselliğin Evreleri

Önergenlik çağı içindeki kız, cinsel konularda ana-baba ve öğretmenin öğretici rehberliğine şiddetle gereksinim duyar. Bu konularda kendilerine bilgi verilmeli, öğrenmek iste-

«I

,1 '1

i

T "n 'ı 'iv/ı I in1 A ffl
ihl.1
I.....
il Hll'
ill,1 '11'.....
I y.' |„| .!|!|,;
1 'I.....il)
'|.....i'

84 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

dikleri her konuda aydınlatılmalıdırlar. Kadın erkek farklılığı, kadınların nitelikleri, biyolojik ve fizyolojik özellikleri, özel durumları, aybaşı hâli, kadın erkek ilişkileri, çocuğun oluşumu ve doğum gibi konuların açıklanması üzerinde özellikle durulmalı, duyulan kuşku ve korkuların giderilmesine çalışılmalıdır.

Onlara yeterince yararlı olabilmek için, bu aşamaya kadar cinsellik üstüne bilgi, gözlem ve deneyimlerinin ne olduğunu bilmek gerekir. Kuşkusuz bu husus, kültürden kültüre, toplumdan topluma ve bireyden bireye büyük farklar gösterir. Bununla birlikte, önergen kızların, kendilerine hiçbir bilgi verilmemiş dahi olsa, cinsellik konusunda tümüyle karanlıkta, bilgisiz ve deneyimsiz olduğunu düşünmek büyük yanılığdır. Freud, insan yavrusunun daha doğduğu andan itibaren cinsellikle iç içe yaşadığını öne sürmüştür. Yapılan araştırmalar ve gözlemler; çocukluktan itibaren cinsel hazzın varlığını kanıtlamıştır. Geçen yüzyılın ortalarına gelinceye değin, cinsel yaşamın erinlikle başladığına inanılıyordu. Bu dönemden önce çocuğun herhangi bir cinsel özelliği bulunabileceği kesinlikle kabul edilmiyordu.

Freud, geniş yankılar uyandıran ve sert tepkiler alan kuramıyla, bu görüşü tümüyle değiştirmiştir. Ona göre: "İnsan yavrusunun doğuştan bazı cinsel filizlere sahip olduğu kesindir." Libido adını verdiği yaşam enerjisi, ilkel benliğimizde, idde barınır. Libido; yaşamın değişik evrelerinde, değişik nitelikte haz ve doygunluk elde etme isteği olarak kendini belli eder. Cinsel enerji olarak da adlandırılabilen olan bu eğilim, doğumdan yetişkinliğe kadar değişik aşamalardan geçerek psişik ve cinsel gelişmeyi sağlar. Bu evrelerin her biri, kişiliğin yapılanmasında önemli etkilere sahiptir.

. > Genç Kızlığa Girerken 85

Doğuştan yetişkinliğe uzanan dönem içinde, aşağıdaki evreler ayırt edilebilir:

I Cinsel Organlar Öncesi Evre (Prejenital Evre)

1. Ağız Evresi (Oral Evre)

2. Anüs Evresi (Anal Evre)

II Cinsel Organlar Evresi (Jenital Evre)

III Durgun Evre

IV Eşcinsel Evre

V Karşıcinsel Evre

Bu evreleri ve bu evreler içinde çocuğun gösterdiği özellikleri, davranış biçimlerini, etkinliklerini görmek; onun cinsel yapısını daha yakından tanımamıza yardımcı olacaktır. Ancak, bütün bu dönemleri birbirlerinden kesin sınırlarla ayrılmış olarak düşünmek yanıltıcı olur. Evrelerin süreleri, daha çok çocuğun genel gelişimine bağlıdır. Burada verdiğimiz sınırlar ortalamadır.

Cinsel Organlar Öncesi Evre

Psikanalist görüşe göre çocuk, bir cinsel içgüdü enerjisiyle, yani libido ile dünyaya gelir. Daha sonra objeden objeye yer değiştirmek suretiyle bireyin davranışlarını belirleyecek olan libido, başlangıçta çocuğun kendi üzerine katlanmış gibidir. Çocuk bu dönemde, bir haz ve sevgi objesi olarak yine kendini ele alır. Cinsel Organlar Öncesi Evre, genel olarak iki aşamada incelenir:

1. Ağız Evresi 2. Anüs Evresi

1. Ağız Evresi

Ağız evresi, çocuğun doğumundan başlayarak ilk bir yılı içine alır ve kendi içinde iki aşama gösterir:

86 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

a. Birinci Ağız Evresi (Emme)

b. İkinci Sadist Ağız Evresi (Isırma)

a. Birinci Ağız Evresi (Emme Evresi)

Freud'a göre, çocuk doğduğunda cinsiyet içgüdüğü henüz cinsel organlarında toplanmamıştır. Henüz belirli bir ereği de yoktur. Normal bir yetişkinin karşı cinse duyduğu gibi gerçek bir aşk varlığına yönelmemiştir. Bu aşamada çocuğun tüm bedeni, derisi, anüs ve ağız çevresi, cinsel haz veren bölgeler olarak değer taşır. Bütün bu alanlara yapılan uyarımlar çocukta haz yaratır. Ancak bu hazzın en çok yoğunlaştığı bölge, ağız çevresidir.

O bu evrede, kendi varlığıyla dış evreni birbirinden ayıramaz. Annesinin göğsünü, kendi varlığının bir devamı sanır. Ondan ayrılmak istemez, sürekli olarak onu arar. Hep onunla birlikte olmak ister. Ellerinin altında olan her şeyi ağızına götürür. Böylece tüm dış evreni, emilebilme olanağına göre değerlendirir. Bu aşamada çocuk, annesinin memesini, onu bulamayınca elinin, hatta ayağının parmağını veya ağızına götürebildiği herhangi bir şeyi emer. Plâstik bir emzik veya bir biberon lâstiği bile çocuk için bir haz nesnesidir. Bir sıkıntısı olduğunda veya uyurken, parmağını veya plâstik emziği emmeden edemez. Çocuğun anne memesine yönelmesinde hem fizyolojik hem de psikolojik etkenler vardır. Çünkü anne memesi, karnı acıkan çocuk için öncelikle bir doyum kaynağıdır.

Besi içgüdüyle ve emme refleksiyle karnını doyuran, acıdan kurtulup hazza erişen çocuk; bu kez kendine doyum olanağı veren bu varlığa, rahatlatıcı sıcaklığına başını dayayıp güvenle uyuduğu anne göğsüne, duygusal bir bağla bağlanır. Bu nedenle onu anne göğsünden ayırmak oldukça güç

Genç Kızlığa Girerken 87

olur. Erken ve zamansız memeden kesmelerde duygusal bozukluklar, stereotipi şeklinde sinirsel tekrarlar ve iştahsızlıklar ortaya çıkar. Daha şiddetli bunalımlarda terkedilme kompleksi görülür. Öyle ki çocuk, kendisine verilen diğer besinleri kabul etmez. Yemeden içmeden kesilir. Çocukta ortaya çıkan bu çatışma, psişede yerleştiğinde veya çocuk bu ayrılığın acısını yenemediğinde, anne göğsünün kendinde uyandırdığı nazların özlemini kronik olarak duyar.

Psikanaliz okulunun kuramına göre, böyle bir bebeklik çağı yaşayan kişiler, sürekli olarak çocuksu özellikler gösterirler. Sosyal alanda uyumsuzdurlar. Güzel ve etkili konuşurlar, ancak herhangi bir konuda sürekli etkinlik gösteremezler. Sonuca çabuk ulaşmayı tercih eder, bir ereğin için devamlı ve uzun süreli çaba harcamazlar. Geçici veya daimi saplantı olarak öpüşme, oral aşk, sigara ve içki alışkanlığına sahip olurlar.

b. İkinci Sadik Oral Evre (Isırma Evresi)

Çocuk, süt dişlerinin çıkmasıyla ağız evresinin ikinci aşamasına geçer. Bu evrede haz kaynağı olarak ısırma, emmenin yerini alır. Çocuk, yeni yeni çıkmakta olan dişlerinin ve kaşınan diş etlerinin verdiği uyarımla artık ağızına soktuğu her şeyi ısırma, parçalamaya ve kopartmaya çaba harcar. Onun diş çıkartmayla içine girdiği bu saldırganlık evresi, kendi varlığını dış dünyadan ayırmasına yardımcı olur. Çocuk bu evrede memeden kesilir. Tümüyle edilgen olan beslenme biçimini bırakarak yiyeceğini kendi çiğner.

Çocuğun bu döneme saplanması hâlinde, yetişkin çağda, ağız saldırganı denilen tipler ortaya çıkar. Böyle kişiler, bir konunun üzerinde fazlaca

dururlar. Yükselme, başarılı olma tutkuları vardır. Kıskançtırlar. Sahip oldukları şeyleri başkalarıyla paylaşmayı sevmezler. Yalnızlıktan hoşlanmazlar.

88 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Bir de başkalarına karşı çok sevimli, aşırı mültefit, iltifat-kâr, ısrarlı ikramcı ve ilgili tipler vardır. Bunlar çoğunlukla saldırgan eğilimlerini gizleme çabası içindekilerdir.

2. Anüs Evresi

Bir buçuk-üç yaşları arasındaki dönemi içine alır. Başlıca iki evre hâlinde incelenir:

a. Birinci Anüs Evresi: Çiş ve kaka yapmaktan haz duyulan evredir. Çocuk doğumundan bir buçuk yaşına varıncaya değin hiç çekinmeksizin çiş ve kakasını akma bırakır. Bu, çocuktaki bo-şakım kaslarının denetimindeki yetersizlikten kaynaklanır. Ancak çocuğun, bu boşaltma sırasında haz duyduğu da gözlenir. Duyulan bu haz, anal cinsellik olarak da adlandırılabilir.

Altını kirleten çocuk ilgi görür. Altı açılır, kirli bezler alı-nır, altı yıkanır, kurulanır, pudralanır, çamaşırları değiştirilir. Bütün bunların her biri, tek tek birer uyarıcı rolü oynar ve ona haz verir.

h. ikinci Sadık Anüs Evresi: Bu evrede, birinci anal evrenin aksine, çiş ve kaka yapmaktan haz duyulur. Çiş ve dışkı denetimi için çocuğun üzerine baskılar yöneldiğinde, dışkı boşaltmadan duyulan cinsel zevk biçim değiştirmeye başlar. Böylece, ikinci sadık anüs evresine geçilir. Haz kaynağı olarak boşaltma yerine çiş ve dışkı tutma seçilir.

Çocuk bu dönemde çevresine karşı saldırgan ve yıkıcı davranışlar gösterir. Ayrıca haz ilkesinin egemenliğinde bulunduğu için, yakın çevresinden üzerine yönelen tepkilere karşı da çok duyarlıdır. Özellikle annenin istenmeyen durumlarda sert davranması onu çok sarsar. Çevrenin isteklerine uygun davranmadığında olumsuz tepki gördüğünü, bu

>, Genç Kızlığa Girerken 89

isteklere uyduğundaysa sevilip okşandığını kısa sürede öğrenir. Bu nedenle, kendinden ne istendiğini anladığı ve gücü yettiği oranda, refleksif davranışlarını denetim akma almaya çalışır.

Ancak çişini ve dışkısını tutmak ona sıkıntı verir. Bırak -tığmdaysa haz duyar. Bu iki durumu, farklı ve güçlü uyarımlar olarak algılar. Yaş ilerledikçe, bu duyumların etkileri azalır. Yeni yeni kazanılan duyum ve ilgiler üç yaşından sonra anüs evresinin özelliklerini geri plâna iter. Anüs evresi içinde çocuğa yönelen baskıların iki yönü vardır. Birincisi, çocuğun kakasına ve kirliliğe karşı duyduğu eğilimi yok etmek; ikincisiyse çiş ve kaka denetimi yapmasını sağlamak. Bu amaçlara ulaşmak için uygulanan eğitimin özendirici, yumuşak ve sevecen yaklaşımla yapılması büyük önem taşır. Çocuğu bir hazdan vaz geçirmek için en iyi yöntem; ona, kısıtlanan hazzm yerini tutacak yeni bir haz kaynağı sunmaktır. Ana-babanın sevecen ilgisi, övgü ve takdiri çocuk için çok değerli birer armağandır.

Dışkılarından öğrenmeyen, onunla oynama eğilimi gösteren çocuklara, bu uğraşın yerini tutabilecek, kova, kürek, kum, plâstrin veya kil, üst üste koyup kuleler yapabileceği kutular, ipe dizilmiş renk renk boncuklar veya düğmeler verilebilir. Saldırganlık ve yıkıcılık eğilimi gösterenlerin bu eğilimleriniyse; eski dergileri yırtma, toprağı kazma, kum küreme, yere sopa çakma, futbol oynama gibi etkinliklerle gidermek olasıdır.

Anüs evrelerine olan saplantıların kendilerine özgü belirtileri vardır: Birinci anüs evresine saplananlar, özel yaşantılarında pis ve dağınıktırlar. Düzendan, disiplinden hoşlanmazlar. Özgür, bağımsız ve

sorumluluk taşımaksızın yaşamak isterler. Çoğunlukla güzel sanatlara eğilimli olurlar.

90 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

İkinci anüs evresine, yani sadik anüs evresine saplananlar, para ve mallarının hesabını iyi bilen, bazen cimriliğe varan tutumluluğa sahip kişilerdir. Çok zor karar verirler. Gönülsüz oldukları işleri sürekli ertelerler. Ancak, kesin kararlı oldukları konularda onları kimse yollarından alıkoyamaz. Düzenli ve titiz görünürlerse de, bu düzenlilikleri ve temizlikleri genellikle yüzeyseldir.

Cinsel Organlar Evresi

Gelişim süreci adım adım ilerledikçe çocuk evreden evreye geçer. Üç yaşından yedi yaşına kadar yaşanan bir dönem vardır ki buna, cinsel organının çocuğun bilincinde kazandığı önem dolayısıyla cinsel organlar evresi denir. Bu evre aynı zamanda cinsel konulara karşı bir merak dönemidir.

Kız olsun, oğlan olsun bu çağa gelen çocuklar; yıkanma, temizlik ve kurulanma sırasında kendilerinde haz duygusu uyandıran cinsel organlarına karşı ilgi duyarlar. Oğlan çocuklar çok daha önceden penislerini fark etmişlerdir. Bu çağda onu bir haz aracı olarak benimserler. Kızlarsa daha çok yıkanma sırasında annelerinin cinsel organlar bölgesini silip ovmasıyla veya tahriş nedeniyle ortaya çıkan kaşınmalar esnasında kendi dokunmalarıyla cinsel haz odaklarını keşfederler.

Böylece cinsel organlarının dış yüzeyini, dudakların arasını okşamaktan ve özellikle kilitorisle oynamaktan haz duymaya başlarlar. Genellikle akşam yattıklarında veya sabahları yataktan kalkmadan önce bu hazzı tekrarını ararlar. Bu, erken ortaya çıkan bir cinsel doyum biçimidir. Bu olgu, aynı yaş kuşağındaki tüm çocuklarda görülmez. Erken çağa ait kendini tatmin, daha çok davranışları kısıtlanan, etkinlik alanları daraltılmış, arkadaşsız, sevilmediklerine inanan mutsuz çocuklarda görülmektedir.

Genç Kızlığa Girerken 91

Delmas, günde on-onbeş kez kendi kendini tatmin eden yedi yaşında bir kız çocuğundan bahseder. Collette Aundry, "Anıların Gözüyle" adlı yapıtında bu eğilimini şöyle anlatır:

"Yemek odasındaki iskemlelerden birini yan yatırarak bir at gibi üstüne bindiğimde ileri geri gidip gelirken veya uyumadan önce yatağымda kendi kendimi okşarken doyuma ererdim."

Üç-sekiz yaşları arasında görülen bu erken dönem kendini doyurma eğilimi, cinsel içgüdülerin kesin ve önemli bir etkisi olmaksızın, çocuğun kendini ve evreni tanıma çabasıyla ilgili olarak ortaya çıkar. Eğer korkunç tehditler, zorlama, baskı, ceza ve telkinler yapılmaz, anlayışlı ve sabırlı bir eğitim uygulanırsa, bu dönem, sakınca yaratabilecek hiçbir tortu bırakmadan geçer.

Çocuğa, bu davranışını sürdürdüğü takdirde ileride hiç çocuğu olmayacağını söylemek; onu bazı haklarından ve zevklerinden kısıtlamak; bedensel veya tinsel acı vermek; pis, iğrenç ve kötü bir yaratık olduğunu söylemek, kişiliğinin yapılanmasında çok olumsuz gelişmelere yol açabilir. Cinsel haz yönünden kendi kendini doyuran çocuk, aslında sevgiye, ilgiye, anlayışa ve yardıma gereksinme duyan çocuktur. Yoksa kendisine düşmanca tavır ve tutumlar takınılması gereken değil!

Çocuğun kendini tatmin yönündeki eğiliminin giderilmesinde; öncelikle, onun sevgi, ilgi ve etkinlik gereksinimlerini karşılamak gerekir. Konu üstünde konuşma olanağı bulunulduğunda, kendilerine; bazı çocukların bunu denediği, cinsel haz duymanın büyümenin bir parçası olduğu, zararlı ve kötü bir davranış olmadığı söylenmelidir. Ancak bunu sürdürmenin doğru olmadığı; zaten bir süre sonra, daha da büyüdüğü için bundan

kendiliğinden vazgeçeceği belirtilmelidir. Burada uygulanacak yöntem, sevgi, ilgi ve meşguliyetle tedavi olmalıdır.

92 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Unutulmamalıdır ki, kendini doyurmada gerçek zarar, bu eğilime boyun eğmekten duyulan kaygı ve endişedir. Çünkü çocuk; üzerinde konuşulmasa da, davranışının fena olduğu-nu, başına kötü şeylerin geleceğini düşünür. Korkuya ve suç-luluk duygusuna kapılır.

Cinsel organlar evresi, aynı zamanda bir cinsel merak dönemidir de, demiştik. Bu yaşlarda cinsiyetle ilgili bilgiler, birer oyun elemanı olarak kullanılır. Bu çağın çocukları, arkadaşlarıyla banyoya, bodruma, evin veya bahçenin kuytu bir köşesine çekilirler. Yasaklanmış kelime alışverişi yaparlar. Soyunur, birbirlerine bedenlerini, cinsel yörelerini gösterirler ve hatta birbirlerininine dokunurlar. Bu cinsellik, kimi zaman daha üstü örtülü olarak; doktor, hastahane, çocuk doğurma, karı-koca ilişkilerini taklit içeriğinde gözlenir. Bazen bu cinsel oyun, cinsel uyarılda çok önemli bir rol oynayabilir.

Viyanalı Süsse Madel'in anılarından alınan aşağıdaki bölüm, bu evredeki cinsel merakın ve araştırıcılığın nasıl yönlendiğini açıkça gösteriyor: "Beş yaşında, ilk oyun arkadaşımı, Richard'ı seçtim. O, al-tı-yedi yaşlarında bir oğlan çocuğuydu. Benim bütün mera-kımsa, bir erkek çocukla kızın nereden anlaşılacağını öğrenmekti. Küpelerinden, saçlarından diyorlardı; ama benden bazı şeylerin gizlendiği kuşkusunu duyuyordum içimde. Bir ara Richard'ın çışı geldi. Ona odamdaki lâzımlığı verdim. Çişini yaptığı o küçük şeyi gördüğümde müthiş şaşırdım. Heyecanla bağırmaktan kendimi alamadım: 'Ay neyin var senin öyle? Ne güzel bir şey bu!.. Keşke benim de bir tane olsaydı ondan.' dedim. Bunları söylerken tüm cesaretimi topladım ve ona elimle dokundum."

Oyunlar saklı ve örtülü sürdürülmedikçe, bir gözetime olanak veren açıklığa sahip oldukça genellikle sakınca taşımaz. Ancak, çıplak oyunlara, banyoya grupla girmelere, gizli,

Genç Kızlığa Girerken 93

kuytu köşelere çekilmelere, kapalı kapılar ardında uzun süren sessiz oyunlara kesinlikle izin vermemek gerekir. Bu gibi durumlar, sakıncalı cinsel oyunlara olanak yaratabilir. En azından, çocuğun dikkatini gereksiz ve zamansız yere cinsellik eylemine çekebilir. Duygusal yaralar, psişik şoklar, suçluluk duyguları yaratarak kişiliğin oluşumunu olumsuz etkiler. Bu dönemlerde çocuğun oyunları yakından denetlenmeli; ona, daha sağlıklı ve bedensel enerjisini boşaltabileceği etkinlik alanları yaratılmalıdır. Olumsuz ve zararlı ilgiler, bir tartışmaya gerek bırakmayan tavırla, tek bir olmaz sözcüğüyle engellenmelidir.

Her şeye rağmen kız çocuk, erkek çocukla arasındaki farklılığı, cinsel organ aracılığıyla algılar. Bu bilgi kıza bazen, gerekli görüldüğü için ana-baba tarafından verilir. Kimi, erkek kardeşini veya bir erkek arkadaşını çiş yaparken görerek öğrenir. Kimi de, bir resim veya heykelde bu özelliği farkederek. Bu küçük uzantının kendinde niçin olmadığını merak eder, araştırır. Anasına babasına sorar. Bazen, yukarıdaki örnekte olduğu gibi ona sahip olmayı ister. Ona sahip olan oğlan çocuklarını kıskanır. Kendini küçük görür, eksik hisseder. Bazen bu organın bir ceza olarak kendinden koparılıp alındığı kuşkusuna kapılır (Hadımlık kompleksi). Bu duygu kız çocukta, ileri yaşlarda bir komplekse kaynak olarak sorun yaratabilir.

Bu dönemde cinselliğin bilincine varan kız çocuk, anneye özdeşleşir. Annenin davranışlarını, tavırlarını, giyimini benimser. Onu taklit eder. Ev işlerine eğilimi artar. Buna bağlı olarak baba, bir sevgi objesi olarak birinci derecede önem kazanır. Babasına, annenin davranışlarıyla yaklaşır. İlgi ve sevgi gösterir. Babayı anneye birlikte ve yakın gördüğünde kıskanır. Gelip aralarına girer. (Elektra kompleksi)

94 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

İleri yaşlarda ortaya çıkan eşcinsellik ve cinsel soğukluk gibi bazı kişilik bozukluklarının nedenleri arasında, çocuğa bu dönemde uygulanan cinsel kaynaklı cezalar ve korkutulmalar da yer almaktadır.

Durgunluk Evresi

Çocuğun; altıncı ilâ dokuzuncu yaşlar içinde cinsel hazlar, merak ve ilgiler açısından bir durgunluk dönemi içine girdiği görülür. Çocuk, altıncı yaştan itibaren, dar aile çevresinin dışına çıkar. Topluma açılır. Okul, yeni arkadaşlar, öğretmenler, evin dışındaki yaşam, dersler ve ödevler yeni uyumları gerektirir. Psikanaliz okulunun, kişiliğin oluşumundaki önemini ısrarla vurguladığı, oral, anal ve cinsel organlar evrelerini bir bunalıma düşmeden, çağının gereğince geçiren çocuklar, durgunluk evresini sakın geçirirler. Bedenle, cinsellikle ilgili gereksinimlerinden bir zorluk çekmeden uzaklaşıp zihinsel ve bedensel tüm güç ve enerjilerini, yeni uyumlar, bilgi, beceri ve davranışlar kazanmaya yöneltebilirler.

Bu evrede kız çocuk, tümüyle sosyal bir varlık hâlini almaya başlar. Antisosyal eğilimlerini bastırır veya bunları yapıcı etkinliklere yöneltmeyi başarır. Daha önceki evrelerde gereksinimlerini yeterince karşılayamamış çocuklarda genellikle bir ruhsal karmaşa, tedirginlik, huzursuzluk, elem ve güvensizlik görülür. Bu çocuklar, içine girdikleri yeni ortamlara uyamaz, eğitimde ve sosyal ilişkilerde başarı kazanamazlar. ; Sonuç olarak psikolojik bir yıkım altında ezilirler. Eşcinsel Evre

Bu dönem, dokuz-on iki yaşlarını içine alır. Artık üstbenlik oluşmuş, sosyal çevreye uyum sağlanmış; kız, kendi cinsinin ve cinselliğinin bilincine ermiştir. Bu bilinçlenme onları,

s Genç Kızlığa Girerken 95

karşı cinsten olanlardan kaçmaya, daha çok kız arkadaşlarla birlikte olmaya yöneltir. Kız çocuklar bu dönemde, yalnız kızlardan oluşan gruplar oluştururlar. Kız kıza gezer, dolaşır, konuşur ve eğlenirler. Oğlan çocuklar hakkında da konuşur söyleşirler ama onları aralarına almayı düşünmez, onlarla birlikte olmayı genellikle istemezler.

Ancak ne var ki, bu dönemde erkek çocuklarda da genellikle aynı davranışlar görülür. Onlar da kızlarla pek bağdaşamazlar. Kızları pek nazlı ve yavan bulurlar. Daha çok kendi aralarında, spor faaliyetlerinin ağırlık taşıdığı etkinliklere yönelirler.

Kız çocuk çoğu kez, kalabalık kız arkadaş kümesi içinden birine, diğerlerinden daha çok bağlanır. Onunla daha samimi olur. Gizlerini, umutlarını, düşlerini, acılarını ona açar. Yakın bir ilgi, büyük bir dostluk gösterir. Sürekli birlikte olmak, ondan hiç ayrılmamak ister. El ele, sarmaş dolaş, kuytu köşelere çekilir, saatlerce konuşurlar.

Berberliklerini bozacak kişi veya kişilere düşman olurlar. Birbirlerini ölesiye kıskanırlar.

Süsse Madel'in anılarında bunun canlı bir anlatımını buluruz:

"Kültürlü ve kibar bir kız olan Emmy ile dost oldum. On iki yaşında iken, yılbaşı dolayısıyla birbirimize, içlerine adlarımızın yazılı olduğu küçük altın kalpler armağan ettik. Böylece, ölene dek ayrılmama andı içerek nişanlandığımıza inanıyorduk..."

Emmy'nin babası başka bir yere atanınca yalnız kaldım. Bulduğumuz bir yöntemle mektuplaşıyorduk. Ama kendimi çok yalnız hissettiğim için Hedl adlı Yahudi bir kızla arkadaş oldum. Bir gün Hedl ile birlikte okuldan çıkarken Emmy tarafından yakalandım. Beni son derece kıskandı."

96 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Kızlar arasındaki bu dostluk daha çok yaşlılarla kurulur. Yaşta, fiziksel gelişimde, duygu ve sorunlarda ortaklık aranır. Aynı duyguları ve

sorunları paylaşan kişiler, daha kolay kay-nasıp daha çabuk dost olurlar. Büyük bir samimiyetle sürdürülen bu ilişkiye derin bir gizlilik egemendir. Konuştuklarının başkaları tarafından duyulmasına ve öğrenilmesine tahammül edemezler. Bunları özellikle büyüklerden gizlerler. Bir bakıma bu davranış, büyüklerin kendilerine karşı sürdürdükleri cinsel konulardaki gizemliliğe bir tepki özelliği taşır. Konuşmalarının konusunu, arkadaşlar arasında geçen önemli önemsiz olaylar, yaşatları, yetişkinler ve öğretilerleriyle ilgili, tanık oldukları veya duydukları ilginç ve gülünç olaylar oluşturur. Cinsel alandaki bilgi, gözlem ve düşünce alışverişi, konuşmalarında en çok önem verdikleri, ilgi duydukları konulardır.

Bu evre içindeki kız çocuk, bazen kendiyle aynı cinsteki bir büyüğüne de derin bir sevgiyle bağlanabilir. İçinde ona karşı sonsuz bir yakınlık, büyük bir hayranlık duyar. Bu; aile içinden, dost-arkadaş çevresinden olabileceği gibi, dışarıdan biri veya okuldan bir öğretmen de olabilir. Margueritte Evard'ın "Genç Kız" adlı kitabından alınan aşağıdaki satırlar böyle bir bağlılığı çok güzel dile getiriyor:

"Sevgili matmazel! Size karşı duyduklarımı ve içinde bulunduğum durumu nasıl anlatacağımı bilemiyorum. Sizi göremediğim günler, sizinle karşılaşabilmek için her şeyimi verebilirim. Sizi gördüğüm zaman gözlerim doluyor. O an bulunduğum yerden kaçıp gizlenmek istiyorum. Sizinle karşılaştırdığımda kendimi öylesine küçük, öylesine değersiz buluyorum ki... Benimle konuştuğunuz zamanlarsa âdeta elim ayağım dolaşıyor heyecandan. Bir peri kızının sesini dinler gibi oluyorum, öylesine anlatılmaz, sevgi dolu bir fısıltı! En

Genç Kızlığa Girerken 97

önemsiz, en küçük bir hareketinizi bile izlemekten kendimi alıkoyamıyorum. Konuşmanızı izleyemiyor, anlaşılmasız şeyler mırıldanıyorum. Şu yazdıklarımın dağınıklığından, içtenliğimi sanırım anlarsınız. Gerçek olan şu ki, sizi bütün benliğimle seviyorum." Önergen kızın duyduğu bu sevgi, genellikle bedensel ve cinsel bir içerik taşımaz. Daha çok plâtoniktir. Eğer olumsuz dış etkilerle saptılmazsa, gelişme süreci içinde herhangi bir iz bırakmadan geçer. Ancak bazen bu yönelişin saptığı, eşcinselliğinin ilk filizlenmeleri olarak boy gösterdiği olur. Burada, çevresel etkilerin, kalıtımın, fizyolojik etmenlerin karmaşık, karşılıklı ve çok yönlü rollerinden söz etmek gerekir. Bu konu, önemi nedeniyle daha ileride "Eşcinsellik" başlığı altında ayrıca ele alındı.

Rarşıcinsel Evre

Önergen kız, ortalama olarak 13-14 yaşlarında erinliğe ulaşır. Cinsiyet bezleri etkinliklerini artırır. Organizma, dişiliğin tüm özelliklerini adım adım kazanmaya başlar. Beden gelişir, âdet görülür. Bu fiziksel ve fizyolojik gelişmeler, psişik yapıya da yansır. Artık bir genç kız olunur. Eşcinsel evreden çıkılarak rarşıcinsel evreye geçilir. Önergenlik çağının çekingenliğinden birdenbire değil, yavaş yavaş, ancak giderek artan bir oranda kurtulunur.

Karşı cinse duyulan ilk ilgiler, romantik ve plâtonik düzeydedir. Bedensel ve cinsel bir ere taşımaz... Bu daha çok âşık olmak için duyulan bir ilgi ve sevgidir. Genç kızlar, rarşıcinsel evrenin ilk aşamasında pek sık ve kolayca âşık olurlar. Bu sevilir üstüne düşler kurar, hayallere dalarlar. Bununla birlikte kolayca unutabilirler de. Bu unutma kolaylığında en önemli etken, sevgi odaklarının kolaylıkla değişebilmesidir.

98 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Daha dün, bir T.V. dizisinin yakışıklı erkek oyuncusunun posterini yatağının baş ucunda yer alırken, bugün onun yerini bir şarkıcının kapıverdiğini farkedersiniz. Birkaç gün sonra bir de bakarsınız ki genç bir sporcu baş köşeye geçip oturu-vermiş. Genç kız durup durduğu yerde,

karşı blokta oturan gence tutuluverir. Gözü ondan başkasını görmez. Sanırsınız ki karasevda! Oysa birkaç ay sonra unutuluverir bu sevi. Sabahları okul yolunda, karşı kaldırımında yürüyen kumral delikanlı konuk olmaya başlar düşlerine.

Yaşanılan bu romantik ve uçarı sevme çağı, genç kızda 18 yaşlarında yerini daha ciddi, cinsel ve sağlam ilgilere bırakır. Artık fizyolojik açıdan olduğu kadar, cinsel ve psişik açıdan da gelişmiş ve olgunlaşmıştır. Bedeni bir erkeği ararken, çocuk doğruabilecek olgunluğu da kazanmıştır. Psişik yönden-se; bir erkeğin eşi, bir çocuğun annesi, evinin kadını olabilecek güçtedir. Genç kız, bütün bunları bio-psikososyal bir yönelişle ister ve isteklerini kendisinde gerçekleştirebileceği eşini arar.

Görüldüğü gibi libidonun yöneldiği haz aracı, bebeklikten yetişkinliğe yaşanan bir evrede bir başka varlık üzerinde yoğunlaşır. Cinsel etkinlik; sonunda insan türünün sürekliliğini sağlayacak fizyolojik bir gereksinmeyi karşılayacak ve toplumun temel ögesi olan aileyi oluşturacak biçimde yön kazanır. Freud, cinsel evrelere ilişkin kuramında, bir evreden diğerine geçildikten sonra da, libidonun bir önceki eğilimini bir ölçüde sürdürebileceğini söyler. Bu görüş ışığında, gelişimin son aşaması olan karşıcinsel evreye geçilmiş dahi olsa, kişide bir önceki aşamaların eğilimleri; eşcinsel ilgi, kendi kendini doyurma, özseverlik gibi yönelişler de görülebilir. Ancak normal olarak bunlar giderek birer cinsel amaç olmaktan çıkar ve körelip kaybolur. Bununla birlikte bazen, daha önce

Genç Kızlığa Gererken 99

yaşamış cinsel hazza yöneliş biçimleri, karşıcinsel evrede de temel bir doyum aracı olarak görülebilirler. Bu takdirde, bir cinsel sapıştan söz edilir.

Cinsel sapışlarda; kalıtımın, fizyolojik yapının, hormonların, çevresel etmelerin rolü kadar, cinsel eğitim eksikliğinin payını da ortaya koymak gerekir. Bazı örneklerle gördük ki kızlar, dişiliğe geçiş dönemi olan karşıcinsel evreye çoğu kez yalan yanlış, çarpık, eksik ve saptırılmış bilgilerle girmektedir. Herhangi bir alanda bilgisizliği ve deneyimsizliği yaşamış her birey, bilinmeyenin yarattığı güvensizliğin sarsıcı etkisini kendi nefsinden bilir. Cinsel yaşamın bilinmezliği, genç kız için zaten yeteri kadar ürkütücüdür. Edinilen bu tür bilgiler, duyulan korkuyu dehşete dönüştürebilir.

istanbul'da, lise son sınıfta okuyan bir genç kıza, yakın arkadaş olduğu bir kız koşarak gelir. Tam bir panik hâli içindedir: " -Biliyor musun? der dehşet içinde, -Dün Filiz'e uğradım. Kocasını evlendikleri günden beri odalarına çekildikten sonra onu yatağa çekiyor ve üstüne saldırıyormuş. Üstelik ilk günler canı fena hâlde yanmış. 'Doğrusu evlilik çekilecek şey değil.' diyor." Yeni evlenen, evliliğe hazır olmadığı için mutsuz olan arkadaşlarının bu samimi sözleri iki samimi arkadaşını çok etkiler. O gün başbaşa verirler. Pek sevdikleri Filiz'in durumunu tartışır. Sonunda da onun hâline düşmemek için evlenmemeye karar verirler.

Buna benzeyen örnekler pek çoktur. Süsse Madel'in anılarından alınan aşağıdaki bölüm, 13-14 yaşlarında kazanılan bir gözlemin yorumlanışına bağlı psişik bir şoku çok güzel belgelemektedir.

"Birkaç hafta, yoksul bir ailenin kızı olan Ella ile arkadaşlığım oldu. Ella, bir gece yatağın çıkardığı gıcırtilara uyanmış. Aynı odada kalan annesiyle babasının sevişmelerini tü-

100 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

müyle izlemiş. Ertesi sabah koşarak bana geldi. Gecelerin babasının annesinin üzerine çıktığını, zavallı kadının avaz avaz bağırıldığını, babasının ona, '-Koş git yıkan da kötü bir şey olmasın!' dediğini anlattı. Kadıncağızın bağırmasına bakılırsa, canı herhalde çok yanmış olmalıydı. Ona bütün kalbimle acıyordum. Babanın davranışlarına ise akıl

erdirebilmem güçtü. Yolda tesadüfen o adama rastlarsam hemen yolumu değiştiriyordum.

Bir başka kız arkadaşımın erkeklik organının boyu hakkında konuştuk. Bir zamanlar bunun 12 ile 15 santim arasında olduğunu duymuştum. Dikiş derslerinde metreyi alıyor ve eteğin altından, bacaklarımızın arasından başlayarak karında gelebileceği yeri ölçmeye çalışıyorduk. Aşağı yukarı göbeğe kadar geliyordu. Evlendiğimiz zaman tam anlamıyla kazığa oturtulacağımızı düşünüyor ve korkuyorduk."

Kızlar erkeği, pek çok kere sinemada film izlerken, kalabalık bir otobüste yol alırken veya bunlara benzer bir başka ortamda, uygun anı bulup bedenine bencil ve duygusuz bir haz amacıyla yönelişiyle tanır. Bu yöneliş, o güne değin edinilen diğer olumsuz gözlem ve bilgilerle süratle birleştirilir. Böylece, iyi ve güzel duygular uyandırmayan, kaçınılması, uzaklaşılması gereken bir tip çıkar ortaya. Tüm erkekler onunla simgeleştirilip erkek cinsinden iğrenilir ve uzaklaşılır. Buna karşın pek çok kız, olumsuz tüm etkilere karşın dişiliğini istekle benimser. Erkeklerin ilgisini çekmekten ve gerçek bir dişi olmaktan mutluluk duyar. Köyde yaşayan, doğayla ve hayvanlarla içli dışlı olan kızlar, kentli kızlara oranla dişiyle erkek arasındaki cinsel ilişkiye ve doğum olayına daha yakındırlar. Ağıllarında yaşayan koyun, keçi; mandıralarında bulunan sığır türü hayvanlarının, atlarının, köpeklerinin çiftleşmesi, yavrulanması; alışı-

5, Genç Kızlığa Girerken 101

geldikleri, küçük yaşlardan beri görüp izledikleri olaylardır. Bu konu öylesine doğaldır ki, sofrada, aile toplantılarında dahi çekinilmeksizin konuşulur.

Bu nedenle köyde yetişen kızlar, genellikle cinsellik tasasına düşmez, bu konunun üzerinde durup düşünmeye gerek dahi duymazlar. Kaldı ki Anadolu'muzun çoğu köyünde, tüm aile; dedesiyle, ninesiyle, ana-babasıyla, çocuklarıyla, tek bir oda içinde yatıp kalkar. Bu nedenle ana-baba ilişkisine, gecenin karanlığı içinde dahi olsa pek çok kez tanık olma olanağı bulunur. Bir bütünlük içinde bütün bu gözlemler, çocuk gözünde dişi erkek yakınlaşmasını daha olağan ve kabul edilebilir kılar. Genel olarak dişiliğini ve onun gereklerini daha rahat benimser. Buna karşın cinsel birleşmeyi ve doğumu başkalarının ağzından duyup öğrenenler, abartmalı tanımlamalar karşısında dehşete kapılırlar. Daha önce birkaç örneğini gördüğümüz cinsel ilişki öykülerinin çok daha ürkütücüleri doğum konusunda türetilir. Bunun malzemesini de çoğunlukla yetişkinler verir. Kadınların kendi aralarında yaptıkları konuşmalarda, kılı kırk yararcasına ve tüm ayrıntılarıyla anlatılan, abartılan, görelî öğeler katılan zor doğum öykülerine kulak kabartan kızlar, bunları kendi hayal güçleriyle daha da zenginleştirirler. İnsanı çığlık çığlık bağırtan sancıları, bedenden akıp giden kanlar, suları, ters doğumların zorluklarını, forsepsleri, sezaryenleri dinleyen kız, küçük bir dişi olarak varlığının büyük bir tehdit altında olduğunu hisseder. Korkar ve paniğe kapılır. Dişiliği, eşliği ve anneliği benimsemekte zorluğa düşer. Örneklerle belgelenen sonuçları gözden geçirdiğimizde, cinselliği gizlilik örtüsü akma sokmakla, onu çocuk gözünden saklayamadığımızı, aksine bir karabasan görüntüsü kazandırdığımızı kabul etmek zorunda kalıyoruz. Çocuk, doğuş-

1 02 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

tan sahip olduğu cinsel enerjiyle, yaşamının hemen her evresinde değişik biçimler gösteren cinselliğini yaşar. Bu aşamanın herhangi bir evresinde, herhangi bir nedenle geçirilen psişik bir baskı, bir şok, bir yanlış, ergin çağa erişen kızda, cinsel korkulara, gerilimlere, tedirginliklere ve cinsel sapışlara neden olabilir. Cinsellik konusunda doğru, gerçek, açık bilgilere sahip olma, kızı bu ve benzeri pek çok istenmeyen duruma düşmekten koruyabilir.

Ancak önergen kızı bu konularda bilgilendirirken, onun yaşı, psişik gelişimi, sosyal konumu, cinsel konulara olan ilgisi ve bilgi düzeyi dikkate alınmalıdır. Aksi takdirde, kaş yapayım derken göz çıkarmak; olası sakıncaları önlemek isterken daha büyük sakıncalara sebep olmak mümkündür.

Önergen Kızlarda Cinsel Eğitim

Görülüyor ki kız çocuklara, cinsellik konusunda akıllarını kurcalayan her sorunun yanıtı, doğru olarak, anlayabilecekleri bir dille, yaşlarına, cinsel ve psişik olgunluklarına uygun ölçüler içinde verilmelidir. Erken çağda verilen bilgiler, ileride verilecek bilgilerle ve gerçeklerle çelişmemeli, aksine onlarla bütünlenmelidir. Verilecek bilgiler, ileride anlatılacakların bir bölümü veya özü olabilir. Ancak asla yanlış, tutarsız ve aldatıcı olmamalıdır.

Önergen ve ergen kızlaraysa, cinsellikle ilgili temel bilgiler kesinlikle doğru olarak verilmelidir. Oyalayıcı, yanıltıcı, gizleyici yollara başvurulmamak, onların bu konuda bilgi edinmek için yanlış kaynaklara yönelmeleri önlenmelidir.

Bu çağdaki kızların merak ettikleri konular genellikle şunlardır:

1. Âdet görme ya da aybaşı nedir? ;
2. Dişinin ve erkeğin cinsel yapıları nasıldır?
3. Cinsel ilişki nedir?
4. Çocuk nasıl oluşur?
5. Çocuk nasıl doğar?
6. Çocuklar neden anne ve babalarına benzerler?
7. Çocuğun olacağı nasıl bilinir?

Amerika Birleşik Devletleri Çocuk Araştırmaları Merkezi, bu sorulara, ana-baba ve eğitimciler tarafından verilecek uygun yanıtları aşağıdaki biçimde belirlemiştir. , | >

104 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Âdet Görme Nedir?

Âdet görme veya aybaşı denilen olgu, sözcük karşılığı olarak her ay yinelenen biçimde kan gelmesi demektir. Kadın bedeni her 28 günde bir, veya buna yakın bir yinelenmeyle kendini döllenmeye ve çocuk doğurmaya hazırlar.

Her ay, kadının iki yumurtalığından birinde bir yumurta hücresi oluşur. Yumurtalıklar, oval biçimli organcıklar olup karnın alt tarafında, dölyatağının iki yanındadır. Bunlar, fal-lopian adı verilen birer kanalla dölyatağa bağlanır.

Erkekle dişinin birleşmesi sırasında bu yumurta hücresi, bir erkek tohumuyla karşılaşır ve döllenir. Yani bir çocuk oluşturabilecek nitelik kazanır. Döllenmiş yumurta bundan sonra dölyatağa girer ve kanla dolup kalınlaşmış bulunan iç çeperin bir yerine yapışır. Böylece doğrudan doğruya annenin kanıyla beslenmeye başlar. Bebeğin karmaşık ve büyük önem taşıyan oluşumu tümüyle burada geçer.

Eğer döllenme olmazsa, dölyatağı içinin kanla aşırı kalınlaşmaya gereksinimi kalmadığı için, bu kanlar dışarıya atılır. İşte âdet görmede dölyatağından kan gelmesinin nedeni budur. Bu olgu her ay tekrarlanır. Yeni âdet görmeye başlayan kızlarda bu hâl bazı düzensizlikler gösterebilir. Ancak daha sonra düzene girer ve ortalama 28 günlük bir devriliğin içinde üç ilâ altı gün kadar sürer.

Kızlarda âdet görmenin genellikle on iki ile on dört yaşları arasında görüldüğü dikkate alındığında, onları bu konuda on bir yaşlarında uyarmak ve bilgi vermek gerektiği açıkça anlaşılır. Ancak güvensiz ve aşırı duyarlı kızların dokuz yaşlarından itibaren yavaş yavaş âdet görme olgusuna hazırlanmaları gerekir. Öyle ki, kız ilk kez âdet gördüğünde bu ona bir şok gibi gelmesin. Önceden hazırlıklı olduğu için bunu doğal ve beklenen bir olay olarak karşılayabilsin.

Genç Kızlığa Girerken 105

Dişinin ve Erkeğin Cinsel Yapıları Nasıldır?

Dişi ve erkeğin cinsel yapıları, üremeyi ve dolayısıyla insan türünün devamını sağlayacak özellikleri taşır.

Fallopian

Yumurta hücreleri

Döl yatağı rASYumurtalık

Yumurta hücresi

Kadının sahip bulunduğu cinsel yapı, her ay annelik ödevine hazırlanmak üzere kendini yeniler.

106 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Genç Kızlığa Girerken 107

Dişi; döllendiği taktirde bir insan yavrusu olabilecek yumurta hücrelerini, her ay bir tane olmak üzere üreten yumurtalık bezlerine; yumurta hücresinin, erkek hücresi olan spermle buluşmasını sağlayacak dölyoluna; döllenmiş yumurtayı bir insan yavrusu niteliği kazanana değin besleyip geliştiren ve koruyan dölyatağına sahiptir. Doğumdan itibaren sütle dolan memelerse, bebeğin doğumdan sonra da en iyi biçimde beslenmesini sağlar.

Kadının sahip bulunduğu dengeli ve düzenli cinsel yapı, her ay annelik ödevine hazırlanmak için kendini yeniler.

Dişinin her ay ürettiği yumurta hücresi, erkek hücresi olan sperm olmaksızın bir canlının çekirdeğini oluşturacak yaşamsallıktan yoksundur. Ancak erkek hücresiyle döllenmiş olan bir yumurta yeni bir canlının başlangıcını oluşturabilir.

Erkeğin cinsel yapısı; dişi yumurtasını dölleyecek spermleri üretmek ve kamçı biçimli kuyruklarıyla hareket etmek özelliğine sahip bu erkek tohumlarını dölyatağına bırakarak yumurtayla buluşmasını sağlamak üzere gelişmiştir.

Erlıkbezi denilen erkeğin cinsel bezleri, sperm adı verilen erkek hücrelerini üretir. Bu hücreler, çış torbasının hemen altında bulunan prostat bezinin salgılandığı sıvıyla karışarak penisin içindeki bir kanaldan dışarı akar. Buna belsuyu adı verilir.

Sperm hücreleri, bir baş ve kamçıya benzeyen bir kuyruktan oluşur. İşte spermler, bu kuyruk aracılığıyla hareket etkinliğine sahip olurlar. Cinsel birleşme sırasında penis aracılığıyla dölyoluna bırakılan belsuyu içinde bulunan milyonlarca sperm, fallopian kanallarına kadar ilerler. Onlardan bir tanesi yumurta hücresini dölleyerek bir canlı çekirdeğinin oluşmasını sağlar.

Spermler

Erkeğin cinsel organları, sperm denilen erkeklik hücreleri üretir. Penis aracılığıyla dölyoluna aktarılan spermler, hareket etme özelliğine sahip olmaları sayesinde fallopian kanallarına kadar ilerleyerek dişi yumurtasını dölleyerek döllerler.

1 08 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Cinsel İlişki Nedir, Nasıl Yapılır?

Cinsel ilişki, birbirlerine değer veren, birbirleri için önemli olan ve birbirlerini seçen dişiyle erkeğin yakınlaşma istekleridir. Bu ilişki; her iki cinsde de haz veren dokunma, okşama ve öpüşlerle gelişir.

Çiftleşme denilen fiziksel olayla sürer. Yakınlaşma sonucu erkeğin penisi kanla dolarak şişer. Sertleşerek bedenden kalkar. Bu kalkış, erkeğin penisini döl-yoluna sokmasına olanak verir. Burada spermler, akıtılan belsuyu içinde özgür kalır.

Çocuk Nasıl Oluşur?

Bir dişi yumurtasının çocuk oluşturabilecek özelliği kazanması için, erkek hücresi olan spermle birleşmesi, yani döllenmesi ana koşuldur.

Erkeğin sperm hücrelerinin milyonlarcası, cinsel ilişki sırasında penis aracılığıyla akıtılan belsuyu içinde dölyoluna girer (1). Sperm, hareketli olmaları nedeniyle dölyolunu aşarak dölyatağına, buradan da fallopian kanallarına ulaşırlar (2).

Yumurta

Sperm

Genç Kızlığa Girerken 109

Fallopian kanalında bir yumurtayla karşılaştıklarında onu döllerler. Bir yumurta, yalnız tek bir sperm tarafından döllenir. Döllenme olgusunun gerçekleşmesinden sonra diğer sperm, işlevsel olarak hiçbir değeri kalmaz (3).

Yumurta hücresi, döllendiği andan itibaren büyümeye başlar. Bir çok kereler bölünerek çoğalır. Tek hücre, önce iki hücre olur, sonra dört, sonra sekiz. Bu böyle sürer gider. Her hücre, oluşacak bebeğin fiziksel özelliklerini belirleyecek kromozomlara sahiptir. Kimi hücrelerden eller, kollar, bacaklar ve ayaklar; kimilerinden kemikler, kaslar ve diğerleri oluşur. İki ayrı hücrenin birleşmesinden oluşan bu canlı, doğmaya hazır bir bebek hâline geldiğinde milyonlarca hücreye sahip olacaktır (4).

110 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Döllenmiş yumurta, fallopian kanalındaki yolculuğunu tamamlayıp dölyatağına ulaştığında, burada bir süre gezinir. Sonra dölyatağının çeperinde bir yere yapışarak anne karnında beslenip gelişimini sürdürür (5).

Bir ay içinde bölünen hücrelerden, bir bebek taslağı olan embriyo oluşur (6). Embriyo geliştikçe, dölyatağı da kendini genişletir.

Embriyonun ilk iki ay içinde eriştiği büyüklük yalnızca iki santim kadardır. Bununla birlikte bir insan biçimi kazanmış durumdadır (7).

Göbek kordonuyla bağlı olduğu annesinden tüm gereksinimlerini karşılayarak büyümesini sürdürür.

Dördüncü aya ulaştığında; eller, kollar, ayaklar, bacaklar, göz, burun, ağız, kulak gibi tüm organlar oluşmuş bulunmaktadır. Buna karşın ağırlığı yalnızca 110 gramdır. O artık bir embriyo değil, bir fetüstür (8).

\

Genç Kızlığa Girerken 111

Altıncı aya ulaşıldığında bebek, varlığını kımıldanmalarıyla annesine duyurur. Gelişim süreci, normal doğum durumu olan başaşağı hâlde, doğuma değin sürer (9-10).

Bebek Nasıl Doğar?

Doğum, genellikle dokuzuncu ay geçtikten bir süre sonra gerçekleşir.

Doğum zamanı geldiğinde, anne, karın kaslarında bazı ön belirtiler duyar.

Bu, kasların sürekli ve ritmik olarak kasılıp gevşemesiyle duyulan bir sancıdır. Böylece bebek, dölyolundan dışarı doğru itilmeye çalışılmaktadır. Bu kez bebeğin dışarı çıkacağı bir geçit ödevini

üstlenen dölyolu, açılıp genişler (11).

8

112 Genç Kaz Psikolojisi ve Cinselliği

Bebek bu yoldan çoğunlukla başıyla, bazen de ayakları veya kollarıyla gelir. Bebeğin içinde yaşadığı su kesesindeki sıvı, doğumu kolaylaştırır. Doğum, bir doktorun, ya da ebeinin yardımıyla yapılır. Bebek nasıl gelirse gelsin, doktorlar doğumu gerçekleştirebilecek eğitim ve bilgiye sahiptir. Kadınların beden yapıları da, doğum için doğal bir uygunluk gösterir (12).

Anne, doğum anında genellikle belli bir acı duyar. Ancak bu, doğumdan sonra duyulan mutluluğun yanında çok önemsiz kalır. Kadınların bilerek ve isteyerek birden çok çocuğa sahip olmaları bunun bir kanıtıdır.

Çocuklar Niçin Anne ve Babalarına Benzer?

Çocuğu oluşturacak olan erkek ve dişi hücrelerinin her biri, içinde kromozomların bulunduğu birer çekirdeğe sahiptir. Bu kromozom denilen

oluşumlar, gen adı verilen binlerce küçük parçacıktan meydana gelmiştir. Üreme hücrelerin-deki bu genler; göz, saç, ten rengi, yüz biçimi, beden yapısı gibi kalıtımla geçen özelliklerin tümünü taşırlar. Anne ve babanın genleri, döllenmiş yumurta hücresinde birbirleriyle etkileşim içine girdiği için, doğan çocuk çok seyrek olarak anne veya babasına tıpatıp benzer. Çoğunlukla, kimi özelliğini anneden, kimini de babadan alır.

Genç Kızlığa Girerken 113

Çocuğun Olacağı Nasıl Bilinir?

Her kadın, normal olarak düzenli bir devrilik içinde âdet görür. Zaman zaman başka bazı nedenlerle de âdet görme gecikebilir. Ancak genellikle âdet görmemek, çocuğa gebe kalındığının kesin belirtisi olarak kabul edilir. Bunun yanı sıra, gebelik hâli içinde mide bulantıları gibi küçük ve geçici bazı rahatsızlıklar da görülebilir.

Kadınlar âdetten kesildiklerinde, çoğunlukla bir doktora başvurur ve muayene olurlar. Doktor, gebeliği anlamak için yapılabilecek çeşitli testlerden birini uygular ve durumu kesin olarak saptar.

Anne eğer gebeyse, son âdet görmeden yaklaşık 280 gün, yani 9 ay 10 gün sonra çocuğunun olacağını bilir.

Önergen Kızlara Verilecek Cinsel Eğitimin Yarar ve Önemi

Önergenlik çağı içinde bulunan kızların yukarıda anlatılanlara benzer cinsel merakları, açık ve doğru olarak yanıtlendiğinde, çocuk geleceğe doğru uzanan yolda adımlarını daha güvenle atar. Çünkü artık, gelişiminin sırlarını ve sınırlarını, cinselliğinin özelliklerini bilmektedir. Bundan böyle kafasını kurcalayan sorular birer karabasana dönüşmeyecek, geleceğini daha aydınlık ve gerçekçi bir açıdan görüp tasarlayabilecektir.

Cinsel konularda aydınlanan genç kız; bir birey olarak değer ve öneminin, ödev ve sorumluluklarının bilincine varır. Yarınlarına daha mutlu ve başarılı olacak biçimde kendini hazırlar. Geçirdiği gelişimi bilerek adım adım gözler. Gelecek evreleri beklerken her aşamanın önemini ve anlamını kavrar.

114 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Genç Kızlığa Girerken 115

Kızlarda Cinsel Gelişme

yaşamında bir dönüm noktası olma özelliği taşıyan bu olayın gerçek önemi nedir? Ne zaman ortaya çıkar? Toplumdan topluma ne gibi özellikler gösterir? Biyolojik, psikolojik ve sosyal ne gibi etkiler yaratır.

Cinsel Gelişmenin Başlıca Belirtileri

Kız çocuğunun cinsel olgunluğa ulaşması, kesin çizgilerle ve kolaylıkla belirlenebilecek bir olgu değildir. Cinsel olgunluk terimi, doğanın, türün devamlılığını sağlamak üzere bir dişiye bağışladığı tüm özelliklere sahip olmayı öngörür. Bu da, biyolojik yapıda birbirleriyle bağıntılı çeşitli gelişmeler zincirinin tamamlanıp bütünleşmesini gerekli kılar. Bununla birlikte pratik alanda tek bir olay, kızların cinsel olgunluğa ulaşmış olduklarının belirtisi olarak kabul edilmektedir. Bu bizde; renklenme, aybaşı ya da âdet denilen regl olayının başlamasıdır.

Kızlarda genellikle âdet görmeden önce, karın altında, cinsel organ çevresinde bulunan ince sarı tüylerin kalınlaştığı ve büyüdüğü gözlenir. Bu kıl büyümesinden bir yıl kadar sonra, aynı gelişim koltuk altı tüylerinde de ortaya çıkar. Bu olgular ortalama olarak on iki yaşlarında görülür. Yine bu sıralarda göğüs ve kalçaların gelişmesi belirgin bir hâl alır. On-on beş yaşları arasında kalça genişliği yirmi santim kadar artar. Böylece ileri de bebeğin korunup gelişeceği dölyatağı çatısı hazırlanmış olur.

Bütün bunlara karşın, üreme etkinliğinin kazanılması için önemli olan, aybaşı olayının görülmesidir. Bu olgu, genellikle rahim için ortamının, içinde çocuk barındırıp beslemeye hazır olduğunun belirtisi olarak kabul edilir. Kız çocuğunun

Cinsel Olgunluğa Hangi Yaşta Ulaşılr?

Aybaşı kanaması olarak adlandırılan bu olgu, genellikle on iki-on dört yaşları arasında başlayan, üç ilâ beş gün devam eden bir rahim kanamasıdır. Yirmi sekiz günde bir tekrarlanan devriliğe sahiptir. Çoğunlukla otuz-otuz beş yıl kadar devam eder. Kazanılması gibi kaybı da çeşitli ve değişik ruhsal gerilimler yaratır. Bu, kadının psikoseksüel yaşamında abartılmış bir olgudur. Kanamanın başlamasıyla genç kızın evlenebilecek ve çocuk yapabilecek olgunluğa ulaştığı düşünülür. Bununla birlikte, âdet görmeyle çocuğa gebe kalma elverişliliği arasındaki bağıntı tam olarak belirlenebilmiş değildir.

Yapılan araştırmalar, âdet görme olgusunun birçok kızda, yumurtalıkların yumurta yapmaya başlamasından önce ortaya çıktığını göstermiştir. Kaldı ki yumurtalık, yumurta yapmaya başladığında rahim çocuğu taşımaya hazır olmayabilir. Bu olgunluğa daha sonraki birkaç yıl içinde ulaşılır çoğunlukla. Erken ve normal yaşlarda evlenen kızlar arasında, evliliğin ilk yıllarında gebe kalma oranını araştıran Iskoçya'da yapılan bir inceleme, bize bu konuda oldukça açıklayıcı bilgiler vermektedir.

Kadın Evlenme Gebe kalma oranı

Sayısı Yaşı ilk yıl İkinci yıl

700 15-19 %13.71 %43.71

1835 20-24 % 18.49 %90.51

|;>

116 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Açıkça görülüyor ki, yirmi-yirmi dört yaş kümesi içinde yer alan kızların hamile kalma oranı, daha erken yaşlarda evlenenlere göre belirgin biçimde yüksektir. Böylece çocuksuzlukları aile içi tatsızlıklara ve mutsuzluklara neden olan genç kadınların bu duruma düşmelerinin nedenini, daha bedensel gelişimlerini tamamlamadan çocuk yaşta evlendirilmeleri olarak belirleyebiliyoruz.

Ancak, aybaşı kanamasıyla çocuk yapabilme olanağına kavuşma arasında tam bir bağıntı olmasa da, bu olgu yine de cinsel olgunlaşmanın temel noktası ve ilk belirtisi olarak kabul edilmektedir.

Aybaşı kanamasının başlangıcını belirlemede, çeşitli göz-lemcilerce değişik yaşlar öne sürülmüştür. Sağlıklı ve normal kızlarda aybaşı kanaması, en geniş sınırlarıyla dokuz ilâ yirmi yaşları arasında görülür. Ancak marazı olarak doğumla başlayan kanamalara rastlanıldığı gibi, başlangıcı otuzlu, kırklı yaşlara kadar uzayabilen aybaşı kanamalarına da rastlanılmaktadır. Ayrıca, ırktan ırka, ülkeden ülkeye, ulustan ulusa, meslekten mesleğe ve sosyo-ekonomik düzeye göre değişimler de görülebilmektedir.

Saptanan bu farklara karşın ayrılıkların neden ortaya çıktığı kesin olarak belirlenebilmiş değildir. Söz gelimi kimi ülkelerde aybaşı kanamasının görüldüğü ortalama yaşlar şöyledir:

Çin'de 16-16.65

Kuzey Avrupa'da 15.04-15 .85

Brezilya'da 14.47

Hindistan'da 14.12

Küba'da 13.87

A.B.D.'de 11.20-13 .1

Genç Kızlığa Girerken 117

Türkiye'de ortalama âdet görme yaşı ise 13,5-14 yaşlarıdır. Yapılan bir inceleme, yurdumuzdaki genç kızların aybaşı kanama başlangıç dağılımını şöyle vermektedir:

İlk âdet yaşı: Kişi sayısı:

10 37

11 234

12 1087

13 2710

14	2745
15	1867
16	821
17	309
18	186
19	38
20	41

Araştırmaya alınan toplam kişi: 10075

Tablo incelendiğinde, araştırmaya temel olarak alınan 10075 kişiden 7322'sinin on üç ilâ on beş yaşları içinde âdet gördüğü saptanır.

Aybaşının en çok görüldüğü yaş ise 14. yıla rastlamaktadır. Ortalama değer ise, 13 yıl 10 ay 25 gündür. Araştırmaya temel alman 10.075 kişi, Türkiye genelinde bir anlam taşımaktadır.

Bayley, yaptığı inceleme ve araştırmaların sonucuna dayanarak, aybaşı hâlinin kronolojik yaştan çok, iskelet yaşıyla ilgili olduğunu ileri sürer. İskelet yaşı, kemiklerin gelişme yaşıdır. Aynı kronolojik yaşa sahip çocuklar, iskelet yaşı bakımından farklı yaşa sahip olabilirler. İskelet yaşı dikkate alınarak yapılan araştırmalar, iskelet gelişimiyle aybaşı hâlinin görülmesi arasındaki bağıntının,

118 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Genç Kızlığa Girerken 119

ii

kronolojik yaşla aybaşı hâli arasındaki bağıntıdan daha belirgin olduğunu kanıtlamaktadır. Bu incelemeler, kızların çok büyük bir çoğunluğunun aybaşı hâlini, iskelet yaşlarının on üç yıl altı ay ilâ on dördüncü yılları arasında yaşadıklarını göstermiştir.

Kızların iskelet yaşlarına ilişkin elde edilen bir bulgu, onların oğlanlara oranla niçin daha erken buluşa girdiklerini de açıklamaktadır. Kızlar, oğlanlara oranla daha doğuştan itibaren iskelet yapısı açısından bir üstünlüğe sahiptir, ilköğretim çağının başlangıcında, yani yedi yaşında, kız çocuk, oğlan yaşıtına oranla iskelet yaşı açısından bir yıl ileridedir. Liseye başladıklarında, yani on beş yaşında bu fark iki yıla çıkar. Buluşun son aşamasında ise, kız ve erkek çocukların kronolojik yaşlarıyla iskelet yaşları dengelenir.

Sonuç olarak denilebilir ki, âdet görme yaşı; kalıtım, ırk, yaşanan coğrafi ortam, sosyoekonomik düzey, beslenme ve benzeri pek çok etkene bağlı olarak ufak tefek bazı farklar göster-mekteyse de en çok bedensel gelişmeye bağlı görünmektedir.

Âdet görme, bir olgu olarak genç kızın yaşantısını biyolojik, psikolojik ve sosyal yönüyle derinden etkilemektedir. Bu etkiler bazen, karşımıza abartılmış, saptırılmış, sivriltilmiş, dramatik görünüme bürünmüş, yanlış yönlendirilmiş olarak çıkıyor. Bunda genç kızın biyolojik ve psişik yapısı kadar, ailesinin ve yakın çevresinin tutumu, içinde yaşadığı toplumun örf, âdet ve gelenekleri de rol oynuyor.

Genç kızların, âdet görmeye ilgili olarak yaşadıkları olumsuzlukların en önemli nedenlerinden biri de, yanlış ve eksik bilgilendirmedir. Bir olguyu yaşamaya hazırlananlar, yeni durumlarına uyum sağlayabilmek için her şeyden önce onu eksiksiz ve doğru olarak tanımak zorundadırlar. Oysa bu bilgi, genç kızlığa adımını atmak üzere olan gençlere çoğunlukla açık ve tam olarak verilmemektedir. Hatta çoğu kez bu

bilgiyi verme durumunda olan kişi de bunu tam ve doğru olarak bilmemektedir. Bu kanama neden ileri gelmekte ve niçin olmaktadır? Bir yaşam boyu bu hep böyle mi sürüp gidecek? Yoksa günün birinde bitecek ve bir daha hiç olmayacak mı? Aybaşı olayını herkes aynı biçimde mi geçiriyor? Genç kız kendini tanıyabilmek için varlığının bir özelliği olan bu olayı tüm ayrıntılarıyla bilmelidir. Aşağıda özlü ve açık olarak verilmeye çalışılan bilgiler, bu gereksinmeyi karşılayacaktır.

Âdet Görme ya da Aybaşı Kanaması Nedir?

Türün devamlılığını sağlayacak üremenin gerçekleşeceği pota, annenin rahim çatısı içindedir. Dışının yumurtalık bezinde, her ay, içinde bir canlı var etme gücü saklı olan bir yumurtacık olgunlaşır. Bu, basit bir hücre biçiminde, milimetrenin beşte bir büyüklüğünde yarı saydam bir peltedir. Bu yumurtacık, daha sonra yumurtalık bezinden kurtulup uzunca bir geçit olan rahim borusuna geçer. İlerlemekte olduğu bu yol onu sekizinci günün sonunda rahime, yani, dölyatağına ulaştıracaktır. Rahim borusunda ilerlemekte olan yumurtacık erkeklik hücreleriyle karşılaşır, bir anda milyonlarca spermin saldırısına uğrar. Ancak onlardan yalnızca biri yumurtanın içine girebilir. Yumurta döllenmediği anda, diğer tüm erkek tohumlarına kapanmış olur. Döllenmiş yumurta, yolculuğunun sonunda rahime ulaşır. Kanla doymun bulunan rahim iç çeperine yapışan yumurta, buradaki kılcal kandamarlarından beslenerek gelişmeye başlar. Doğuma hazır bir bebek hâline gelinceye dek, gereksindiği besini ve oksijeni annenin organizmasından sağlar.

120 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Dişi hücresi yumurta, rahime kadar olan yolculuğu içinde erkek tohumlarıyla karşılaşmazsa, yani döllenmezse; döllenmiş yumurtayı barındırmak, korumak, beslemek ve geliştirmek üzere hazırlanan rahim iç tabakası dışarı atılır. İşte regl ya da aybaşı kanaması dediğimiz olay budur.

Bu olgu, gebe kalma ya da fizyolojik bozukluk ve yetersizlikten kaynaklanan durumların dışında 28 günlük devri-liğe sahiptir. Yani genel olarak 28 günde bir görülür ki, buna kadının cinsel ayı denir. Bu süre içinde rahimde bir dizi değişiklik olur. Bu değişiklikleri üç bölümde ele alabiliriz:

a. Kanama Aşaması

Bu devre içinde rahim içi mukozası gevşeyerek zaman zaman kanar. Bu kanla birlikte, çocuğu geliştirebilmek için oluşan tabakadan dökülen doku artıkları, rahimden boşalarak dışarı atılır. Ortalama olarak 3-5 gün süren bu dönem içinde 35 santimetreküp kan yitirilir. Kanama aşamasının 1 ilâ 8 gün içinde olup bitmesi, atılan kanın 10 ilâ 200 santimetreküp arasında değişimi genel olarak normalliğin sınırları içinde kabul edilir.

b. Oluşum Aşaması

Bu dönem, aybaşı kanamasıyla parçalanıp dökülen, böylece incelen rahim içi denilen iç çeper hücrelerinin tekrar çoğalarak kalınlaşmaya başladığı aşamadır. Ortalama olarak 7-10 gün sürer. Bu dönemin sonunda, yumurtanın gelişeceği yatak hazır hâle gelir. Dişi yumurtasının rahim yoluna düşmesiyle rahim içi tabakasının gelişimini tamamlaması aynı zamana rastlar.

Genç Kızlığa Girerken 121

c. Kanama Öncesi Aşaması

Oluşum aşamasından sonra gelen dönemdir. 12 ilâ 14 gün kadar sürer. Bu dönemde rahimde rahim içi dokusu iyice kalınlaşır. Damarların içi kanla, bezlerin içi salgıyla dolup şişer. Döllenmiş yumurtanın beslenip gelişmesi için rahim içi ortam en elverişli düzeye erişir.

Döllenmiş yumurta yani zigot rahime ulaştığında, daha önce anlatıldığı üzere bu dokuya bağlanır. Ancak yumurtanın döllenmesi gerçekleşmezse, bu kandamarları büzüşür, rahim içi dokuyu besleyen kan oranında azalma görülür. Bunun sonucunda doku kansızlıktan solar; gevşemeye, bozulmaya, çözülmeye uğrar. Kılcal damarlarda kısa süreli küçük kanamalar başlar. Bu kanamalar artınca, kanama aşaması başlamış olur.

Rahimde 28 günlük devrilikler hâlinde meydana gelen bu olguyu, bir süreklilik hâlinde düzenleyen ve oluşturan, yumurtalık hormonlarıdır. Bununla birlikte, aybaşı kanaması düzenli bir takvim, kurgulu bir saat gibi hep aynı süre sonunda, aynı zamanda görülmez. Hiçbir hastalık veya gebe kalma hâli olmadan da bu yirmi sekiz günlük sürede bazı aksamalar

görülebilmektedir. Ayrıca psikişik gerilimlerin, sinir bozukluklarının kadının normal âdet düzeninde değişiklikler yapabildiği bilinmektedir.

Âdetten Kesilme

Aybaşı hâli, normal olarak 45-50 yaşlarında sonra erer. Buna, âdetten kesilme ya da menopoz denir. Genellikle kırk beş yaşlarından sonra, yumurtalık bezleri anatomik ve fizyolojik açıdan üretkenliğini yitirmeye başlar. Buna bağlı olarak cinsel bezler, normalin altında etkinlik gösterir. Bütün salgı-bezlerinin düzenleyicisi olan hipofiz, bu eksikliği gidermek

i 22 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

için kana, cinsiyet bezlerini kamçılayıcı bir hormon bırakır. Bu durumda cinsel bezler, aşırı zorlamayla normalin üstünde bir etkinlik gösterir. Böylece âdetten kesilme, başladığı gibi birden olmaz. Azalmalar, artışlar ve kesilip yeniden gelmelerle bir-iki yıl, bazen de daha uzun sürer. Bütün bu düzensizlikler, çocuk yapma yetisinin kaybı ve cinsel bezlerin yaşlanması demek olan âdetten kesilme, kadında bazı fizyolojik arazlarla birlikte ruhsal gerilim ve bozukluklar yaratır. Anî sıcaklık duyma hâlleri, deride geçici kızarıklıklar, kalp çarpıntıları, bunaltıcı baş ağrıları, sırt, ense, kol ve bacaklarda ağrılar, sindirim bozuklukları, şişmanlama ve zayıflamalar görülebilir. Cinsel bezlerin tam bir eylemsizlik hâline geçmesiyle biyolojik yapıda yeni bir denge kurulur ve beden rahatlar.

Âdet Hâlinde Bozukluklar

Genç kızlarda âdet görme hâllerinde çeşitli bozukluklar görülebilir. İlk adetlerdeki düzensizlikler normaldir. Bunlar sonradan düzelir. Ancak dikkat edilmesi gereken durumlar da vardır. Onları şöyle sıralayabiliriz:

a. Âdet Kanının Gelmemesi

Kızlar ortalama olarak on dört yaşlarında ilk âdetlerini görürler. Bu bazen normal nedenlerle gecikebilir. On sekiz-yirmi yaşma geldikleri hâlde âdet görmeyen kızlar vardır. Âdet, kimi kızlarda kalıtıma bağlı olarak geç görülür. Öyle ki, o ailenin tüm kadınlarında geç âdet görme bir gelenek gibidir. Bununla birlikte bazen psikişik, hormonal veya biyolojik bir sorundan kaynaklanan âdet görememe hâlleri olabilmektedir. Döl yolunun tıkalı oluşu, rahimdeki organik bozukluklar ve urlar bu gecikmeye neden olabilir.

1 ||| |

Genç Kızlığa Girerken

123

Hormonal yetersizlik yüzünden ilerleyen yaşa rağmen çocukluk döneminde saplanıp kalmış kızlar vardır. Bu fizyolojik geriliğin nedeni, psikişik de olabilir. Bazen ruhsal bir şok, fizyolojik otomatizmaya ket vurabilmektedir. Bu nedenle âdet görmeleri kuşku verici gecikme gösteren kızların; bir doktor tarafından psikişik, hormonal ve jinekolojik muayeneye tâbi tutulmaları yerinde olur.

b. Âdet Görmede Kanın Fazla Oluşu

Daha önce değinildiği üzere bir âdet dönemi içinde ortalama olarak 35 santimetre küp kan kaybedilir. Bunun bir miktar fazlası da normal sayılır. Ancak aşırı boyutlara varan kan kayıplarında bir doktora görünmek yerinde olur. Bu durum, kanı durduran rahim adelelerinin yetersizliğinden veya yüksek tansiyondan kaynaklanıyor olabilir.

c. Sürekli Âdet Kanaması Görme

Böyle bir durumda âdet görmenin artık bir devriliği kalmamıştır. Bu bazen, hormonal bozukluklara bağlı olarak yumurtalık bezinin kısa aralıklarla, sık sık yumurta yapmasından, bazen de yumurtalık bezinin folikül bölümünün çatlayıp yumurtayı bırakacağı yerde kistleşmesinden meydana gelir. Bunlar, doktor müdahalesini gerektiren durumlardandır.

d. Az Âdet Görme

Bu durum, hormonal nedenlerle ortaya çıkabildiği gibi organik bir rahatsızlıktan da kaynaklanabilir.

e. Ağrılı Âdet Görme

Hemen her âdetde, belirli bir oranda ağrı söz konusudur. Ancak bazen bu ağrılar, rahatsız edici boyutlara ulaşır. Bunun nedeni, rahim adelelerinin düzensiz ve aşırı kasılmalarıdır.

124 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Bazen ağrıların karın altında bazen de sırtta doğru yoğunlaştığı görülür. Ağrıyla birlikte, bulantı, kusma, sıkıntı ve baş dönmeleri görülebilir. Bu şikayetlerde, acıya dayanmadaki bireysel farklar da önemli rol oynar. Kimileri önemsiz ağrılarda sızlanıp şikayetçi olur, kimileri daha yüksek ağrılara dayanabilir. Ancak bu ağrılı âdet görmelerin en sık rastlanan sebebi, hormon düzensizlikleridir. Bu nedenle, böyle durumlarda doktora görünmekte yarar vardır.

Âdet Görmenin Psikik Etkileri

Kız çocukların âdet görmeye hazırlanmaları; toplumdaki topluma, aynı toplumun değişik kesimlerinde ve aileden aileye büyük farklar gösterir. Yapılan çeşitli inceleme ve araştırmalar, bu konudaki çok yönlü tutumların, genç kızların âdet görme olayı karşısında gösterdikleri tepkilerdeki farkların kaynağı olduğunu ortaya koymuştur.

Bir kız, âdet görme olayını hiç de hazırlıklı olmadığı, kendini çok zor ve utanç verici durumda bırakan biçimde yaşayabilir. Bilgisizliği nedeniyle, içinden gelen bu kan karşısında büyük bir korkuya kapılabilir. Bir başkası, ilk âdeti çok elverişli bir ortamda, bu anı bekler ve isterken görebilir. Öyle ki, bu an onun için bir sevinç ve övünç günü olur. Peter Blos bu konuda şunları ileri sürer: "Ergenlik çağında algılanan duyuların ve yaşanan olay- ların yorumlanması, büyük ölçüde çocukluğun ilk yıllarında f yaşanan hayatın ve edinilen deneyimlerin etkisine bağlıdır. Ana-babanın küçükken çocuğa koydukları sınırlamalar, ergenlik çağının yaşantıları içinde yeniden su yüzüne çıkarlar. Cinsel içerikli düş, hayal ve ilgilerin yerini korkular alır.

Genç Kızlığa Girerken 125

Ana-babanın çocuğa cinsel konuları konuşmayı, okumayı, izlemeyi ve denemeyi yasaklamaları, bu doğal eğilime boyun eğen çocukları suçluluk duygusuna iter. Kızlar için özellikle âdet görme bir korku ve endişe kaynağı olur."

Blos'un belirlediği iki gözlem, bu konudaki farklılığı ku-tuplaştırılmış olarak yansıtmaktadır:

"Ioan âdet gördüğünde annesi: 'O... Artık büyüyorsun yavrucuğum.' der.

Ioan da: 'Büyüdüğümü duymaktan sevinç duyuyorum!' diye yanıt verir."

"Mary' de, ilk âdet gördüğünde annesine haber verir. Annenin gösterdiği tepki, görenekleri uyarınca kızına iki tokat atmak olur. Bu davranış karşısında Mary tam bir şok yaşar. Oysa o, âdet göreceğini bilmekte ve beklemekteydi."

Yaşanan ilk aybaşı olayına gösterilen tepkinin türü; kızın bu olaya verdiği anlam, duyduğu istek, ilgi, merak, kuşku, tedirginlik ve korku duygularıyla, kendine ve cinsine ait görüşleri, güveni veya endişeleriyle biçim ve yön kazanır.

Eğer kadın olmak kız için istenmeyen bir olguysa, onun anlam ve içeriği hakkında bilgi sahibi olsa da, ilk âdet karşısındaki tutumu olumsuz olacaktır. Tıpkı aşağıdaki örnekte olduğu gibi:

"Genç kız, çok çocuklu bir ailenin üyesiydi. Baba, evle ilgisiz ve içki düşkün, anneye ev işlerinden ve çocuklardan bezmiş, geçim zorluğundan yılmış bir kadındı. Çocuklarına daima, kadınlığın kölelik olduğunu, kendi yaşadığı bu çekilmez hayatın bir benzerinin ileride onları da beklediğini anlatırdı. Genç kız, çok küçük yaşlardan itibaren kadın olmaktan, evlenip çocuklu çocuğa karışmaktan korkar olmuştur. İlk âdeti gördüğü gün, psikik çöküntü içine düştüğü dönemin başlangıcı oldu."

.L.1

126 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Bir varsayıma göre, âdet görme olgusuna gösterilen psişik tepkiler, kişinin kendi durumuna göre, bir kadın olmayı be-nimsemesi veya karşı çıkması şeklinde belirmektedir. Yukarıdaki örnekte bunun bir kanıtını buluyoruz. Burada kızın bir kadın olarak oynayacağı rolü isteyip istememesi söz konusudur.

Genç kız, bir erkekle yaşamını birleştirmeyi, ona eşlik etmeyi, anne olmayı, çocuk doğurmayı, onu emzirmeyi, büyütüp yetiştirmeyi isteyebileceği gibi, bu rolünden korkup ür-kebilir de. Bu görevler ona, dayanılmaz, katlanılmaz fedakarlıklar dizisi olarak gözükebilir.

Kadının saygınlık gördüğü, ailenin temel ögesi, sevilen eşi, ihtiyaç duyulan annesi, değer verilen, önem taşıyan kişisi olduğu; içinde sevginin, karşılıklı saygının, anlayışın, uyumun var olduğu ailede yetişen genç kız; kadınlığını da kıvançla benimseyecektir.

Kendine güvenen, yaşamın çeşitli olayları karşısında büyük bir uyum yeteneği gösterenlerle; özgüvenden yoksun, çekingen ve uyumda güçlük çeken kızların aybaşı olayı karşısındaki tepkileri kuşkusuz farklı olacaktır. Bununla birlikte geçirdiği durum hakkında tamamen bilgisiz olmanın veya yanlış bilgi ve inançlara sahip bulunmanın yüksek heyecan-sal şoklara yol açtığı da bilinmelidir.

Amerikalı araştırmacı E. Havelock'un, 1895 de liseli kızlar arasında düzenlediği anket, bu konuda yapılmış araştırmaların en eskilerinden biridir. Sonuçlarına göre, lise çağındaki 125 kızdan 36'sı âdet hakkında hemen hemen hiçbir şey bilmemektedir. 39'unun bilgileri yanlış ve eksiktir. Araştırmaya katılanların ancak 50'sinin yeterli sayılabilecek bilgiye sahip bulunduğu belirlenmiştir.

Araştırmacı, bu önemli düzeydeki bilgisizliğin korkunç sonuçlarına da değinir. Gördüğü âdet kanamasını yakalandığı amansız bir hastalık sanarak intihar eden kızın öyküsü ger-

W

Genç Kızlığa Girerken 1 27

çekten ibret vericidir. O günden bugüne olumlu yönde değişiklikler olmadığı söylenemez. Ancak, günümüzde de, genç kızlara bu konuda yeterince bilgi verilmemektedir ve her şeyin tümüyle yolunda olduğunu söylemek güçtür.

Dr. W. Liepmann, genç kızların cinsel sorunlarını ele al-dığı Gençlik ve Cinsiyet adlı yapıtında, ilk âdete ilişkin ilgi çekici anılara yer vermiştir:

"İlk kez hastalandığımda daha on iki yaşına basmamıştım. Kanamayı gördüğümde korkudan âdeta dilim tutuldu. Son derece korkmuştum. Annem bu olayın her ay yineleneneceğini söylediğinde bunun düpedüz rezillik olduğunu düşündüm. Bu olayı yalnızca kadınların yaşadıkları, erkeklerin bunun dışında kaldıkları kabul edilecek gibi değildi."

"İkinci kez hastalandığımda kanamanın bir iki dakikada durmadığını görünce çok korktum. Ama ne anneme, ne de başka birine tek bir söz etmedim. On beş yaşındaydım ve pek fazla sancılanmamıştım. Ancak bir keresinde öylesine kötü sancıldım ki, kendimi kaybedip döşemeye serildim. Boylu boyunca orada öylece üç saat kadar yattım. Ancak bunu da kimseye anlatamadım. Amansız bir hastalığa yakalandığımı ve öleceğimi düşünüyordum."

"İlk kez âdet gördüğümde, uyumakta olan annemin odasına koşarak girdim. Onu, 'Anne, anne, ben hastalandım! diye sevinçle bağırarak uyandırdım. O ise, 'Beni bunun için mi uyukundan ettin?' diye çıkıştı. Bu anı, yaşamımı berbat eden bir olay olarak aklımdan hiç atamamışımdır."

"On altı yaşındaydım. Bir sabah kalkıp da ilk kez hastalandığımı gördüğümde korkum müthişti. Aslında bunun olacağını biliyordum da. Yine de çok utandım ve öğleye kadar öylece yattım. Neyin var diye sorduklarında yalnızca, 'Bugün yataktan kalkamam!' diye yanıt veriyordum."

t.

128 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

"İlk âdetimi yaklaşık on üç yaşlarında yaşadım. Sınıf arkadaşlarımla daha önce bu konuyu konuşmuştuk. Ablalarım benzediğim için gururlandım. O gün okulda, beden eğitimi öğretmenime, hasta olduğumu ve derse katılamayacağımı gururla söyledim."

"Bu olayın olacağını daha önceden biliyor ve bir an önce gerçekleşmesini sabırsızlıkla bekliyordum. Çünkü o gün gel' diğinde, annemin, çocukların nasıl meydana geldiğini anlatacağını umuyordum. Beklediğim gün geldiğinde annem o konuda tek bir söz söylemedi. Ama yine de sevinçliydim., Kendi kendime 'Bir hanımsın artık, bundan sonra sen de çocuk yapabilirsin!' diyordum."

Daha pek çok örnek verilebilir bu konuda. Ancak görü* len tablolar birkaç başlık altında özetlenebilir: • Önergen kız, yaşamakta olduğu olgunun ve ulaştığı aşamanın içeriği, anlam ve değeri konusunda bilgisizse veya yanlış ve eksik bilgilere sahipse, kuşkusuz ilk anda büyük bir şok geçirir. Bacaklarının arasından sızan kanın, iç organlarında ortaya çıkan bir yaralanmanın, tutulduğu amansız bir hastalığın belirtisi olduğunu sanır. Yaşamını altüst edecek bir bağımlılığın kölesi olduğunu düşünür. • Bu konuda bilgi sahibi olan, dişiliği, kadınlığı benimseyen kız; bu olay karşısında anlamsız korku ve kuşkulara kapılıp ürkmez. Kendini artık gerçek bir dişi olarak görür. Ulaştığı aşamadan ötürü sevinç ve gurur duyar. Hayatta amaç edindiği gayelere; toplum içinde yerini bulmuş bir kadın, bir eş, bir anne olarak hazırlanır. Geleceğe sevinçle, umutla güvenle atılır.

Ancak yalnızca âdet görme hakkında iyi kötü bir bilgi sahibi olmak yukarıdaki olumlu tablo için yeterli değildir. Dişiliği benimseyememiş, aile ve toplum içindeki yerini sevme-

Genç Kızlığa Girerken 129

miş kızlarda, âdet görme karşısında bir tiksinti, korku ve karşı çıkma görülür. "Kadınlığın anlamı buymuş demek!" der. "Bir yaşam boyu her ay yinelenecek çile!.." Dişiliği kötü bir yazgı olarak görür ve bunun altında ezilir. Kendini kapana tutulmuş, tutsak kılınmış, köşeye kısıtlanmış hisseder.

Kimi kere kendini; içindeki bu karmaşık duygulara, karamsar düşüncelere, korku ve tasalara kaptırır. Onlardan kurtulamaz. Şiddetli bunalımlara düşer. Ama çoğunlukla, geçici bir bunalımdan sonra bütün bunları yener. İnsan olmanın, kadınlığın anlam ve değerini kavrar. Yaşama ve topluma açılır, uyum sağlar. Güvene, başarılarla ve mutluluğa erişir.

Görülüyor ki ilk kez âdet görme, genç kızın psişik yapısının özellikleri, kişiliğinin boyutları, cinsiyeti hakkındaki görüşü, yaşadığı çevrenin etkileri, olayı bekleyip beklememesi, bu olayın anlam ve değeri üstüne düşünceleri gibi pek çok nedene bağlı olarak çeşitli heyecan hâlleri yaratıyor. Ancak âdet görme olayının heyecansal yönü bir an için kenara bırakılsa bile, genç kızlarda bazı sıkıntı ve acılara neden olduğu bir gerçektir. Âdet hâlinde görülen ağrı, acı ve sıkıntılar, bunların şiddet ve süresi her kızda farklılıklar gösterir. Çekilen aşırı sıkıntı hâllerinin, duyarlı yapıya sahip kişilerde psişik çöküntü, gerilim ve ilgisizlik gibi davranış bozukluklarına yol açması beklenebilir. Tekrar belirtmeliyiz ki, anne ve babanın uyumla yaşadığı bir ailede, kadınlıkla erkeğin eşit olduğu, aynı olanaklardan özgürce yararlandığı bir toplumda bulunan ve cinselliğinin bilincinde olan kız, kadınlığını sevinçle, gururla karşılar. Âdet görmenin, kendine özel bir değer kattığını kavrar. Karşı cinsin ilgisinin odaklandığı bir kimliğe kavuşmanın kıvancını duyar. Bu olgunun; kendisine bir eş, bir anne yani gerçek bir kadın olma olanağı verdiğini düşünerek onu yalnızca bir sıkıntı kaynağı olarak görmez. Kadınlığını kabullenir ve benimser.

| a

'''.'|

i'

BÖLÜM 4

Bedensel Gelişmenin Psikik Yapıya Etkileri

K,

çocukla genç kız arasındaki en önemli biyolojik fark, birincinin çocuk yapma yeteneğinden yoksunluğu, di-ğerininse bu yeteneğe sahip oluşudur. Çocukluktan genç kızlığa geçişte, belirli bir süreç içinde boy uzar, kalçalar genişler, göğüsler irileşir, cinsel olgunluğa ulaşılır. Sonuçta, fizik ve fizyolojik açıdan erişilebilecek en üst noktaya varılır. Ancak bütün bu gelişmeler âdeta tek bir amacı, çocuk yapabilmeyi gerçekleştirebilmek için bir araya gelmiş gibidir. Hormonların etkisiyle bedende oluşan çeşitli gelişmelerin en önemli sonucu budur. Bu gelişmeler oluşmadan önce kız, sadece bir çocuktur. Halbuki şimdi, bir dişi olarak karşı cinsin ilgisini çekme ve geleceğin annesi olabilme özelliğine sahiptir.

Genç kızın beden yapısındaki gelişmeler, onu yalnızca doğanın verdiği göreve hazırlamakla kalmaz, kişiliğinde de önemli değişimler yaratır. Yani, beden yapısındaki gelişimleri psikolojik yapıdaki gelişimlerden soyutlamak güçtür. Öyle ki genç kız, bedeninde oluşan bu değişimler karşısında çelişkili ve karmaşık duygular yaşar. Bu hızlı gelişim onu bir yandan tedirgin edip ürkütürken, diğer yandan haz, kıvanç ve gurur duymasına da neden olur. Öyle ya, artık bir çocuk değil, bir genç kızdır. Bu gelişmenin kendine bazı olanaklar sağladığının sezgisi içindedir. Bundan böyle erkeklerin ilgisini çekecek genç bir dişidir o! Toplum içinde daha önemli ve etkin bir düzeye

134 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

yükselmektedir. Sırası geldiğinde kendine bir eş seçecek, evinin kadını ve nihayet anne olabilecektir.

Sahip olunan yeni bedensel özellikler, genç kızın kendini yeniden değerlendirmesine yol açar. Bu değerlendirmede, sahip olunan beden yapısının özellikleri kadar, çevrenin bu özelliklere karşı tutumu ve görüşü de etkin rol oynar. Kaldı ki dış görünüme ait özelliklerin çevredeki yankıları, kişiliğin gelişimini daha ilk yıllardan başlayarak etkiler. Genç kız, daha henüz küçük bir çocukken, saç ve göz renginin, yüz güzelliğinin, boyunun, endamının, çevresince yorumlandığını, diğer çocuklarla karşılaştırılıp güzel veya çirkin olarak değerlendirildiğini görüp öğrenmiştir.

Ergenlik dönemi içinde bedensel gelişmenin gözden kaçmayacak kadar belirgin, hatta çarpıcı oluşu, genç kızın tüm dikkatini ve ilgisini kendinde olagelen gelişmeye çeker. Değişmekte olan beden yapısının özelliklerini inceleyip yorumlar. Kendi bedeni, görünüşü, başkaları üzerinde bıraktığı etki hakkında belirli bir görüşe sahip olur. Bu görüşün biçimlenmesinde, diğer insanların kendi hakkındaki düşünüş ve fikirlerinin hemen her zaman belirli bir etkisi vardır. Ancak genç kızın kendi bedeni hakkındaki düşünsel görüşüyle diğer insanların fikirleri arasında kesin bir paralellik görülmeyebilir.

Güzel olma ve güzel görünmenin, dişi cinsin başlıca tasalarından biri olduğu yaygın bir görüştür. Gerçekten de genç kızlar arasında güzelliğe önem vermediğini içtenlikle söyleyebilecek kişiye rastlamak güçtür. Çünkü güzelliğin; çevrenin beğenisini kazanma, kendini kabul ettirme, ilgi toplama, sempati ve sevgi sağlama gibi konularda avantaj kazandırdığını küçük yaşlardan beri yaşayarak öğrenmişlerdir.

Abartmalı görüş sahipleri, güzel olma ve güzel görünme tutkusunun bir dişi için her şeyden önce geldiğini ileri sürerler.

t

"Ne atom bombası Ne Londra Konferansı... Bir elinde cımbız, Bir elinde ayna, Umurunda mı dünya?"

dizeleriyle Orhan Veli, bu görüşü ince bir espriyle dile getirmiştir. Kişilik yapısı üstüne yapılan araştırmalar; genç kızın fiziksel görünümüyle şahsiyeti arasında bazı bağlantıların bulunduğunu göstermiştir. Örneğin; güvensizlik duygusu içinde bulunanların, kendi bedenleri üzerindeki düşüncelerinin çoğunlukla olumsuz olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç bizi, güzelliğin genç kızda güven duygusu yaratacağı düşüncesine götürür. Ancak güzellik, bazı istenmeyen durumlara neden olarak hoş olmayan duygular da yaratabilir.

Güzelliğine aşırı bağlanan, onu gerektiğinden fazla önemseyen kişi, çevreyle ilişkilerinde kolayca uyumsuzluğa düşebilir. Güzelliğine ve onun sağladığı olanaklara alışan, bunları doğal ve vazgeçilmez birer hak olarak kabul eden biri; bu güzelliğini ilerleyen yaşla veya herhangi bir nedenle yitirdiğinde çöküntüye uğrayabilir. Kaldı ki güzelliğin ön plânda olması, bazen daha değerli yeteneklerin görülmesini, gelişme olanağı bulmasını, böylece daha kalıcı değerlere sahip olmayı önleyebilir. Üstün bir güzelliğe sahip olan genç kız, çevresinde bulunanlar arasında güzelliğinin kıskançlık yarattığını görünce üzülebilir. Güzelliği nedeniyle, kendine başkalarından farklı davranıldığını görüp tedirgin olabilir. Salt güzelliğinin çekiciliği nedeniyle kendisinden yararlanmak isteyenler, onu düş kırıklığına uğratabilir.

136 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Bir genç kızın güzel oluşu, genel olarak o genç için istenilen ve kendisine benzerleri arasında üstünlük sağlayan bir özelliktir. Ancak, "Güzellik saadet getirmez." gibi bazı özdeyişlerin belirttiği gibi, güzellik tek başına, yaşamda başarı kazanmanın, uyumlu ve mutlu olanın nedeni olamıyor.

Buna karşın, üstün bir güzelliğe sahip olmayan genç kız, genel olarak çevresinin beğeni ve ilgisini kazanabilmek için bir yandan dış görünüşüne çekicilik kazandırmanın yollarını ararken, diğer taraftan kişiliğindeki değerleri geliştirme yolunu tutar ki, bu başlangıçta aleyhine gibi görünen dengeyi lehine çevirebilir.

Genç kızlar; büyük bir çoğunlukla, giyim kuşama, moda, süs, makyaja ilgi gösterirler. Bu ilginin kaynağında, çevrenin onay ve beğenisini kazanma, güzel ve çekici görünme isteği yatar. Daha beğenilir olmak için saçlarına biçim verir, kendilerine yakışan giysiler seçerler. Bazen de grup eğilimine uyarak, yaygın bir giyim biçimini kabullenir, bunu aynen uygularlar. Söz gelimi; spor ayakkabı, blucin pantolon, yazılı veya desenli tişört, rüzgârlık giyerler. Günümüzde, yüzyılın başlarında görülen koketçe giyim biçimi bırakılmış, daha çok spor giyinme yönünde bir eğilim belirmiştir.

Araştırmacılar, bedensel görünüşlerine, giyim-kuşamlarına önem veren kızlardan; giyim-kuşamlarına, bedensel görünümüne önem vermeyen kızlardan çok daha fazla kendilerine değer verdiklerini ve kendilerini önemsediklerini ortaya koymuştur.

Bununla birlikte, psikolojik duyuş, görüş ve özelliklerin; bedensel görünüşe etkileri ve yansımaları çeşitlidir. Değişik toplumlarda veya aynı toplumun değişik sosyal kesimlerinde farklı özellikler saptanabilir. Belirli yaş gruplarında veya belirli gelişim evrelerinde de o evreye özgü yönelişler görülür.

Bedensel Gelişmenin Psişik Yapıya Etkileri 137

Saçını boyayan, günlük yaşantısı içinde dahi yüzüne gözüne aşırı makyaj yapan, dişiliğini öne sürecek biçimde giyinip doğal olmayan davranışlarda, abartmalı konuşmalarda bulunan ergenlik dönemi içindeki bir kızın, bedensel görünüşüne yalancı bir yapı kazandırmaya çalıştığı açıkça bellidir. O daha şimdiden bir kadın olmayı, bir kadın gibi ilgi ve onay görmeyi istemektedir.

Bunun aksine genç kız, bazen dişilik ve kadınlığını hemen benimseyemez. Bu yeni çağ için kendini henüz hazır ve istekli görmez. Onun bir süre daha zamana, psikolojik olarak hazırlanmaya gereksinimi vardır. Bu nedenle, dişiliğini dışa vuran kadınsı özelliklerini kapatmaya çaba gösterir. Boğazına ve bileklerine kadar kapalı giysileri, gelişen göğüslerini belli etmeyecek bol gömlekleri, yuvarlaklaşan kalçasını örtüp saklayacak geniş etekleri ve elbiseleri tercih eder.

Bazen çok ender de olsa, dişiliği benimseyememe, gelişip bir kadın olmaktan korkma hâli, psişik bir hastalığa dönüşme özelliği gösterir. Öyle ki genç kız, gelişip büyümek, gerçek bir kadına benzememek için yemeden içmeden kesilir. Kendini çok sıkı bir rejime sokar. Ancak ölmeyecek kadar yer. Böylece bir çocuk görünümünde kalır.

Genellikle her şey giderek normal düzenine erişir. Genç kız, dişiliğini ve dişiliğin gereklerini benimser, onları yerine getirir. Giyimine, kuşamına, dış görünümüne özen gösterir. Karşı cinsin gösterdiği eğilime ilgi duyar. Kendini geleceğe hazırlar.

Önergenlik ve ergenlik çağı içinde görülen hızlı gelişme ve büyüme, aynı yaş kuşağı içinde bulunan kızlar arasında fizyolojik, bedensel ve psikolojik yapıda farklılıkların doğmasına neden olur. Bu farklılıklar, sosyal ilişkilerde bazen olumlu, bazen olumsuz gelişmelere yol açar.

138 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

;

Aynı sınıfta okuyan, yaş yakınlığı nedeniyle birbirleriyle arkadaşlık eden kızlar arasında çok yakın sosyal ilişkiler kurulur. Aralarında karşılıklı bir dostluk, duygusal alış veriş, yardımlaşma ve paylaşma oluşur. Birbirlerini aynı kulübün üyesi gibi görürler. Birlikte gezer dolaşır, birlikte eğlenir, dert ortaklığı ve sırdaşlık yaparlar.

Kendilerinden büyük ve küçük kuşakları yabancı gibi görürler.

Erken ve Geç Gelişen Kızların Psişik Sorunları

Aynı yaşta ve aynı küme içinde bulunan kızlardan biri, bazen diğerlerine oranla daha erken gelişir. Eğer bu kız, kendine güvenen, grubun sevilen ve beğenilen bir üyesiyse, genellikle arkadaşları arasında aranan ve beğenilen kişi olmayı sürdürür. Hatta bazen kümenin en önde gelen kişisi, önderi hâline gelebilir.

Ancak çoğu kez, bu böyle olmaz. Erken gelişen kız, yaşça ve psişik açıdan ne kadar uygun olursa olsun, bulunduğu küme içindeki arkadaşları tarafından, yabancılaştıran biri olarak görülmeye başlar. Gelişen bedeni ve kadımlaşan çizgileri, onun arkadaşları tarafından kabul edilmesini zorlaştırır.

Böyle bir kız, karma öğrenim yapan bir okulda okumak-taysa, gelişim açısından kendinden çok geride kalan erkek arkadaşları arasında da çekinilen, yabancılaştıran bir kişi oluverir. Yanına daha az yaklaşılr, daha az konuşulur, daha az şakalaşılır ve daha ölçülü davranılır. Bütün bunlar gelişmekte olan kıza çekingen kılar.

Bu genç kız, kendinden yaşça büyük, bedence uygun kız kümelerine de kolayca giremez. Çünkü bedence ne denli gelişmiş olursa olsun, psişik ve sosyal açıdan onların düzeyine erişme-

Bedensel Gelişmenin Psişik Yapıya Etkileri 139

mistir. Duyuş ve imge tasarımları henüz ortak değildir. İlgi ve yönelişleri de birbirlerinininkiyle uyuşmaktan çok uzaktır.

Bütün bunların yanı sıra, aile içinde zorluklar da baş gösterebilir.

Aile, gelişen kızlarının davranışlarına daha sıkı kurallar ve şartlar koyar. Gidiş gelişlerini daha çok denetler. Kız, yaşıtı olan

arkadaşlarının bağımsız ve özgür davranışlarını gördükçe kendini kısıtlayan bağları daha çok duyar. Kendini bir tutuklu gibi hisseder ve gelişimini bir dert olarak görmeye başlar.

Yukarıda canlandırılmaya çalışılan örneklere tamamiyle ters durumlar da yaşanır. Kızın bedensel gelişimi, sürekli beraber olduğu

arkadaşlarından geri kalabilir. Aynı küme için yer alan kızlardan biri dışında diğerleri gelişir ve küçük bazı farklılıklarla kadınsı özellikler kazanır. Bu kızların giyimleri, zevkleri, ilgileri değişir. Erkeklerin ilgisini çeker ve onlara ilgi duymaya başlarlar.

Elinde olmayan nedenlerle de olsa, bedensel ve psişik gelişme açısından geri kalan kız, arkadaşları arasındaki önemini ve yerini yitirir. Grup üyeleri, onunla birlikte olmaktan, onunla dolaşıp, çıkmaktan, birlikte gezip tozmaktan kaçınırlar. Giderek onu grubun dışına iterler.

Yakın arkadaşlarının ona karşı takındığı bu davranış değişikliği, kızı derinden yaralar. Ya her türlü soruna katlanıp kendi bedensel gelişimi, arkadaşlarının gelişim düzeyiyle eşitleninceye değin onlarla olan bağıntısını kopartmaz. Ya da eski grubundan ayrılarak bedensel gelişimine uygun yeni bir arkadaş çevresine girer.

Bazen bu gelişim düzeylerindeki farklılık nedeniyle, birbirlerine çok yakın iki arkadaşın içten beraberliklerine ve sırdaş yakınlıklarına dahi gölge düşebilir. Daha önce gelişen, âdet gördüğünde, bu hâlini arkadaşından gizlemek ister.

I

140 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Onun kendine bir sırdaş olamayacağını, aynı olguyu yaşamaması nedeniyle kendisini anlayamayacağını düşünür. Durumunu açıklamaz, sorununu paylaşmaz. Diğer, arkadaşının hâlinde doğal olmayan bazı olgular sezer. Sorar, sıkıştırır. Doyurucu bir yanıt alamaz. Başka nedenlere yorar. Sonuçta yabancılaşma başlar. Giderek araları soğur ve koparlar.

Bazen gelişimi geri kalan kız, gelişen arkadaşının duygularını anlayamaz. Onun erkek çocuklara ilgi duymasına ve onlarla arkadaşlık etme eğilimine karşı çıkar. Onu kıskanır, kendisine ihanet etmekle suçlar.

Arkadaşlıklarının eskisi gibi, araya yeni öğeler katılmaksızın, katıksız olarak sürmesini ister. Bu sorun, arkadaşlığın yıkılmasına değin varabilir.

Gelişim süreci içinde bulunan genç kızın yaşadığı bu dönem, fizyolojik ve psişik sorunlarıyla bunalımlı bir evredir. Ana-babanın, aile bireylerinin ve eğitimcilerin genç kızla olan ilişkilerinde, bilinçli, esnek, anlayışlı ve düzeltici olmalarında zorunluluk vardır. Büyük sarsıntı yaratabilecek olumsuz etkiler ortaya çıkmadıkça, bedensel gelişmenin sağlıklı bir psişik gelişmeyle bütünlenmesi kendiliğinden gerçekleşir. Böylece genç kız, toplumsal yaşamdaki yerini tartışmasız bir biçimde alır.

\

Genç Kızların Duygu ve Heyecan Dünyası

Ergenlik çağına giren kız, o güne değin aile içinde, okulda ve toplumda, çeşitli duygu ve heyecanlar yaşamıştır. Aile, okul ve toplum, bu duygu ve heyecanların dışa yansıtılmasıyla ilgili yaptırımlarını genç kız üzerinde hissettirerek bunların biçimlenmesinde etkili olmuştur. Sosyal benlik gelişmiş, genç kız, kalıtsal yapısının ve dış etkilerin ortak ürünü olan bir kişiliğe sahip olmuştur. Bu kişilik, ergenlik dönemi içinde kesin çizgilerine kavuşacaktır. Bundan sonra olabilecek değişiklikler genellikle küçük rotuşlardan öteye gitmez. Genç kız, artık heyecanlarını ve duygularını açığa vurma konusunda daha kontrollü; başkalarının istek ve duyguları karşısında daha dikkatlidir. Çetin koşullar, güç durumlar, çatışan olgular karşısında daha güçlü ve savaşılmaya hazırdır. Yaşamın koşullarına aşağı yukarı uyabilecek bir düzeye erişmiştir. Ancak yetenek ve becerileri henüz gerekli deneyimleri geçirmemiştir. Kendini tartmamış, gücünün sınırlarını ölçmemiştir. Duygular ve heyecanlar gerçi çocuksuluktan kurtulmuştur ama henüz olgunluğa ulaşmaktan çok uzaktır. Geçirilen fizyolojik değişim, ulaşılan bedensel ve düşünsel potansiyel genç kızın psişik yapısına yeni boyutlar katmış, yeni duygu ve heyecanlar kazandırmıştır. Bu gelişim, genç kızın kendi hakkında yanıltıcı imgelere kapılmasına neden olur. Ayrıca, cinsel

142 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

alandan kazanılan yeni duyular, henüz yeterli deneyim geçirmemiş, bilincin denetimine girmemiştir. Bu nedenle atak eğilimlerin dizginlenmesi pek güç olur.

Bu çağda genç kızın duygularını kıpırdatan, heyecanını kabartan koşullar, neredeyse çevresindeki uyarıcılar kadar çeşitli ve sınırsızdır. Genç kız, ilgilendiği hemen her konuya ilişkin heyecan duyar. Giyim, makyaj, dans, gezi, aşk... Bütün bunlar ve benzerleri, tek tek birer heyecan kaynağıdır. Genç kız, istek ve amaçlarına ulaştığında, bunlara erişmede karşısına bir engel çıktığında, ya da başarısızlığa uğradığında heyecanlanır. Bu dönemde genç kızın, kendi öz varlığına, yaşadığı çevre veya ortama, yetenek ve ilgilerine, sahip olduğu olanaklara, görüş ve düşüncelerine dokunan, kuşku ve tehdit yaratan, zarar veren, küçük düşüren her şey bir heyecana neden olabilmektedir.

Ergenlik dönemi, duygu ve heyecanların en duyarlı ve etkin olduğu evrelerden biridir. Kaldı ki her dönemde, insan davranışlarının büyük bir bölümünü duygusal ve heyecansal davranışlar oluşturur. İnsan kişiliğinin dışa vuran yansımalarında da duygu ve heyecanlar önemli bir yer tutar. Bu açıdan bakıldığında genç kıza tanımak, bir ölçüde onun duygu ve heyecanlarını tanımak demektir. Ancak her şeyden önce, duygu ve heyecanın ne olduğunu bilmek gerekir.

Duygu ve Heyecan Nedir?

Duygular ve heyecanlar aynı kaynaktan doğarlar. Her heyecansal olguda, duygulara ait özellikler vardır. Bununla birlikte heyecanlarla duygular aynı şey değildirler. Heyecanlar; duygulara oranla daha yoğun, daha şiddetli ve daha sarsıcıdır. Yoğunluk kazandığında temel özelliğinden uzaklaşan pek çok şey gibi duygulardan farklı nitelikler taşırlar.

Bedensel Gelişimin Psikik Yapıya Etkileri 143

Duygular; bilincin denetiminde, düzenli ve uyarıcıdırlar. Hiçbir zaman şiddetli sarsıntılara ve şoklara neden olmazlar. Heyecanlarsa, düzensizdirler. Gemi azıya almış çılgın bir at gibi her türlü denetimden uzaktırlar. Bu nedenle, psikik yapıyı sarsar, normal ve doğru olanı yapma alışkanlığını tanımazlar.

Her heyecanı oluşturan bir uyarıcı vardır. Heyecan, bu uyarıcıya karşı gösterilen tepkidir. Uyarıcının kaynağı, kişinin içinde veya dışında, fiziksel veya tinsel olabilir. Heyecan, eğer ona neden olan uyarıcıyla oranlanamayacak kadar fark-lıysa anormal olarak kabul edilir.

Başlıca Heyecan Sınıfları ve Heyecanların Temel Özellikleri

Duygu ve heyecanlar, ilk çağlardan beri düşünürleri ve bilim adamlarını ilgilendirmiştir. Bu konuda çeşitli tanım, sınıflandırma ve araştırma yapılmıştır. Heyecanların en eski sınıflandırmalarından biri Aristo'ya aittir. O, heyecan ve duyguların tümünü:

1. Hazzın egemen olduğu
 2. Tasanın egemen olduğu biçiminde, iki bölüm hâlinde düşünmüştür.
- Darwin'nin kümelendirmesindeyse heyecanlar:

1. Coşkunluk yaratanlar
2. Çökkünlük yaratanlar olarak ikiye ayrılmıştır.

Konunun diğer ünlü araştırmacılarından Wunt'un, Lan-ge'm ve Dumas'm heyecan kümelendirmeleri Darvvin'ninki-ne paraleldir. Çağdaş psikoloji de bu görüşü benimser.-

144 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Dumas heyecanları:

1. Aktif heyecanlar
2. Pasif heyecanlar olarak iki kümede toplar.

Her heyecanın değilse bile, pek çoğunun hem aktif, hem de pasif hâli vardır. Uyarıcıya tepki olarak hareketliliğin artmasıyla yaşanan heyecan

hâllerine aktif hâller denir. Genel bir hareketsizlik ve durgunlukla birlikte görülen heyecanlar pasif hâller'dir.

Dumas'a göre; tasa, sevinç ve korkunun hem aktif, hem de pasif hâlleri olabilir. Bu görüş de, Wunt ve Danvin'in tanımlamalarına uygundur. Onlar da, sevinç, tasa ve korkunun, hem çöktürücü hem de coşturucu etkileri olabileceğini belirtmişlerdir.

Uyarıcı ve tepkiler büyük sempatik sistemi etkilediği zaman aktif heyecanlar görülür. Kan basıncı artar. Sıcaklık yükselir, ter basar. Kalp daha sık atar. Kanda adrenalin ve şeker oranı artar. Böylece kanın pıhtılaşma oranı arttığı gibi, beden, organik bir atılım için de hazır olur. Pasif heyecanlarda ise, tansiyon düşmesi, kalp atışının hafiflemesi, üşüme ve ürperme tepkileri görülür.

Söz gelimi, pasif haliyle tasa; birbirine karışmış güçsüzlük, yetersizlik ve hâlsizlik duygularıdır. Kişi hiçbir şeyden tad almaz, haz duymaz. Kırık ve kırgındır. Söz ve davranışları uyuşuktur. Baş öne eğik, omuzlar çökük, kollar sarkık, tüm fiziksel görünümüyle isteksizdir. Bedensel çabalarında olduğu kadar, düşünsel etkinlik alanında da büyük bir güçsüzlük göze çarpar. Düşünce, tasarı ve imgelerde bir fakirlik ve yalınlık gözlenir. Kişi, melankolik bir izlenim bırakır. Böylelerinde nabız seyrek atar. Solunum düzensiz, yavaş ve yüzeyseldir.

Bedensel Gelişmenin Psişik Yapıya Etkileri 145

Heyecanların değeri ve önemi, üzerinde en çok tartışılan konular arasındadır. Şiddetli heyecanlar, ne nedenle doğmuş olursa olsun genel bir karışıklık yaratır. Bu hem beden hem de duygu ve bilinç açısından böyledir. Çok şiddetli heyecanlarda bellek doğal etkinliğini yitirir. Algılamalar durur. Beynin denetleme, değerlendirme ve karar verme yetisi felce uğrar. Telkine gelirliklik artar. Yere, ortam ve koşullara uymayı sağlayan genel uyum etkinliği azalır.

Heyecan hâllerinin, ortaya çıkan yeni durumlara uymayı sağlayan birer tehlike çanı olduğunu söyleyenler vardır. Ancak bunun daima doğru olduğunu söylemek güçtür. Heyecanın kazandırdığı taşkın enerji, anı atılım gücü veya donup kalma, çoğunlukla hatalı ve istenmeyen sonuçlara yol açar.

Çoğu kez bir anlık heyecan, kişinin tüm yaşamını altüst eder. Kapıldığı büyük öfkeye yenilip söylenmeyecek sözleri söyleyenler, yapılmayacak davranışlarda bulunanlar, hatta cinayete sürüklenenler vardır. Büyük bir tutkuya dönüşen sevgi, kişiyi aklın ve mantığın denetiminden çıkarıp normal koşullar altında hiçbir zaman bulunmayacağı davranışlara itebilir. Aşk uğruna büyük özverilerde bulunup mutlu olanlar kadar, acı bir yanılgının ve koyu bir mutsuzluğun kucağına düşenler de vardır. Sarsıcı heyecanlar, birden ortaya çıkan uyumsuzluklar sonucu bireyi yanlış davranışlara itebilmektedir.

Ayrıca, bir heyecanın uzun süre etkisi altında kalmak da, kişinin psişik dengesini bozar. Savaşta, askerlerin sürekli korku ve ölüm endişesi altında kalma sonucu paniğe kapılıp korundukları siperden fırlamaları ve karşı yöne koşmaları yaşanmış olaylardır.

Yukarıda verilen örnekte görüldüğü üzere, insanlar sürekli olarak duygu ve heyecanlarının etkisinde kalsalardı,

146 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

bünyeleri buna dayanamazdı. Günlük yaşamımızın ancak çok küçük bir bölümü bu olgularla doludur. Ancak melankolik kişiler, duygu ve heyecanları daha sürekli ve derin biçimde yaşarlar. Bazı manyaklarda da bunun tam tersi görülür. Onlar kendilerini sürekli mutlu hissederler. Sarsıcı heyecanların yukarıda anılan olumsuz özelliklerine karşın, duygu kabarmaları ve küçük duygusal gerilimler gibi hafif heyecanlar, bireyi uyuma ve daha olumlu davranışa itebilir. Söz gelimi, fiziksel görünümüne, giyim kuşamına özen göstermeyen bir kız, eğilim duyduğu bir erkeğin ilgisini çekmek ve onun beğenisini kazanabilmek için, daha bakımlı ve

kendine özen gösteren bir kişi hâline gelebilir. Sınıfta arkadaşlar, evde kardeşler arasındaki yarışma ve rekabet, kişiyi daha başarılı, daha uyumlu, daha sevimli biri olmaya itebilir. Bir mesleğe, bir sanata ya da bir spor koluna duyulan istek ve hayranlık, kişiyi o dalda başarıya ulaştırabilir.

Kuşkusuz ılımlı heyecanların ve bilincin denetimi altında yapıcı etkinliklere yönelik coşkuların olumlu yönleri vardır. Pek çok üstün sanat ürünü, zekâ ve heyecanın ortak yapıtıdır. Bir ressam, şair veya bestekârda olduğu gibi; öfke, tasa, özlem, hayranlık, aşk gibi heyecanlar olumlu yönetildiklerinde yaratıcı ve yapıcı olabilirler. Zekâ üzerinde araştırma yapanlar, heyecanlilikla dehâ arasındaki bağıntıya dikkat çekmişlerdir.

İnsan kişiliğinin önemli bir öğesini oluşturan heyecanlı-lık, karakterbilim kurulduğundan günümüze değin bir ölçü olarak kullanılagelmıştır. Bazı kişiler, diğer insanlara oranla daha kolay heyecanlanırlar. Duyguları daha kolay coşkuya dönüşür. Bunlar duygu ve heyecanlarına egemen olamaz, onları denetim altında tutamazlar. Aynı uyarımlara, başkalarından daha şiddetle ve daha uzun süre tepki gösterirler.

Bedensel Gelişmenin Psişik Yapıya Etkileri 147

Heyecanlı yapı, bebeklik ve çocukluk çağında doğal bir fizyolojik özellik olarak bulunur. Çünkü bilinçli yaşamın yöneticisi, duygu ve heyecanların denetleyicisi olan beyin kabuğu, bir yetişkininki kadar gelişmiş değildir. Çocuk büyüdükçe, fizyolojik gelişme, olgunlaşma ve çevre etkileriyle ketvurma mekanizması güçlenir. Bu da sinir sisteminin daha düzenli çalışmasını sağlar. Ancak heyecanlı yapının çocukluk çağını aştığı da olur. Böyle durumlarda yetişkinin yaşamı, bilincin denetiminden uzak kalır. Böyle biri, duygu ve heyecanlarının elinde sürüklenir durur. Heyecanlı yapı çoğu kez doğuştan ve kalıtımsaldır. Ancak bazen olumsuz aile eğitimi, yaşanan ortam ve koşullar, kişinin başından geçen olaylar, şoklar, zehirlenmeler, alkolizm, uyuşturucu madde kullanımı, aşırı yorgunluk ve büyük bunalımlar da heyecanlı yapıyı oluşturabilir. Kimilerinde öyle korkular vardır ki, bunları bir türlü önleyemezler. Gözle görülebilir geçerli hiçbir neden yokken, ateşten, sudan, açık alanlardan, kapalı yerlerde kalmaktan korkarlar. Kendilerini zorladıklarında veya istekleri dışında böyle bir durumla karşılaştıklarında paniğe kapılır ve hatta bayılırlar. Bu tür korkulara fobi adı verilir. Fobilerin etkisi altında kalanlar, genel olarak normal kişilerdir. Ancak, korkularının nedeni olan ortam, nesne veya varlıkla karşı karşıya geldiklerinde iradelerini yitirirler. Örneğin, küçük yaşlardayken bir deprem sonucu göçük altında kalan, ancak kurtulan bir genç, aradan uzun yıllar geçmesine karşın sallanma duyumu veren tüm ortam ve durumlarda paniğe kapılıyordu. Salıncakta sallanmak şöyle dursun, tramvay, tren gibi sarsıntılı araçlara, vapura, sandala binemiyordu.

Heyecan davranışlarının denetim altında tutulmasındaki en önemli etken, küçük yaşlarda görülen eğitimidir. Heye-
il"

148 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

cansal bakımdan çocuklar, çoğunlukla ana ve babalarına benzerler. Çocuk, ana ve babanın korktuğu şeylerden korkmaya, hoşlandığı şeylerden haz duymaya eğilimlidir. Bu bağıntı, taklit ve benimsemeyle ilgilidir. Yetişkinlerde görülen birçok korkunun kaynağı da, çocukluk çağı yaşantılarında ve o dönemde verilen uygunsuz cinsel eğitimidir. Cinsel etkinlikler ve alışkanlıklar konusunda açık, dürüst ve akılcı eğitim, sağlıklı kişilik yapısının temel öğelerinden biridir.

İçinde yaşanan toplum, bireylerin heyecansal davranışlarını büyük ölçüde denetler. Toplumun çizdiği sınırı aşan heyecansal tepkilere herkes kötü gözle bakar. Heyecansal davranışların ölçülerini veren toplum, aynı zamanda bunların yerini, biçimini, koşullarını da belirler. Öyle ki, kimi kere doğal ve içten gelen içgüdüsel heyecanlara ters düşen tepkilerde bulunmaya bireylerini zorladığı olur. Söz gelimi herkes ölümden korkar ve ölmekten kaçınır. Ancak savaşta, cesur davranmak ve ölüme doğru millî heyecanlar içinde atılacak biçimde koşullanır.

Eskiden beri, kadınların erkeklere oranla duygu ve heyecanlara daha açık, daha duyarlı bir yapıya sahip olduğu ileri sürülür. Yetişkinler dünyasında yapılan gözlemler de genellikle bu yargıyı doğrular. Ancak bunun nedeni biyolojik yapının dışında olamaz mı? Kadın, annelik görevi nedeniyle, sevgi, sevecenlik ve özveri niteliklerini yapısal bir eğilim olarak taşısa bile, onun doğasına mal edilen heyecansal zayıflıklarda, ailenin ve toplumun etkisi büyüktür.

Bebeklik ve ilk çocukluk çağlarına inildiğinde, kızlar ve oğlanlar arasında, duygu ve heyecanlarda anlamlı hiçbir farkın bulunmadığı görülür. Araştırmalar, ilerleyen yaşla birlikte öğrenmenin, heyecanlar üzerindeki etkilerinin büyük olduğu-

Bedensel Gelişmenin Psikik Yapıya Etkileri 149

nu göstermiştir. Kız olsun erkek olsun tüm küçük çocuklar, daha sonra farklı heyecanlar duyacakları durum ve varlıklar karşısında başlangıçta ilgiden başka hiçbir şey duymazlar. Bir top, bir bebek, bir yılan, bir kedi onlar için eş değer taşır.

Gelişmeyle birlikte heyecanlar da farklılaşır, heyecan davranışları da... Bireylerin heyecan tepkilerinde, cinslerine göre farklar belirlemeye başlar. Giderek bu farklar derinleşir ve cinse özgü nitelikler kazanır. Kız çocuğun sevdiği oyunlarla oğlan çocukların sevdiği oyunlar, genç kızın heyecan duyduğu filmlerle delikanlının heyecan duyduğu filmler başka başkadır.

Cinsler arasındaki bu ve benzeri heyecansal farklılıklar, büyük ölçüde toplumun etkisiyle oluşmuştur. Çünkü oğlan çocuklar, düşüp kalktıklarında ağlamamaya, acıya, zorluklara karşı dirençli olmaya, güçlülere karşı koymaya kız çocuklardan daha çok zorlanır. Güçlü, atak ve gözüpek davrandıklarında sırtları sıvazlanır. Buna karşın kızlardan; sevecen, yumuşak, sevimli ve kibar olmaları istenir. Birer küçük hanım ve anne olarak yetişmeleri beklenir. Bu kalıba uydukları ölçüde övülür, beğenilir, aksi hâlde yerilip ayıplanır.

Değişik ölçülerde de olsa her birey, cinsiyet farkı gözetilmeksizin ilk çocukluk çağlarından başlanarak, duygu ve heyecanlarını denetim altında tutmaya zorlanmıştır. Çünkü yaşamın koşulları bunu zorunlu kılmaktadır. Herhangi bir zorlukla karşılaşıldığında yıllıp gözyaşlarıyla geri çekilmek, çok kızılan birine bağırıp çağırarak saldırmak, ilk bakışta hayran olduğumuz birisine duygularımızı tüm çıplaklığıyla açıklamak, başkalarına sağladığımız üstünlükten duyduğumuz sevinci coşkuyla haykırmak, toplum kurallarına uygun olmadığı gibi kişiye yarar da sağlamaz.

Genç kız, tüm insanlar gibi öfke ve kızgınlığın ne olduğunu bilir. Öfkeyi tatmadan yaşamış bir insanın varlığı düşünülemez. Ancak herkes gibi o da öğrenmiştir ki, öfke ve kızgın-

150 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Bedensel Gelişmenin Psikik Yapıya Etkileri 151

% |

lığı açıkça göstermek, dışa vurmak tehlikelidir, yararsızdır. Bu duyguyu saklamak, belli etmemek gerekir. Yalnızca öfke değil, kıskanma, karşı cinse duyulan yakınlık, aşk gibi genç için çok doğal olan pek çok duygu da içten geldiğince dışa yansıtılamaz.

Toplum baskısının yarattığı bu özdenetim ve bastırma, genç kızda bazı psişik gerginliklere ve bilinçaltı birikimlere neden olabilir. Duygu ve heyecanların bu zorunlu denetimi, genç kıza bazen öylesine sarsar ki, duygusal patlamalar meydana gelir. Bazen de, heyecan ve duygularını yalnız dışarıdan değil, kendi bilincinden de kaçırır. Bilinçaltına iter. Belli bir alandaki duygularıyla bağlantısını keser. Genç kız, o duygu ya da heyecan alanında kendini tümüyle boş, şaşkın ve kararsız hisseder.

"Herhalde ağlayıp bağırmam çağırmam gerekiyor ama hiçbir şey hissetmiyorum." veya "Sevip sevmediğimi bile bilemiyorum, içimde hiçbir şey duymuyorum." gibi bir duyarsızlık hâli gösterir.

Bu tür olgular; çoğunlukla bilinçsiz eğitimin, aşın baskıların, sarsıntı ve şokların sonucu olarak ortaya çıkar. Cinsel içerikli endişeler, korku ve fobiler gibi cinsel soğukluk da, genç kızlar arasında yaygın olarak görülen psişik bozukluklardandır. Burada cinsel istek ve heyecan öylesine bastırılmıştır ki, genç kız ona ulaşmamaktadır.

Uyumlu, başarılı ve mutlu yaşamak amacıyla kazandırılmak istenen duygu ve heyecan denetimi için sarsıcı baskılara, şok etkisi uyandıracak korkutma ve zorlamalara başvurulması, beklenen olumlu sonuç yerine çoğu kez, denetim eksikliğinin neden olabileceğinden daha kötü sonuçlara yol açmaktadır.

Eğitimin her dalında olduğu gibi, duygu ve heyecanların denetim eğitimi de daima ılımlı, açıklayıcı, özendirici ve benimsetici olmalıdır.

Olgunluğa uzanan zaman süreci oldukça

uzundur. İnsanların büyük bir çoğunluğu bu olgunluğa yetişkinliğin ileri dönemlerinde dahi eremezler. Kaldı ki uyumlu bir yaşam için heyecanlarda tam bir olgunluk gerekli de değildir. Anormal boyutlara varmayan heyecan, yaşama çekicilik ve orijinallik katar.

Zaman ve yaşamın bizzat kendi, heyecanları denetleme eğitiminin en usta öğreticisidir. Bunu büyük bir beceriyle, sivrilikleri, köşeleri aşındırarak, duyarlılıkları nasırlandırarak sağlar. Genç kızın ard arda yaşadığı birbirinin benzeri duygu ve heyecanlar, psişik yapıda bir alışkanlık, bir dayanıklılık yaratır. İlk kez yaşandığında çok olağanüstü bulduğu şeyler, tekrarlanmalar sonucu giderek olağan gelmeye başlar. Genç kız böylece aşırı duyarlılıktan kurtulur. Bilinci, duygulan üzerinde daha çok egemen olur.

İnsanın doğası, onun geleceğe en iyi biçimde hazırlanmasını sağlar.

Çocuklukta, ana-baba, arkadaş sevgileriyle ilk duygusal bağımlılıklarını yaşayan; önergelikte, plâtonik düzeyde de olsa sık sık aşık olan ve karşı cinse ilgi duyan kız, kazandığı bu deneyimlerle sevmeye duygularını denetleyecek beceriyi sınırlı bir ölçüde de olsa kazanır. Böylece gerçek aşkı bulduğunda, onu büyük bir olasılıkla gerçeğe uygun biçimde değerlendirir. Aşk heyecanını, bilincinin denetimiyle yönlendirerek, mutlu birleşmeyi aile kurumu içinde gerçekleştirir.

Sevgi, aşk, sevecenlik, tutku, acı, ıstırap, keder, öfke, kıskançlık, düşmanlık korku, endişe, tasa... Bunlar, insan yaşamını bir çember içinde tutan, onu an be an attığı ateşli ok-h larla uyaran duygu ve heyecanlar!.. Üzerlerinde ne denli egemenlik kurulmaya çalışılırsa çalışılsın, insan kişiliğini bir hamur gibi yoğuran, ona biçim veren ve ket vuran onlardır.

Genç kız bu duyguları nasıl yaşar; onlardan nasıl etkilenir? Bunları bilmek, genç kıza daha iyi tanımak için gereklidir.

152 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Bedensel Gelişmenin Psişik Yapıya Etkileri 153

Sevgi, Aşk, Sevecenlik

Sevmek ve sevilme, insan yaşamının güçlü ve vazgeçilmez duygularından biridir. Bu duygunun bebeklikten itibaren karşılanıp karşılanmaması, karşılanış biçimi ve oranı, bireyin kişilik oluşumunu derinden etkiler. Ana ve baba sevgisinden yoksun olarak çocuk bakımevlerinde yetişen

çocuklar, birer yetişkin olduklarında çoğunlukla sevmeye, gösterilen sevgiyi anlama ve değerlendirmede güçlük çekerler.

Aile içinde aşırı boyutlara varan sevgi ve hoşgörü de aynı ölçüde zararlı olur. Bilinçsiz bir sevgi ve sevecenliğe boğulan, tüm kusurları ve yanlışlarıyla hoşgörülüp şımartılan çocuk, kazanması gereken iyiyi ve kötüyü ayırt etme yetisinden yoksun kalır. Aşırı koruma ve esirgeme, yetenek ve becerilerin gelişmesini engeller, cılızlaştırır, yok eder. Savaşım ve atılım gücünü öldürür.

Çocuk doğduğunda tam bir yetersizlik içindedir. Ailesinin yakın ilgi ve bakımına muhtaçtır. Yaşamaya buna bağlıdır. Ancak eksiksiz bir gelişim için çocuğun fizyolojik gereksinimlerinin karşılanması kadar sevgi ve şefkat görmesi de zorunludur. Yetimhanelerde büyüyen çocukların tüm fizyolojik gereksinimleri karşılandığı hâlde gelişme bozukluğu göstermelerinin tek nedeni, yeterli sevgiden yoksun oluşlarıdır. Bu çocuklara gereken ilgi ve sevgi özel hemşirelerle sağlandığında, ortaya çıkan biyolojik arazların kaybolduğu gözlenmiştir.

Çocuk, aile içinde canlı, sıcak, içten ve uyumlu bir sevgiyle büyümelidir. Bu sevgi bilinçli olmalı, çocuğun etkinlik-1 lerine, deneyim girişimlerine engel olunmamalıdır. Ergenliğe böyle bir sevgiyle ulaşan çocuk; kendine güvenen, kendi yolunu çizebilen, olumlu ve uyumlu bir kişilik geliştirme şansına sahiptir.

s

Çocuğunu sevgiyle esirgeyen ana-baba, aynı zamanda onun kendini bulmasına, gücünü ve yeteneklerini ölçüp değerlendirmesine, ilgi ve eğilimlerini ortaya dökmesine, araştırmasına, deneyip yanılmasına, beceriksiz davranışlarla bir deneyden ötekine geçmesine, böyle yaşamı keşfetmesine olanak tanımalıdır.

Sevginin bir başka sonucu da, kendine ve başkalarına karşı güven duymayı sağlamasıdır. Güven duygusunun egemen olduğu kişi, kendini rahat ve derin bir dinginlik içinde hisseder. Başkalarını sevmeyi, onlara güvenmeyi öğrenir.

Kişi ve toplum arasındaki ilişkilerde sevgi, pratik açıdan büyük bir anlam ve değere sahiptir. Nasıl nefret yeni nefretler doğurursa, sevgi de yeni sevgilerin anasıdır. Sevgiyle büyüyenler, başkalarına da sevgi duyar ve sevgi gösterirler. Dışarıya verilen sevgi, kesinlikle kaynağına yeni yansımalar getirir.

Tüm ince davranışların, olumlu duyguların, kibarlığın kaynağı sevgidir. Sevgi, saldırganlığa ve düşmanlığa karşı aşılması güç bir settir. Sevgi, uzlaştırıcı, iyileştirici ve onarıcıdır. Kızgınlıkları giderici, birleştirici ve yatıştırıcıdır. İnsanları birbirlerine yaklaştırıcı, yakınlaştırıcı ve kaynaştırıcıdır. Sevgi, yaratıcı, bütünleyici ve tamamlayıcıdır.

Bebekliğinden beri korunan, esirgenen ve sevilen kız, giderek bir genç kız olur. Artık yetişkinler gibi giyinmek, onlar gibi davranmak, özgür olmak arzusundadır. Kendisine fazla karışılmamasını, kişiliğine saygı duyulmasını istemektedir. Sosyal ilişkiler ve sevgi alanında daha geniş bir ufka sahip olmak, karşı cinsi tanımak emelindedir. Anne ve babayla ilişkiler eski sıcaklığını bir ölçüde de olsa yitirmeye, kopmanın ilk belirtileri görülmeye başlamıştır. Artık özerklik istediğini davranışlarıyla gösteren, her isteğe eskisi gibi uyum göstermeyen, yönetilmekten hoşlanmayan ve yaptırımlara karşı çıkan bir kişilik belirmektedir.

1 54 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Genç kızın bu dış görünüşünün altında kendinin bile görmeyemediği bir yön gizlidir. Boy pos belki ana-babamki-ni de geçmiştir; ancak benliği bazı yönleriyle hâlâ çocuktur. Yeni okyanuslara açılmaya hazırlanmaktadır, ama palamarlar daha babalardan çözülmemiş ve yelkenler henüz rüzgârla şiş-memiştir. O hâlâ derin bir şekilde ana ve baba

tarafından sevilme gereksinimindedir. Ana ve babayla çatışan davranışlarında, bilincine varmak istemediği bir eksiklik, bir sevgi özlemi gizlidir. Çünkü bu sevginin yerini dolduracak başka bir sevgiyi henüz bulamamıştır. Ergen olsun, yetişkin olsun hiçbir insan, sevgi göreceği ve sevgiyle bağlanacağı biri olmadan sağlıklı ve normal bir yaşam süremez.

Amaç yalnızca sevilme değil, bir sevgiyi paylaşmak, sevilme ve sevmektir. Çünkü sevmek de sevilme kadar köklü, kaynağı insanın doğasında ve onun daha ilk ilişkilerinde yatan bir eylemdir.

Sevme yetisi, insanın kendiyle birlikte getirdiği ileri sürülen; yaşama, kendini koruma, cinsellik ve yıkıcılık güduları gibi insan yaradılışında bulunur. Bu böyle olmasa da, annenin göğsüne açlık güdüsüyle yönelen çocuk, onda sütle birlikte sevgiyi de tadar.

Çocuk, ana göğsünde sütü bulduğunda, açlık duygusu yerini doyumun sağladığı hazza bırakır. Bundan böyle çocuk, anne göğsüne yalnız fizyolojik değil, duygusal bir yakınlık da duyar. Ona yakınlaştığını hissettiğinde, dudaklarını, başını, ellerini o yöne uzatır. Ona ulaşmak, sahip olmak ister. Elde ettiği fizyolojik doyum kadar, bulduğu sıcak ilginin, sevecenliğin, kurulan duygusal bağın bu yakınlaşmadaki etkisi büyüktür. Salt bu nedenledir ki çocuk, tok olduğu zamanlarda da anne göğsünden uzaklaşmak istemez.

Anayla kurulan içgüdüsel kökenli bu ilk duygusal ilişki, daha sonra kurulacak tüm sevgi kökenli bağıntıların temelini

Bedensel Gelişmenin Psikik Yapıya Etkileri 155

oluşturur. Giderek yoğunlaşan birey ve toplum ilişkileri açılımında, diğer tüm sevgiler ve aşk buradan doğar.

İçine atıldığı yaşamda kuracağı geniş ve aktif toplumsal ilişkiler, genç kız için sayısız yeniliklerle doludur. Hiç ayak basılmamış, ilk kez içine girilen bir dünya gibi giz dolu, heyecan doludur. Genç kız, yaşadığı deneyimlerde yanılğı veya başarıyla sonuçlanan, kendisini sevince ya da kedere boğan, yücelten ya da güven kıran, öfkeliendiren ya da umutlandıran bir yığın olguyla karşılaşır.

Aile dışındaki bu dünyanın yaşam koşullarına, sevgiyle büyümüş ve sevgi görmekte olanlar daha iyi uyum sağlamakta, zorluklara daha büyük bir dirençle göğüs gerebilmektedirler. Sevgiyle doymun olarak büyümemiş, sevgi eksikliği çekmekte olanlar, zorluklar karşısında direnmede daha güçsüz kalmaktadırlar.

Sevgilerini açığa vuran, çocuklar için birer güven kaynağı olan ana-babalar, karşılaşacakları güçlükler karşısında dayanmak için birer desteğe sahip olduklarını onlara duyururlar. Ancak bu desteğin varlığı, genç kızın yalnız olduğu bir alanda ona doğrudan bir yarar sağlamaz. Ana-baba, hiçbir biçimde bu alana girmemelidir. Genç kız; arkadaşları, öğretmenleri ve diğer tüm insanlarla olan ilişkilerinde, kendini sevdirmeye, kabul ettirmeye, sempati toplama, başarı sağlama ve -üstünlük kurmada bir başına savaş vermelidir.

Ancak bu onun dış dünyada tümüyle yalnız bırakılacağı anlamına gelmemelidir. Bir genç kızın sosyal yaşamda üstesinden gelemeyeceği koşullar da vardır. Önemli olan, gereken desteğin onun özerk kişiliğini zedelemeksizin sağlanmasıdır.

Düştüğü her zorlukta ana-babasının yardımına alışan, tüm sorunları onlar tarafından çözümlenen genç kızın bağımsız bir kişilik geliştirmesi güç olur. Bununla birlikte ana-

156 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

| '

baba, ortaya çıkan sorunlarda düşünce ve görüşleri alınan yakın birer dost olabilmişlerse, genç kıza içine düştüğü çıkmazlarda yol gösterici olabilirler.

Böylece genç kız; aile, arkadaş, öğretmen ve toplumun diğer bireyleriyle ilişkilerinde, çeşitli deneyimler, sınama yanılmalar geçirir. Düş

kırıklıkları, gönül kırgınlıkları, mutluluklar yaşar. İlgi, hoşlanma, sempati, sevmeye, şefkat, aşk gibi duygular pek çok sınamadan geçer. Sevgiyi çeşitli yönleri ve de-recelenmeleriyle, etken ve edilgen olarak yaşar, öğrenir.

Böyle olumlu bir sonuç için yaşanan ortam ve koşullar her zaman elverişli olmaz. Genç kız bazen yakın çevresinde yer alan kişilerde yeterli sevgi bulamaz. Her insanda bir tohum olarak var olan sevgi, kimi kere öylesine kurak bir toprağa düşer ki, filizlenemez, kavrulur kalır.

Sevgiden yoksun bırakılanlar, duygu ve heyecanlardan arınmış bir ortam içinde yaşamak durumunda kalırlar. Duygusal ve heyecansal yaşam fakirleşir. Sevmeye yeteneği, sevilme istem ve çabası cılızlaşır. Duyma, hissetme hâli yeterince aktif olmayınca, toplumsal etkinliklere bir yavanlık ve kuruluk egemen olur.

Genç kız bazen aileden sevgi ve ilgi görmesinin bazı koşullarla sınırlı olduğunu görüp öğrenir. Bunun için kendi emel ve eğilimlerini bastırmalı, yalnızca onların arzulan yönünde davranmalıdır. Söz gelimi, sevilmesi bazen anne veya babadan yalnızca birini sevmesine, diğerine karşı cephe almasına bağlıdır. Kimi kereyse, yalnızca ailenin istediği bir etkinliği sürdürmesine... Öyle ki, hiç istemediği hâlde belirli bir öğrenim dalında eğitim görmeye zorlanır. Oysa onun eğilimi bambaşka bir alanda okumaktır. Bazen de, yetenekli, zeki ve başarılı olduğu hâlde, evde oturup kısmetini beklemesi, okumaması, çalışmaması istenir. Yoksa aile onu sevmeyecek ve hatta reddedecektir. •:

Bedensel Gelişimin Psikik Yapıya Etkileri 157

Bu ve benzeri koşullarda yetişen genç kız, kişiliğine uygun bir gelişimi genellikle gerçekleştiremez. Çatışma içine düşer. Çevresindeki kişilerden yalnız belirli koşullarda sevgi görmesi, onda, değersiz olduğu düşüncesini uyandırır. Normal koşullarda sevgi görmediği için, başkalarının sevgi ve ilgisini kazanabilmek amacıyla daima belirli biçimlerde davranmak üzere kendini koşullandırır.

Bazen, tüm doğal eğilimlerini bastırıp herkese çok iyi görünerek ve hep olumlu davranarak bir tür savunma içine girer. Bazen de sevgiyi tümüyle reddederek, saldırgan, sert, haşın, şiddetli davranışlar içinde görünen bir kişiliğe bürünür. Böylece sevilmemenin, beğenilmemenin verdiği acıya rağmen, silik, ilgi görmeyen bir kişi olmaktansa, olumsuz yönde de olsa ilgi gören biri olmayı tercih ettiğini gösterir.

Olumlu-Olumsuz Yönleriyle Öfke ve Kin

Kuşkusuz öfke, nitelik olarak sevginin aksine olumsuz bir heyecan türüdür. Kişide, hoş olmayan duyular yaratır. Organik yapıda çeşitli gerilimlere sebep olur ve yinelenmeler sonucu bazı hastalıklara yol açar. Öfkenin sindirim organları üstündeki bozucu etkileri sık sık söz edilen güncel bir konudur. Kaldı ki öfkenin, kişinin gerek biyolojik yapısı ve gerekse sosyal ilişkiler üstünde yapıcı olmayan etkileri, halk düşünürleri tarafından yüzyıllardır vurgulanagelmektedir.

"Keskin sirkenin zararı kendi küpünedir."

"Öfkeyle kalkan zararlar oturur." bunlardan yalnız ikisi...

Günlük olayların akışı içinde hep yaşar ve görürüz bu özlü deyişlerin doğruluğunu. Kendimiz de söyler ve kabulleniriz çoğunlukla. Ancak kişi öfkesine egemen olamaz çoğu zaman.

158 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Öfkenin taşkınlığına kapılır, onun yolunca gider. Yoldan, çizgiden çıkar, bentler, setler yıkar, çamlar devirir. "Öfke baldan tatlıdır." diyenler insanın öfkeye kapılmadaki yatkınlığını dile getirirler.

Bununla birlikte öfke, tümüyle yararsız; sadece kişinin, biyolojik, psikik ve sosyal dengesini bozan bir olgu olarak da düşünülmemelidir.

Aksine öfke, kişiliğin yapılanmasında ve bazı olumlu davranış kalıplarının kazanılmasında büyük öneme sahiptir. Birey, öfke aracılığıyla isteklerini açıklar ve elde eder.

Öfke de sevgi gibi, diğer duygu ve heyecanlarla sürekli etkileşerek kişiliğe özgün biçimini kazandırır. Eğer öfke olmasaydı, kişilik; engellere karşı çıkan, ortam ve koşulları zorlayan, atılğan yönünü kazanamazdı.

Öfke; gerek bireysel ve gerekse toplumsal alanda, normal psişik koşullarda başlanmayacak, üstesinden gelinemeyecek pek çok güçlüğün yenilmesinde ve büyük başarılarla ulaşılmada önemli bir etken olarak görev yapmıştır.

Birçok başarılı iş adamı, çocukluğundan beri çektiği yoksulluğun ve sıkıntıların içinde yarattığı büyük öfke ve kazanma hırsıyla atıldığı iş hayatında, muhtemelen paraya ve varlığa, bu öfke ve hırsla sahip olmayandan daha çabuk kavuşmuştur.

Kurtuluş Savaşı'na ait yaşanmış bir öykü vardır. Olay, gösterdiği yararlıklar nedeniyle madalyaya lâyık görülen erin madalya töreninde geçer. Bir bombanın şarapneliyle tüm arkadaşlarının şehit düşmesinden büyük öfkeye kapılan bu er, 100'er kiloluk mermileri tek başına kaldırıp kaldırıp topa sürmüş ve bunları ateşleyerek orduya etkili bir destek sağlamıştır. Bu çelimsiz, zayıf erin yüzer kiloluk mermileri tek başına kaldırıp topa sürebilmesi komutanı çok etkiler. Ondan bunu bir kez daha yaparak inanılmaz gücünü göstermesini ister. Vı kaldırmak üzere bu mermilerden birine var gücüyle

1 ||, Bedensel Gelişmenin Psişik Yapıya Etkileri 159 sarılır; ancak kıpırdatamaz bile. Çünkü ona gücünü veren öfkeye sahip değildir artık.

Erzurum halkı; kadınıyla erkeğiyle, çocuğuyla yaşlısıyla Rus askerlerinin üzerine, yabayla, tırmıkla, kazmayla, kürekle, satırla, bıçakla yürüyüp onları bozguna uğrattırken sahip olduğu güç, millî öfkeydi. İşte bu öfke, Nene Hatun'u, Aziziye Tabyalarında bir kadın olmaktan çıkarıp bir destan kahramanına dönüştürdü.

Büyük Fransız ihtilalinde, silâhsız halkı kralın toplu tüfekli askerlerine taşlarla sopalarla karşı koyduran güç neydi? Bu silâhsız halk Bastil'e nasıl girmiş; kral, soylular ve onları koruyan büyük askerî gücü nasıl alt etmişti? Onların tek silâhı, tek gücü, içlerinde birikmiş büyük öfke ve kin değil miydi?

Haksızlıkların, kötülüklerin, fenalıkların üzerine öfkeyle yüründüğünde, engellerin daha kolay yıkıldığı görülüyor. Vakayı Hayriye ile yeniçerilerin ortadan kaldırılmasında olduğu gibi, toplumsal öfkenin olumlu ve yararlı sonuçlar yarattığını kanıtlayan örneklerle bizde pek sık rastlanıyor. Ancak öfkenin toplum olaylarında kötü amaçlara hizmet ettiğini de görüyoruz. Patrona Halil ve Kabakçı Mustafa Ayaklanmaları bunun pek canlı örnekleri.

Görülüyor ki öfke, olumlu olduğu kadar olumsuz eylemlere de itici güç olabiliyor. Bu, bireysel alanda da böyle, toplumsal alanda da... Burada önemli olan bireyin bu ayırımı yapabilecek sağduyuya ve olgunluğa sahip olabilmesi. Öfkeye ketvurmanın ve onu kullanmanın becerisini kazanabilmesi... Bireylerin salt kendi iyilikleri açısından pek çok durumda öfkeden sakınmak, onu denetim altında tutmak da gerekiyor. Çünkü toplumsal ilişkilerde çevreye yönelik öfke, karşı tepki yaratarak bazen daha güçlü bir yansımayla bireyin kendi üstüne dönebiliyor. En azından saldırgan, geçimsiz, öfkesi burnunda biri olarak tanınıp yalnızlığa itiliyor.

160 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

||||'•'

Her birey zorunlu olarak, diğer insanlarla örgütlenmiş sosyal bir yaşam alanında etkinliklerini sürdürür. Her gün kaçınılmaz ilişkiler içinde olduğu bu insanlarla, uzlaşmak, anlaşmak, ilişkilerini yürütmek zorunda kalır. Böyle bir dünyada, başkalarının da hak ve isteklerinin bulunduğunu, bunlara uymak gerektiğini öğrenmeyen ve neye mal olursa

olsun yalnız kendi istek ve eğilimlerinin doyumuna giden gencin pek çok sorunla karşılaşması doğaldır.

Buna karşın başkalarıyla işbirliği yapan, onlarla anlaşmasını bilen, ödün aldığı kadar gereğinde ödün de verebilen genç, sosyal ilişkilerde daha başarılı olmaktadır. Yapılan araştırmalarda, küçük yaşlarda olduğu gibi ergenlik döneminde de, kızların erkeklere oranla, işbirliği yapma, birlikte uyumla çalışma, uzlaşma, sosyal yardımlaşma, sosyal etkinliklerde bulunma ve paylaşımda daha yüksek puan aldıkları görülmüştür.

Bu sonuç, kaynağını kuşkusuz fizyolojik yapıdan olduğu kadar, küçük yaşlardan itibaren başlayan aile eğitiminden alır. Bebeklerde, yetişkinlerdeki öfke tepkilerine benzer tepkiler görürüz. Doyuma ulaşmadan memeden veya biberondan uzaklaştırılan çocuk öfkeye kapılır. Çırpına, avaz avaz ağlar. Tüm gövdesi kasılır. Yüzüne kan basar. Daha ileri dönemde, elinden oyuncağı alınan, bir isteği yerine getirilmeyen çocukta da aynı davranışı görürüz. İstek yerine geldiğinde veya onun yerine doyum duygusu verecek başka bir şey konulduğunda öfke söner. Öfke, bir gereksinimin, bir eğilimin, bir isteğin engelle karşılaşması durumunda duyulan bir heyecan hâlidir. Öfkeyi tutuşturan özel nedenler, evreden evreye ve bireyden bireye değişse de, bu temel koşul her öfkede gözlenebilir.

Bebeklik ve çocukluk çağlarında öfke taşkınlıkları daha çok ve yaygındır. Giderek eğitim ve öğrenmeyle taşkın öfke

Bedensel Gelişimin Psikik Yapıya Etkileri İDİ

davranışları denetim altına alınır. Öfke de sevgi gibi diğer duygu ve heyecanlarla sürekli etkileşerek kişiliğe özgün biçimini kazandırmada önemli bir rol oynar.

Çocuğu yerli yersiz öfkelendirmek, kişiliğini küçültücü yergilerle hırpalamak, gururunu yaralamak, kendine olan güvenini kırmak, sindirmek kadar, her isteğini yerine getirmek, öfkelenmesine neden olabilecek her türlü eleştiri ve yaptırımdan kaçınmak da yanlıştır.

Çocuk öfkeyi tanımalı. Büyük yanlışlarında, hatalı davranışlarında, başkalarının haklarını ve genel yararı çiğnediğinde öfke şimşeklerini üzerine çekeceğini bilmeli. Ancak göreceği öfke, onu yaptığı yanlıştan daha büyük yanlışlara sürüklememeli, kompleks yaratacak gerilim ve çatışmalara gö-türmemeli. Karanlığı yırtan bir şimşegin ışığı gibi, biraz ürküterek de olsa onu aydınlatarak uyarmalı. Yanlışını göstermeli. Doğru olan davranışa yöneltmeli.

Genç, öfkeyi kendi benliğinde de duymalı. Onu denetle-yebilmeli.

Sırasında ket vurup dizginlemeli. Sırasında gemi biraz gevşetip kendini amacına bir an önce ulaştırması için onu kullanmayı bilmeli. Ancak hiçbir zaman, gem vurulmamış çılgın bir öfkenin sırtında, bilincin aydınlatmadığı alanlara sürüklenmemeli.

Öfke, ergin kızın kendi bağımsız kişiliğini onaylatma, özgünlüğünü kazanma ve yetişkinler arasında kendine bir yer bulma, kendini kabul ettirme çabalarında karşılaştığı engelleri zorlamaya iten etkin bir güçtür.

Ergenlik çağındaki kız, hâlâ bir çocuk gibi görüldüğünü, istek ve eğilimlerinin kısıtlandığını, yaşının gereği olarak bulunduğu davranış ve etkinliklere set çekildiğini, düşünce ve görüşlerinin dikkate alınmadığını gördüğünde öfke duyar. Bu öfkenin kazandırdığı güçle amaçları doğrultusunda çaba gösterir.

162 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Genç kız öfkeyi, çocukluk çağında olduğu gibi, gelip geçen bir anlık heyecan yükselişi olarak duymaz. Bunu bazı koşullarda bir gazez, bir kin ve düşmanlık gibi uzun süre yaşatır. Kişiliğini küçülten, gururunu kıran arkadaşlarını kolay kolay affedemez. Kendine kasten kötü davrandığını düşündüğü öğretmene düşmanlık duyar. Kendinden daha güzel olan, çevreden

daha çok beğeni ve ilgi gören ablasını ölesiye kıskanır. Hiçbir suçu yokken ona kinlenir, gazez duyar.

Öfkeye çoğu kez üstü örtülü, gizlenmiş ve bastırılmış olarak rastlamak olasıdır. Genç kız; kimi zaman güzeliğini, hâlini, tavrını, konuşmasını beğendiği birine hayranlık kadar, derin bir kıskançlık ve öfke de duyabilir. Kimi zaman öfke, bir yarar kaygısıyla bastırılabilir. Genç kız, sınıftaki davranışlarına sinirlenip öfkelenildiği biriyle, derslerine yardımcı olduğu için yakın ve samimi bir arkadaşlık kurabilir.

Öfke bazen bireyin kendine yönelir. Duyduğu öfke kendi üstüne katlanır. Gerçekleşmesi çok istenen bir konuda başarısızlığa uğrayan birey, bazen suçlu olarak yalnızca kendini görür. Böylece yalnız kendine öfke duyar, kendini suçlar ve cezalandırır.

Günlük yaşamın akışı içinde pek çok olgu, genç kızda öfkeyi alevlendirebilir. Öfkeye yol açan uyarım, genel olarak öfkenin tek nedeni gibi görünse de, çoğu kez genç kızın geçmiş yaşantısından kaynaklanan belirli bir konudaki duyarlılık veya uzun süre yaşanan tasa ve keder, bu öfkenin içinde dışarıya yansır. Söz gelimi, çocukluğunda çok şişman olan, aldığı eleştirilerden duyduğu acı ve utançla büyük özverilere katlanarak zayıflayan, normal beden ölçülerine sahip olan bir genç kız, tombul biri gibi çizilen karikatürü karşısında bir öfke patlaması gösterebilir. Bu öfke, çok doğal olarak o karikatürden çok geçmişteki eleştirilere bir tepkidir.

Bedensel Gelişmenin Psikişik Yapıya Etkileri 163

Orta öğrenim düzeyindeki öğrenciler arasında yapılmış bir araştırma, öfke doğuran nedenleri şöyle belirlemiştir:

- Kendilerine karşı haksız davranılması,
- Kendilerine ait bir şeyin alınması,
- Bir hakkın verilmemesi,
- Kendi istek ve eğilimlerinin aksine zorla bir şeyin yaptırılması,
- Herhangi bir konuda aldatılmaları, kendilerine yalan söylenmesi,
- İşlerin aksi gitmesi,
- Kişiliklerinin aşağılanması, küçük düşürülmek.

Yüksek öğrenim düzeyindeki genç kızlar arasında yapılan bir başka araştırmada, öfke yaratan en genel nedenin, bir isteğin, bir amacın engellenmesi olduğu görülmüştür. Bu araştırma grubunda öfkeye yol açan nedenler ve yüzdeleri şöyledir:

- %52, yapılması plânlanan bir eylemin engellenmesi
- %21, aşağılanma ve saygınlığını yitirme
- %13, okul ve derslerle ilgili başarısızlıklar
- %14, diğer nedenler

Bütün bu öfke doğuran durumlarda başlıca etken olarak bireylerin tutum ve davranışları gösterilmektedir. Ancak kişinin öfkelenme olasılığını artıran belirli koşul ve durumlar da vardır. Bedensel bir rahatsızlığı ya da kusuru olanlar, psikişik veya fizyolojik bir gerilim içinde bulunanlar daha kolay öfkelenebilmektedir. Söz gelimi; baş, diş, mide, karın gibi herhangi bir organın ağrısı; endişeli, tasalı ve kuşkulu olmak, açlık, susuzluk, uykusuzluk, yorgunluk gibi psikişik ve fizyolojik sıkıntılar içinde bulunmak öfkeye kapılmayı kolaylaştırır.

164

Ergenlik evresindeki kız, kişiliğini çevresine onaylatma çabası içine girer. Özgün kişiliğinin bazı yönleri; onu, ana ve babasının görüşlerine aykırı düşen davranışlara iter. Bu tür çatışmalar, özellikle arkadaş toplantıları, ev dışında kalma, eve gidip gelme zamanları, giyim ve makyaj konularında yoğunlaşır.

Ana-babanın istekleri, konulan kurallar, yasaklamalar, zorlamalar ve baskılar, zaman zaman öfke patlamalarına neden olabilir. Gösterilecek öfkenin kendi de bu yasakların kapsamı içinde olduğu için, bunlardan ancak bazıları dışa vurulur.

Tartışmalar ve karşı çıkmalar, ana-babayla çocuğun arasındaki olumlu ilişkilerin zayıflamasına, arada derin bir uçurumun açılmasına kadar varabilir. Çoğu kez ana-baba, çocuklarına yalnızca kendilerine özgü düşünceleri değil, içinde yaşanan kültürün kurallarını ve gereklerini de yansıtır. Çocuklarsa, içinde yaşadıkları ve uymaya zorlandıkları kültür ortamına duydukları öfkeyi, özellikle ve ağırlıklı ailelerine yöneltirler.

Yapılan araştırmada, öfkeye neden olan etkenler arasında %13'le küçük bir orana sahip olmasına karşın, başarısızlığın genç kız üzerindeki etkisi büyük önem taşır. Çünkü diğer öfke nedenlerinin kaynağı, bireyin dışında kalan başka kişilerdir. Öfkelenilen kızılan kişi onlardır, kendi değil. Başarısızlıkla karşılaşan genç kız, içinde derin bir acı duyar. Gururu yaralanır. Kendini küçük düşmüş, aşağılanmış hisseder. Bu acı öyle bir duygudur ki, büyük bir mutsuzlukla birlikte âdeta bütün benliğini sarar, içindeki sevinci öldürür.

Bazen başarısızlıkla karşılaşılacak olgu onun için o denli önemlidir ki, bunu elde edebilmek için çabasını tekrar tekrar yineler. Başarıya ulaştıysa, büyük bir mutluluk duyar. Çoğu kez başarı kazanılan alan değil, başarının kendidir önemli olan. Genç kız, o başarıyla birlikte kendini yücelmiş

Bedensel Gelişimin Psikik Yapıya Etkileri 165

hisseder. Kişiliğini aşağılanmaktan kurtarır. Eğer uğranılan başarısızlıkla genç kızın benliği onarılmaz biçimde yaralanmışsa, duyduğu derin acı ve utanç büyük bir öfkeye dönüşerek kendi benliğine yönelir. Bunun sonucu olarak eve veya odaya kapanıp bir süre için dünyaya küser. Daha ileri durumlarda intihar olayları dahi görülebilir.

Kimi zaman uğranılan başarısızlığın konusu, genç kızdan çok, ailesi için önemlidir. Kız, ailesinin tepkisinden çekinir. "Bak işte beceremedin, başaramadın!" gibi kınama ve eleştirilerden, aşağılayıcı, onur kırıcı sözlerden kurtulmak için evini terk eder; yuvasından uzaklaşır.

Öfkeyi tanımak ve anlamak için, öfke hâlinde gösterilebilecek tüm tepkileri, bunların anlam ve içeriklerini bilmek gerekir. Bunlara kısaca değinelim. Birey, öfke anında iki tür tepkide bulunur:

a. Dışarıya yönelik öfke tepkisi

b. Benliğe yönelik öfke tepkisi

a. Dışarıya Yönelen Öfke

Birey dışarıya yönelik öfkesini en hafif haliyle jest ve mimiklerle gösterir. Kaş çatma, yüz ekşitme, dişleri ve yumrukları sıkma, yere tükürme, bu tür öfke tepkileridir. Sözel ve fiziksel saldırı, dışarıya yönelik daha ağır öfke davranışlarıdır.

Sözle Saldırı: Sözle saldırı, çocukta olduğu gibi, erginde de, yetişkinde de görülür. Bunun da çok çeşitli türlerini ayırt edebiliriz: Lâf atma, dokundurma, iğneleme, eleştirme, kınama, küçümseme, alay etme, ağız dalaşı, ağız kavgası, küfürleşme...

Çocuk, çok küçük yaşlardan itibaren ana-babasının sevgi ve sevecenliği kadar onların kınama, eleştirisi, azarlama, alay ve hatta küfürlerine muhatap olur. Denilebilir ki, sözle saldırının

166 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Bedensel Gelişimin Psikik Yapıya Etkileri 167

ilk öğreticisi ailedir. Çocuk, sokağa çıktığı ve okula gitmeye başladığı zaman, sosyal ilişkiler daha da zenginleşir. Arkadaşlar arasında herhangi bir konuda anlaşmazlık çıktığında öfke ve kızgınlığın ilk anlatımı genellikle sözle saldırı olur. Sitem, serzeniş, ileri geri söylenme, bağırma, kaba alaylar ve küfürleşme bazen karşılıklı ağız dalaşına kadar varır.

Sözel yeteneğin küçük yaşlardan başlayarak kızlarda oğlanlardan daha ileri oluşu, sosyal ilişkilerdeki daha yüksek uyum, onları fiziksel saldırıya sürüklenmekten kurtarır. Öfke geriliminin giderilmesini daha

çok sözel alanla sınırlar. Okul çağlarında, öfkelenilen kişilerden ad takılarak, alay ve taşlamalarla kızdırılarak öç alınır.

Kızlar ergenlik çağına ulaşana dek, sözle saldırı tekniğini geliştirirler. Daha sonra, sosyo-kültürel etkilere bağlı olarak ağız dalaşı, kaba söz alışverişi, küfürleşmeyi bırakırlar. Daha çok ince alay, alaycı eleştiri, iğneleme, dokundurma, sözle küçük düşürme, taşlama yöntemlerini kullanırlar. Aşırı öfke anlarında zaman zaman bu incelmış sözle saldırının bırakıldığı, kabalaşıldığı görülebilir.

Başkalarına yönelik öfkeyi her zaman net ve açık olarak göremeyiz.

Çocukluk çağında olduğunca, ergenlikte de öfkenin gizlenmesi için bireye yöneltilen sürekli baskılar vardır. Bu baskıların sonucu olarak bireyin içine atıp gizlediği bir öfke yok olmaz. Dışa yansımayabilir, ama bireyin içinde oluşturduğu basınç, bu tür birikimler sonucu artar. Yüksek gerilim yaratır. Bazen anî patlamalar gösterir. Bazen başka yönlere sızar, değişik biçimlerde dışa vurur.

Öfkelenen kişi, bazen bu öfkesini, ulaşmak istediği amacı kötileyerek, aşağılayarak, onu önemsizmiş gibi göstererek gidermeye çalışır.

Üniversiteye giremeyen genç kız: "Öyle memnunum ki, iyi ki girememiştim. Güzelim yıllarımı boşa

''

harcayacaktım. Girenler ne kazanıyor ki! Evlenip çoluk çocuğa karışacak olduktan sonra.." diyorsa, başarısızlığından duyduğu öfkeyi hafifletmeye çalışıyordun

Bazen öfke, düş ve hayaller içinde söndürülür. Aşağıdaki olay buna bir örnek: "Beden eğitimi dersinde ters takla atamadığı için notu kırılan genç kız, çok zor ve tehlikeli bulduğu bu hareketin yaptırılmasının bir haksızlık olduğunu düşünüyor ve öğretmenine kin duyuyordu. Olay gününün gecesi düşünce, öğretmenini bu hareketi gösterirken boynunu incittiğini ve hastahane tedavisi altına alındığını gördü. Sabah bu düşü anımsadığında, bir gün önceki gerginliğinin azaldığını farketti."

Kimi zaman birine duyulan öfke yön değiştirir. Öfke tepkisi, asıl öfke duyulan kişiye değil de, bir başkasına püskürtülür. Çamurla oynayıp üstü kirlendiği için annesi tarafından azarlanan çocuk, bez bebeğini karşısına alıp onu, pis bir çocuk olduğu için fena hâlde haşlar. Erkek arkadaşıyla tartışan ve öfkesini onda gideremeyen genç kız, hiç de hak etmediği hâlde ve çok önemsiz bir sebeple bu öfkeyi erkek kardeşine yansıtır.

Bazen bireyin başkalarına yönelen öfkesinde, kendini koruma kaygısı yatar. Voleybol oynarken attığı topa okul camını kıran genç, karşısındakine öfkeyle bağırabilir. "Niçin topu öyle yüksekte attın! Gördün mü, cam kırıldı işte..." Bu bağırışta suçu üzerinden atma, başkasını suçlu gösterme eğilimi gizlidir.

Fiziksel Saldırı: Çocuklar arasında öfke karşısında bu tür tepki çok sık gözlenir. Bir renkli taş, bir patlak top,-incir çekirdeği doldurmaz sudan bir neden için alt alta, üst üste boğuşan, yerlerde yuvarlanan oğlanları biliriz. Erken çocukluk çağlarında kendi aralarında veya oğlanlarla boğuşan kızlar da yok değildir. Ancak duyulan öfke nedeniyle başkalarına yönelik fiziksel saldırı, daha çok oğlanlara özgüdür. Sanki ağlamanın

168 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Bedensel Gelişmenin Psikik Yapıya Etkileri 169

kızlara serbest bırakılışı gibi bu alan da oğlanlara ayrılmıştır. İşbirliği ve anlaşmanın kızlarda doğal bir eğilim olarak bulunması da, onları bu tür eylemlerden uzak tutmaktadır.

Buna karşın kızlarda sözle saldırı, fiziksel saldırının yerini tutacak kadar yaygın ve önemlidir. Filmlerde, romanlarda rastlanan saç saça, baş başa kavgalar, kızlar arasında pek seyrek görülür. Genç kızlarda saldırgan öfke, kişilerden çok nesnelere yönelmiş gibidir. Büyük öfke dalgasına kapılmış genç kız ve kadınların, hırslarını daha çok ellerine geçirdikleri eşyalardan aldıkları bilinir.

Kimi zaman yukarıdaki durumun aksine, ergen kızın çevresine yönelttiği öfkede, onun kendine karşı olan suçlama ve kızgınlığının izlerini görürüz. Şişmanlığından utanan, arkadaşları arasında bu özelliğinin kendini küçük düşürdüğüne, beğenilmemesine neden olduğuna inanan kız, o güne değin severek yediği yemeklerinden dolayı annesine öfke duyar. Onu sağlıklı beslenmeyi bilmemekle suçlar. Böylece kendi şişmanlığından annesini sorumlu tutarak benliğini korumaya çalışır. Gördüğü eğitim, aldığı terbiye, çevrenin düşünce ve görüşleri ne olursa olsun genç kız, öfkenin de diğer tüm duygu ve heyecanlar gibi insana özgü bir olgu olduğunu, her bireyin zaman zaman bunu kendi benliğinde duyduğunu bilmeli ve kabul etmelidir.

Öfke, insanın yaradılışında vardır. Ancak bu böyledir diye onu denetim ve kontrolden uzak bırakmak yanlış ve yersiz olur. İradesiyle öfkesini belirli bir ölçüde de olsa denetim altında tutan kişi, sosyal ilişkilerini daha yapıcı biçimde düzenleyip geliştirebilir. Zaman zaman öfkesine yenilen kişi de gereksiz yere kendine ağır eleştiriler yöneltmemelidir. Çünkü bu çok olağan ve insanca bir zayıflıktır. Hatta çoğu zaman psişik dengeyi koruyan, aşırı gerilimi boşaltan bir supaptır. Böyle durumlarda kişi kendini suçlayacağı yerde, öfkesini kendini daha olumlu aşamalara ulaştıracak bir itici güç olarak kullanmayı öğrenmeli; hiç değilse öfkenin yıkıp döktüklerini aklıyla onarmaya çalışılmalıdır. Kişi, öfkesini özgürce kullanabileceği alanlar bulsa bile bu yola başvurmamalıdır. Aile bu konuda uyarıdan çok teşvik, özendirme ve örnek olma yolunu seçmelidir.

b. Benliğe Yönelen Öfke

Zaman zaman çevresinden öfke tepkileri alan, zaman zaman da çevresindekilere öfke duyan genç kız, kendi kendine de pek çok kez öfkelenir. Bu davranış, birkaç ayrı nedenden kaynaklanabilir. Ergen kız, hızlı bir gelişimle kazandığı bedensel özelliklerinin yüklediği görev ve sorumlulukları henüz tam anlamıyla kaldıracak olgunlukta değildir. Yetişkinler dünyasının bir parçası olmak, bu dünyadaki yerini almak için genel olarak hırslı ve acelecidir. Amaçladığı, düşlediği şeyleri bir an önce gerçekleştirebilme çabası içindedir. Ancak bütün bunlar için gereken deneyimi, uyum gücünü ve yetenekleri kazanmış olmaktan uzaktır. Dışa açılmaya ve sosyal ilişkilere istekli olduğu kadar, kırılğan ve çekingendir. Başarısızlıklar karşısında kolayca çözülüp paniğe kapılır.

Arkadaşlarıyla ve diğer insanlarla olan ilişkilerinde içine düştüğü çatışma ve anlaşmazlıklarda, derslerindeki başarısızlıklarda, bir sorununa çözüm bulamadığında, geleceğe ilişkin yönelişlerinde çelişki ve yanlışlıklara saplandığında kimi zaman bütün suçu kendinde bulur. Bir başkasıymışcasına kendi kendini acımasızca suçlar. Sorununun türüne göre, kendini geçimsiz, uyumsuz, pısrırık, anlayışsız, yeteneksiz veya aptal bulur.

1 70 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Genellikle başkalarına karşı yargılayıcı, hoşgörüsüz olanlar, kendilerine karşı da bağışlamasızdırlar. Başkalarına olduğu gibi, kendilerine de anlayış ve hoşgörü göstermezler. En acımasız ve katı suçlamaları kendi öz benliklerine yöneltirler.

Kimi zaman benliğe yönelen öfke, bireyin kendini koruma endişesinden kaynaklanıyor olabilir. Söz gelimi; ergen kız, büyük bir saygı ve hayranlıkla bağlı olduğu anne veya babasıyla bir çatışmaya düşebilir. İçinde öfkenin kabardığını duyar. Ancak onlara öfke duymak her bakımdan sarsıcıdır. Gelişmiş olan sosyal benlik, ana-babaya yönelik bir öfkeyi yasaklamıştır. Buna karşı çıkmak bir iç çatışmaya neden olabilir. Ayrıca, gösterilecek öfke, onlardan kendine yönelecek sert bir öfke tepkisi de doğurabilir. Bu da istenmeyen bir durumdur. Ana-baba sevgisinden yoksun kalma endişesi öfkeye ketvurabilir. Sonuç olarak böyle

bir durumda ergen kızın, kendini suçlayıp kendini hatalı bulması olasıdır. Çünkü böylesi daha güvenli ve daha az sakıncalıdır. Bazen kendini suçlama, kronik bir özellik gösterir. Kişi, ilişkilerinde ortaya çıkan her olumsuz sonuçtan kendini sorumlu tutar. Sürekli bir tedirginlik, endişe ve güvensizlik duygusu içinde yaşar. Kendini suçlu, günahkâr ve hatalı görür. Suçluluk duygusu bazen, bedensel bir sebepten kaynaklanmayan ve psikosomatik hastalıklar adı verilen bazı rahatsızlıkların nedeni olur.

Dışarıya yönelen öfkede olduğu gibi, benliğe yönelen öfkede de benzer şekilde farklı tip ve şiddette öfke davranışları görülür.

Birey, kendine yönelik öfkesini en hafif şekliyle mimiklerle ifade eder. Dudaklarını kısıp dişlerini sıkar. Veya kendisine sözle saldırır. "Ah bu kafa! Hiç akıllanmayacağım ben." der. Öfkenin şiddeti arttıkça bu tür tepkilerin dozu da artar.

Bedensel Gelişmenin Psikişik Yapıya Etkileri 171

Nihayet birey kendine fiziksel olarak saldırır. Dudaklarını ısırır.

Duvarları, camları yumruklar. Böylece kendi kendine zarar verir.

Bir Öfke Tepkisi Olarak Ağlama

Ağlama, heyecan hâllerinin yaygın davranış biçimlerinden biridir. Hemen herkes, sevinçten, korkudan ağlamayı olduğu kadar, öfkeden ağlamayı da yaşamış ve başkalarında gözlemiştir. Öfkeden ağlama, daha çok öfke duyulan birey ya da durum karşısında çaresizliğin, güçsüzlüğün bir belirtisi olarak dışa yansır. Çocuk yaşlarda bu tür ağlama, çoğu kez yaygara koparma, gürültü çıkarmayla birlikte görülür. İsteddiği bebek alınmadığı için, mağaza vitrininin önünde yere oturup hem ağlayıp hem tepinen çocukları biliriz.

İlerleyen yaşla birlikte, öfke karşısında ağlama tepkisi çevresel baskılar sonucu azalma gösterir. Ancak bu konuda, hemen her toplumda kızlara daha hoşgörölü davranıldığı rahatlıkla gözlenebilir. Bunun sonucu olarak delikanlılar öfkelerini gözyaşlarıyla söndüremezler. Karşı koyarlar, direnirler, dişlerini sıkarlar, tümüyle çaresiz kaldıklarında duvarları yumruklarlar veya öfkelerini içlerine gömerler.

Ağlamanın, zayıflık ve güçsüzlük, ağlamamanın direnç ve dayanıklılık olduğunu ileri sürenler vardır. Bununla birlikte, ağlamanın biriken gerilimin boşalmasını sağlamak gibi çok önemli bir görevi bulunmaktadır. Heyecansal gerilimlerin neden olduğu bazı problem davranışların, ortaöğretim düzeyindeki erkek öğrencilerde kızlara oranla dört kere fazla olmasında bu etkenin önemli bir payı olsa gerektir. Kızlar gerilimlerini ağlayarak giderebilmekte, erkek çocuklarsa bu olanağı bulamadıkları için, çoğu kez sorun yaratan davranışlara yönelmektedir.

172 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Korku, Endişe ve Tasa

Sevgi ve öfke gibi korku ve üzüntü de insan yaşamı üzerinde önemli etkiler yapan heyecan ve duygu hâlleridir. Erken çocukluk dönemlerinden başlayarak insan bu duyguları yaşar. Ergenliğe ulaşan kızda bazı çocukluk korku ve endişeleri kaybolmuş durumdadır. Bazıları ise canlıdır ve etkinliklerini sürdürmektedir. Bunun nedeni, korkunun çocuk eğitiminde çok başvurulan araçlardan biri olmasıdır. Çocuğa bir şeyi yavaş yavaş anlatarak kazandırmaktansa, bunu korkuyla kısa yoldan sağlamak yetiştikine daha kolay gelir çoğunlukla.

Gerçek yönüyle henüz tanınmayan cinsellik alanı, bu konudaki yerleşik sosyal etkiler, edinilen asılsız bilgiler, yaşanan bazı olumsuz deneyimler, deneyimsizlik, sahip olunan duyarlı psikişik yapı, korku ve endişelere çok zengin malzeme verir.

Jersild ve Holmes'in yaptığı bir araştırmada, ergenlik çağı gençlerinde görülen yaygın korkular şöyle belirlenmiştir:

1. Hayvanlara ilişkin korkular
2. Acı verecek bir davranış görme korkulan
3. insan yaşamını ve beden sağlığını tehdiye yönelik olgulara ilişkin korkular
4. Düşler ve karabasanlarla ilgili korkular
5. Aşağılanma, gülünç düşme, başarısızlık korkuları
6. Soyulma, kaçırılma, yaralanma, tecavüz gibi kötü insanlardan gelebilecek korkular
7. Karanlığa ilişkin korkular
8. Düş gücünün yarattığı korkular: hortlak, vampir, hayalet korkuları gibi.

Bedensel Gelişmenin Psişik Yapıya Etkileri 1 73

Gençlerin endişelerini konu alan bir başka araştırma, başlıca endişeleri şöyle sıralıyor:

1. Amaç edinilen gayeye ulaşamama
2. Meslek seçiminde doğru karar verememe
3. Hayatta izlenecek yolu saptayamama
4. Beğenilen bir yüze sahip olamama
5. Beğenilen bir bedene sahip olamama
6. Dikkati toplayamama
7. Zamanı yararlı kullanamama
8. Geçerli bir hayat görüşüne sahip olamama.

Toplumda yerleşik görüş ve eğilimlere bağlı olarak bazı korku ve endişelere daha sık rastlanır, bazılarıysa daha az görülür. Buna bağlı olarak bazı korkular normal karşılanırken diğerleri anormal bulunur. Söz gelimi, fare ve yılanlardan korkmak normaldir de, koyundan veya tavşandan korkmak anormaldir.

Kuşkusuz, yersiz ve gereksiz olarak ortaya çıkan, kişinin yaşamındaki normal akışı kesen, uyumunu bozan korkuların giderilmesi büyük önem taşır. Korkuların giderilmesinde çeşitli yöntemlerden yararlanmak olasıdır. Bunlardan en geçerli üçünü açıklamaya çalışalım:

1. Korku verecek bir durumla karşılaştığında, kişiye onu en etkin biçimde göğüsleyip karşı koyacak olanak ve becerileri kazandırmak: Söz gelimi, büyük bir güvensizlik içinde bulunan, mahcup olacağını düşünerek erkek arkadaşının dans çağrılarını geri çeviren genç kıza, çok iyi dans etme becerisi kazandırılırsa bu korkusunu yenecektir.

Yine ıssız yerlerden geçerken bir saldırıya uğramaktan korkan kız, kendini koruma olanağı sağlayacak judo ve benzeri savunma yöntemlerinden birini yeterince öğrenirse korkusu

1 74 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

azalır. Çünkü insan, karşılaşacağı herhangi bir durumda ne yapacağını bilir ve bunu yapmak için sahip olduğu yetiye güvenirse korku duymaz.

2. Korkuyu yenmek için, korkulan varlığa veya duruma alışkanlık sağlamak: Denize ilk kez giren kişi, büyük bir heyecana ve korkuya kapılabilir. Kendini denize bırakamaz. Böyle biri bunu yapmak için kendini zorladığında, vücudu kaskatı kesilir. Ancak zamanla suya alışır ve rahatlar. Sonunda denizi öylesine sever ki çıkmak istemez. Yine sahne sanatçıları, spikerler, pilotlar, paraşütçüler, mesleklerine alıştıkça duydukları korkunun kaybolduğunu, bunun yerini büyük bir alışkanlık ve bağımlılığın aldığını görürler. İlk kez kadavra üzerinde çalışan tıp öğrencileri; özellikle kızlar, aşırı sinir gerginliği duyarlar. Bu çalışma sırasında kalp çarpıntısı artar, elleri titrer, avuçları terler, mideleri bulanır ve hatta fenalaşır-lar. Bir kaç hafta sonra bu çalışma; daha olağan, aşırı ve anormal bir tepki yaratmayan hâle gelir.

3. Korkuyu yenmenin bir yolu da, bireyin başkalarını, kendinde korku yaratan olgu karşısında normal davranışlar içinde gözlemesidir: Heyecanlar, toplum içinde yankı bulursa güçlenirler. Birey kendinde heyecan yaratan olgunun başkaları tarafından çok doğal ve olağan

karşılandığını gördüğünde heyecanı söner. Denize ilk kez çekinerek yaklaşan çocuk, başkalarının kendi istekleriyle, neşe içinde suya atıldıklarını gördükçe korkusu kaybolur. Aynı istek ve sevinci kendi içinde de duymaya başlar. Bunun aksine, suya ağılatılarak ve zorla sokulan başka çocukları görürse korkusu pekişir.

Ergen kızların benliklerinde duydukları korkuların sayısı oldukça fazladır. Bunların bazıları davranışa açık seçik yansırken, bazıları gizlenir. Açık, gizlenmemiş haliyle korku; korku yaratan varlık, nesne ya da olgudan kaçma, çığlık atma, ağlama, titreme, paniğe kapılma, donup kalma, güvenilen bir

Bedensel Gelişmenin Psikişik Yapıya Etkileri 175

kişiye veya yere sığınma, yardım isteme, korunma gibi tepkilerle kolayca tanınır.

Korku, gizlenmek istendiğinde; öfke, isyankârlık, huysuzluk, geçimsizlik, isteksizlik, aldırmaçlık gibi görünümlere bürünebilir. Bedensel bir özürü yüzünden beğenilmemekten korkan kız, salt mayoyla görünmemek için denizi sevmeyi, yüzmekten hoşlanmadığını öne sürebilir. Bilmediği bir dansa kaldırıldığında küçük düşeceğini düşünerek tartışma çıkarıp yerine oturabilir.

Tasa: Genç kızlarda çok yaygın olarak görülen bir duygudur. Genel olarak, öfke, korku, endişe, keder, üzüntü gibi duygulanmaların bir karmaşa hâlinde yaşanması biçiminde tanımlanır. Kuşkusuz bu karmaşa, genç kızın iç dünyasındaki bir rahatsızlıktan, bir huzursuzluktan, bir çatışmadan kaynaklanır. Tasada bazen, benliği baskı altında tutan somut bir tehlike ya da bir çatışma vardır. Bazen de yalnızca bir önsezi veya kuşku genç kızı tasaya boğar.

Tasanın genç kızlar arasında yaygın olarak görülmesi, tasaya yol açan etmenlerin pek çok ve karmaşık oluşundan kaynaklanır. Yaşamdan haz almak için hemen hemen bütün özelliklerle donanmış olan genç kız; biyolojik, sosyal ve özel çeşitli engellerle çevrelenmiştir. Doyum arayan bu istek ve eğilimler kadar, ortaya çıkan engeller de psikişik yapıyı yoğun bir baskıyla bunaltır; çatışmalar yaratır, tasaya neden olur. Çok geniş olan konuya burada tüm ayrıntılarıyla değinmek olanaksız. Özetleyerek sıralanmak gerekirse, tasaya düşüren başlıca etmenler şunlardır:

1. Bireyin kendi özelliklerine bağlı baskı ve etkiler: Her birey kendi doğasına, kendine özgü yetenek ve olanaklara sahiptir. Kimi zaman kişinin düş ve emelleri, bu yetenek ve ola-nakların sınırlarını aşar. Hayallerinde kendini bazı amaçlara

|I

176 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

doğru yöneltten genç kız, bu sonuca ulaşmadaki zorlukları gördüğünde veya sezdiğinde bir iç çatışmaya düşer. Bu da tasaya yol açar.

Kimi zaman bireyin olanakları zengindir. Bu ona çeşitli olasılıklar içinden birini seçme şansını verir. Ancak bu seçimi yapmak her zaman sanıldığı kadar kolay olmaz. Yanlış karar verme olasılığı, kararsızlıklar ve çatışan istekler tasaya neden olurlar.

2. Ergenlik çağının özelliklerine ilişkin baskı ve etkiler: Genç kız, içinde bulunduğu dönemin bir özelliği olarak, çocukluk çağının bağımlılığından kurtulup özerkliğini kazanmak ister. Diğer taraftan, birine bağlanmak, güven duymak, bağımlı olmak, sevmek ve sevilmek istemini de bir çelişki gibi duyar ve arzular.

Genç kızın; sosyal etkinliklerde, sporda, kız arkadaşlarıyla münasebetlerinde, erkek arkadaş ilişkilerinde, derslerinde ve yöneldiği meslekte başarılı olmak gibi özlemleri vardır. Bu özlemlere set olan engeller, çoğu zaman onda tasa yaratır.

Bedensel olgunlaşma ve cinsellikle ilgil gelişimler, cinsel korku ve tedirginlikler, sürekli devriliklerle yaşam düzenini bozan âdet görmeye henüz tam olarak uyum sağlayamamış olma, karşı cinse olan yönelişteki

heyecansal gerilimler, cinsel içtepilerin baskısı ve bunlara karşı olan toplumsal yasaklar; neden oldukları endişe ve çatışmalarla tasa yaratan önemli nedenler arasında yer alırlar.

3. Genç kızın giderme gücünün olmadığı bir kaynaktan doğan tasa: Horney; "Sert, sevgiden ve güvenlik duygusundan yoksun bir ortamda yetişen bireylerde kuvvetli bir tasa hâlinin görüldüğünü" belirtir. Böyle bir ortam, bireyin yetenek ve enerjisini, dilediğinde, özgür ve bağımsız bir biçimde kulanmasına olanak tanımadığı gibi, kişiliğinin gelişimine de ketvurur.

Bedensel Gelişmenin Psişik Yapıya Etkileri 177

Yetimhanelerde yetişen kızların genellikle yoğun bir tasa içinde oldukları gözlenir. Sevgi yerine, katrve sert kuralların geçerli olduğu aile eğitimi de aynı sakıncalı durumu doğurur. Ailenin çocuğa yalnız çeşitli maddî olanaklar sunması yeterli değildir. Onun yaşama sevincini duyması ve tüm doğal yeteneklerini özgürce geliştirmesi; sevgi, ilgi ve özenle olasıdır.

Sullivan da; "Bireylerin kendini değerlendirışinde, başkalarının ona karşı beslediği duyguların ve hakkında düşünölenlerin büyük etkisi olduğunu" belirtir. Ona göre; "Çocuğun benliği, kendine yansıyan takdir ve değerlerden oluşur." Bu benlik; besinini, ana-babanın ona karşı beslediği duygu ve düşöncelerden alır. Ailesi tarafından sevilmeyen, onay görmeyen çocukta, aile bireylerinin etkilerinden doğan bir tasa ortaya çıkar.

işte, Horney ve Sullivan'in belirlediği gibi, çocuk yaşamının belirli bir evresinde meydana gelen bu tasanın, kişilik gelişimindeki etkileri büyüktür. Genç kızın genel olarak tasalı veya mutlu bir kişiliğe sahip oluşunda bu ilk etkilerin katkı payı çok önemlidir. Üstelik genç kızın, benliğinin derinliklerinden sızıp gelen bu tasanın kaynağını kurutmasına olanak da yoktur.

Heyecan Olgunluğunun Kazanılması

Hiç kuşku yok ki genç kız, çocukluk çağına oranla, duygu ve heyecanlar yönünden daha büyük bir olgunluğa sahiptir. Muhtemelen bu alanda giderek daha da olgunlaşacaktır. Ancak heyecan olgunluğu ileri yetişkinlik döneminde de kaza-nılmayabilir. Yani duygu ve heyecanlarda olgunluk, salt yaşla ve kazanılan deneyimlerle ilgili değildir.

Heyecansal olgunluk kavramıyla anlatılmak istenen, heyecanları; bireyi olumlu etkinliklere yöneltecek bir güdü olarak

178 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

geliştirmek, bunlardan en üst düzeyde yararlanabilmek, istenmeyen heyecanlara ket vurmak ve onları denetim altında tutabilmeyi başarmaktır. Müzik, resim, edebiyat gibi güzel sanatları yaratan, onlara biçim veren, estetik zevk duyma heyecanı, sevgi, sevecenlik, aşk, başkalarının duygularını, düşöncelerini, haklarını benimseme gibi, bireylerin ve insanlığın başarılarında olumlu etkileri olan heyecanların geliştirilmesi; kin, düşmanlık, korku gibi bireylerin ve insanlığın geleceği için tehlikeler yaratan heyecanların denetimi önemli bir sorundur.

Heyecansal olgunluğun geliştirilmesinde örnek olmanın değeri büyüktür.

Heyecan açısından çocukların ana-babala-rına benzemelerini, bunun geçerli kanıtı olarak kabul etmek gerekir. Heyecan olgunluğuna sahip ana-baba, çocuğu heyecan olgunluğuna ulaştıracak en etkin araçtır.

İçinde yaşanan sosyal çevrenin, sıkı ve sürekli ilişkiler içinde bulunulan arkadaşların, toplum kültürünün, sinema, tiyatro, radyo, televizyon gibi etmenlerin, çocukların olduğu kadar yetişkinlerin heyecan eğitiminde de etkili olduğu tartışılmaz. Bireylerde heyecan yankıları uyandırabilecek uyarımların; istenmeyen, öfke, korku, kin, şiddet, tasa gibi heyecanları değil; sevgi, sevecenlik, dostluk, bağlılık, dürüstlük,

paylaşma, yardımlaşma, estetik ve insancıl duyular gibi eğilimleri geliştirmeye yönelmiş olmasına özen gösterilmelidir.

Olumlu amaçlara yönelik ilgi ve merakları geliştirmek; doğaya ve insanlara yaklaşmak, sevilen, başarılı olunacak bir mesleği seçmek; seçkin ve uyumlu bir arkadaş çevresi edinmek; yaşamı uygun, karşılıklı sevgi bağının yaklaştırdığı bir eşle birleştirmek; çocuklara sevgi ve ilgi göstermek, hem bireyin, hem de yakın çevresinin mutluluğuna ve heyecan olgunluğuna katkıda bulunur.

Bedensel Gelişmenin Psişik Yapıya Etkileri 179

Duygusal Yaşam ve Kişilik

Genç kızın kişilik gelişimiyle duygusal ve heyecansal olgunluğu arasında büyük bir paralellik vardır. "Ergenlik çağı, genç kızın benliğini ve evreni keşfettiği çağdır." der Stern. "Ergenliğini yaşayan genç, benliğinin o güne kadar tanımadığı yönlerini görür. Kendini inceler ve yorumlar. O ana değin düşünmeden yaşadığı duygular, bundan böyle vicdan merceği altında incelenir. Suç ve günah duyguları kuvvetle hissedilir. Kusurların açığa çıkmaması için tinsel yaşam gizli tutulur.

Bu çağda genç kızlarda görülen topluluklara katılma istek ve eğilimi, yaygın düşünceye göre, başkalarının duygusal yaşamını öğrenme isteminden kaynaklanır. Acaba ben değersiz, hor görülmesi gereken biri miyim? Bencil miyim? Başkalarından çok farklı mıyım? Yoksa diğerleri de benim gibi mi? Ergenlik dönemi içine giren tüm kızlar bu soruları kendilerine sık sık yöneltirler. Sorularının yanıtını da, çevrelerinde gördükleri yaşlıları olan diğer kızlarda ararlar.

Doğal bir eğilim, içtepesel bir merakla yaşlılarıyla ilişki kuran ve onlarla yoğun bir iletişim içine giren kız, kendini onlarla karşılaştırır. Onların benzer ve farklı yönlerini araştırır. Böylece, fizyolojik ve tinsel açıdan kendini başkalarına göre değerlendirir. Kendini tanımak, aynı zamanda toplumu tanımak demektir. Çünkü kız; bu araştırmalarıyla, bir ideale uyma gereksinimini ortaya koymaktadır. İdeal olanıysa, çevreden aldığı etkileri ve edindiği izlenimleri, kendine özgü bir yorumla biçimlendirerek belirlemesidir.

Ergenlik, kişiliğin kurulduğu yaştır. Kız, o çağa değin ego-santrik bir özellik gösterirken, bundan böyle benini bir ideale bağlar. Bu bağlantı ona sosyal bir nitelik kazandırır. Çünkü ideallere sahip olma, ergenlik döneminin bir özelliğidir. Toplumsal eşitlik, düşünce ve vicdan özgürlüğü, bireysel cesaret,

180 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Bedensel Gelişmenin Psişik Yapıya Etkileri 181

insan, ulus ve yurt sevgisi, aile bağları gibi duygular, ahlâk, din ve sanat kavramları, bu çağın gencini derinden etkiler.

Bu duygu ve etkilerle genç kız bir yaşam plânı yapar. Toplumda var olan tüm değerleri kendine göre bir önem sırasına koyar. Duygularını, düşüncelerini, umutlarını, plânlarını, her türlü davranışını, bunlara göre denetler, yapılandırır, yönlendirir.

Bireyin kişiliği söz konusu olduğunda, onun bütünü, her yönüyle işe karışır. Bu nedenle, kişiliğini incelemek için genç kıza, kalıtsal özellikleri, yetenekleri, öğrenmeyle edindikleri ve bunlardan etkileniş biçimiyle tanımak gerekir. Böylece her birey, bir diğerinden farklı, örgütlenmiş bir bütün olarak kendi kişiliğine sahip olur.

Kişilik zamanla olgunlaşır. Kız çocuk bedence nasıl zamanla geliyorsa, zihinsel ve duygusal açıdan gelişimi için de zamana gereksinimi vardır. Ailenin kültürel düzeyi, sos-yo-ekonomik durumu, duygusal uyumu, arkadaş çevresi ve okul, kişiliğin oluşmasındaki temel etkenlerdir.

Psikolog Havinghurst ve Taba, kişiliğin toplum onayına en fazla gerek duyduğu bölümünün, ahlâkî karakter olduğu-* nu ileri sürer. Ahlâkî karakterin öğeleri: doğruluk, sorumluluk, ahlâkî cesaret, açık kalplilik ve dostluktur. Karakter, bir yandan aile, dinî inançlar, okul, komşular,

arkadaşlar ve çevreden oluşan toplum yapısına göre; diğer taraftan bireyin kendine özgü kişiliğine, onun özelliklerine, amaçlarına, içte-pilerine ilgilerine ve uyum biçimine göre biçimlendiğine göre bunların tümünde beş temel etken ayırt edilebilir:

1. Bireyin kendi değerleri, ilgileri ve amaçları
2. Bireyin içinde yer aldığı değer sistemi
3. Diğer insanlarla olan duygusal ilişkilerin özellikleri
4. Bireyin sorunlarını aklileştirme yeteneği
5. Bireyde var olan itilimler, beden yapısı, zekâsı, uyum yeteneği gibi diğer özellikleri

Ancak kız çocuk, ulaştığı erinlikle gençlik dönemine adımını ilk attığında büyük bir şaşkınlığın içine düşer. Buyten-dijk, ergenlik çağının genç kız için bir eşik dönemi olduğunu ileri sürer. Bu, bir hayal ve düş dünyasından, gerçeklerin dünyasına geçişin eşiğidir.

Ona göre genç kızın bu durumu; içine ilk kez adım atılacak olan, tamamen yabancı eşyalar ve insanlarla dolu bir odaya giren kişinin hâline benzetilebilir.

Genç kız, henüz eşiğinde olduğu yetişkinlerin dünyasında bu kez her şeyi değişik bir açıdan görmekte, onları ilk defa gerçek nitelikleriyle algılamaktadır. Bu yeni görünüm karşısında kendi başına, yalnız ve ürkmüş bir hâldedir. Endişeli, kuşkulu ve kararsızdır. Her şeyi ve herkesi eleştirici bir gözle inceler. Onların da kendini, aynı eleştiren, araştıran, inceleyen ve tartan bakışlarla süzdüğüne inanır. Nasıl davranacağı, tutum ve ilişkilerinde nasıl bir yol izleyeceği konusunda kararsız kalır.

Duyguları gibi enerjisi de ölçsüzdür. Bazen yüksek bir gerilime ve güce sahip görünür. Hemen ardından, güçsüz, bitik, gevşek olduğu farkedilir. Bu değişkenlik gençte, böylesine dalgalanmalar hâlinde görüldüğü gibi, iki hâlden biri sürekli biçimde de yaşanabilir.

Aslında genç; çağının gereği, yüksek bir enerjiyi ve atılım gücünü bünyesinde saklar. Bu enerji bazen yoğun biçimde davranışa yansır. Bazen deneyimsizlik ve özgüvenden yoksun oluş nedeniyle ketvurulup engellenir. Enerjideki bu ölçsüzlük ve değişme, ister aktif hâlde, ister pasif hâlde olsun sakarlıklara, beceriksizliklere ve başarısızlıklara neden olur. Ta ki yeterli deneyimi kazanıp özgüvene sahip olana değin...

182 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

<

Genç, sürekli bir gerginlik içindedir de! İleride nasıl bir kişiliğe sahip olacağı hakkında pek çok arzusu ve endişesi vardır. Bedenini kişiliğinden ayrı düşünemediği için, onu varlığının bir simgesi olarak görür. Çevresindekilerin kendisini bedenine göre değerlendirmeleri de bu görüşünü güçlendirir. Bu dönemde kıızı, artık imgeler ve hayallerden çok gerçekler ilgilendirir. Cinsler arasındaki ilişki tümüyle keşfedilir. Bir dişi olarak ilk kez, karşı cinsi, kendini sarıp kuşatan gerçeğin bir parçası olarak algılar.

Aile ve okul çevresi ne isterse istesin, genç kızın ilgisi artık başka yönlerde çekilmiştir. Bu nedenle okul başarılarında azalmalar görülebilir. Dikkatini zorunlu olarak bir konu üzerinde toplamaya çalıştığında, bunu çoğu kez başaramaz. Yılgınlığa düşer. Herhangi bir şey, bir ses, bir görüntü, bir düşünce, dikkatini kolayca dağıtabilir. Enerji ve zamanının önemli bir bölümü böyle yitirilir.

Genç kızların, tam oturmamış, henüz kesin biçimini almamış kişiliklerinde çelişkiler görülebilir. Olgunlaşmayla birlikte bunların kaybolduğu görülecektir. Ancak genç kızların, dengeli bir kişilik geliştirebilmeleri için önemli gereksinimleri vardır. Garrison, gencin temel psikik gereksinimlerini şöyle sıralar:

1. Sevgi gereksinimi: Daha önce görüldüğü gibi kendini çok erken gösterir. Kişiliğin gelişiminde özel bir önemi vardır.

2. Birine ait olma gereksinimi: Ergenlik dönemi, gencin özgürlüğe adım attığı ve aileyle bağlarını zayıflattığı bir evre olduğu için karşı cinsle kurduğu ilişkilerde bu duygu genç için önemli sonuçlar doğurur.

3. Bağımsızlık gereksinimi: Erken çağlarda belirtilerine rastlanırsa da, ergenlikte çok belirgin bir hâl alır.

Bedensel Gelişmenin Psikik Yapıya Etkileri 183

4. Başarı kazanma gereksinimi: Gencin başkalarından takdir görmesi ve kendi gözünde değer kazanması için bu gereksinimin doyuma ulaşması zorunluluk taşır.

5. Takdir edilme gereksinimi: Bu gereksinme, büyüklerle olan ilişkilerde olduğu kadar, gencin yaşıtları ve arkadaşlarıyla olan ilişkilerinde de kendini duyurur.

6. Kendi kendini takdir: Gencin kendi kendini takdiri, kişiliğinin ve davranışlarının ego idealine uygunluğuyla olasıdır. Genç, iradesi ve çabalarıyla bunu gerçekleştirmeye çalışır. Ego ideali doğal eğilimlere ters düştüğü zaman, bunalımlara ve mutsuzluklara neden olur.

7. Bir hayat görüşüne sahip olma: Bu gereksinme, genellikle ergenliğin orta ve son dönemlerinde ortaya çıkar. Genç, karakter özelliklerine ve yaşadığı çevreye göre oluşturduğu hayat görüşüne tüm gelecek yaşamını bağlayacak, buna göre yaşamaya çalışacaktır. Bu olgu, bireyin yaşamına yön veren, en önemli etkenlerden biridir.

Sonuç olarak kişiliğin gelişmesi için gencin, ailesinden, okuldan ve toplumdan anlayış görmesi, gereksinmelerini karşılaması gerekir. Genç kızın özgün kişiliğini kazanması da, cinsiyetinin temsil ettiği rolleri benimsemesi, toplum içindeki yerini bulması, sosyal ve ekonomik bağımsızlığını kazanmasıyla olasıdır.

i'i:

BÖLÜM 5

Genç Kızlarda İlgi

Genç Kızlarda Görülen İlgi Türleri ve Temel Özellikleri

Jöorman: "ilgi, kişinin çevresindeki şeylere karşı özel bir yöneliş biçimidir." der. Bir şeyin bizi ilgilendirdiğini söylememiz, onun o anda bizim için önemli olmasından kaynaklanır. Söz gelimi, acıkan bir insanın yiyeceklere karşı ilgisi artar. Ancak açlık giderildiğinde ilgi kaybolur. Genç kızın ilgilerinde, yetişkinlerinkinden farklı olan yönler vardır. Belirlenen farklar içinde en önemli olanıysa, bu ilgilerin ölçsüzlüğü ve dengesizliğidir. Bu ölçsüzlük ve dengesizlik, ilgi konularına yöneltilen değer nesnel olmaktan çok kişisel ve görelidir. Genç kız; duygu, düşünce ve algılamalarındaki aşırılıklarla yöneldiği ilgi kaynaklarını, gerçekte olduğundan daha önemli bulur. Onlara gerçek değer yargılarının ötesinde bir anlamla bağlanır. Herhangi bir ilgi objesinin tek değer ölçüsü, genç kızın ona duyduğu gereksinme, ona verdiği önemdir.

Ergen kızlarda ilgiler, özellikle ergenlik dönemi başlangıcında, birdenbire gelişir, çabuk söner ve yerini başkalarına bırakır. Bu özelliği, genç kızın giyim, süslenme, aile baskısından kurtulma, özerkliğini kazanma, birine bağlanma, aşka tutulma, yetenekler gibi konuların tümünde görmek olasıdır.

188 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Ergenlik döneminde ilgiler sayıca çoğalırlar. Bunun nedeni, çocukluk çağına ait eski özelliklerle yeni ilgilere, ergenlik döneminde kazanılan özelliklerle yeni ilgilerin eklenmesidir. Ergenlik dönemi başlangıcında çok belirgin olan bu durum giderek kaybolur. Çocukluk çağı ilgileri zamanla bırakılır, ilgilenilen konulara yönelişte bir seçicilik göze çarpar. Buna bağlı olarak ilgiler, ergenlik dönemi ilerledikçe sayıca azalır.

Ergenlik çağı ilerledikçe, bu dönemin başlangıcında görülen ölçsüzlük ve dengesizlik, yerini daha kararlı, daha nesnel yönelişlere bırakır. Genç

kızın çeşitli yöneliş ve etkinlikleri içinde yer alan ilgi türleri, konularına göre üç ana başlık altında kümelendirilebilir:

1. Genç kızın içinde yaşadığı toplum ve ilişki içinde olduğu gruplarla iletişimini içine alan sosyal ilgiler
2. Boş zamanlarda sürdürülen çeşitli spor ve hobiler gibi, eğlenme, dinlenme ve iyi vakit geçirmeye yönelik ilgiler
3. Görünüşe değer vermek, seçmek gibi, bireyin yalnız kendiyle alâkalı kişisel ilgiler

Ayrıca ilgiler, kendilerinin birer amaç olmaları veya bir amacı gerçekleştirmede araç olmaları açısından kümelendi-rilebilirler. Söz gelimi, bir öğrenim dalını; salt o bilime duyduğu katıksız ilgi nedeniyle seçen genç kız için yaptığı eğitim, kendi amaç olan bir ilgiye yönelişi gösterir. Eğer genç; o öğrenim dalını, salt yüksek düzeyde sosyal veya ekonomik olanaklara ulaşmak için seçmişse, bu ilgi bir amaç olmaktan çok bir araçtır.

Bir giysinin veya süs eşyasının seçiminde, o hafta gidilecek oyun veya filmin tercihinde, okunacak bir romanın belirlenmesinde, bir spor veya eğlenceye yönelmede, çoğunlukla gösterilen ilginin amacı kendindedir. Amacı kendinde olan ilgiler, bireyin daha büyük bir hazla yöneldiği ve doyum bulduğu ilgililerdir.

I

Genç Kızlarda İlgi 189

Buna karşın bir amacın gerçekleşmesinde araç olan ilgiler, daha geniş bir görüş sonucu kazanılırlar. Birey olgunlaştıkça, etkinliklerinin o anda kendini doyurmasından çok, daha sonra sağlayacağı değerleri dikkate alır. Böylece ilgilerimizin pek çoğu, bir amacın gerçekleşmesinde araç olma özelliği gösterir. Bu ilgilerle insan geleceğe yönelir.

Gençlik çağına ulaşmış bir kız; o çağa değin geçen yaşantısının, o anda üzerine yönelen tüm etkilerin, artan deneylerinin ve sosyal ilişkilerinin yardımıyla, çeşitli ve tümü kendi kişiliğine özgü ilgiler duyar. İlgi uyandığında, sinir-kas sisteminde değişiklikler olur. Bu da organizmanın bazı tepkileri yapmasını kolaylaştırır. Gerekli olan yönelmeyi ve atılım gücünü sağlar. Eğer bireyde bazı ilgilerin uyanması isteniyorsa, bunlar eğitsel yollardan, öğrenme yasalarına uygun olarak kurulabilir. Ancak unutulmamalıdır ki, bu amaçla yapılacak yanlış yaklaşımlar tümüyle ters sonuçlar doğurabilir.

İlgilerin belirgin özelliklerinden biri de değişken oluşlarıdır. İlgiler; yaşa, fiziksel gelişmeye, cinsiyete, çevreye, sosyoekonomik düzeye göre değişiklikler gösterirler:

İlgilerin Yaşa Bağlı Olarak Değişimi

Okul öncesi çağındaki kız çocukların, oyuncak bebeklere ve evcilik eşyalarına karşı büyük ilgi gösterdikleri bilinir. Onergenlik çağındaysa, sosyal etkinlikler ağırlık kazanır. Kız kıza toplanılır, birlikte çeşitli konular üzerinde konuşulur, böylece vakit geçirilir. Ergenlik dönemi boyunca, ilerleyen yaşla birlikte ilgiler çeşitlenir ve bazı değişiklikler gösterir. Sosyal etkinliklerin önemini artırmasının yanı sıra, okumaya, özellikle aşk öykülerine, duygusal romanlara, romantik filmlere ilgi doğar. Bir erkek arkadaşla birlikte olma isteği giderek güçlenir.

190 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Kız çocuk büyüdükçe, sorumlulukları ve görevleri artar. Genç kızlığa eriştiğinde, kişisel ilgi ve eğilimlerine ayıracak zamanın azlığını farkederek. En çok arzuladıklarına yeterince zaman ayırabilmek için, ilgilerini bir değerlendirmeye tâbi tutması gerekir.

Bu dönemde, genç kızın içinde yaşadığı toplumun onda yarattığı kültürel etkilerle, aşağı derecedeki pek çok ilgi konusu terkedilir. Böylece, genellikle toplum kültürüne ve yaş düzeyine uyan, çevrede yaygın onay

gören ilgiler sürdürülür. Kişinin geleceğine, topluma ve ulusa ilişkin ilgiler bu dönemde ağırlık kazanır.

İlgilerin Fizyolojik Gelişime Bağlı Olarak Değişimi

İlgilerin belirlenmesinde, gencin biyolojik yapısının, cinsel olgunluğa erişip erişmemiş oluşunun etkileri vardır. Stone ve Barker, ilgilerin yaşla mı, yoksa cinsel olgunlukla mı bağıntılı olduğunu anlamak için, sosyo-ekonomik düzeyleri aynı olan ergen ve önergen kızlar arasında karşılaştırmalı bir araştırma yaptılar. Bu araştırma sonunda; ergen kızların karşı cinse ilgi duydukları, süslenmeye, giyim kuşama meraklı oldukları, fiziksel güç isteyen eylemlerle ilgilenmedikleri görüldü. Buna karşın önergenlik döneminde bulunan kızların daha çok düşsel etkinliklerle ilgili oldukları saptandı. Yani önergen kızlar, ilgi duydukları konularda gerçek deneyimler geçirmek yerine, bunları sanal etkinliklerle yaşamayı tercih ediyorlardı. Söz gelimi, karşı cinse ilgi duymaya başlayan genç kızlar, bir erkek çocukla arkadaşlık kuracak yerde, ünlü bir pop sanatçısına plâtonik bir aşkla bağlanıp sanal bir aşk yaşama yoluna gidiyorlardı.

Genç Kızlarda İlgi 191

İlgilerin Cinsiyet Farklarına Bağlı Olarak Değişimi

Cinsiyetin neden olduğu ilgi farklılıkları, bir yandan kültürel etkilere, diğer yandan da fizyolojik değişimlere bağlıdır. Kızlar, genellikle güç harcamayı gerektirmeyen sosyal etkinliklere ilgi duyarlar. Örgütlenmiş etkinliklere duyulan bu eğilim, ilerleyen yaşla pek değişmez. Buna karşın erkekler daha çok, kas gücü ve fiziksel beceri gerektiren etkinliklere yönelirler.

Erkek çocuklarda ilgiler, kızların aksine daha çok yaşa bağlı olarak değişir. Öğretim çağlarında oğlanlarda; futbol, basketbol, kayak, paten, bisiklet, boks, judo, yüzme, güreş, koşu gibi bedensel sporlar ağırlık taşır. Oğlan çocuk bu eylemlerinde bireycidir. Kendini göstermek, cesaret ve gücünü kanıtlamak ister. Sürekli yarışır ve serüven arar.

Aynı dönemde kızların oyunları erkeklerinkinden daha sosyal yapıdadır. Yıkıcılık ve sertlik pek yoktur. Kendini kanıtlama, cesaret gösterme, serüven arama daha az görülür. Erkeksi eğilimler gösterenler de yok değildir; ama bunlar, çevre tarafından eleştirilerek, yerilerek, genel davranış kalıplarına uymaya zorlanırlar.

Fleege'nin yaptığı bir araştırma, lise düzeyindeki kız ve erkek çocuklar arasındaki temel ilgi farklılıklarını çok belirgin biçimde ortaya koymaktadır. Erkek çocuklar; çalışmada başarı, geçerli bir iş edinme, özvarlığı düzenleme gibi konularla daha yoğun biçimde ilgilenmektedir. Buna karşın kızlar, daha çok sağlığa, üne, giyim kuşam ve şıklığa önem vermişlerdir. Bu yönelişlerde sosyal etkilerin payı çok büyüktür. Bu genel görünümün aksine, geçerli bir işte başarılı olmayı amaçlayan kızlar da görülür. Onların bu yönelişi daha çok geçmiş yaşamlarının zorlayıcı etkilerinden kaynaklanır.

192 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Her iki cins, ilerleyen yaşla birlikte daha çok birlikte olurlar. Zamanlarını ve ilgilerini paylaşırlar. Temelde büyük bir değişiklik olmamakla birlikte;, sivrilmiş ayrılıklar, batıcı farklar kaybolur. Her iki cinsiyetin ilgileri arasında önemli yakınlaşmalar doğar.

İlgilerin Zekâya Bağlı Olarak Değişimi

Kızların ve erkeklerin ortalama zekâ düzeylerinde tam bir eşitlik görülmesine karşın, zekâ türlerinde bazı temel ayrılıkların bulunduğu daha önce ayrıntılı olarak değinmiştik. Buna bağlı olarak, erkeklerin matematik zekâ üstünlüğüne karşın, kızların sözel zekâda belirgin bir üstünlüğü vardır. Böylece kızlar, zekâ yapılarının doğal bir sonucu olarak dilbilime, konuşmaya ve yabancı dile ilişkin etkinliklere daha yatkın olurlar. Erkeklerse, fizik, kimya, matematik ve diğer fen

bilimleri dallarında, zihinsel soyutlama gerektiren konularda daha başarılıdırlar.

Cinslere ilişkin bu farklılıkların dışında, zekâ düzeylerinde bireyler arasında var olan ayrılıklar da, kızların ilgilerini bir diğerinkinden farklı kılar. Zekâ düzeyi yüksek genç kız, boş zamanlarında çeşitli etkinliklerde bulunur ve akademik çalışmalara yönelirken, daha düşük zekâ düzeyindekiler boş zamanlarının tümünü konuşmayla geçirirler. Radyo ve televizyon programlarının bile, düşük ve yüksek zekâlıları farklı biçimlerde etkilediği saptanmıştır. Yine parlak zekâlı bir gencin okuma zevkinin, yetişkininkine eşit olduğu belirlenmiştir.

il

Genç Kızlarda İlgi 193

İlgilerin Çevre Etkilerine Bağlı Olarak Değişimi

Çevre, genç kızın ilgileri üzerindeki etkilerini, çeşitli biçimlerde duyurur. Bu etkileri, Fiziksel Çevre Etkileri ve Kültürel Çevre Etkileri olmak üzere başlıca iki başlık altında toplayabiliriz.

a. Fiziksel Çevre Etkileri

iklim, coğrafî özellikler ve benzerleri; fizik çevre etkilerini oluştururlur. Deniz sporlarına elverişli bir yörede yetişen genç kızın, yüzmeye, su kayağına ilgi duymasından doğal bir şey olamaz. Buna karşın kış sporlarına elverişli bir yörede yaşayan, kayak yapacak, belki de dağcılığa eğilim duyacaktır.

b. Kültürel Çevre Etkileri

Symonds'un belirlediğine göre; "Kent yaşamı içinde bulunanlar, kırsal kesimde yaşayanlardan çok daha fazla oranda cinsiyet, aşk, yüce amaçlar gibi konulara eğilim duymaktadırlar. Yine bazı yörelerde gençlerin sanat ve kültürel etkinliklere yönelmeleri âdeta bir zorunluluk olmaktadır. Sinema, tiyatro, edebiyat toplantıları, çeşitli konserler, o yöre gençliğinin ortak ilgisini ve eğlencesini oluşturuyorsa, genç kendini benzerlerinden soyutlayarak bu ilgilere sırtını dönemez.

Genç kız çoğu kez, kendini bağlı olduğu grubun eylemlerine katılmakla, onlara uymakla yükümlü hisseder. Bu eğilim bireyi olumlu etkinliklere yönelttiği gibi, sakıncalı durumlara da itebilir. Bazı dar çevrelerde, yasa dışı gruplara katılma, özgür yaşam, çılgın gençlik, yalnızca günü yaşama, sorumsuzluk ve aldırmazlık görüşlerinin egemen olduğu görülür. Buna

194 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

karşın bazı çevrelerde genç kızların ilgileri yalnızca, ev işleri, dikiş, nakış, komşu ve eş dost ziyaretleriyle sınırlıdır.

Bazen aile içi veya toplumsal baskılar, genç kızın duyduğu ilgilere çok katı ve hoşgörüsüz biçimde set çeker. Bazen de onu ilgilerinde olabildiğince özgür ve denetimsiz bırakır. Kuşkusuz gençleri ilgilere yönlendirme konusunda ana-baba ve eğitimcilere önemli görevler düşmektedir.

İlgilerin Sosyo-ekonomik Duruma Bağlı Olarak Değişimi

Ailenin geçim kaynaklarının sınırlı oluşu veya parasal yönden geniş olanaklara sahip bulunması, ilgilerin belirlenmesinde önemli rol oynar. Bir kız; kültürel etkinliklere, oku-maya, tiyatro, sinema ve müziğe çok büyük bir ilgi duymasına karşın, salt maddî yetersizlik nedeniyle bu ilgilere yönele-meyebilir. Bir başkası, sahip olduğu olanaklarla, ilgi duyduğu her kitabı okuma, her oyunu görme, her konsere gitme şansına sahip olabilir. İsterse hem deniz sporlarını, hem kış sporlarını yapabilir

Resme gönül vermiş bir genç kız, bu eğilimine uyarak öğrenimini ilgili bir yüksek okulda sürdürürken, tuvale yansıttığı renklerde tinsel bir hazza ve doyuma ulaşır. Köyde yaşayan bir başka genç kızın aynı oranda bir resim yeteneğine sahip olduğunu var sayarsak, bu ilgi muhtemelen yalnızca gergefe dökülen nakışlarla sınırlı kalacaktır.

İlgi ve Konuşma

Genç kızın ilgiye dayalı etkinliklerinin çok büyük bir bölümünü sosyal ilgiler kapsar. Sosyal ilgilerin geliştirilmesindeyse

Genç Kızlarda İlgi 195

temel araç sözlü anlatım, dil, ya da konuşmadır. Erkek Cinsle Dişi Cins Arasındaki Psikolojik Ayrılıklar başlıklı bölümde ayrıntılı olarak değindiğimiz gibi, kız çocuklar; daha yuva ve anaokulu çağlarındayken, konuşma yetilerinin oğlan çocuklara oranla bariz biçimde üstün olduğunu ortaya koyarlar.

Oğlan çocuklar daha çok tek başlarına sürdürdükleri yapım etkinliklerine yönelirken; onlar, konuşmadan etkin biçimde yararlanılan toplu oyunlara ve ortak faaliyetlere geniş zaman ayırırlar.

Ergenlik dönemine ulaşan kızlarda, genellikle konuşma ve yazma gibi dille anlatım etkinlikleri yoğunlaşır. Bu dönemde, birkaç kız arkadaşın bir odaya kapanıp saatlerce konuştuğu çok sıkça gözlenir. Kızlar, buluşup karşılıklı konuşma olanağı bulamadıklarında başka çarelere başvururlar. Cep telefonlarından veya evlerinden, aile bireylerini bezdiren uzun telefon konuşmaları yaparlar. Ya da, edindikleri mektup arkadaşlarına sayfalar dolusu mektuplar yazarlar.

Yaz tatili veya benzeri nedenlerle bulundukları çevreden ve arkadaş gruplarından ayrılan kızlar, koyu bir yalnızlık duygusuyla bunalıma düşerler. Çok güçlü bir arkadaş edinme kaygısıyla çevrelerindeki yaşıtlarla bağıntı kurmaya çalışırlar. Edinilen arkadaşlıklar derinliğine olmaktan çok genellikle yüzeyseldir. Birbirlerinden hiç ayrılmayan, içtikleri su ayrı gitmezmişçesine beraber olunan bu arkadaşlıklar, çoğu kez genç kızlığın orta evrelerinde zayıflar, kopar ve dağılır.

Ergenlik dönemi içinde görülen konuşma eğilimindeki artış, genel olarak bu çağ içinde kızların duydukları güvensizlik duygusuyla açıklanmaktadır. Diğer kızlarla konuşma aracılığıyla kurulan iletişim, onlara topluluk benliği aşılama, böylece kendilerini yalnız ve zayıf olmaktan kurtararak, başkalarıyla özdeşleşme yoluyla özgüvenlerini artırmalarında yardımcı olmaktadır.

196 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Ancak genç kızlarda konuşma etkinliğinin artışı genel bir durumdur. Bazı genç kızların bu evre içinde yalnızlığı seçtikleri ve pek konuşmadıkları görülebilir. Sessiz ve utangaç kızlar üzerinde yapılan incelemeler, bu susuşun nedeninin, sosyal temaslardan korku ve kuvvetli bir aşağılık duygusu olduğunu göstermiştir. Böyle derin bir sessizlik içine gömülü bulunan kızlar, aslında güçlü bir konuşma gereksinimi ve isteği içindedirler.

Böyle kızlar çoğu kez, düşünce ve duygularını anı defterlerinin gizemli sayfaları arasında saklarlar. Bazen de düşler dünyasına sığınarak, tüm sorunlarını burada, hayallerle giderirler. Kimi genç kızlar, dış çevreye açılmazlar. Kolayca yeni dostlar ve arkadaşlar edinip onlarla iletişim kuramazlar; ama kendilerini daha güvenli hissettikleri aile bireyleriyle gereğinden fazla konuşurlar. Böylece sosyal ilişki gereksinimlerini dar ve tanıdık bir çevre içinde gidermeye çalışırlar.

Ergenlik dönemi içine giren kızların konuşmalarında bazı genel ve belirgin özellikler saptanabilir:

Bu konuşmaların büyük bir bölümü, havadan sudan veya gevezelik olarak tanımlanan konuşmalardır. Önemli ve derin bir içeriğe sahip değildir. Genellikle, okulda veya çevrede tanık oldukları, duydukları ilginç ve gülünç olaylar bu konuşmalara konu olur. Bunların yanı sıra, ailelerden, öğretmenlerinden, günlük yaşamları içinde yer alan olaylardan, sorunlarından, okunan kitaplardan, görülen filmlerden, gazetelere manşet olan haberlerden ve ilgilendikleri oğlanlardan söz ederler. Bu konuşmalar arasında sık sık espri yapar ve gülüşürler. Bu evre içinde sosyal

ilişkileri sınırlı ve kendilerine güveni olmayan kızlar, utangaçlıklarını böylece giderip güvensizliklerini yenerler.

Erinliğe erişip ergenlik dönemini sürdüren kızların, giderek daha çok karşılıklı fikir alışverişinde bulundukları görülür.

Genç Kızlarda İlgi 197

Gerçi konular yine yukarıda anılanların kapsamı içindedir; ama bütün bunlar daha özlü ve ciddi bir bakış açısı içinde yorumlanır.

Kimi zaman düşünceler birbirlerine karşıt bir özellik taşır. Kızlardan her biri, kendi düşüncesinin doğruluğunu kanıtlamaya çalışır. Bazen uzlaşmaya varılır ama, çoğu kez ortak bir düşüncede birleşme sağlanmadan tartışma kapanır. Çünkü bu dönemdeki konuşmalar egosentrik bir özellik gösterir. Yani başkalarını da dinleyip karşılıklı anlaşmak yerine, genç kız, konuşanın hep kendi olmasını ister. Konuşmak için en küçük bir olanağı kaçırmak istemez. Karşısındaki konuşurken çoğu kez onu dinlemekten çok, ne yanıt vereceğini düşünür.

Tartışma çağı, daha çok ergenlik döneminin ortalarında ve sonlarında görülür. Çünkü bu çağın başlarında kızlar, düşündüklerini açıkça ortaya koyacak ve onları savunacak kadar özgüvene sahip değildir.

Kızların aralarında yaptıkları konuşmalar, onların kendilerini tanıyıp anlamalarını, kafalarındaki çözülmemiş sorunları aydınlatmalarını sağlar. Böylece başkalarını tanımaya, dışa açılmaya, yaşam ve insanlar hakkında daha geniş bilgi edinmeye olanak bulurlar. Yeni ilgiler kazanır, görüşlerini genişletirler. Bu konuşma ve tartışmalar sırasında kızlar, kendi görüş ve düşüncelerini dile getirerek, onların başkaları üzerinde bıraktığı etkiyi ve fikirlerinin onay bulup bulmadığını görüp öğrenirler. Ayrıca yapılan bir araştırma, kızların: %58'inin bu toplantılardan büyük zevk aldığını; %17'sinin bunları fazla önemsemediğini; % 25'inin ise hiç hoşlanmadığını göstermiştir. Bu da konuşmanın; her türlü yararının ötesinde, kızların yarından fazlası için tek başına bir ilgi konusu olduğunu göstermektedir.

BÖLÜM 6

Genç Kızlarda Sosyal İlişkiler

| I

İnsan gibi genç kız da, doğduğu andan itibaren kendini sosyal ilişkilerin içinde bulur. Sosyal bir varlık olarak toplumdaki yerini alır. Aile içinde güveni ve sevgiyi tadar. Aile bireylerinin sevgilerine sevgiyle karşılık verir. Onlara bağlanır. Giderek insanlarla olan ilişkilerini artırır. Daha geniş bir çevre içinde daha çok insanla bağlantı kurar. Yakın çevreden ve okuldan arkadaşlar edinir. Ama bütün bunlarda sosyal olgunluktan yoksun bulunuşun belirtileri açıkça görülür. Ergenlikle birlikte, heyecan ve duygularda olduğu gibi, insanlar arası ilişkilerde de hızlı bir gelişmenin ve olgunlaşma çabalarının içine girilir. Kuşkusuz sosyal olgunlaşma doğumla başlayan bir süreçtir ve daha önce bu yolda pek çok engel aşılmıştır. Ancak ergenlik evresinin, yetişkinliğe geçişte sosyal ilişkiler yönünden bazı önemli kazanımların elde edilmesi nedeniyle ayrı bir değeri vardır.

Duygusal olgunluk gibi sosyal olgunluğun da çeşitli tanımları yapılmış ve sosyal açıdan olgun kişinin nitelikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Sosyal olgunluğa sahip kişi:

- Toplum ruhuna, yani biz ruhuna sahip kişidir.
- Üzerine düşen sorumlulukları kabullenen ve bunların gereğini yerine getiren kişidir.
- Özgün düşünüş, özgün davranış ve bağımsız karar verme yeteneğine sahip kişidir.

202 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

- Seçim yapmasını, kendine saklamasını ve başkalarıyla paylaşmasını bilen kişidir.
- Günlük yaşamda; arkadaşlık, iş, eş, aile ilişkileri gibi çeşit-

li alanlarda uzun ömürlü ilgiler kurabilen kişidir.

Ergenlik dönemiyle toplumda yerini almaya hazırlanan genç kız, yukarıda anılan nitelikleri kazanmak zorundadır. Çünkü kendisini, kısa bir süre sonra çeşitli sorumluluklar beklemektedir. Yanılgılara düşmemesi gereken seçimlerde bulunacak; öğrenim yapacağı dalı, çalışacağı mesleği, birlikte gezip eğleneceği, dostluklar kuracağı arkadaşlarını, yuva kuracağı erkeği seçecektir. Böylece, sayısız sorumluluklar yüklenecektir. Üstlenilen görevlerin, bir işin, bir yuvanın, çocukların, toplumun bir bireyi olmanın sorumluluklarını...

Bütün bu nedenlerle ergenlik dönemi, kız çocuğun sosyal ilişkilerinde bir artışın, bir yoğunlaşmanın görüldüğü evredir. O, ileriki yaşamına böylece hazırlanacaktır. Kuşkusuz sosyal ilişkiler denince, insanlar arasındaki tüm ilişkiler kastedilir. Genç kızın; yaşıtı olan diğer kızlarla, erkek çocuklarla, kendinden büyükleri, küçükleri, ana-babası, aile çevresi, öğretmenleri ve diğer tüm insanlarla ilişkileri...

Ancak genç kızın sosyal ilişkilerindeki artış, her yaş grubu ve cinsteki insanları aynı oranlar içinde kapsamaz. Aksine, bazı ilişkilerde artış görülürken, bazılarında zayıflamalar ve kopmalar olduğu göze çarpar. Ergenlik dönemi içinde sosyal ilişkilerde evre evre bazı aşamalar ve gelişmeler izlenir. Bundan sonraki bölümlerde genç kızın sosyal ilişkilerini:

Genç Kızın Ailesiyle İlişkileri

Genç Kızın Arkadaşlarıyla İlişkileri başlıkları altında inceleyeceğiz.

Genç Kızlarda Sosyal İlişkiler 203

Genç Kızların Aileleriyle İlişkileri

Ergenlik dönemine değin kız çocuk için aile, değeri hiçbir şeyle karşılanamayacak, yeri hiçbir şeyle doldurulamayacak bir önem taşır. Çünkü o, gereksindiği güveni, huzuru, sevgiyi yalnız orada arar. Ana-babasının düşüncelerini, inançlarını, yargılarını benimser. Onları geçerli doğrular, izleyeceği gerçekler, uyulması gereken temel kurallar olarak kabul eder ve böylece yaşar.

Uyumlu bir ailenin, çocuğun psikik gelişimi üzerindeki katkısı; olumlu, bütünleyici ve geliştiricidir. Böyle bir ortamdan yoksun kalan çocuklarda ortaya çıkan çeşitli kişilik bozuklukları, bu değerin en geçerli kanıtıdır.

Yüzeysel bir gözlemlerle, ergenlikle birlikte kız-aile ilişkilerinde bir çözülme, gevşeme ve yabancılaşma hâlinin ortaya çıktığı izlenir.

Ayrıntılara inildiğinde görülür ki, genç kızın ailesiyle olan ilişkilerindeki değişimler, onun özgün bir kişilik kazanma yolundaki gelişimiyle ilgilidir.

Genç kız artık, aile içinde yalnızca uyarılan, yönetilen, neyi yapmaması, neyi nasıl yapması gerektiği söylenen bir kişi olmaktan çıkmak istemektedir. Aksine; nasıl giyineceğine, ne okuyacağına, kimlerle arkadaşlık edeceğine, yalnızca kendinin karar verebileceğini düşünmekte, bunlar ve benzeri konularda kendisine karışılmasından hiç mi hiç hoşlanmamaktadır.

Kız çocuğun bu evre içinde ailesinin karşısına, telâş ve tepkiye yol açabilen bazı isteklerle çıktığı olur. Onlardan ayrı olarak sinemaya, tiyatroya, denize, pikniğe, dansa, hafta sonu tatiline gitmek, arkadaşlarıyla özgürce eğlenmek ister. Yanma kardeşinin katılmasından, kendisine aileden birinin eşlik etmesinden, kısaca gözetim altında tutulmaktan hoşlanmaz.

204 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Genç Kızlarda Sosyal İlişkiler 205

Aile içinde o güne değin hiç karışmadığı konularda düşünceler ileri sürmeye başlar. Aile bütçesinin planlanmasında, beslenme düzeni ve mutfak alışkanlıkları üzerinde bazı değişiklikler önerir. Yıllık izin değerlendirilmesi ve yaz tatili konusunda ilginç önerilerde bulunur.

Annenin giyim biçimini, saç tuvaletini eleştirir. Babanın bazı tutum ve davranışlarının yanlış olduğunu, bunları değiştirmesinin gerektiğini savunur. Kardeşlerine karışmaya, onları yönetmeye kalkışır.

Bütün bu değişimler, ailenin tüm bireylerini, en çok da ana-babayı tedirgin eder. Karşı tavır almasına neden olur. Halbuki genç kız, çocukluktan kurtulmak, bir yetişkin olmak çaba ve amacı içindedir. O, kendince; kişiliğini onaylatma, aile içindeki konumunu değiştirme, ana-babanın denetiminden sıyrılma, kendi kendine yeterli olma, bütün ve bağımsız bir kişilik geliştirme çabasıdadır. Bütün bunları gerçekleştirebilmesi için, ana-babanın içten sevgisi, bilinçli yardımı, onayı ve desteği zorunludur.

Genç kızın tutum ve davranışları ne olursa olsun, aile onun için hâlâ tek güvenli sığınak, geçirdiği deneyimlerde aldığı yaraları onarabileceği en uygun barınaktır. Aile bireyleri ona bu güveni verebilmeli, ortaya çıkan sorunlarda sevgi, anlayış ve bilgileriyle ona yardımcı olmalıdır. Eğer ana-baba, kızlarının bağımsız bir kişilik geliştirmeye yönelik davranışları karşısında tümüyle katı ve soğuk bir tutum içine girerlerse, genç kız kendini sevilmeyen biri olarak görür. Özgüvenini yitirir. Kendini değersiz bulmaya başlar. Yeni deneyimlere atıl' maz; sosyal girişimlere katılmaz. Önemli konularda karar verme gücünü kendinde bulamaz. Sorumluluk yüklenmede zorluk çeker. Kısaca, sosyal olgunluğa erişmesi güçleşir.

Genç kızın, ailesinin sevgisine ve güvenine sahip olduğunu bilmesi, olgun bir insan olma yolundaki girişimlerinde

m.

ona destek sağlar. Deneyimlerinde uğradığı başarısızlıkların ve ilişkilerinde aldığı yaraların etkisinden kurtulmasında yardımcı olur. Daha kısa bir süre içinde toparlanıp yoluna yeniden cesaretle atılmasını kolaylaştırır.

Ancak bütün bunların; onun her atılımında, her girişiminde özgür bırakılması, her isteğinin yerine getirilmesi, her dediğinin yapılması, her düştüğü hatanın hoşgörüyü karşılanması anlamına gelmediğini açıkça belirtelim. Bu tür bir tutum, genç kıza; bütün düşüncülerinin, yaptıklarının, istediklerinin doğal bir hak olduğu, yanlışlarından, yanlışlarından sorumlu olmadığı gibi bir izlenim edinmesine yol açabilir. Onu büyük başarısızlıklara uğratarak özgüvenini onanla-mayacak biçimde zedeleyebilir. Sonuç olarak, hak ve ödevlerinin, istek ve sorumluluklarının, yetenek ve olanaklarının sınırları hakkında gerçekçi olamaz. Küçük başarılarla becerilerini yavaş yavaş artırmak ve özgüvenini geliştirmek, küçük yanlışlarla yanlışlarını görmek, bunları düzeltmek, olumlu tutum ve davranışlar kazanmak olanağını bulamaz.

Burada önemli olan, ana-babanın kızlarına karşı izleyecekleri tutumda dengeyi bulabilmeleridir. Çünkü sevgiden yoksun bırakma, soğuk ve ilgisiz davranma, reddetme gibi vaziyet alışlar kadar, aşın sevecenlik ve koruma veya genç kızın üzerinde baskı ve egemenlik kurma eğilimleri de, kişiliğin gelişimi açısından olumsuz sonuçlar doğurmaktadır.

Ana-babaları tarafından aşırı korunan, üzerlerine çok düşülen çocuklar, başkalarıyla kolay ilişki kuramazlar. Gereksinmelerini kendi kendilerine karşılama alışkanlığına sahip olmadıkları için, ana-babalarına fazlasıyla bağımlı kalırlar. Hemen her davranışlarında onların onayını beklerler, ileri yaşlara ulaştıkları hâlde kendi başlarına karar vermede, harekete geçmede çekingen davranırlar. Sık sık yanlışlara düşer, girişimlerinde beceriksizliğe uğrarlar.

206 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Genç Kızlarda Sosyal İlişkiler 207

Bu nedenle ana-babalar, kızlarının yeteneklerini sınamasına olanak tanımalıdırlar. Onların bazı konularda yetişkin- | ler kadar yerinde

karar verebileceklerini anlamalarına yardımcı olmalı, yaşamlarında yollarını kendi başlarına çizmenin yöntemlerini göstermelidirler. Ana-babaların bizzat kendilerinin de, kızlarının onları artık eskisi kadar gereksinmeyeceğini anlamaları gerekmektedir. Bazen ana-baba, bilinçli veya bilinçsiz, kızlarının olgunlaşmasının ve özerkliğini kazanmasının önüne, çeşitli yöntemler ve düzenlerle çıkarlar. Onun çalışıp para kazanmasını ve böylece ekonomik özgürlüğünü ele geçirmesini önlerler. Karşı cinsle görüşmesini olabildiğince engelleyerek kendilerinden kopup başkasına bağlanmasına izin vermezler. Geniş maddî olanaklara sahiplerse; ona yaşama, giyinme, gezme, eğlenme gibi olanaklar sağlayarak kendilerinden kopmasını önlerler. Veya minnet, acıma ve ödev duygularına seslenirler. Onları çeşitli 'zorluklarla büyüttüklerini, artık ilgi, bağlılık ve özveri gösterme sırasının onlarda olduğunu vurgularlar. Çok özlediklerini, hasta, yaşlı, yardıma muhtaç olduklarını, onlarsız yapamayacaklarını öne sürerler. Bunlar ve benzeri düzenler, bazen kızı; ana-babasına tutsak kılar. Kendi yaşamını kurmasını, amaç ve ideallerini gerçekleştirmesini engeller. Ancak o, buna neden olanları suçlamaktan da geri kalmaz. Bazen genç kız, bütün bu baskılara baş kaldırır. Ana-babayla olan bağlarını koparır, onlardan uzaklaşır. Her şeye karşın bir denge kurabilen, hem kendi özel yaşamını, hem de ana-babasıyla olan ilişkilerini sürdürebilenler vardır. Zorlamadan uzak, anlayış içinde geliştirilen ilgiler, her dönemde evlât ana-baba ilişkilerini sıcak ve yüksek düzeyde tutar. Ana-babamn, genç kızın bağımsız bir kişilik geliştirme-sindeki tutumu olumlu da olsa ergenlik dönemi içinde daima çözülmesi gereken sorunlar bulunur. Çocukluk döneminde kazanılan alışkanlıklar, genç kızın yeni davranışlarının kuruluşunda temel olur. Ancak bencillik, dikkatsizlik, inatçılık gibi özellikler; birdenbire işbirliği eğilimi, özenli davranma, uyumluluk ve uzlaşma alışkanlığına dönüşmez. Aile ve çevre bu konuda ona yardımcı olmazsa, olumsuz eğilimler giderek daha da güçlenir. Gençlik dönemi üstüne ayrıntılı çalışmaları bulunan L.D ve A.D Crow'lar, gençlerin aile içinde dikkat edilmesi gereken hak ve sorumluluklarını şöyle belirlemişlerdir:

| t

Genç Kızın Kişiliğinin Ana-Baba Tarafından Onaylanması

Kız çocuk, erinlikle birlikte çocukluktan sıyrılma çabaları içine girer. Okulda neden-sonuç ilişkilerine göre düşünme alışkanlığını kazanır. Ortaya çıkan sorunları yalnız kendi zekâsı ve olanaklarıyla çözmesini öğretir. Düşünce ve görüşlerinin sahibi olarak onları savunur. Kendi kendini yönetme, kendi sorumluluğunu taşıma olanağını okulda olduğunca evde de bulabilirse, genç kız, heyecansal ve sosyal olgunluğa daha kolay ulaşır. Özerkliğini daha kolay kazanır. İleri sürdüğü düşünce ve görüşler her zaman yeterince olgun ve doğru olmayabilir. Ancak bunlar küçümsenmemeli, dikkatle dinlenmeli ve değerlendirilmelidir. Giriştiği işlerde zaman zaman başarısız da olsa, genç kız çabalarında yüreklendirilmelidir.

Daha iyi ve daha çabuk yapacak olsalar bile, ana-babanın genç kızın başladığı bir işi elinden alıp tamamlaması, kalkıştığı uğraşlarda isteğini kırması doğru olmaz. Bu gibi tutumlar, onun sorumluluk yüklenme ve beceri kazanma olanaklarını ortadan kaldırmak demek olur. Okul sorumluluklarının yanı sıra evde de bazı sorumluluklar ve ödevler yüklenmesi, genç

208 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

kızı yaşama daha iyi hazırlar. Ancak bunların, onun üstesinden gelebileceği türden ve temel etkinliklerini engellemeyecek oranda olması gerekir.

Genç Kızın Mektuplarının Açılmaması

Özellikle ergenliğin ilk evrelerinde kızlar, büyük bir gi-zemliliğin içine sığınır. Sonradan olağan kabul edilecek pek çok şey, bu evrede bir sır niteliği taşır. Arkadaşlarıyla toplanıp konuştukları, telefonlaştıkları konular gibi, yazıştıkları da sırdır. Nasıl ana-babaya gelen bir mektubun evin kızı tarafından açılması doğru bulunmazsa, genç kız da kendine gelen mektuplara aynı saygının gösterilmesini ister. Aksi hâlde genç kız; bunu, kişiliğine, duygu ve sırlarına bir saldırı olarak görür. Böyle bir tutum karşısında genç kız, mektuplarının başka bir adrese gönderilmesini sağlayarak bu denetimden kurtulabilir. Kaldı ki ana-baba, kızlarının davranışlarından, tedirginlik ve huzursuzluğundan, gelen mektubun nasıl bir içerik taşıdığını sezinleyebilir ve böylece ona ne zaman yardımcı olmaları gerektiğini anlayabilir.

Ana-Baba Otoritesi ve Genç Kız

Aile içi düzenin korunması, hak ve ödevlerin paylaşılması, aile bireylerinin genel yararları için her ailede ana-baba-nın uyguladığı kararlar ve yaptırımlar vardır. Ana-baba, tutum ve görüşlerinde tutarlıysa ve genç kız çocukluk dönemi boyunca onların bu tutum ve görüşlerini benimsemişse, ergenlik dönemi içinde önemli çatışmalar yaşanmaz. Ancak yine de çatışma bazen kaçınılmaz olur.

Ana-baba, kendilerinin uymadığı davranış ve kurallara uyması için genci zorlamamalıdır. Kızlarının uymasını istedikleri bir davranışa, önce kendileri uyarak ona örnek olma-

Genç Kızlarda Sosyal İlişkiler 209

lıdır. Çünkü benimsetmede en önemli etken örnek olmaktır. Genç kız, sorumluluğu ve işbirliğini evin içinde öğrenir. Nezaket kuralları, başkasının hakkına saygı ve özveri, aile içinde yaşanmazsa kazanılamaz. Gençler bu tür davranışları hem aile bireylerinde görmeli, hem de kendi benliklerinde duyup göstermelidirler.

Genç kız, yapmaması gereken bir davranışta bulunduğu veya bir sorumluluğu yerine getirmediğinde, ana-babanın bu tavır karşısındaki tutumu büyük önem taşır. Ceza daima objektif, suça uygun, yararlandırıcı, yanlış gidermeye yönelik olmalıdır. Genç kız, hiçbir zaman başkalarının önünde eleştirilmemeli, davranışları başkalarınınkiyle karşılaştırılmamalıdır. Ana-babanın, genç kıza karşı alacakları tavır konusunda, anlaşmış olmaları ve ortak bir tutum içinde bulunmaları ayrıca önem taşır. Çelişen vaziyet alışlar, davranışının yanlışlığı konusunda genç kıza kuşkuya düşürür.

Crow, ana-baba ve genç kızlar arasında çıkan çatışmalarda, her iki tarafın da şu üç noktayı gözönünde bulundurmaları hâlinde uzlaşmanın daha kolay sağlanabileceğini öne sürer:

- Çatışmaya neden olan sorun, üzerinde durulacak kadar önemli mi?
- Ana-babanın, genç tarafından karşı çıkılan düşüncesi akla uygun mu, yoksa gereksiz bir otorite gösterisi mi?
- Gencin düşüncesi uygulanacak olsa, önemli bir sakınca doğma olasılığı yüksek mi? Yoksa ana-babanın karşı koyusu yalnızca kişisel nedenlerden mi kaynaklanıyor?

Genç Kızın Karar ve Seçimlerinin Değerlendirilmesi

Genç kız yetişkinliğe doğru ilerledikçe, kendisiyle ilgili pek çok konuda, kişisel düşüncelerinin, karar ve seçimlerinin

210 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

uygulanmasını ister. Bu da çoğu kez aile içinde tartışmalara neden olur. Crow, genç kızın aile içinde en çok sorun yaratan karar ve seçimlerini şöyle sıralar:

a. Giysi Seçimi

Kız çocuklar, çevre etkileri nedeniyle çocukluk çağlarından itibaren güzel giyinmeye ilgi duyarlar. Genç kızlıkla birlikte, bu ilgi pekişir. Genç kızlar, seçimlerinde başkalarının düşüncelerine de yer vermekle

birlikte, kuvvetlenen kişiliği nedeniyle daha çok kendi zevklerini ön plânda tutarlar. Kişilikleri, giyimlerine de yansır.

Gençlik çağı, yakışanı seçebilme yeteneğinin gelişeceği elverişli bir dönemdir. Ana-baba, bu konuda kızlarına ön bilgiler vermeli, örnekler göstermeli, ancak seçme yetkisini yine ona bırakmalıdır.

b. Sigara, İçki ve Beslenme Alışkanlıkları

Genç kızın sigara, içki kullanması, çikolata, pasta ve diğer tatlılara aşırı düşkünlüğü, bir alışkanlık hâlinde sürekli kuru yemiş ve çekirdek yemesi, sakız çiğnemesi, kuşkusuz yakışan, yararlı ve hoş davranışlar değildir. Ancak ana-baba, bu alışkanlıklardan bir veya birkaçına sahiplerse, kızlarını bu olumsuz tutuma iten etkenlerden biri de kendileri olmuyorlar mı? Önünde böylesi örnekler olduktan sonra onu bu yoldan çevirmek gerçekten güçtür.

Bu konuda yapılacak baskı ve zorlamalar genellikle olumlu sonuç vermez. Bu tür alışkanlıkları olmayan aileler de, kızlarının herhangi bir nedenle ilgi duyabilecekleri zararlı alışkanlıklara karşı onları uyarmalıdır. Sağlıklı yaşamının koşulları onlara benimsetilmeli, kendi kendilerini denetlemeleri sağlanmalıdır.

Genç Kızlarda Sosyal İlişkiler 211

c. Hayvan Sevgisi ve Hayvan Besleme

Genç kızların pek çoğu evcil hayvanlara yakınlık duyar. Bir köpek, bir kedi, bir kuş olsun beslemek ister. Bu istek, bazen haklı bazen haksız nedenlerle ana-baba tarafından engellenir. Ancak unutulmamalıdır ki, genç kızın hayvanlara duyduğu bu yakın ilgi, onların sevgi, sempati, sevincenlik, bağlılık, koruma ve acıma duygularını geliştirir. Sorumluluk bilincini artırır. Tabii besleyeceği hayvanın tüm sorumluluğunu üstlenmesi koşuluyla.

Kırsal bölgelerde veya bahçeli evlerde yaşayanlar, istedikleri hayvanı daha rahat besleme olanağına sahiptirler. Kentlerdeki toplu konut yaşayışı, kedi-köpek gibi hayvanların beslenmesinde çeşitli zorluklar yaratır. Ayrıca sağlık, temizlik ve bulaşıcı hastalıklar da, üzerinde durulması gereken konulardandır.

Bütün bunlar genç kıza anlatılmalı, çıkabilecek sorunları nasıl çözümleyeceği kendisine sorulmalıdır. Bu sorunlar çözümlenemiyorsa, bu kez ona, kafes kuşları, akvaryum balıkları gibi, beslenmesi sorun yaratmayan hayvanlarla veya süs bitkileriyle ilgilenmesi salık verilmelidir. Yetiştirilmek istenen herhangi bir hayvan veya bitki, ne olursa olsun, onun tüm sorumluluğu ve bakımı genç kıza bırakılmalıdır. Böylece onu yalnızca bir oyun, bir eğlence, geçici bir heves olarak düşünmemesi gerektiği anlatılmalıdır.

Genç Kıza Ayrı Bir Oda Verilmesi

Ergenliğe eren kız, şimdi daha büyük bir özenle koruduğu bedeni gibi, özel yaşamını da yabancı gözlerden gizlemek ister. Giyinirken, soyunurken, ayna karşısında saç tararken, tırnaklarını törpüler, makyaj yaparken, ilgi duyduğu bir dergiyi karıştırır, bir romanı okurken, müzik dinler, cimnastik

212 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

yaparken daima yalnızlığı seçer. Odasının duvarlarını süsleyen posterleri, kendi izin vermedikçe başkaları görmesin, eşyalarını kimse karıştırmamasın ister.

Ana-baba, eğer olanakları elveriyorsa onun bu isteğine anlayış göstermelidir. Genç kızın düzenlemesini kendinin yapacağı, kendinin toplayıp, kendinin temizleyeceği bir odasının olması, onu ev kadınının sorumluluklarına alıştıırır, ileride kendi evini daha çekici, bakımlı ve güzel kılmanın yollarını öğretir. Kendi kendine çözümlemesi gereken sorunlarında, düşünceleriyle başbaşa kalabileceği bir ortam sağlar. Bağımsız ve özgün bir kişiliğe sahip olduğunun bilincini duyurur.

Ancak genç kız, odasını sürekli olarak bir sığınak gibi kullanıyor ve aile içine pek karışmıyorsa, çözümleyemediği sorunlarının bulunduğu ve yardıma gereksinimi olduğu anlaşılır.

Genç Kızın Ailenin Ekonomik Sorunlarına İlgisi

Genç kızın; kişiliğinin, yaşadığı çevrenin, bulunduğu ortamın özelliklerine göre çeşitli istek ve eğilimlerinin bulunması doğaldır. Güzel giyim, bol harçlık, gezme, yaz tatili, otomobil ve benzerleri gibi... Kuşkusuz her ailenin olanakları aynı değildir. Ailesinin ekonomik durumunun ne olduğunu bilen genç kız, isteklerini buna göre sınırlamasını ve düzenlemesini öğrenir. Giyime, eğlenceye, tatile bütçesinden ne kadar bir pay ayrılabilirliğini bilir. Bir isteğin karşılanabilmesi için sırasında bir başkasından vaz geçilmesi gerektiğini anlar. Ana-baba eldeki olanaklarla aile bireylerini mutlu kılmaya uğraştıklarında, o da bazı özverilerde bulunur. Aile bütçesini zorlamamaya çalışır, isteklerinde kısıntı yapar. Gereğinde harçlıklarından katkıda bulunur.

''' Genç Kızlarda Sosyal İlişkiler 213'

Genç kız eğer evden harçlık alıyorsa, bu para aylık olarak verilmeli ve temel gereksinimlerini buradan karşılaması sağlanmalıdır. Böylece parasını kullanmasını, aylık bütçe yapmasını öğrenecektir.

Çalışan ve para kazanan genç kızın, ana-babasının buna bir gereksinimi olmasa bile, parasının bir bölümünü ailesine ayırması yerinde olur. Kazancının tümünün kendine kalması veya aldığı paranın bütünüyle ana-babaya verilerek gereksinimlerinin onlarca karşılanması doğru olmaz. Aileye verilen para; katılmayı, yardımlaşmayı, kendinden vermeyi, sorumluluk taşımayı öğretir. Elinde kalan para ise, genç kıza ekonomik özerkliğini duyurur. Paranın değerini bilmesini, onu kullanmasını ve yönetmesini sağlar.

Ailede Bireyler Arası İlişkiler ve Bunun Genç Kıza Etkileri

Uyumlu ve mutlu bir ailede çocuk, kendini güven içinde ve mutlu hisseder. Sağlıklı bir kişilik geliştirme olanağına sahip olur. Geleceğe umutla bakar.

Ana-babanın birbirleriyle geçinememesi, süregelen tartışmalar, ard arda patlak veren kavgalar, genç kızın güvenlik duygusunu yok eder. Saygı ve bağlılık hislerini zayıflatır. Mutluluğunu zedeler. Karşı cinse yönelişinde kuşkular yaratır. Evlilik kurumuna olan inancını sarsar. Kopkoyu bir karamsarlığın karanlıklarına çeker.

Ana-babanın birbirlerinden ayrılması, çocukta aile bütünlüğü kavramının dağılmasına neden olur. Kendini eksik, bölünmüş, parçalanmış hisseder. Ayrılmanın nedenleri üzerinde durur. Bazen bir, bazen iki tarafı birden suçlu bulur. Her iki hâlde de bu durumun kişiliği üzerindeki etkileri olumsuzdur.

214 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Aileye olan inancını yitirir. Onlara olan bağımlılığı azalır.

Davranışlarını denetlemelerine karşı çıkar. Gereksindiği güveni, ilgiyi, sevgiyi, bir yere ait olma duygusunu ev dışında karşılamaya çalışır. Bu da onu çeşitli yanlışlara düşürür.

Bazen boşanma değil ama ölümdür ana-babayı birbirinden ayıran. Çocuk kaybettiği kişiye duyduğu sevgiyi bazen tümüyle sağ kalana yöneltir. Her ikisinin sorumluluğunu ve ilgisini ondan bekler. Ona aşırı bağlılık ve sevgi duyar. Bazen de yitirilen kişinin ödev ve görevlerini kendi üstlenir. Erken bir görev bilincinin içine girer. Çoğu kez bunun ağırlığı altında ezilir. Kişiliği tüm olanaklarıyla gelişemez. Bazı yönleriyle kavrulur kalır.

Ergenlik çağında edinilen üvey bir anne veya baba, genç kızın sorunlarını artırır çoğu kez. Onu benimsemekte, yitirdiği kişinin yerine koymakta güçlük çeker. Nasıl çağıracağını, ne diyeceğini dahi bilemez. İlişkilerin gelişme biçiminde, üvey anne veya babanın kişiliği, tutum ve davranışları

kadar, genç kızın kişiliği ve içinde bulunduğu dönem de etken olur. Ancak sorunlarla karşılaşılması olasıdır.

Ana-babanın, birbirlerine karşı tutumlarını olduğu kadar, çocuklarıyla aralarındaki ilişkileri de iyi düzenlemeleri gerekir. Çok çocuklu ailelerde eşit olmayan tavır ve tutumlar, tüm dikkatlerini onların davranışlarına çevirmiş bulunan çocuklarca hemen algılanır ve yorumlanır. Hemen herkes eşitsiz tutum ve davranışlardan zarar görür.

Eğer çocuklardan birine farklı davranılıyorsa, bunun dayandığı neden bütün kardeşlerce kabul edilebilir olmalıdır. Benzeri durumlarda aynı ayrıcalık diğerlerine de tanınmalıdır. Tek yönlü ve kayırmak tutumlarda süreklilik, çocuğun ana-babasına olan inancını sarsar. Aile içindeki uyumlu havayı, kardeşler arasındaki anlaşmayı ve dayanışmayı bozar.

Genç Kızlarda Sosyal İlişkiler 215

Genç Kızın Diğer Kız Arkadaşlarıyla İlişkileri

Erinliğin ilk sarsıntıları geçirildikten sonra kız çocuk, okulda ve çevresinde bulduğu yaşlılarıyla bütünleşmek, onlarla yakınlaşmak, onları tanımak, onlarla birlikte olmak ister. Böylece kendini benzerleriyle karşılaştırarak bedeninde ve varlığında olagelen değişimleri daha iyi anlayacak, onları tanıırken kendini öğrenecektir. Diğer taraftan tek bir birey olarak, yetişkinlerin dünyasında duyduğu ürkekliği ve çekingenliği, grup olmanın verdiği cesaretle yenecektir. Sosyal olgunlaşmanın önemli adımlarını bu grup içinde atacaktır.

Daha önce de değindiğimiz gibi, sosyal olgunlaşmanın önemli öğelerinden biri, karşı cinse duyulan ilgi ve yakınlaşma isteğidir. Ancak kızların, ergenliğin ilk evresinde genellikle oğlanlarla anlaşıp kaynaşamadıkları görülür. Bu aşama için henüz daha erkendir. Öncelikle kız olmanın anlam ve rolünü iyice kavrayacak, dişiliğini benimsedikten sonra karşı cinse yakınlaşma eğilimi gösterecektir.

Hadfield, ergenlik çağında gencin arkadaşlık ve grup ilişkilerinin üç evre içinde geliştiğini ileri sürer. Önce aynı cinsten bir gruba, sonra aynı cinsten bir kişiye, daha sonra karşı cinsten birine bağlanma görülür.

Birinci aşama "Çete Evresi"dir. Bu eğilim kızlarda, oğlanlarda olduğunca çok belirgin ve sivrilmiş değildir ama yine de açık bir biçimde görülür. Grup içinde yer alanlar, aynı duyguları paylaşırlar. Aynı kişileri sever, aynı kişilere öfkelenir, aynı şeylerden hoşlanırlar. Birlikte bulunmak, birlikte gezmek, birlikte aynı davranışları göstermekten haz duyarlar. Nerede bulunursa bulunsun tek başına ürkek, çekingen ve sıkılgan olan kız, arkadaşları arasındayken güvenli, neşeli ve pervasızdır.

iv

i

216 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Durakta, otobüste, trende, plajda, piknikte, sinemada veya yolda, grup içindeyken çocuğu; bir başlarındayken başları öne eğik, utangaç, sessiz, sakın, hanım hanımcık davranırlar.

Yaşıt ve aynı cinsten arkadaşlarla oluşturulan bu kümenin genç kıza sağladığı güven, kişiliğin gelişimi ve sosyalleşme açısından büyük önem taşır. Genç kız, ergenliğin ilk evrele-rinde tek olarak çözümleyemediği sorunlarını, içine düştüğü bunalımları, çatışmaları, grubu içinde çözümleyerek benliği' ni huzura kavuşturur.

Grubu, genç kız için hemen her şeyden değerlidir. Arkadaşlarının beğenisini ve onayını kazanabilmeye tercih edeceği çok az şey bulunur. Grubun dışına itilmek ve onay bulma-maksa, onun için bir yıkım anlamı taşır. Bu nedenle sırasında, grubunun onayını alabilmek için büyük özverilerde bulunmayı göze alır.

Yaşıtlarından oluşan bu arkadaş grubu, genç kıyı çoğu zaman yetişkinlerden, hatta ana-baba ve öğretmenlerden daha çok etkiler? Grubun yönlendirme gücü, bu evrede aile ve okulun yönlendirme gücünü gölgede

bırakabilir. Öyle ki, grubun önerdiği kısıtlamalar, kurallar ve yaptırımlar, aile ve okulun koyduklarından daha kolay ve çabuk onaylanır. Böylece genç kız, okulun ve ailenin istediği amaçlardan çok, grubun sürüklediği yöne eğilim gösterir.

Grubun karakteri, üyelerinin tek tek kişiliklerinden ve bireylerinin geçmişteki deneylerinden etkilenir. Eğer bireylerin tek tek kişilikleri normal, geçmişteki yaşantıları da se-viyeliyse, grubun tutumu, görüş ve etkinlikleri, normalliğin sınırlarını genellikle aşmaz. Üyeleri üzerindeki etkileri daha çok olumlu yönde olur.

Grubu en çok etkileyen, önder durumunda bulunandır. Önder; örnek alman, dedikleri uygulanan kişi olduğu için,

I

i!

Genç Kızlarda Sosyal İlişkiler 217

bireyler, onun hayat görüşünü, düşüncelerini ve eğilimlerini büyük ölçüde benimserler. Genç kız bazen evinde iyi bir eğitim gördüğü ve genel davranışlarında olumlu bir tutum içinde bulunduğu hâlde, grubun etkisinde kalarak iyi sonuç vermeyeceği apaçık olan serüvenlere atılabilir. Grubun ortak eylemleri içinde kız, ana ve babasının görüş alanının dışında kalan eylem ve etkinliklere katılabilir. Bunlar arasında ailesinin hiçbir biçimde onaylamayacağını bildiği, yasa dışı veya genel ahlâk kurallarının dışında olan şeyler da bulunabilir.

Ana-baba, kızlarının yeni arkadaşlarını eleştirirken çok dikkatli olmalı, yergilerinde gösterdikleri nedenler doğru, inandırıcı ve genç kız tarafından kabul edilebilir bulunmalıdır. En doğrusu, kızlarının, arkadaşlarını sık sık evde toplamasına olanak tanıyarak, beğenilmeyen arkadaşlarının bu niteliklerini kendisinin gözlemesi sağlanmalıdır. Gencin kendi arkadaşlarını kendinin seçmesi, onun doğal bir hakkıdır. Ailenin buna karışması doğru olmaz. Ancak ana-baba, çocuklarının iyi arkadaşlar edinmesini istiyorlarsa, bunun bilincini küçük yaşlardan başlayarak kazandırmalıdır.

Genç kızın, yaşıt kız arkadaşlardan oluşan grubunun sos-yalize olmuş bir bireyi hâline gelmesi, normal ve sağlıklı bir psişik gelişmenin temel koşullarındandır. Böylece bağlı olduğu kesimin ilgi ve değerlerini paylaşıırken, arkadaşlarıyla karşılıklı etkileşim, duygusal ve sosyal bir alış veriş içinde görülür. Yeteneklerinin ve olanaklarının sınırlarını, duygu ve düşüncelerinin başkaları üzerindeki etkilerini öğrenir. Eğer grup içindeki ilişkiler demokratik ve eşit koşullarda sürdürülüyor; kız, grubun bir üyesi olarak saygı görüyor ve beğeni topluyorsa, sosyal olgunlaşmada olumlu gelişmeler sağlayabilir. Ancak genç kız, kendinden baskın ve üstün bireyler arasında kalıyorsa, genellikle başkalarına uyan, başkalarının düşünce ve eylemlerini izleyen bir kişi hâline gelir.

218 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Genç kızlar için gruplarının sevilen, beğenilen üyesi olmak çok önemlidir. Bunun için çaba harcar ve gayret gösterirler. Kişisel görüş ve düşüncülerinden ödünler verir, fedakârlıklara katlanırlar. Grup içinde sözü geçen, yaygın onay gören önder nitelikli gençlerin başlıca özelliklerini Jennigs, yaptığı bir araştırmada şöyle belirlemiştir:

- Bireyleri yapıcı bir amaç çevresinde toplayabilme
- Çeşitli etkinliklerle ilgili olarak yeni ve güzel fikirler öne sürebilme
- Grubun güzel ve iyi vakit geçirmesini sağlayacak buluşlar yaratma
- Sportmen görüşlü, nazik, kibar ve alçak gönüllü olma
- Neşeli, mutlu, canlı ve hayatîyet dolu bulunma
- Temiz, düzenli, iyi giyimli olma

:« Jennings buna karşın, arkadaş edinilmek istenmeyen gençlerin, bireyleri birbirlerine yaklaştırmaktan çok, davranış ve tutumlarıyla onları birbirlerinden ayıran kişiler olduğunu öne sürer.

Kuhlen, Bretsch, Northway, Wigdor ve Cunnigham'm bu konuda birbirlerine paralel olarak yaptıkları araştırmalar, benzer sonuçlar vermiştir. Bunlara göre, ergenlik dönemi gençleri arasında onay bulmayan ve grup içine alınmayan kişiler, genel olarak :

- Özel yaşamlarında aksi, huysuz ve geçimsiz olan
- Başını belaya sokma eğilimi gösteren
- Güvenlik duygusundan yoksun bulunan
- Aile çevresinde sorunları olan
- Sosyal ilişkilerde nasıl davranılacağını bilmeyen
- Sosyal ilişkilerden çekinen ve kaçan

Genç Kızlarda Sosyal İlişkiler 21.Şİ

- Temiz ve düzenli olmayan, giyimine özen göstermeyen
- Utangaç, mutsuz ve sıkılgan kişilerdir.

Yaşıtları tarafından benimsenerek onay bulan genç kızlar, genellikle hem özel yaşamlarında, hem de sosyal ilişkilerinde uyumlu ve rahat kişilerdir. Bununla birlikte başkaları tarafından benimsenir olma, hemen her zaman uygun bir kişilik gelişimiyle birlikte görülmeyebilir. Yani iyi bir sosyal uyumluluk, her zaman için iyi bir kişisel uyum anlamına gelmez. Birey, bir grubun sevilen, aranan, sözü geçen üyesi olabilir; ama bu onun bütünleşmiş, uyumlu ve huzurlu bir kişiliği olduğunu kesinlikle göstermez.

Northway'in araştırmaları, toplum içinde yaygın beğeni kazanmış ve onay bulmuş kişiler arasında, benliği önemli sarsıntı geçirmiş bulunanların da olduğunu göstermiştir. Çevresinin beğeni ve sempatisini kazanmak isteyen bir genç; kendine güveni olmayan, silik, sıradan biriyken, salt kendini başkalarına beğendirebilmek için büyük çaba ve gayret gösterir. Sonunda herkesin beğeni ve hayranlığını kazanan değerli bir kişi hâline gelir. Burada, bir aşırı telâfi söz konusudur.

Genç kızın sosyalleşme süreci içinde bir gruba bağlanmasından sonra, samimi candan, tek bir arkadaş arayışını görürüz. Bu kişi, her zaman birlikte olunan arkadaş kümesi içinden, yakınlık duyulan, sevilen ve beğenilen biri olabileceği gibi, grup dışından biri de olabilir. Bu bir can dostu, bir sırdaş, özel ilgi duyulan bir kişidir. Onunla birlikte olmak giderek grupla birlikte olmaya tercih edilir. Birlikte başbaşa olmaktan, kalabalıktan uzaklaşıp gülüp eğlenmekten duyulan haz, diğer bütün ilgilerin önemini silip yok eder.

İki kız arkadaş arasında görülen bu duygusal yakınlık, belirli sınırlar içinde kaldıkça, son derece doğal, çok yaygın olarak görülen, sosyal gelişmenin zorunlu ve olağan bir evresidir.

220 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Ancak bu yakın ilişki, bazı ortam ve koşullarda, aynı cinsten bir arkadaşla duyulan romantik bir tutkuya kolaylıkla dönüşebilir. Bazen de cinsel bir tutku özelliği kazanıp eşcinselliğe neden olabilir. Eşcinsel Dönem başlığı altında daha önce de değindiğimiz gibi bu yakınlık, genellikle eylemsel bir cinsel olgu hâline dönüşmeden karşı cinsel evreye geçiş gerçekleşir. Bununla birlikte kişilik gelişiminde çeşitli etkilerle ortaya çıkan bazı bozukluklar, cinsel alanda son aşamaya geçişe engel olabilir. Böyle durumlarda profesyonel yardım almak, bir psikologa danışmak gerekir.

BÖLÜM

7

Genç Kız ve Cinsellik

Genç Kızlarda Cinsel Sapişlar

İçinde yaşadığı döneme çeşitli cinsel aşamalardan geçerek gelen gencin, daha önceki dönemlere özgü davranış biçimlerini geçici olarak bulundurma bir ölçüde normaldir. Bu evre içinde, cinsel içgüdünün amacı olan karşı cinse yönelişi zamanla tam olarak gerçekleştirilecektir. Ancak bazen bu tür davranışların belirgin biçimde yerleştiği, ya da toplum kurallarının belirlediğinin dışında bir tür cinsel eğilimin, normal

davranışların yerine geçtiği görülür ki, bu durumda cinsel sapıştan söz edilir. Genç kızlarda yaygın olarak görülen bazı cinsel sapışlar şunlardır:

Kıraş

Aynı cinsten gençler arasında arkadaşlık sınırını aşıp tut' kunluk düzeyine varan duygusal yakınlıklara kıraş adı verilir. Bu tür eğilimlere daha çok yatılı okullarda ve yurtlarda rastlanılmaktadır.

iki arkadaş, çevrelerindeki diğer bireylerle ilişkilerini en düşük düzeye indirirler. Gözleri birbirlerinden başkasını görmez. Adeta iki sevdâlı gibidirler.

Birbirlerinden ayrı kalmaya dayanamazlar. En küçük uzaklaşmalarda birbirlerine sevgilerini, bağlılıklarını anlatan

224 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

mektuplar yazarlar. Mme. Evard'tn "Genç Kız" adlı yapıtında verdiği örneklerde, bu tür sevgilerin dile getirilişlerini görürüz. İşte onlardan biri:

"Sevgili perim, sevgili sevgilim!

Benim güzel perim. Beni hâlâ sevdiğini ve en candan dostun olduğumu söyle bana. O kadar üzgünüm ki, seni ne çok sevdiğimi anlatamıyorum. Çünkü bunu hiçbir sözle, hiçbir tanımlamayla anlatabilmenin olanağı yok. Seni bir puta taparcasına sevdiğimi söylemek bile duygularımı açıklamaya yetmiyor. Bazen bu sevgi yüreğimi durduracak sanıyorum. Senin tarafından sevilmek o kadar güzel ki inanabilmek güç. Söyle bana canım sevgilim, beni hep sevecek misin?"

Bu tür yakınlıkların kurulmasında çeşitli etkenler vardır. Kızların önergenlik devrelerinde ana-babalarından ayrılmaları, kendilerine sıcak bir ilgi gösterecek birilerine; bir dost, bir arkadaş gereksinme duymaları bu nedenler arasındadır. Ayrıca pek çok okulda karma eğitim yapılmaması, kızları; ilgilerini hiç tanımadıkları ve hatta çekindikleri karşı cins yerine, daima birlikte oldukları kız arkadaşlarına yöneltmelerine yol açmaktadır.

Yatılı okullarda ve yurtlarda sıkı denetim altında tutulan kızlar, karşı cinsle ilişki kurma olanağı bulamazlar. Erkeklerle konuşup görüşmek, eğiticilerin ve çevrelerinin onaylamayacağı yasaklanmış bir davranıştır. Oysa kızlar arasındaki dostluk; kimsenin ses çıkartmadığı, denetimden uzak bir ilişkidir. Böylece genç kız, cinsel eğilimlerini arkadaşlık ilişkilerinin ardına saklayarak doyurmaya çalışır.

Yatılı okullarda okuyan kızlar, soyunup birbirlerinin geliştirmekte olan bedenlerini seyrederek. Kalçalarını, göğüslerini birbirlerinininkiyle oranlarlar. Bu oyun görünümü içinde, birbirlerinin vücutlarına fark ettirmemecesine dokunanlar, şaka

*;%iHfe Genç Kız ve Cinsellik 225

tavıyla sarılanlar, hatta açıkça okşayanlar olur. Kız kıza sarılmalarda, yanak yanağa dans edişlerde, konuşma, dertleşme bahanesiyle birbirlerinin yatağına girip sarmaş dolaş yatışta, bu yakınlığın belirtileri görülür. Bu yakınlaşma, eşcinselliğe ortam hazırlar.

'f;

Eşcinsellik

Aynı cinsten olmalarına rağmen birbirlerine cinsel arzuyla yönelen ve cinsel ilişki kuran kişilere eşcinsel denilmektedir. Eşcinsellik, erkekler arasında olduğu gibi, kadınlar arasında da görülebilmektedir. Üstelik eşcinselliğin kadınlar arasında sanıldığından daha yaygın olduğunu kanıtlayan bazı çalışmalar bulunmaktadır. Amerika'da, bu konuda geniş bir araştırmayı gerçekleştiren Kinsey'in, elde edilen sonuca şaşırdığı ve inanmakta güçlük çektiği biliniyor. Ancak kadınların, cinsel yaşamlarının gizliliğine büyük önem vermeleri, kadınlar arası ilişkinin bir çocuğa gebe kalmaya yol açmaması gibi nedenlerle, bu tür münasebetlerin kolay kolay su yü-"'. züne çıkmayacağı da bir gerçektir.

»E

Bu tür ilişkiler çoğu kez iki kişi arasında bir giz olarak ka-(> Ur. Ya da bir anı defterinin sayfaları arasında yaşar. Mendo* eusse'nin Genç Kız Aşk adlı kitabında, böyle bir çarpık yönelişi, bir genç kızın anılarında buluyoruz:

"O minicik bembeyaz el belime sarılmıştı. Elim onun yuvarlak omuzlarında, ılık, çıplak kollarında dolaşıyordu. Me- ' melerinin yumuşaklığını duyuyordum. Karşımda, arasından küçük inci dişlerinin gözüktüğü güzel ağzı vardı. Yüzüm alev alev yanıyor ve heyecandan titriyordum. " Eşcinsel ilişkide iki kişiden biri erkek rolünü üstlenir. Diğeri ise yine dişidir. Erkek görevini üstlenen daha etkin ve '<"

T

2.2.Ç) Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği yönetici rolde, diğeriye onaylayan ve bekleyen görünümde,* dir. Eşcinseller arasında üç ayrı tip görülür:

a. Tam Dönük

?

Eşcinsellik, kişiliklerinin temel özelliklerinden biridir.!! Karşı cinse, ne kadar çekici olursa olsun hiç ilgi duymazlar.:' Yalnızca kendi cinslerine karşı cinsel arzu duyar ve yalnız onlarla cinsel doyuma ererler.

b. Çift Yönlü Dönük

i

Bunlar kendi cinslerinden kişilerle sevişip cinsel haz duy-:;' dukları gibi karşı cinsten olanlarla da ilişki kurup doymaları erebilirler. 1!\\

c. Geçici Eşcinseller

Bunlar, karşı cinsle ilişki kurma olanağı elde edemedikleri için kendi cinslerine geçici olarak yönelen kişilerdir. Elverişli ortam bulduklarında genellikle bu eski eğilimlerini tümüyle terk ederek karşı cinse bağlanırlar. Yani bunlarda nor-mallikten sapış, ortama bağlı olarak ve geçici bir yöneliş hâlinde görülmektedir.

Bu nedenle araştırmacılar, kendi cinsinden başkasıyla doyuma ulaşamayanları gerçek eşcinsel olarak kabul etmektedir.

Eşcinsellik hangi haliyle olursa olsun, normal ve doğru bir eğilim olarak kabul edilemez ve ahlâkî açıdan onay görmez. Toplum, bireylerinin cinsel eğilimlerine ancak kendi koyduğu sınırlar içinde doyum olanakları tanır. Bunun da en saygın olan ve onay bulan biçimi ailedir.

Eşcinsel eğilimler, hem bireyin içinde hem de bireyle toplum arasında çatışmalar yaratır. Sonuç olarak bu eğilim,

. ; ' Genç Kız ve Cinsellik 227

bireyin psişik sağlığını derinden sarsar ve bozar. Bazı ruh hastalıklarının kökeninde, bastırılmış, ya da dışa vurulmuş eşcinsel eğilimler yatar.

Genç kızlarda temelini kırıla alan bu eğilim, eğer karşı cinse bağlanma gerçekleşmezse, bir sapıklık hâline dönüşür. Eşcinselliğe yol açan çeşitli nedenler vardır. Kalıtım, hormo-nal bozukluklar, bozucu çevre etkileri bunların başlıcalarıdır.

Kızları bu eğilimden korumak için yaygın olarak önerilen önlemler şunlardır:

- Kızların kendi cinslerine özgü eğitim ve terbiye verilmesi. Bir erkek gibi davranmaya özendirilmemesi
- Çocuğa, gereksindiği güven duygusunun, ana baba sevgisinin ve sevecenliğinin yeterince verilmesi
- Tutarlı ve sağlıklı bir cinsel eğitim sağlanması
- Özellikle ergenlik çağında, kızların aynı yatakta yatma eğilimlerinin önlenmesi
- Karma eğitim içinde veya bazı etkinliklerde, biraraya getirme yoluyla karşı cinsi genç kızlara tanıtmaya olanağının sağlanması

Özseverlik (Narsisizm)

Özseverlik ya da narsisizm, bireyin kendi kendini bir sevgi ve haz nesnesi olarak kabul etmesi ve benimsemesi hâlidir. Murray; özseverliği, cinsel içgüdünün bir görüntüsü olarak kabul eder. Ona göre özseverlik, bireyin kendi kendini sev- | mesi, yani cinsel içgüdünün, bireyin kendi üzerine katlanma-r, sidir. Bu görüş, Freud'a da uygun düşer. Özseverlik; hem erkeklerde, hem de kadınlarda görülebilir. Ancak daha çok kadınlarda görüldüğü düşüncesi yaygındır. Mazhar Osman özseverliği şöyle açıklar:

228 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

"Her insanda, ilkel hâlde bir özseverlik vardır. Herkes kendi beğenir, güzel ve yakışıklı bulur. Ayna karşısında yüzünü, endamını seyretmekten kendini alamaz. Hele kadınların ayna ellerinden hiç düşmez. Vitrinlere konulan şeyleri izlerken çoğu kez vitrin arkasındaki aynada kendi hayallerine dalarlar. Kadınların çoğu, banyodan çıkınca endamını ayna karşısında çırl çıplak görmekten, memelerini, kalçalarını, önünü, arkasını seyretmekten büyük zevk duyarlar. Aynadaki hayallerine dudaklarını yapıştırırlar. Kendi bedenlerine bakmaya doyamazlar da, yumuşak kollarını kanasıya öperler. Kadınların ayna karşısında saatlerce duruşları gerçi güzel görünmek tutkusundandır ama bunun önemli bir kısmı da kendilerine duydukları cinsel ilgiden kaynaklanır. Bu durumdan, âdeta sevdiğiyle yatakta yatmışcasına zevk alanları vardır. "

Gençliğin ileri dönemlerine ulaştıktan sonra dahi, kızın kendini böylesi bir sevgi ve cinsel haz nesnesi olarak görmesi, kendi kendine tutulup, kendiyle doyuma ermesi cinsel bir sapıklıktır. Böyleleri kolay kolay evlenemezler. Evlendikle-rindeyse mutlu olmaları oldukça güçtür.

Kendini Tatmin (Mastürbasyon)

Daha önce de değindik; kendini tatmin, çocuklarda çok erken çağlarda görülebilen bir cinsel haz etkinliğidir. Çocuğun kendi bedenine genellikle bir araştırma ilgisiyle yöneli-şiyle, bazen de dış uyarımlarla kazanılan bir buluştur bu. Eğer çocuğun üzerine baskıyla, şiddetle, korkuyla değil de anlayışla eğilinirse bu eğilim, kendiliğinden ve hiçbir iz bırakmadan geçer. Ancak ergenlikle birlikte, üzerine ilginin yeniden yöneldiği bir odak noktası hâline gelir. Ergenlik çağında cinsel haz elde etmenin en ilkel biçimi olan kendi kendini doyurma, zaman zaman başvurulduğu taktirde bedende zararlı bir

Genç Kız ve Cinsellik 229

etki yaratmaz. Aksine, birikmiş gerilimi giderdiği için bir ölçüde yararlı dahi olur. Bu yola aşırı başvuranlarda ise; beden-'sel güçsüzlük, yorgunluk, bellek ve irade zayıflamaları, el titremeleri, göz altı morlukları gibi belirtiler görülür. Bununla birlikte, kendini tatminde en önemli zarar, bu eğilime ket-vurma yolunda çevre tarafından yapılacak olan korkutucu, sindirici, bastırıcı telkinlerdir. Böylece genç kız kendini suçlu, günahkar, âdi, kötü bir varlık olarak görür. Özgüvenini yitirir, komplekslere kapılır.

Kendini tatminde aşırılık, evlilikte cinsel mutluluğu engelleyen bir etken olabilmektedir. Ayrıca bu yöntemi uzun yıllar, sürekli bir alışkanlık hâlinde sürdüren kızların, evlendiklerinde normal cinsel birleşmeden yeterli hazzı almadıkları, eski doyum biçimini aradıkları görülebilmektedir.

Her şeye karşın kendi kendine cinsel doyum sağlamanın normal insanların %95'inde görüldüğü kesinlikle saptanmış bulunmaktadır. Yani bu yola başvuran kişi aşırılıklara kaçma-dıkça, normal doyum yollarından uzak olduğu evreler içindeyken, bir gerilimini gidermede, doğal bir ihtiyacını karşılamaktadır. Bu yöntemin normal cinsel birleşmenin yerini alması veya uygulanmasındaki aşırılıklar, derece derece anormalliğin içine girer. Ayrıca kendi kendini tatminin, bireyde yalnızca fizyolojik bir haz

sağladığı, buna karşın normal bir cinsel birleşmede olduğunca psişik doyuma ulaştırmadığını belirtmek gerekir.

Gençlerin bu alanda aşırılıklardan ve yanlış düşüncelere kapılmaktan korunmaları gerekir. Bu amaçla gençler;

- Doğru ve yeterli cinsel bilgilerle aydınlatılmalıdır.
- Korku, endişe ve aşağılık duygusu yaratacak biçimde baskı ve tehditlerle ürkütülüp korkutulmamalıdır.

230 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

- Güvenleri kazanılarak cinsel sorunları tartışılmalı ve yol gösterilmelidir.
- Cinsel uyarıcı olabilecek film, dergi ve kitaplardan olabildiğince uzak tutulmaya çalışılmalıdır.

- Yalnız kalma eğiliminden ve uzun süreli sabah uykularından vaz geçirilmelidir. Spor yapma, açık havada koşma, yürüyüş gibi bedensel etkinliklere, çeşitli sanatsal ve sosyal çalışmalara yöneltilmelidir.

Genç Kızların Karşı Cinsle İlişkileri

Kız çocuğunun ilgisi, aslında çok küçük yaşlardan itibaren erkek çocuklar üzerine çekilmiştir. Ancak erkekler üzerine cinsel bir haz amacıyla ve eylem hâlinde yöneliş, çoğunlukla ergenliğin sonlarına doğru görülür. Başlangıçta egemen olan yalnızca cinsel merak ve ilgidir. Giderek hoşagitme ve romantik düzeyde bir ilişki düşünür. Cinsel ilişkilere sahip olma isteği çok daha sonra gelir. Birbirlerine katılan ve karışan bu duygular sonunda genç kıza aşka götürür. Âşık olduğu kişide, hem yakın bir dosta, hem cinsel doyum arkadaşına, hem de kurulacak yuvanın ve doğacak çocukların sorumluluğunu paylaşacak erkeğe kavuşmayı amaçlarlar. Toplumun Genç Kız Üzerindeki Cinsel Baskıları ve Bunların Yarattığı Çelişkiler

Ana-baba ve toplum; genç kızdan, bir yandan kadınlık rolünü, annelik ve eşlik görevlerini benimsemesini, hayatını birleştireceği, bir yuva kuracağı eşini fazla gecikmeksizin seçmesini ister ve bekler. Ancak öte yandan, onun karşı cinsle ilişkilerine engeller ve kısıtlamalar koyar. Genç kız, karşı cinse yöneldiği, onunla birlikte olduğu zaman, özellikle bizim toplumumuzda üzerine yoğun baskılar yöneltilir. Ayıplanır, suçlanır ve kınanır. Bazen, aile ve grup

232 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

dışına itildiği olur. Böylece reddedilip yalnızlıkla cezalandırılmak istenir. Genç kız eğer karşı cinsle iletişim kuramaz, evlilik kurumu içinde bir erkekle birleşmeyi gerçekleştiremezse, bu kez yine aynı çevreden bu yönde uyarıcı tepkiler alır. Evde kalmış bir kız olarak küçümsenir, aşağılanır.

Konu üzerinde yaygın araştırmaları olan Margared Mead, kız ve oğlan çocuklara uygulanan cinsel örflerdeki farklılıklara dikkat çeker. Erkek çocuklar bu alanda oldukça özgür ve sorumsuz bırakılmışken, kız çocuklara çok katı kurallar konur. Kız çocukların adetâ iki yönlü bir ahlâka sahip olması istenir.

Genç kız, karşı cinse yönelirken büyük bir beceriye ve ustalığa sahip olmalıdır. Öyle ki, bir yandan erkeği kendine çekip bağlarken, öte yandan başını belaya sokmamalıdır. Evlenmeden gebe kalan ve anne olan kızlara aile ve toplum anlayış göstermez. Onlara katı ve hoşgörüsüz davranır. Cinsiyetle ilgili olarak, toplum ve aile tarafından yaratılan korkular ve suçluluk duygusu, etkilerini delikanlılardan çok genç kızlar üzerinde gösterir. Genç kızdaki bu korkuların en önemlileri: Günah, çevre tarafından aşağılanmak, tecavüze uğramak ve evlenmeden önce bir çocuğa gebe kalmak korkularıdır. Bütün bu korkular, genç kıza karşı cinse yakınlaşmaktan alıkoyan bir içerik taşır ve eğer abartılırsa, cinsel kompleksler yaratması olasıdır.

Oysa evlendikten sonra, aynı genç kızdan, bu tavır ve tutumunu tümüyle değiştirip eşine karşı sıcak ve ilgili olması, gebe kalıp çocuk doğurması beklenir. Kızların benliklerinde yaratılan bu çelişki, sanıldığı kadar kolay çözümlenemeyebilir.

Genç kızın karşı cinse yönelişindeki ve cinsel içerikli davranışlarındaki özellikler, çeşitli öğelerin karmaşık etkile-şimleriyle biçim kazanır.

Onun cinsel nitelik taşıyan pek çok

Genç Kız ve Cinsellik 233

davranışında, cinsel güdülerin harekete geçirici etkisinden başka çeşitli nedenler bulmak olasıdır. Çevreden yapılan telkinler, cinsel organları ve cinsel ilişkiyi aşağılayıcı nitelik-teyze genç kız, bu tür yaklaşımlara ilgi duymayacak, aksine bunları aşağılayıcı ve utandırıcı olarak görecektir. Doğal olarak elinden geldiğince cinsel amaçlı davranışlardan uzak durmaya çalışacaktır.

Genç Kızı Karşı Cinse Yönelten Etkenler

Eğer aile, genç kıza, cinsel ilgi ve eğilimleri tümüyle yasaklamış ve onu yoğun bir baskı altına almışsa, bu kez genç, ailesiyle olan uzlaşmazlıklarında bunu bir karşı çıkma ve yaralama aracı olarak kullanır. Ana-babanın şiddetle yasakladığı karşı cinsle ilişki kurarak, onlarla birlikte bulunup serüvenler yaşayarak onlara bir tür ceza verir. Gençlerin kural dışı ilişkilere sürüklenmelerinde bir neden olarak, doğal birer eğilim olan cinsel güdülere yapılan aşırı baskı ve denetimin yarattığı basınç da düşünülebilir. Bu basınç bir patlamaya yol açar. Sonuçta bütün zincirlerini koparmış, bentlerini yıkmış güdüler, olabildiğince özgür kalır.

Bazen genç kız, aile içinde sevginin ve ilginin özlemini duyar.

Sevilebilecek bir varlık olduğu hakkında kuşkuyla kapılır. Eleştirilerden, kınama ve horlamalardan yaralanan benliğini onarmak için çevresinde bulabildiği tüm sevi kaynaklarına büyük bir açlıkla yönelir. Bulunduğu çağda, üzerine en kolay çekebileceği ilgi, cinsel içerik taşıyanlardır. Bu nedenle, çekmekte olduğu sevgi açlığı, onu kolayca cinsel serüvenlerin içine itebilir. Bir ilişkiden diğerine atılarak, bu alandaki yeterliliğini ve üstünlüğünü kanıtlamaya çalışır. Kimi zaman da, bağlı olduğu grubun onayından yoksun kalma korkusu genç kıızı serbest cinsel ilişkilere çekebilir.

234 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Genç kızın karşı cinse yönelişi, doğal eğilimin normal bir görünüşü olarak ortaya çıkabileceği gibi, yukarıdaki örneklerde olduğunca kişilik yapısındaki çeşitli eksiklik ve karmaşalardan da doğabilmektedir. Cinsel alanda aşırı etkin ve girişimci oluş, fizyolojik alanda sahip olunan aşırı cinsel enerjiden kaynaklanabilir; veya yalnızca psişik bir nedene dayanabilir. Cinsel eğilim ve yönelişin özellikleri; kısmen fizyolojik yapı, büyük ölçüde de aile ve çevrenin, bireyin üstündeki etkileriyle belirlenmektedir.

Kızın erkeğe, erkeğin kıza duyduğu ilgi ve yakınlaşma isteği, ilkokul, hatta okul öncesi çağda başlamaktadır. Sürekli peşi sıra dolaşma, isteklerini yerine getirmeye hazır bulunma, her an birlikte olma, kompliman yapma, sempati ve sıcak ilgi gösterme, çocuk aşkının belirgin özellikleridir. Bu çağda, ergenlikte olduğunca güçlü heyecanlar, önüne geçilmesi güç tutkular, çılgınca bağlanmalar, ezici, yıkıcı aşklar genellikle görülmez.

Ergenlik çağının özellikleri olan atılğanlık ve cüret, genç kızın karşı cinsle buluşmayı göze almasında etken olur. Öyle ki bu buluşmalar çoğu kez ana-babanın bilgisi dışında gerçekleşir. Ortalama on dört ilâ on yedi yaşları arasında gerçekleştirilen bu ilk buluşmalarda, kız çocuğu erkek çocuğa yaklaştıran duygu; hoşlanma, ilgi ve bazen de meraktır. 1953 yılında Crist'in yaptığı bir araştırma, genç kıızı karşı cinsle buluşmaya

iten tek etkenin hoşlanma ve ilgi olmadığını; grubun böyle bir buluşmayı arzular oluşunun da karşı cinse yakınlaşmada rol oynadığını göstermiştir. Genç kız her ne kadar cesur bir atılımla karşı cinsle buluşmayı göze almış ve bunu gerçekleştirmişse de, ilk ilişkilerde genellikle utangaçlık, sıkılganlık ve tedirginlik içindedir. Arkadaşlığın içeriği, uyum sağlayıp sağlayamayacağı, ne gibi yönelişler bulacağı ve bunlara ne gibi tepkiler göstermesi gerektiği konularında kuşkaları vardır. Nasıl davranacağını

Genç Kız ve Cinsellik 235

bilememenin, deneyimsizliğin verdiği ürküntü, ana-babası-nın bilgisi ve onayı dışında bir işe kalkışmış oluşu, genç kızı yüreğini daraltır. Genç kızlar olsun, delikanlılar olsun, birbirlerinden belirli beklentiler içindedirler. Her biri kafasında; kişilikleri, deneyimleri ve hayal güçlerinin ortak ürünü olan bir karşı cins ideali oluşturmuştur. Seçtikleri arkadaşıta bunu bulmayı ummakta, bunu beklemekte ve istemektedirler. Kızların erkek arkadaşlarında aradıkları nitelikleri tanımlarken, delikanlılara oranla daha olgun ve bilinçli oldukları görülmüştür.

Kızlar; arkadaşlıklarını sürdürecekleri, belki de evlenip yuva kuracakları, bir ailenin sorumluluğunu paylaşacakları erkeklerde, özellikle şu nitelikleri bulmayı beklerler:

- Kendisine bel bağlanılabilir, inanılır ve güvenilir olma
- Her şeyin gereğini düşünebilir olgunlukta bulunma
- Duygu, heyecan ve davranışlarında normal olma
- Gerçek bir zekâya sahip bulunma
- Yakışıklılık
- Parasal durumunun iyi olması
- Güven verici bir geleceği sahip bulunma
- İyi bir öğrenim görmüş olma
- İstek ve amaçlarında tutarlı olma
- Eğilim ve yönelişlerde ortak özellikler taşıma

Delikanlılarsa, bağlanabilecekleri kızlarda en çok şu . özelliklerin bulunmasını tercih etmektedirler:

- Genç, çekici ve güzel olma
- Popüler bir kişilik taşıma
- Gerçek bir zekâya sahip olma
- Kendisine bel bağlanılabilir, güvenilir olma

236 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Araştırmacılar, genç kızların erkek arkadaşlarında bulunmasından hoşlanmadıkları özellikleri de şöyle sıralanmışlardır:

- Yakışksız, bayağı ve kaba davranma
- Dikkatsiz ve sakar olma
- Duygularını iltifatkar ve güzel sözlerle açıklamama, komp-
liman yapmama
- Kendinden başkasının duygu ve düşüncelerini önemseme-
me, saygısızca davranışlarda bulunma
- İlk fırsatta öpmeye, sarılmaya kalkışma
- Gürültücü, patırtıcı ve şamatacı olma

Delikanlıların arkadaş oldukları kızlarda bulunmasını istemedikleri niteliklerse şunlar:

- Kendini ağır satma
- Kibirli, gururlu, burnu yukarıda olma
- Aşın duyarlı olma, kolay incinip kırılma
- Pek zor memnun edilir olma, canı çabuk sıkılma
- Sevgi davranışlarını geri çevirme

if

- Duygusal bakımdan soğuk olma

Konunun ünlü araştırmacılarından Mastlow; kız olsun, erkek olsun, normal ve mutlu bir cinsel birlikteliğe kavuşmuş yüksek öğrenimdeki gençlerin, karşı cinsle arkadaşlıklarında daha olgun ve geçerli bir değer ölçüsüne sahip olduklarını saptamıştır. Bu dönemde, daha önce önem taşıyan; atletik beden yapıldık, seksî vücutlu oluş, iyi dans etme, yakışıklılık ve güzellik gibi özellikler ikinci plâna düşer. Buna karşın, amaç ve ilgilerde uyuşma, iyi yaradılışlılık, güvenilirlik ve bağlanılabilirlik gibi kişiliğe ilişkin özellikler birinci derecede aranılır olur. Mastlow'a göre, bireylerin bedensel görünümüne yerine karaktere ilişkin niteliklere önem vermeleri, ilerleyen yaştan çok, cinsel yaşamdaki sağlamlıktan ve kuvvetlenen kişiliklerinden kaynaklanır.

Genç Kız ve Cinsellik 237

İnsanın doğası ve çevrenin kültürel etkileri, belirli özelliklere sahip karşı cinsten iki kişinin birbirlerini çekici bulup yakınlaşmalarına ortam hazırlar. Bu iki insan, karşılıklı olarak birbirlerinin varlığını kendileri için her şeyden değerli, zorunlu ve vaz geçilmez bulurlar. Her zaman ve sürekli olarak birlikte olmayı arzularlar. Bütün bu eğilim ve arzular, duygu ve heyecanlardaki ortak özellikler, iki kişinin yaşamlarını toplumun onayladığı biçimde, evlilik kurumu içinde birleştirmelerini sağlar.

Bundan böyle, tasada ve sevinçte ortak olan bir bütünü oluştururlar. Aynı amaç ve gayeler için birlikte çaba harcarlar. Geleceğe birbirlerine destek olarak yürür; çocuklarını bu birlik ve beraberlik anlayışıyla uyumlu olarak yetiştirirler.

İki cinsin bir araya gelmesinde hiç kuşku yok ki, cinsel istek ve eğilimlerin önemli bir rolü vardır. Ancak bunun önemi ve değeri her çiftte aynı oranda ve eşit değildir. Yine hiç kuşku yok ki, cinslerin yakınlaşmasının ve birbirini sevmenin öğeleri arasında en az cinsel eğilimler kadar önemli başka öğeler de bulunmaktadır.

İki cinsi birbirine yakınlaştıran öğelerin başlıcaları şöyle sıralanabilir:

- Sevilen kişiye sevinç ve mutluluk verme
- Sevilen kişide mutluluk bulma, birlikte mutlu olma
- Sevinçleri, tasaları, zorlukları, başarıları paylaşma
- Benimseme, birlik ruhuna sahip olma
- Sevecenlik gösterme ve koruma duygularının bir sevgi kaynağında toplanması

• Ait olma, sevecenlik görme ve korunma gereksiniminin karşı cinsten birine bağlanması

- İncelmiş duyguların, dayanışma, paylaşma, kendinden verme ve insanseverlik hislerinin etkinliği

238 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Anılan bu duygular, karşı cinse aşkla yönelişi yalnızca cinsel bir doyum aracı ve fiziksel bir haz arayışı olmaktan çıkarıp yüceleştirmektedir. Bu duygular, sevme işinde bencilliğin yerine özveriyi, almanın yerine vermeyi, kendini düşünme yerine sevilen kişinin istek ve yararlarını gözönüne almayı geçerli kılmaktadır.

Gerçek aşkta sevenlerin davranışlarında egemen olan düşünce, sevdiklerinin istek, sevinç ve mutluluklarıdır. Seven mutluluğu, sevdiğinin mutluluğunda tadar. Bu eğilim, seveni mutlu edecek küçük bir jestten, tatlı bir öpüş, küçük bir sevgi sözcüğünden, çok büyük fedakârlıklara kadar çeşitli davranışlarda yansıma bulur.

O'Henry, bir öyküsünde, bu duyguyu çarpıcı bir biçimde işler: "Genç kadın yaklaşan Noel'le birlikte, erkeğine gönlünce bir armağan alamayacak olmanın üzüntüsünü yaşamaktadır. Biriktirebildiği para yetersizdir.

Sonunda bir çıkış yolu bulur. Kendine pek yakışan uzun ipeksi saçlarını satın istediği armağanı alacaktır. Öyle de yapar. Akşam, içindeki sonsuz mutlulukla eşinin saatine takması için aldığı altın kordonu ona

uzatırken, eşi de saatini satarak ona aldığı armağan paketini verir. İçinde, karısının güzel uzun saçlarına pek yakışacağını umduğu fildişi tarak vardır. "

Genç kız, çocuksu tutku ve geçici sevilerinde değil, ancak gerçek aşkı tanıdığı anda, pek çok incelmış duygunun etkisi altına girer. Sevgisi karşılık gördüğünde, sevildiğini öğrendiğin-',,, de, büyük bir sevinç ve heyecan duyar. Venkart; "Ergenlik çağı gencinin aşkına karşılık görmesi veya kendine karşı duyulan sevgiye yüreğinde karşılık bulması, ona büyük bir haz ve doyum sağlar. O güne değin hiç yaşamadığı zengin bir duygu alanı kazandırır. Aşk yollarının kendine de açık olduğunu bilincine varır. İlk aşkın esinini ve deneyimini yaşar." der.

Genç Kız ve Cinsellik 239

Ancak, aşk heyecanı içindeki genç kız, duygularının o denli etkisi altında kalır ki, normal koşullarda görüp sakınacağı yanlış davranış ve tutumlardan kendini alıkoyamaz. Sevgiyle bağlandığı kişinin uygun olmayan yönlerini, kişiliğindeki zayıflıkları, kötü alışkanlıklarını göremez. Bazen görür de önemsemez, ya da zamanla bunları giderebilmeyi umar. Sevginin tüm sorunları çözeceğine inanır. Böyle olduğu da olur, olmadığı da. Zamanla çoğu kez mutlu düşleri dağıtır. Genç kız, ortak yaşam içinde çeşitli uyumsuzlukların, sosyal ve kültürel farkların, inanç, düşünce ve duyuş ayrılıklarının, yaş dengesizliğinin yarattığı sarsıntılar içinde mutsuzluğa düşer.

Aşk heyecanlan, akıl ve mantıktan yoksun olmamalı, tümüyle denetimsiz kalmamalıdır. Ama, karşı cinse bağlanmada, yalnızca aklın ve mantığın yol göstermesi, aşk heyecanlarının, sevgi duygularının bu birleşmede rol oynamaması da daha az sakıncalı değildir. Geniş maddî olanaklara, paraya, lüks yaşama sahip olmak, daha yüksek bir sosyal düzeye erişmek, içinde bulunulan istenmeyen bir durumdan kurtulmak gibi, içinde sevginin yer almadığı birleşmeler, genç kıızı genellikle duygusal bunalımlara ve mutsuzluklara sürükler.

Karşı cinse sevgiyle bağlanmada, aşk heyecanına, akıl ve mantık yol göstermelidir. Aksi hâlde böyle bir ilişkinin, bilinmeyen sularda kılavuzsuz seyreden bir gemi gibi, kayalara bindirmesi olasıdır. Gençlerin heyecansal ve duygusal olgunluğa henüz ulaşmadan giriştikleri evliliklerde mutsuzluğa düşmenin daha çok olduğu görülür.

M

00 O:

00

m

Sosyal ve Psikolojik Açıdan Genç Kızlarda Flört ve Evlenme

1 oplumumuz hızlı bir değişim içindedir. Çok eski sayılamayacak bir dönemde, kadınlar hiçbir şekilde yabancı er-keklerin arasına çıkmaz, kendilerini gösteremezlerdi. Kadın erkek arkadaşlığı, karşılıklı oturup konuşma, ortak sosyal etkinliklerde bulunma düşünülemezdi. Genellikle kızlar, ana-babalarının kararlarıyla, eşlerini hiç görmeden evlenirlerdi. Gelecekteki yaşam arkadaşını şöyle bir kapı aralığından görebilme şansını bulanlar mutlu sayılırlardı.

Bugün artık kaç göç kalmadı. Evlerde, otobüs ve vapurlarda haremlik selâmlıklar yok. Genç kızlarımız kafeslerin ardında, peçelerin altında değil. Duraklarda, yollarda, meydanlarda karşı cinsle rahatça konuşup görüştüklerini izlemek olağan dışı gelmiyor. Toplumdaki göreneklere, örf ve âdetlere ters düşmeyen arkadaşlıkları saygı görüyor. Birbirlerini beğenen ve yaşamlarını birleştirmeye karar veren gençler, bunu genellikle rahatça ailelerine açıklayıp onaylarını alabiliyor. Evlenecekleri erkeği görmeden, tanışıp anlaşımadan görücü usulüyle evlenmeleri artık söz konusu bile edilmiyor.

Kaldı ki, kızlarımızın büyük bir bölümü, ilköğretim, lise ve yüksek öğrenimleri içinde karşı cinsle birlikte bulunmak

Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

olanağına sahip. Böylece onları, sırasında konuşup anlaşarak, sırasında çekişip tartışarak, olumlu ve olumsuz yönleriyle, çekici ve itici özellikleriyle, bireysel ayrıcalıklarıyla tanıma olanağı buluyorlar. Karşı cins, genç kız için belki anlaşılması biraz güç bir varlık, ama bir bilinmeyen değil artık.

Öğrenim yılları içinde birbirlerini tanıyıp seven, evlenip çoluk çocuğa karışanların sayısı oldukça yüksek. Çalışma hayatında etkin biçimde yerini alan kadın, iş ilişkileri nedeniyle karşı cinsten tanıma olanağı bulduğu kişiler arasından da eşini seçebilmekte. Geziler, eş-dost, arkadaş toplantıları, gençlerin birbirleriyle tanışıp anlaşmaları için elverişli ortamlar hazırlıyor.

Karşı cinsle başbaşa buluşmalar yerine arkadaş grupları içinde yapılan görüşmeler, genç kızların kendilerini daha rahat ve daha güvenli hissetmelerini sağlar. Böylece ilgi duydukları kişiyi, toplum içindeki davranışlarıyla daha geniş bir bakış açısıyla değerlendirdikleri gibi, daha sonra pişmanlık ve suçluluk duyabilecekleri ilişkilere girmekten de sakınmış olurlar.

Birbirlerini böylece tüm yönleriyle tanıma olanağı bulan gençler, eğer geleceğe ait ortak amaç ve plânlara sahiplerse, bu düşüncelerini, ailelerinde sırdaş oldukları kişilere, ana veya babalarına açmaktan kaçınmamalıdır. Onların görüş ve deneyimleri, kendilerine bir uyarıcı ve yol gösterici olabilir. Ana-babanın görüşleri genç kıza ters gelse bile, içinde bir haklılık payı olup olmadığı üzerinde iyice düşünülmelidir. Kaldı ki, kendi fikirlerine zaten her zaman için sahiptirler.

Geriye dönülüp bakıldığında, cinsler arasındaki ilişkide toplum yapısında kısa sürede geçirilen değişimin baş döndürücü olduğu görülür. Bu hızlı değişim nedeniyle, yaşlı kuşakla genç kuşak arasında olduğu gibi, değişimin daha yavaş olduğu kırsal kesimle, daha hızlı değişen büyük kentler arasında bir uçurumun açıldığı izlenebilir.

Evliliğin Eşiğinde 245

Genç kızlara aşırı bağımsızlık verildiği, bunun ahlâkî ve sosyal bir bunalımı başlattığı düşüncesine sahip olanlar bulunmaktadır. Buna karşın cinsel yaşamın en geniş özgürlüğü bulunduğu, ergenlik çağı gençlerinin erken dönemlerden başlayarak cinsel yaşamın içine girdikleri bazı Avrupa ülkeleri örnek almak isteyenler vardır.

Her iki görüşün de, bazı açılardan yanılığlara düştüğü; insanın üç boyutlu bir varlık olduğunu dikkate almadıkları görülüyor. Biri doğal eğilimlere ağırlık verirken, insanın sosyal yanını atlıyor. Diğer sosyal değerleri savunurken, doğal eğilimleri gözden geçiriyor. Değil mi ki insan Bio-Psiko-Sosyal bir varlıktır; onu mutlaka bu üç yönüyle değerlendirmek gerekir. Ne içgüdüsel eğilimlerimizi, ne psişik yapıımızı, ne de üzerimizdeki toplum etkisini reddedemeyiz.

Unutulmamalıdır ki, her kesimin farklı bir sosyal yapısı vardır. Toplumun her bireyi gibi genç kız da, bu bütünün bir elemanı, bir ögesidir. Nasıl bedene giren sağlığı bozucu bir mikrop, akyuvarların saldırısına uğrar ve zararsız hâle getirilirse, toplum da kendi yapısına ters düşen bireylerini kendinden soyutlar. Ona yabancılaştır, dışına iter ve yalnız bırakır.

Toplum yapısına, yasalarına, kurallarına uymayan bireye tepki yalnızca toplumdan gelmez. Cezaların en acımasızını veren çoğu kez yine bireyin kendisidir. Çünkü her bireyin psişik yapısında yerleşik bir sosyal vicdan vardır. Sosyal vicdan, toplum ideali veya üstben, bireyde yaşayan bir toplum özü'dür. Kişinin davranışlarını uydurmak zorunda olduğu, ırkının, ulusunun, dininin, toplumunun, devletinin yaptırım gücüdür.

Çocuk doğduğunda yalnızca yaşama ve cinsiyet güdülerine, içben'e sahiptir. Bu güdülerin tek amacıysa, doyuma ulaşmaktır. Ben ise, başlangıçta yalnızca içbenin emirlerini yerine getirmeye hazır bir köle durumundadır. Ancak çocukluğun ilk yıllarında, ana-babanın eğitici ve yönlendirici etkileriyle

246 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

üstben, ben'den ayrılarak gelişmeye başlar. Giderek ailenin, içinde yaşanan toplumun, dinin, devletin tüm özelliklerini alarak bir alışkanlıklar bütünü hâlinde organize olan üstben, o kişinin kendinden de bazı değerler alarak ben'in toplum idealine uygun biçimde davranmasını sağlar.

Ben, psişenin kişiliği simgeleyen kısmı, bir denge ve yönetim merkezidir. İçben ile üstbenin isteklerini uzlaştırmak görevini üstlenmiştir. Söz gelimi, içben cinsel açlığın doyumunu için istek gösterir. Üstben ise, bunun yerini, biçimini, zamanını, örf, âdet, gelenek, sosyal düzenden gelen ölçülerle belirler.

Ben, içbenden gelen isteğin doyumunu, üstbenin koyduğu kuralları zorlamadan sağlayacak ortam ve davranışı saptayarak giderir. Kişiliği gerekli aşamayı geçirmiş, olgunluğa ulaşmış normal kişilerde içben, ben ve üstben; ben'in dengeleyici, uzlaştırmacı yönetimi altında tek bir bütündür. Bu üç katmanın tek bir bütün olması, büyük ölçüde, ben'in güçlü ve sağlıklı olmasına bağlıdır.

Ben; dengeyi koruyamaz, içben ile üstben arasında anlaşma sağlayamazsa, çatışma ortaya çıkar. Psişik denge bozulur, içbenden gelen isteklerle, üstbenin kural ve kalıplan, arada bir uzlaştırmacı olmazsa daima çatışmaya mahkûmdur. Çünkü içbenin sınır kural tanımayan istekleri, üstbenin düzenleyici yapısıyla çelişir.

Ben eğer yeterince güçlü değilse, iki taraf arasında uzlaşma sağlayamaz. Bazen üstben'in karşı çıkmasına rağmen, ben'in, içben'in isteklerine boyun eğdiği olur. Böyle durumlarda üstben yani vicdan, ben'e öfkeyle yönelir, onu suçlar ve şiddetle cezalandırır. Kişi ulaştığı doyumun bedelini, psişik sarsıntı, suçluluk duygusu, pişmanlık, vicdan azabı, ruhî çöküntü ve bunalımla pek ağır öder.

Bazen de ben, üstben'e boyun eğer. İçben'in isteklerini geri çevirir. Bunları bastırır, bilinçaltına iter. Allah korkusu

Evliliğin Eşiğinde 247

ve toplumsal yasaklar gibi nedenlerle geri çevrilen, üstben tarafından hiçbir biçimde onaylanmayan bu istekler, bilinçaltının karanlıklarında kompleksler yaratır. Kişide belirli bazı psişik sorunların ortaya çıkmasına neden olur.

Sonuç olarak, doğal cinsel eğilimler üzerinde yaratılacak aşırı baskılar kadar, bunların, toplum kurallarına, gelenek ve göreneklere ters düşecek biçimde denetimden yoksun, olabildiğince özgür bırakılması da çeşitli sakıncalar doğurmaktadır. Genç kızlar karşı cinsi tanımalıdır, ama bu ilişki toplumun koyduğu sınırları aşmamalıdır. Aksi hâlde bundan en çok zarar görecektir olan yine kendileridir.

Normal bir genç kız, karşı cinse er geç ilgi duyacaktır. Bu, heyecansal ve sosyal olgunluğa erişmiş, kişilikleri güçlenmiş genç kızlar için, kaçınılmak şöyle dursun, istenecek bir durumdur. Çünkü bu ilgi onları, toplumun kutsadığı toplum çekirdeğini, aileyi oluşturacakları ortamı hazırlar. Evliliğe götürür.

Antropologların yaptığı araştırmalar açıkça göstermektedir ki: En ilkel toplumlarda bile, cinsel güdüler başboş, denetimsiz, kuralsız, düzensiz bırakılmamıştır. Bu ilkel toplumlarda, yaşama biçimlerinin, cinsel kural ve görüşlerin farklılığına karşın, karşı cinslerin birleşmelerindeki ortak yön, bir aileyi oluşturur.

Genç kızın bir erkekle aile kurumu içinde yaşamını birleştirmesi, şahsiyetin üç boyutunu ayrı ayrı amacına ulaştırmış olur. İçben'deki

cinsel güdüler, engin bir doyum ortamına kavuşurlar. Üstben, Ego idealine böylece ulaşmış olur. Genç kız artık bir yuvanın kadını, bir erkeğin eşi, doğacak çocukların annesi, toplumun saygı gören bir üyesidir. Ben, en büyük sorununu çözümlemiş, içbenin cinsel eğilimlerini, üstbenin isteklerine uygun biçimde gidermeyi başarmıştır. Bu, genç kızın kişiliğini büyük ölçüde huzura kavuşturur. Yaşama sevincini daha engin olarak duymasını, yeni amaçlara yönelmesini sağlar.

248 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Uygun Biri Olduğundan Emin Olmak

Onu, uzunca bir süredir tanıyorsunuz? Sürekli birliktesiniz. Her şey yolunda gidiyor gibi gözüküyor. Ufukta görünen evlilik şimdi daha net, daha yakın. . . Bazen kendinizi bir akıntıya kapılmış, iradeniz dışında bu hedefe sürükleniyormuş gibi hissediyorsunuz. Zaman zaman duygularınızdan kuşkuya kapıldığınız da oluyor, iyi ama evlilik, bir evcilik oyunu değil. Sıkılınca veya darılınca küsüp oyundan çıkma imkânı yok. Bu yüzden elinize kalemi alın, onu ilk tanıdığınız andan başlayarak bugüne kadar olan duygularınızı aşağıdaki sorulara yanıt vererek gözden geçirin. Bakalım bu test sonunda, onun size uygun biri olup olmadığından emin olabilecek misiniz?

1. Daha ilk tanışmanızda, ondan hoşlanmış ve etkilenmiş miydiniz?

? EVET

? HAYIR

2. Onunla fiziksel olarak yakınlaşmak sizi heyecanlandırıyor mu? ? EVET

HAYIR

3. Fiziksel yakınlaşma olmaksızın onunla başbaşa konuşmak da sizi mutlu ediyor mu?

? EVET

? HAYIR

4. Onunla birlikteyken zamanın nasıl geçtiğini anlamıyor ve hiç sıkılmıyorum diyebiliyor musunuz?

? EVET

? HAYIR

5. Aynı şeylerle ilgileniyor ve aynı şeylerden mi hoşlanıyorsunuz?

? EVET

? HAYIR

6. Onunla genellikle iyi geçinir, bazen tartışsanız bile sonunda uzlaşırsınız mı?

EVET

? HAYIR

?

Evliliğin Eşiğinde 249

7. Kızgınlığınızı, çekinip korkmaksızın kendisine söyleyebiliyor musunuz?

? EVET

? HAYIR

8. Size sahip çıkmaya kalkışı hoşunuza gidiyor mu?

? EVET

? HAYIR

9. Düşündüğünüz veya yaşadığınız her şeyi ona açıkça söyleyebilir misiniz?

? EVET

? HAYIR

10. Onunla gurur duyar mısınız?

? EVET

? HAYIR

11. Başkalarının onun aleyhinde söylediklerinin sizi hiç etkilemediğini söyleyebilir misiniz ?

? EVET

? HAYIR

12. Onda itici bulduğunuz, sizi sıkkan ya da kızdıran hiçbir yönünün olmadığından emin misiniz?

? EVET

? HAYIR

13. Hiçbir tedirginliğe kapılmaksızın doğal hâlinizle onun karşısına çıkar mısınız?

? EVET

? HAYIR

14. Onun hoşlanmadığı alışkanlıklarınızı bırakmaya çalışır mısınız?

? EVET

? HAYIR

15. Sahip olduğu alışkanlıkları, evlendikten sonra da sürdürmesi sizce uygun mu?

? EVET ? HAYIR

16. Onu hiç çekinmeksizin başka bir kızla başbaşa bırakabilir misiniz?

? EVET ? HAYIR

250 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

17. Onun ailesini seviyor ve iyi geçiniyor musunuz?

? EVET ? HAYIR

18. O sizin ailenizle iyi geçiniyor mu?

? EVET ? HAYIR

19. Başkalarıyla birlikteyken onunla iyi geçiniyor musunuz?

? EVET ? HAYIR

20. Bugün evlenelim dese, yarın onunla evlenebilir misiniz?

? EVET ? HAYIR

Yanıtlarınızın tümü evetse, çok iyi anlaşıcağınız biriyle karşı karşıya olduğunuzdan emin olabilirsiniz.

Hayır yanıtı verdiğiniz her sorunun karşısında biraz durup düşünün.

Yanıtınızın nedenini ve bu konunun sizin için önemini sorgulayın. Bu sorunun üstesinden nasıl geleceğinizin yanıtını vermeye çalışın. Hayır yanıtları fazlaysa, ciddi bir sorunla karşı karşıya olduğunuzu anlayın ve bir daha düşünün.

Evliliğin Eşiğinde 251

Tanıdığınız Kişi Olduğundan Emin Olmak

Pek çok genç kız; tanışıp arkadaşlık ettiği, sevip aşık olduğu, bir ömür boyu mutlu olacağına inandığı erkekle evlendikten bir süre sonra mutsuzluğun pençesine düşer. "Ne kadar yanıltmışım! Meğer evlendiğim kişi, tanıdığımı sandığım kişiden ne kadar farklıymış. Onu bu haliyle önceden tanıya-bilseydim, evlenmezdim. " der.

Tüm insan ilişkilerinde olduğu gibi, evlenilecek kişi hakkında da yanıltmak mümkündür. Ancak bu yanılgı genç kıza, diğer yanılgılardan çok daha pahalıya mal olur. Onun yaşamını çok daha derinden etkiler.

Tanıdığınızdan emin olduğunuz ve evlenmek üzere bulduğunuz kişiyi, aşağıda sorulan sorular açısından bir değerlendirin. Bakalım düşünceniz değişecek mi?

1. Dürüst müdür? Hemen her zaman doğru söylediğine güvenebilir misiniz?

? EVET ? HAYIR

2. Kendisini kızdıran durumlarda öfkesini denetleyebilir mi?

; ? EVET ? HAYIR

3. Yapılan eleştirileri olgunlukla karşılayabiliyor mu?

? EVET ? HAYIR

4. Kendisiyle ilgili olarak yapılan şakalara güler mi?

? EVET ? HAYIR

5. Yenilgiyi sportmence karşılar mı?

? EVET ? HAYIR

6. Başkalarının duygularına saygı gösterir mi?

252 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

? EVET ? HAYIR

7. Anne ve babasına karşı saygılı mı?

? EVET ? HAYIR

8. Ailesinden saygı ve sevgiyle mi söz eder?

? EVET ? HAYIR

9. Size karşı saygılı mı?

? EVET ? HAYIR

10. Başkalarının düşüncelerine önem verir ve onları dinler mi?

? EVET ? HAYIR

11. Hayat hakkındaki genel görüşünü iyimser olarak nitelendirebilir misiniz?

? EVET ? HAYIR

12. Hayat hakkındaki görüşlerinize değer verir ve onları paylaşır mı?
? EVET ? HAYIR

13. Herkese gösterdiği nezaketi size de gösterir mi?
? EVET ? HAYIR

14. Verdiği sözleri, pişmanlık duyacak olsa bile yerine getirir mi?
? EVET ? HAYIR

15. Randevularında dakik mi?
? EVET [—| HAYIR

16. Hoşgörülü mü?
? EVET ? HAYIR

17. Farklı ortam ve koşullara uyabiliyor mu?
? EVET ? HAYIR

Evliliğin Eşiğinde 253

18. Ev işlerinde size yardımcı olmayı benimseyecek bir yapıya sahip mi?
? EVET d HAYIR

19. Elde ettiği kazançla geçinebiliyor mu?
? EVET ? HAYIR

20. İçki içiyorsa, alkol aldığı zamanlarda kontrolünü koruyabiliyor mu?
? EVET ? HAYIR

Yukarıdaki yirmi soruyu da evet diye yanıtladıysanız, kendinizi dünyanın en şanslı kızlarından biri olarak kabul edin ve bu eşsiz erkeği bir an önce nikah masasına oturtmanın çaresine bakın.

Hayır yanıtlarının sayısı fazlaysa, bir soru daha sorun kendinize, "Acaba sizin evlenmek istediğiniz kişi gerçekten bu mu?" diye. . .

Hayır yanıtlarının sayısı gözünüzü korkutacak kadar fazla değilse, o sorular ve yanıtları üzerinde etraflıca düşünün. Olumsuz görünen davranış belki çok haklı bir nedene dayanıyordun Söz gelimi ailesinden saygıyla söz etmediği kişi, saygıyı gerçekten hak etmiyordur. Olumsuz yanıt belki de çok seyrek görülen bir davranışla ilgilidir ve "O kadarcık kusur küçük prenste de olur. " diyebilirsiniz.

254 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Evlenecek Olgunluğa Sahip Olmak

Birisini sevmek, onunla gezip eğlenmek, hoşça vakit geçirmek hoşunuza gidiyor. Birlikte el ele, kol kola dolaşırken kendinizi çok mutlu hissediyor, evlenmeyi düşünüyorsunuz. Peki ama evlenecek olgunluğa sahip misiniz? Sevdiğiniz erkek bu evliliğe psikolojik olarak hazır mı? İşte bu iki sorunun yanıtını araştırmanız için size yine yirmi soruluk bir test sunuyoruz. Bu testi lütfen hem kendiniz hem de sevdiğiniz erkek için yanıtlayınız. Takvim yaşı olarak çok genç veya olgun olabilirsiniz. Zekâ yaşı olarak da çok parlak bir düzeyde bulunabilirsiniz. Ancak bizim burada araştırdığımız, duygusal yaşıdır yani duygusal olgunluğunuz.

1. Evlendiğiniz zaman ailenizin yanından ayrılacak olmanız sizi kaygılandırır mı?

? EVET ? HAYIR

2. Ailenize danışmadan karar vermekte zorlanır mısınız?

? EVET ? HAYIR

3. Ekonomik bir zorunluluğunuz olmasa da evlendikten sonra bir süre daha ailenizle birlikte oturmayı tercih eder misiniz?

? EVET ? HAYIR

4. Herhangi bir konuda tek başınıza karar vermekte zorlanır mısınız?

? EVET ? HAYIR

5. Genel olarak sorumluluk yüklenmekten kaçınır mısınız?

? EVET

? HAYIR

Evliliğin Eşiğinde 255

6. Kendinizden daha yaşlı kişilerin yanında kendinizi rahatsız hissedersiniz mi?

- ? EVET ? HAYIR
7. Evlendikten sonra, dilediğiniz gibi gezip tozmayı mı düşünüyorsunuz?
? EVET n HAYIR
8. Bugün yaşamak, gelecek için çalışmaktan sizin için daha mı önemli?
? EVET ? HAYIR
9. Odanızın duvarlarına beğendiğiniz yıldızların resimlerini asar mısınız?
? EVET ? HAYIR
10. Çabuk korkar mısınız?
? EVET ? HAYIR
11. Oldukça sık mı ağlarsınız?
? EVET ? HAYIR
12. Bâtıl inançlara sahip misiniz?
? EVET ? HAYIR
13. Kendinize pek sık mı acırsınız?
? EVET ? HAYIR
14. Bir işte sürekli çalışma fikri sizi sıkıyor mu?
? EVET ? HAYIR
15. Çocukluk oyuncaklarınızı titizlikle saklar ve zaman zaman onları çıkarıp oynar mısınız?
? EVET ? HAYIR
16. Evlenince bir bebek sahibi olmak ve onun sorumluluğunu üstlenmek sizi ürkütür mü?
? EVET ? HAYIR
- 256 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği
17. Bir çocuğu büyütüp yetiştirmek için katlanılan özverinin aptallık olduğunu mu düşünürsünüz?
? EVET ? HAYIR
18. Erkek arkadaşınızla cinsel konulan konuşmak sizi utandırır mı?
? EVET ? HAYIR
19. Sizce cinsellik konusu çok fazla mı abartılıp ön plâna çıkartılıyor?
? EVET ? HAYIR
20. Cinsellik konusunun gizli kalması düşüncesinde mi-siniz?
EVET
HAYIR

Şimdi, hem kendiniz hem de sevdiğiniz erkek için verdiğiniz yanıtları önünüze alıp, bu kez hayır yanıtlarını değerlendirin. Her ikinizin yanıtları hayırlardan ibaretse, bu ilişkide hayır var demektir. Nikâh masasına gönül rahatlığıyla oturabilirsiniz. Yok eğer evetlerden geçilmiyorsa, evlilik için 'daha henüz çok gençsiniz demektir. Bazen erkeğin her türlü sorumluluğu üstlenecek olgunluğa sahip olması, genç kızın kimi çocuksu özelliklerini örtüp zaman içinde onun evlilik kurumu içinde olgunlaşmasını sağlayabilir. Anne yaradılışlı genç kızların da, erkeğin kimi çocuksu yönlerini ev kadınlığı ve annelik bilinciyle giderdikleri görülür. Ancak çiftin ikisinde de evetlerin fazla olması hâlinde, evetlerin fazlalığı oranında evlilikte sorunlar yaşanması beklenmelidir.

Evliliğin Eşiğinde 257

Çiftin Cinsellik Açısından Uyumlu Olması

insanlar; boylarında, kilolarında ve fiziksel güçlerinde olduğu gibi, mizaca ilişkin çeşitli niteliklerinde de birbirlerinden önemli farklılıklar gösterirler. Bu niteliklerin en önemlilerinden biri de cinselliştir. Ne var ki insanlar yeme içme eğilimleri açısından ne kadar iştahlı ve obur olduklarını uluorta konuşurlar da, iş cinselliğe gelince sus pus olurlar. Bu konu tabudur çünkü. Oysa ne denli örtülüp gizlense de, cinsellik, hayatımızın gerçeklerinden biridir. Hele hele evliliğin, çok önemli bir ögesidir. Uyumlu bir cinsel birlikteliği

gerçekleştiremeyen bir evlilikte mutluluktan söz edebilmek güçtür. Uyumlu bir cinsel beraberlik için de, benzer bir cinsel yapıya sahip olmak büyük önem taşır.

İnsanları cinsel yapıları açısından; güçlü, ılımlı ve zayıf olarak kümelendirmek mümkündür. Güçlü cinsel güdülere sahip bir eşle zayıf cinsel güdülere sahip bir eşin uyumlu bir cinsel birlikteliği yaşayıp sürdürmeleri neredeyse imkânsızdır. Tıp literatürü bunun örnekleriyle doludur. Aşağıda, her iki cins için, onar soruluk iki test bulacaksınız. Bunlardan birini kendiniz için yanıtlayıp değerlendirin. Diğerini gelecekte eşiniz olacağını umduğunuz erkek için. . . Bu iki test, cinsel güdülerinizin gücü hakkında anlamlı ipuçları verecektir.

1;

258 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Genç Kızlar İçin Cinsel Yöneliş Testi

1. Cinsel çekiciliğe sahip olduğunuza inanır mısınız?

? EVET

? -HAYIR

2. Karşı cinsin ilgisini çekmek için cinsel çekiciliğinizden yararlanır mısınız?

? EVET

? HAYIR

3. Bir erkek sadece cinsel çekiciliği nedeniyle ilginizi çeker mi?

? EVET

? HAYIR.

4. Giyim tarzınızı, erkeklerin ilgisini çekecek tarzda mı düzenlersiniz?

? EVET

? HAYIR

5. Bir erkeğin sizi çekici bulmadığını fark ederseniz, üzülür

musunuz:

? EVET

? HAYIR

6. Bir erkekle fiziksel olarak yakınlaşmak sizi heyecanlandırır mı?

? EVET

? HAYIR

7. Cinsel açıdan çok mu çabuk heyecanlanırsınız?

? EVET

? HAYIR

8. Cinsel konulara fazla ilgi duyar mısınız?

? EVET

? HAYIR

9. Cinsel ilişkide bulunabilmek için bir an önce evlenmeyi ister misiniz?

? EVET

? HAYIR

10. Cinsel ilişkiye girmemenizin tek nedeni ahlâk kuralları ve korku mu?

? EVET

? HAYIR

Genç Kızlığa Girerken 259

Genç Erkekler İçin Cinsel Yöneliş Testi

1. Karşı cinsin arasında bulunduğu zamanlarda, erkeklerin arasında olduğundan daha canlı, daha konuşkan ve neşeli midir?

? EVET

? HAYIR

2. Dış görünüşüne fazla önem verir ve fiziki çekiciliğini öne çıkartmaya mı çalışır?

? EVET

? HAYIR

3. Cinsel konularla, cinsel konuları işleyen kitap ve dergilerle fazla mı ilgilenir?

? EVET

? HAYIR

4. Cinsel konulan konuşmaktan, açık saçık fıkralar anlatmaktan hoşlanır mı?

? EVET

? HAYIR

5. Fiziksel olarak yakınlaşmak için her fırsattan yararlanır mı?

? EVET

? HAYIR

6. Fiziksel yakınlaşma için size baskı yaptığı olur mu?

? EVET

? HAYIR

7. Fiziksel yakınlaşmadan kaçındığınız zaman hırçmlaşır ve küser mi?

? EVET

? HAYIR

8. Aşırı kıskanç mı?

? EVET

? HAYIR

9. Geçirdiği cinsel deneyimlerden bahseder mi?

? EVET

? HAYIR

10. Sizden önce birçok kızla ilişkisi olmuş mu?

? EVET

? HAYIR

J.

260 Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

Her iki testte de evet yanıtları, cinselliğe olumlu yönelişi gösterir. Evetlerde yüksek puan güçlü bir cinsel yönelişe, düşük puan zayıf bir cinsel yönelişe işaret eder. Burada önemli olan; sonuçların yüksek, ılımlı veya zayıf bir cinsel yöneliş göstermesinden çok, karı koca adaylarının aldıkları puanlar açısından benzeşmesidir. Cinsel yöneliş açısından yüksek puan alan biriyle, düşük puan alan birinin beraberliğinin, cinsel uyum açısından pek çok soruna gebe olacağı bilinmelidir.

Özgün

e g

t i m

d

Z I S I

,or ncüd vo'1

Çocuklara sınır koymak, güçlü olan ebeveynin kendi fikirlerini belirtmesi ve bunları zorla kabul ettirmeye çalışması demek değildir

Sınırlar anne-baba ve çocukların çok özel bir anlaşma içerisinde işbirliği yapması anlamına gelmektedir

Bir anne-baba olarak çocuğunuzla aranızdaki sınırları oluşturmada size yardımcı ipuçları sunan bu kitapta;

- Çocukların neden sınıra ihtiyacı var?
- Ebeveynler; çocuklarla aralarında sınırlar oluştururken neden zorluğa düşmektedir?

• Çok dar sınırların çocuk üzerinde ne gibi olumsuz etkileri olmaktadır?

• Sınır koymak mı yoksa konulan sınırları korumak milatı önemlidir? gibi sorularınıza cevap ve çözüm önerilen bulacaksınız.

Hayat

Modern Yönetim Kitaplığı

Üzeyir Garih Kitaplığı

Yönetim İlkeleri / Dr. Üzeyir Garih Yönetim Teknikleri / Dr. Üzeyir Garih Globalleşme Sürecinde Türkiye / Dr. Üzeyir Garih İş Hayatında Motivasyon / Dr. Üzeyir Garih Pazarlama, Tanıtım, Halkla İlişkiler / Dr. Üzeyir Garih Ekonomik Sorunlara Çözüm Önerileri / Dr. Üzeyir Garih Türkiye Sorunlarına Çözüm Önerileri / Dr. Üzeyir Garih Gençlere Tavsiyeler / Dr. Üzeyir Garih

Takımınızın Yeteneklerini Geliştirin

İnsanları Motive Etme / Trevor Bentley Yaratıcılık / Trevor Bentley Zaman Yönetimi / Jane Allan Etkili Satış / Trevor Bentley Strateji Geliştirme / Susan Clayton Proje Yönetimi / Jean Harris İnsan Yetenekleri / Di Kamp Lider Yöneticilik / Tony Voss Yönetim / Susan Clayton

Çanta Kitaplar

Ateş Altında Sakin Kalabilmek / Barbara J. Braham Yeni Yöneticinin El Kitabı / Brad Thompson Yönetim Sorunlarına Etkili Çözümler / Fred E. Jandt Sunuş, Yapma / Robert B. Nelson - Jennifer Wallick Çalışanlara Yetki Verme / Robert B. Nelson İş Hayatında Uzlaşma İlkeleri / Peter Economy Etkili Dinleme / Arthur K. Robertson

Atak Yöneticinin Rehberi

Hedef Belirleme ve Sonuç Alma / William Wadsworth

Etkili Karar Verme / David F. Folino

Ekip Kurma ve Yönetme / Joseph T. Straub

Yetki Verme I Joseph T. Straub
Etkili Sunuş / Jeff Olson
Organize Olma/.leffOlson
Müşteri Odaklı Satış / Jack Cullen
Mükemmel Adayı Seçme / Hardy Caldwell
Maliyet Düşürme I Jeff Olson
Başarılı Sonuç İçin Yazmak / Dennis Chambers
Liderlik / Walter J. Wadsworth
Mali Tabloları Anlama /Joseph T. Straub
Aile ve Çocuk Eğitim Dizisi
A'dan Z'ye Pozitif Disiplin I Jane Nelsen - Lynn Lott
Anne-Babaların En Çok Yaptığı 10 Hata / Kevin Steede
Babalık Coşkusu / Marcus Jacob Goldman
Bir Anneye Mektuplar / Willhelm Stekel
Çocuğunuzu Keşfedin / Lawrence Williams
Çocuğa Hayır Demek Çözüm Değil / Mark L. Brenner
Çocuğun Başarısı Nasıl Sağlanır? / Tuncer Alanköprü
Çocuk Kalbi / Edmondo De Amics
Çocuğum Okula Başlıyor / Bernard Ryan Jr.
Çocuğunuzu Yanlış Eğitiyorsunuz / Christian G. Salzmann
Ev İşlerini Savaşa Dönüştürmeyin / Lynn Lott « Riki Intner
Etkin Eğitim / Doç. Dr. Osman Özsoy
Genç Kız Psikolojisi / Tuncel Alanköprü
Hamileliğe Hazırlık Doğum ve Sonrası / Heyet
Rehber Anne-Babalar / Sandra Burt - Linda Perlis
Sınıfta Pozitif Disiplin / Jane Nelsen | H. Stephen Glenn
Çocuklara Sınır Koymak / Cornelia Nitsch
Sinirlerinize Hakim Olun / Cornelia Nitsch
Psikoloji Dizisi
Beden Yüz Yapısı ve Karakter / Tuncer Alanköprü
Bireysel Psikoloji / Alfred Adler
İnsan Denen Meçhul / Dr. Alexis Carrel
Karakterbilim ve insan Tanımada Testler / Tuncer Alanköprü
Kitleler Psikolojisi / Gustave Le Bon
Kişisel Özgürlüğün Psikolojisi / William Glasser
Olumlu Yaşama Sanatı / Harold Sherman
Ruh "İçimizdeki Biz" / Doç. Dr. Ramazan Özçankaya
Şahsiyet Analizi / Tuncel Alanköprü
Yazı ve Karakter / Tuncel Alanköprü
Bilgi Teknolojileri Dizisi
Access / Osman Gürkan
AutoCAD 2002 / Osman Gürkan
Excel XP / Osman Gürkan
Front Page 2002 / Osman Gürkan
Word XP / Osman Gürkan
Windows XP / Osman Gürkan
Bilgisayar Rehberi / Adem Özbay - Fikret Yetişener
İnternert Rehberi / Adem Özbay - Fikret Yetişener
Windows Rehberi / Adem Özbay - Jan Devrim
İnterner Programları Rehberi / Fikret Yetişener - Adem Özbay
Mobil İletişim & WAP / Ömer Ertekin - Adem Özbay
Yöneticinin Bilgisayar ve İnternet Rehberi / Ömer Ertekin - Adem Özbay
e-Ticaret Rehberi / Adem Özbay ~ Jan Devrim
WEB Tasarım Rehberi / Adem Özbay - Feridun Özdemir
Bilgisayar & İnternet Sözlüğü / Adem Özbay - Jan Devrim
QuarkXpress 5.0/Sanj Yücel Turan
Adobe Photoshop 7.0 / Barış Yücel Turan
Mozaik Kitaplığı

Hamilelikten Okul Öncesi Döneme Çocuk Bakımı ve Eğitimi El Kitabı/ Sevda Saihoğlu Dursun
Gelincik Sofrası / Saniye Öztürk
Geleceğinizi Okuyun / Mehmet Ali Kerküdü
Sevgi, Aşk, Mutlu Evlilik / Çiğdem - Özcan Ünlü
Türkçe Dualar / Mehmet AH Kerküdü
Örneklerle Rüya Tabirleri / Mehmet Ali Kerkütlü
Sağlıklı Beslenme / Doç. Dr. Sefa Saygılı
Yaşamı Kolaylaştıran Pratik Bilgiler / (Haz.) Yasemin Yentur
Kadının Sağlıklı Yaşam Rehberi /Dr. Ömer YavuzŞimşek

Tuncel Altinköprü _ Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği

www.kitapsevenler.com

Merhabalar

Buraya Yüklediğimiz e-kitaplar

Görme engellilerin okuyabileceği formatlarda hazırlanmıştır.

Buradaki E-Kitapları ve daha pek çok konudaki Kitapları bilhassa görme engelli

arkadaşların istifadesine sunuyoruz.

Ben de bir görme engelli olarak kitap okumayı seviyorum.

Ekran okuyucu program konuşan Braille Not Speak cihazı kabartma ekran ve benzeri yardımcı araçlar

sayesinde bu kitapları okuyabiliyoruz. Bilginin paylaşıldıkça pekişeceğine inanıyorum.

Siteye yüklenen e-kitaplar aşağıda adı geçen kanuna istinaden tüm kitap sever arkadaşlar için hazırlanmıştır.

Amacımız yayın evlerine zarar vermek ya da eserlerden menfaat temin etmek değildir elbette.

Bu e-kitaplar normal kitapların yerini tutmayacağından kitapları beğenipte engelli olmayan okurlar,

kitap hakkında fikir sahibi olduklarında indirdikleri kitapta adı geçen yayınevi, sahaflar, kütüphane ve kitapçılardan ilgili kitabı temin edebilirler.

Bu site tamamen ücretsizdir ve sitenin içeriğinde sunulmuş olan kitaplar hiçbir maddi çıkar gözetilmeksizin tüm kitap dostlarının istifadesine sunulmuştur.

Bu e-kitaplar kanunen hiç bir şekilde ticari amaçla kullanılamaz ve kullandırılmaz.

Bilgi Paylaşmakla Çoğalır.

Yaşar MUTLU

İlgili Kanun: 5846 Sayılı Kanunun "altıncı Bölüm-Çeşitli Hükümler " bölümünde yer alan "EK MADDE 11. - Ders kitapları dahil, alenileşmiş veya yayımlanmış yazılı ilim

ve edebiyat eserlerinin engelliler için üretilmiş bir nüshası yoksa hiçbir ticarî amaç güdülmeksizin bir engellinin kullanımı için kendisi veya üçüncü

bir kişi tek nüsha olarak ya da engellilere yönelik hizmet veren eğitim kurumu, vakıf veya dernek gibi kuruluşlar tarafından ihtiyaç kadar kaset, CD, brail

alfabesi ve benzeri formatlarda çoğaltılması veya ödünç verilmesi bu Kanunda öngörülen izinler alınmadan gerçekleştirilebilir."Bu nüshalar hiçbir şekilde

satılamaz, ticarete konu edilemez ve amacı dışında kullanılamaz ve kullandırılmaz. Ayrıca bu nüshalar üzerinde hak sahipleri ile ilgili bilgilerin bulundurulması

ve çoğaltım amacının belirtilmesi zorunludur." maddesine istinaden web sitesinde deneme yayınına geçilmiştir.

T.C.Kültür ve Turizm Bakanlığı Bilgi İşlem ve Otomasyon Dairesi
Başkanlığı
ANKARA

bu kitap Görme engelliler için düzenlenmiştir.
Tuncel Altınköprü _ Genç Kız Psikolojisi ve Cinselliği